

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜLKÜ DERGİSİNDE KEMALİZM
1933-1950**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Necip KATIRAĞ

**Enstitü Anabilim Dalı : Tarih
Enstitü Bilim Dalı : Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tufan Turan

HAZİRAN – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

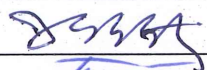
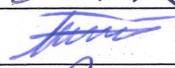
ÜLKÜ DERGİSİNDE KEMALİZM
1933-1950

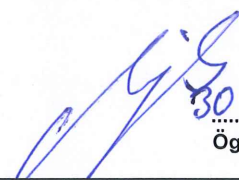
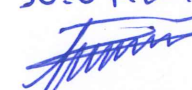
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Necip KATIRAĞ

Enstitü Anabilim Dalı: Tarih
Enstitü Bilim Dalı : T.C. Tarihî

“Bu tez 13.06/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oycokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doc. Dr. Fikettin JAVUZ	Basarılı	
Dr. Öğr. üyesi Tufan Turan	Basarılı	
Dr. Öğr. üyesi Dilara USLU	Basarılı	

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLIK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
Öğrencinin		
Adi Soyadi	:	NECIP KATIRAG
Öğrenci Numarasi	:	26012018
Enstitü Anabilim Dali	:	TARİH
Enstitü Bilim Dali	:	TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ
Programi	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Basligi	:	ÜLKÜ DERGISİNDE KEMALİZM 1933-1950
Benzerlik Orani	:	% 18
SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,		
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyalbilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim. 30.07.2019 Öğrenci İmza		
☐ Sakarya Üniversitesi Sosyalbilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbetezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir. Bilgilerinize arz ederim. /...../20..... Öğrenci İmza		
Uygundur		
Danışman Unvani / Adi-Soyadi: Dr. Öğr. Üyesi Tufan Turan Tarih: 30.07.2019 İmza: 		
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:	Enstitü Birim Sorumlusu Onayı	

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör

Haz. : Hazırlayan

S. : Sayfa

TTK. : Türk Tarih Kurumu

Yay. : Yayınları

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Ülkü Dergisinde Kemalizm 1933-1950			
Tezin Yazarı: Necip Katırağ		Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tufan Turan	
Kabul Tarihi: 13.06.2019		Sayfa Sayısı: 196	
Anabilim Dalı: Tarih		Bilim Dalı: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	
Milli mücadelenin kazanılmasından sonra Mustafa Kemal'in önderliğinde tüm yurttta inkılapların ağırlık kazandığı bir dönem başladı. Cumhuriyeti kuran kadrolar yeni bir ülke inşa etme idealiyle her alanda fikir üretmeye devrimlere destek olacak halk kitlelerini oluşturmaya çalıştı. Devrimler devam ederken bir taraftan da yeni kurulan devlete ve o devletin dayanacağı yeni topluma dünyanın gidişatına da uygun bir ideoloji arayışı başladı. Kemalizm olarak adlandırılan bu ideolojinin çerçevesini belirlemeye çalışan aydınlar ve kurucu bürokratlar temel dayanakları ayrı olan çeşitli fikirler ortaya koydular. Ülkü dergisi ve dergide yazı yazan isimler rejimin ideolojisini belirlemede önemli etkileri olan kişilerdir. Günümüzde oluşan Kemalizm anlayışının temellerini anlamak ve oluşum sürecini ortaya koymak açısından derginin incelenesi oldukça önemlidir. 1933-1950 yılları arasındaki sayılarda yapılan çalışma ile hem dönemin fikir dünyasına ışık tutulmaya çalışılmış hem de oldukça etkili isimlerin yazı yazdığı ve ortak bir dil oluşturmayı hedefledikleri dergi üzerinden Kemalizm kaynakları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışma sonunda ortaya çıkan genel kanı günümüzde etkili olan resmi Kemalizm anlayışının büyük oranda Ülkü dergisi çıkaran ve orada yazı yazan aydın ve bürokratların çizdiği çerçevedir.			
Anahtar Kelimeler: Ülkü, Basın, Kemalizm, Kemalist, Mustafa Kemal Atatürk			

Sakarya University Institute of Social Sciences
Thesis Abstract

Master's Degree	☒	Doctorate's Degree	☐	
Title of the thesis: Kemalism in the Journal of Ülkü 1933-1950				
Author of thesis: Necip Katırağ		Instructor: Assist. Prof. Tufan Turan		
Accepted date: 13.06.2019		Number of page: 196		
Department: History		Discipline: Hist. Of the Turkish Republic		
After the national struggle being won, a period in which the reforms in the whole country gained importance under the leadership of Mustafa Kemal began. The staff that founded the Republic tried to create public masses that would support the revolutions in every field with the ideal of building a new country. While the revolutions were continuing, the seek for a new ideology began in accordance with the new state and the new society on which the state would be based. The intellectuals and the founder bureaucrats trying to determine the framework of this ideology called Kemalism put forward various ideas that their basic foundations were different. The journal of Ülkü and names writing for the journal are the people who have important influences on determining the ideology of the regime. It is quite important to examine the journal so as to understand the fundamentals of the Kemalism concept that is being formed in terms of presenting the process of formation. With the study conducted in the issues published from 1933 to 1950, it was tried to shed light on the world of ideas of the period, and the sources of Kemalism were tried to be revealed through the journal where highly influential names wrote and aimed to create a common language. The general consensus that emerged at the end of the study is that the framework was drawn by the intellectuals and bureaucrats who published the journal of Ülkü and wrote a large part of the official concept of Kemalism holding its presence today.				
Key Words: Ülkü, Press, Kemalism, Kemalist, Mustafa Kemal Atatürk				

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	ii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM ÜLKÜ HALK EVLERİ MECMUASI VE 1930 LARIN KEMALİZM ANLAYIŞI	4
1.1 Ülkü Halkevleri Mecmuası İçerik ve Özelliği	4
1.2 Kemalizmi ideolojiye dönüştürme çabaları	11
1.3 Kadro dergisi ve sol Kemalizm.....	14
1.4 Mahmut Esat Bozkurt ve sol milliyetçi Kemalizm.....	15
1.5 Ağaoğlu Ahmet ve Liberal Kemalizm	16
1.6 Recep Peker Ülkü Dergisi ve Kemalizm.....	16
2..BÖLÜM: KEMALİZMİN TEMEL DAYANAKLARININ ÜLKÜ DERGİSİNDE İNCELENMESİ.....	22
2.1. Ülkü dergisinde Kemalist modernleşme hedefi	22
2.1.1 Sanayileşme davası.....	26
2.1.2. Kentleşme	28
2.2. Kemalist Toplum hedefi ve yapısı	31
2.2.1. Sınıfsız Toplum ideali.....	33
2.2.2.Kemalizmin İnsan Tipi	37
2.3. Kemalist Demokrasi ideali.....	44
2.4. Kemalist Batılılaşma ideali	54
3. BÖLÜM ALTI OK'UN ÜLKÜ DERGİSİNDE İNCELENMESİ	60

3.1. Cumhuriyetçilik	60
3.2. Halkçılık.....	80
3.2.1. Halkçılık politikasının yansıması olarak Halk eğitimi ve sağlığı	90
3.2.2. Kemalizmin toplumsal yayılma alanı olarak köycülük	96
3.2.3. Halk Kuvveti ve Dayanışmacı Halkçılık	102
3.3. Devletçilik	105
3.3.1. Korporatist Devletçilik ve Milletçi Taazzuvcu Ekonomi	114
3.3.2. Piyasa odaklı Devletçilik.....	122
3.3.3. Halkçı Devletçilik	126
3.4. Milliyetçilik.....	131
3.4.1. Köklere dönüş ve etkin var oluş aracı olarak Milliyetçilik	142
3.5. Laiklik	158
3.5.1. Bir Din Politikası Olarak Laiklik	166
3.6. İnkılapçılık	176
3.6.1. Milli Mücadelenin Devamı Olarak İnkılapçılık.....	181
SONUÇ.....	184
KAYNAKÇA	186
ÖZGEÇMİŞ.....	196

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Milli Mücadelenin ardından ülke hızla inşa edilirken devrimlere yön verecek fikri altyapıların oluşturması ciddi tartışmalara yol açmıştır. Yeni bir devlet ve yeni bir toplum oluşturma idealindeki yönetici kadrolar için devrimin ideolojisi önemli bir konudur. Cumhuriyetin ilanından sonra hızlanan ideoloji arama gayretinin hangi temellere dayandığının lidere rağmen aydın ve bürokratların hangi fikirleri ortaya attığının tespiti Cumhuriyetimizin anlaşılması açısından önemli bir olgudur. Kemalizm olarak adlandırılan konum ideolojisinin anlaşılması açısından ele alınan bu çalışma devletin oluşturduğu temellere de ışık tutmaya yardımcı olacak bir yayın olan Ülkü dergisinin yayın politikasını yazarlarının fikirlerini ve bu fikirlerin Kemalizm'e etkilerini konu alır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Cumhuriyetin ilanından sonra Mustafa Kemal in planlayıp önderlik ettiği inkılaplar hızlı bir şekilde uygulamaya konuldu. Devletin ve toplumun yapısı köklü bir şekilde değişime uğradı. Osmanlının son dönemlerinde üzerine düşünülen ve tartışılan temel sorunlara yönelik olarak bu tartışmalardan beslenen fakat Osmanlı aydınlarının ortaya koyduğu çözüm diğerlerinden farklı çözümlerle meseleler halledilmeye başlandı. Cumhuriyeti kuran kadro inkılapları art arda yaparken bir taraftan da inkılapları halka anlatma halkta taban oluşturma gayreti içinde olmuştur. Savaş sonrasında öncelikleri savaşın yaralarını sarmak olan halk kitlelerinin bazıları çok köklü olan toplumu temelden değiştiren inkılaplarla karşılaşmışlardır.

Bu köklü değişimin halkta oluşturacağı tepkiyi doğru bir şekilde yönlendirmekle kurucu kadronun temel meselelerinden olmuştur. Yukarıdan Aşağı bir devrim metoduyla uygulanan inkılaplar devletin ve toplumun yapısını değiştirirken aydınlar ve bürokrasi arasında da devrimlerin hangi ideolojiyle yapılacağı tartışmasını başlatmış ve sonuç olarak Liderin fikirlerinden hareketle bu ideolojiye olan Kemalizm aslında öndere rağmen oluşturulmaya çalışılan bir ideolojidir. Aydınlar ve kurucu bürokrasi dünyadaki Kominize, Faşizm gibi akınlarında etkisiyle devleti bir ideolojiye oturtma ihtiyacı

duymuşlardır. Bu çalışma ile resmi Kemalist söylemin temellerinin Ülkü Dergisi üzerinden anlaşılması ve ideolojinin oluşunun kavranması amaçlanmıştır. Ülkü dergisi fikirleri halen canlı olan bir dergidir. Ülkü'nün ortaya koymaya çalıştığı Kemalizm anlayışı kavranarak Cumhuriyetin inşa etmek istediği insan toplum ve devlet tipi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi; Ülkü dergisi 1933-1950 yılları arasında İsmet İnönü, Recep Peker, Mahmut Esat Bozkurt, Fuat Köprülü gibi isimlerin yazılarının yer aldığı önemli bir dergidir. Dergi amaç olarak aydınlar arasında fikir ve kafa birliği kurmayı amaçladığını ifade eder. Bu nedenle Yeni devletin ve rejimin kuruluşunda etkili olan fikir ve eylemleri anlamak birinci dereceden kaynaktır. Ülkü dergisinde fikirlerini açıklayan yazarların yazılarını kapsamlı bir çalışmaya tabi tutulmadan Cumhuriyetin ilk yıllarında Kemalime yönelik ortaya konan fikirler tam olarak aydınlatılamaz. Bu nedenle derginin döneme ait tartışmaları ortaya konan yeni fikir ve önerileri ülkenin kurucu ideolojisini anlama açısından önemlidir. Özellikle Kemalizm altı ok ile oluşumuna ve bu altı oka ait fikirlere ışık tutacak devleti kuran kadronun tasarladığı toplum tipini anlamaması çalışmanın yöntemi

Çalışmanın Yöntemi

Cumhuriyetin kuruluşu kuruluş sonrasındaki tartışmaların tespiti çalışmanın konusunun anlaşılması açısından önemlidir. Bu nedenle öncelikle derginin çıktığı dönemdeki Kemalizm'i ideolojiye dönüştürme çabaları üzerinde durulmuştur. Kemalizm'e yönelik farklı teklifler kısaca irdelenmiş dönemin tartışmaları anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın çerçevesini belirlemek amacıyla Kemalizm'in temel dinamikleri belirlenmiş ve devlet toplum ve ekonomi açısından bu temel dinamiklere derginin yaklaşımını incelemeye çalışılmıştır. Sonrasında Kemalizm kavramının bir ideoloji olarak vasıflandıracak özelliklerin 6 ok üzerinden incelenmesi yoluna gidilmiş doğrudan rejime yönelik olan yazılar ilgili başlık altında değerlendirilmiştir.

Dergi incelenirken Kültür sanat yazıları da devlete ve rejime yönelik yanları ile ele alınmış doğrudan bir sanat veya spor dalına yönelik olanlar üzerinde durulmamıştır.

Derginin dış politika ve güncel meselelere yönelik yazıları da yine Kemalizm tanımı etrafında ilgili olanlarla incelenmiştir. Fikirlerin oluşumu açısından derginin birinci ve ikinci serileri üzerinde daha çok durulmuş 3.seri genel bir çerçevede doğrudan dirilmiştir. Uzun bir dönemi kapsayan çalışma da dergiden kullanılan makaleler derginin genel politikası dikkate alınarak değerlendirilmiştir. 1933-1950 yılları arasında yayınlanan derginin makaleleri taranarak bir senteze ulaşma metodu izlenirken dergi üzerinde daha önce yapılan çalışmalar ile Çalışmanın ana konusu olan Kemalizm'e yönelik temel kaynak yayınlarından da faydalanılmıştır.

I. BÖLÜM. ÜLKÜ HALK EVLERİ MECMUASI VE 1930 LARIN KEMALİZM ANLAYIŞI

1.1 Ülkü Halkevleri Mecmuası İçerik ve Özelliği

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti devlet kurumlarından sosyal hayata tüm alanlarda önemli değişiklikler yapmıştı. Yapılan devrimlerin halka taşınması ve benimsetilmesi halkın yeni sistemin öngördüğü şekilde yönlendirmesi ve eğitilmesi ihtiyacıyla da Halkevleri kurulmuştu. Devrimlerin doğru bir şekilde anlatılması halka doğrudan ulaşma ihtiyacından doğan halkevlerinin en temel faaliyetlerinin biri hiç şüphesiz yayınlarıydı. Ankara’da yayınlanmaya başlayan Ülkü mecmuası ise tüm halkevlerinin merkez yayın organıydı. Bu bakımdan Ülkü dönemin siyasi ve sosyal tarihi açısından göz ardı edilmeyecek bir yayındır.¹ Cumhuriyet ideolojisini ve 1930-50 yılları arasındaki Resmi Kemalizm anlayışını anlamanın en iyi yolu şüphesiz Ülkü mecmuasının yazılarıdır.

Halk evlerinin resmi yayın organı olan Ülkü mecmuası Şubat 1933’ten Ağustos 1950’ye dek kesintisiz 17 yıl yayınlanmış Türk düşünce ve siyasi hayatında derin izler bırakmıştır. Derginin çevresinde kümelenen aydınlar ve CHF yöneticileri başta Recep Peker olmak üzere Türk siyasi hayatına önemli katkılarda bulunmuş çeşitli devlet kademelerinde görev almış ve Dergide geliştirdikleri fikirleri 1930’ların resmi ideolojisi olarak uygulamışlardır. Ülkünün bir diğer yanı ise Kemalizm ideolojisini üretmek amacıyla ortaya çıkan kadro hareketini zayıflatmak ve devrim ideolojisini CHP içerisinden bürokratik grubun yapmasını sağlamak için ortaya çıkmasıdır.²

Ülkü mecmuasının esas neşir gayesi bir parçası olduğu halkevlerinin kuruluş amacı ile aynıdır. Cumhuriyet inkılaplarını yaymak, yayma yollarını bulmak. Nitekim birinci sayının “ülkü niçin çıkıyor” isimli başyazısı bu gayeyi şöyle izah eder. “*Ülkü karanlık devirleri arkada bırakarak şerefli ve aydınlık bir istikbale giden yeni neslin heyecanını beslemek... Cemiyetin kanındaki inkılap unsurlarını ısıtmak, ileri adımları sıkılaştırmak için... ülkü milli dile, milli tarihe, milli sanatlara ve kültüre hizmet için... Ülkü bu gayelere hizmet yolunda çalışan Halkevlerinin ruhundaki harareti yazı vasıtalarıyla yaymak için çıkıyor ...*”³. Bunun yanında aynı yazıda dergiden sorumlu CHF yöneticisi Recep Peker, “... Ülkü, bu büyük yola katılanlar arasında kafa birliği, gönül birliği,

¹ Tercüman, Çilem. (2006). Ülkü Mecmuası, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7), 563-580.

² Örmeci, Ozan. (2010). Jön Türkler ve İttihat ve Terakki, *Tarih Okulu Dergisi*, 2010(8), 95-109.

³ Peker, Recep. (1933). Ülkü Niçin Çıkıyor. *Ülkü Halk Evleri Mecmuası*, 1(1), s. 1-2.

hareket birliği yapmak için ...”⁴ Diyerek ortak düşünceye sahip aydın kitle oluşturma amacını da ifade etmektedir. Derginin çıkışının birinci yılını tamamlamasının ardından yapılan değerlendirmede yaşanan “İnkılap devrinde her münevver Türk’ün bir halk rehberi ve bir inkılap yapıcısı” olduğu vurgulanmış, Ülkünün temel amacının da “hangi meslekten olursa olsun bütün münevverler arasında bir konuşma ve anlaşma vasıtası” oluşturmak olduđu⁵ belirtilmiştir.

Dergi aydın kesime seslenmeyi amaç edinmiştir. En başta devrimi aydınlar arasında bir iletişim aracı olarak ön plana çıkarmayı yaygınlaştırmayı amaçlamıştır. Bu yolda Ülküye düşen görev “*Memleketin aydınlık kafaları arasında bir ruh ve fikir bağı olmak bütün Türk münevverlerinin duyduklarını, bildiklerini ve düşündüklerini bütün Türk münevverlerine söyleyebilecekleri bir kürsü olmak*”⁶ olarak belirlemiştir. Bir başka yazıda da bu amaç şöyle ifade edilmiştir: “*Ülkü okuma yazma bilmeyen veya az bilenlerin faydalanacağı bir mecmua değil memleket ve dünya meseleleri üzerine kafası işleyen Türk münevverleri arasında bir fikir teşkilatlanması vücuda getirmek milli fikir ve kültür alanında önderlik edecekler için çıkan bir fikir ve kültür mecmuasıdır*”⁷

Ülkü dergisi Türk aydınına Cumhuriyet devrimleri yolunda çalışmayı öneren bir dergidir. Bu devrimlerin aydınlar arasında tutunmasını ve onlarca geliştirilmesini hedefleri arasında sayıyordu.⁸ Ülkü öncelikli olarak devrimin merkezinde çıkarılan bir dergi olması nedeniyle bu devrimlerin merkezden taşraya doğru bir taşıyıcısı rolü üstlenmiştir. Ancak ulaşılması gereken insanlar devrim yolunda çalışan ve çalışacak olan aydınlardır. Temel amaçta hangi meslekten olursa olsun aydınlar arasında bir konuşma ve anlaşma vasıtası oluşturmaktır.

Ülkünün ortaya çıkmasında etkili olan diğer iki olay büyük buhran ve serbest fırka deneyimidir. Büyük buhran sonrası serbest piyasa ekonomisinin bütün dünyada düşüşe geçmesi zaten yeterli sermaye birikimi olmayan ülkede devletçi ekonomik yaklaşımları zorunlu kılmaktaydı. Büyük tartışmaların yaşandığı ekonomi konusu Recep Peker ve arkadaşlarını ön plana çıkardı. Devletçi ekonomi modelini diğer devrimlerle birlikte halka anlatma ihtiyacı da ülkü dergisini doğurdu. Ayrıca kısa sürse de Serbest Cumhuriyet Fırkası deneyimi Kemalist devrimin halka kendisini yeterince anlatamadığını ortaya çıkardı. Örneğin Samsun’da yapılan seçimlerde SCF 3312, CHF

⁴ Peker, Recep. Ülkü niçin çıkıyor, 1933, s.1-2.

⁵ “Ülkü bir yaşını bitirirken” 1934, Ülkü, 2(12), s. 469.

⁶ “Ülkü bir yaşını bitirirken” 1934, s. 436.

⁷ 25 Mart 1935.

⁸ Oral, Mustafa. (2006). CHP’nin ülküsü: CHP’nin kültür siyasası açısından Halkevleri merkez yayını Ülkü Dergisi. *Müdafaa-i Hukuk Yayınları*. s.70.

416 oy almıştı. Bu Cumhuriyetçi yöneticileri oldukça telaşlandırmıştı. Cumhuriyetin ve Kemalist devrimin önemi, amacı, faydaları halka daha iyi izah edilmeliydi. Bunun yolu da Köy enstitüleri, Halk evleri gibi devlet aygıtlarıyla kırsal kesimdeki eğitimsiz vatandaşları eğitebilmekten geçiyordu. İşte Ülkü hareketi Serbest Fırka deneyimi, Büyük buhran, Menemen Olayı gibi yaşanan karamsarlık ortamında coşkulu, kararlı, katı bir anlayışı temsilen ortaya çıkıyor ve CHP içerisinde İnönü ve Peker'in güçlerini pekiştiriyordu.⁹ Devrimler halka aydınlar tarafından anlatılacaktı. Aydınların kafaları da Ülküyle şekillenecekti.

Toplumdaki modernleşmeci seçkinler olarak gazeteciler merkezi devletle batılılaşma hedefini ortaklaşa paylaşmaktaydı. Basının Cumhuriyete vereceği destek Tarihsel görev anlayışındaydı. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren basının ulusal çıkarlara hizmet etmesi beklenmekteydi.¹⁰

Ülkü dergisi için bu hizmet kendisinden önceki kadro dergisi gibi Kemalizm'in teorileştirilmesidir. Yakup Kadri bu durumu Politikada 45 yıl eserinde kadroyu çıkarmadan önce Recep Peker'e gittiğini "*Atatürk devrimlerinin fikri ve ilmi izahını yapacak, CHF'nin öncü organı vazifesi yapacak bir dergi çıkarmak*" niyetinde olduğunu belirtmekte Peker'den azar işittiğini, "*Bu salahiyeti nereden alıyorsunuz böyle bir organı çıkarırsak ancak biz çıkarabiliriz*" cevabını aldığını söylemektedir.¹¹

Otoriter ideolojilerin ağırlık kazanmaya başladığı 1930'larda Ülkü ve kadro dergilerinin Türk devrim ideolojisini oluşturmaya, iskeleti oluşan Kemalizm'in içini doldurmaya yönelik girişimleri Kadronun tasfiyesiyle sonuçlanmıştır. Kadro dergisinde Kemalizm'e sosyo-ekonomik bir yorum getirilirken, Ülkü'de sosyo-kültürel bir yorum getirilmiştir.¹² Başta ülkü dergisi olmak üzere halkevi dergilerinin yayınlandığı dönemde tek parti muhalefeti sustururken kendi ideolojisini yayacak organlara ihtiyaç duymuştur. Halkevi dergilerinin tamamı bu ihtiyaçtan doğmuştur.

Ülkü dergisinde Kemalist entelijansiyanın farklı katmalarından 350 kadar aydın değişik dönemlerde yazılar yazmış, hareketin üyeleri özellikle derginin ilk kurulduğu 1933-36 yılları arasında Kadro dergisinin kapatılmasının da etkisiyle Kemalizm'in kendi anlayışları doğrultusunda yorumlanarak kabul görmesi konusunda büyük başarılar elde etmişlerdir. Ülkü bir misyon dergisidir. 1931 yılında CHF'nin üçüncü kurultayında

⁹. Örmeci, Ozan. (2010). Jön Türkler ve İttihat ve Terakki, *Tarih Okulu Dergisi*, 2010(8), 95-109.

¹⁰ Varlık, M. Bülent. (2001). *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm*, Ülkü: Halkevleri Mecmuası, ss. 268-271; Gürkan, Nilgün. (1998). *Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın*, 1945-1950. (70).

¹¹ Karaosmanoğlu, Yakup. Kadri. (1984). *Politikada 45 Yıl*. (2. Baskı). (ed.). Atilla Özkırımlı, İstanbul: İletişim Yayınları. s.108.

¹² Uyar, Hakkı. (1998). *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*, Boyut Kitaplar, s. 324.

belirlenen altı oku kitlelere benimsetmeyi bunlarla belirli bir kurumsal çatı sağlamayı amaçlar derginin Ağustos 1935'teki 30. Sayısından itibaren kapakta Altı Ok'un da yer almaya başlaması bunu doğrulayan bir uygulamadır.

Ülkü dergisinde yer alacak yazıların hangi başlıklar altında yayınlanacağı yazarların kimler olabileceği ve hangi kurallara uyacakları derginin birinci sayısının son sayfasında duyurulmuştur. Buna göre; mümkün olduğu kadar sade, öz Türkçe kelimelerle, alışılmış konuşma diliyle anlaşılır bir ifade ile yazılması istenmiştir. İnkılapçılık, halkçılık, halk rehberliği, memleket ve millet sevgisi, çalışma ve başarıya heyecanını verme ekseninden ayrılmadan, şahsi kanaatlerden çok hür düşünceye yer bırakan ve müspet müşahedelere dayanan özellikte olmalıdır.

Ülkünün yazı bölümleri başlığı altında mecmuada neşredilecek olan yazıların cetveli okuyuculara sunulur. Bu yazılar cetveldeki sırasıyla şöyledir:

- Edebiyat ve dil
- Güzel Sanatlar
- Tarih
- İhtimaiyat ve Felsefe
- İktisat ve Ziraat
- Halk Terbiyesi
- Yurt Koruma
- Kadınlık
- Fen
- Halk Sıhhati ve Nüfus
- Spor Oyun ve Eğlence
- Köycülük
- Bibliyografi
- Halkevleri Haberleri
- Haberler, Teklifler¹³

“Halkevleri gibi hiçbir kar ve kazanç fikri taşımayan yalnızca kâğıt, mürekkep gibi zorunlu giderleri karşılayacak olan bir fiyat ile satışa sunulan Ülkü’de yazı yazacak olanlar da mecmua ile aynı gayeyi taşıyanlar olacaktır. Yazı yazarlara para verilmeyecektir. Türk münevverlerine Halkevi kürsüleri ve ülkünün sütunları açıktır.

¹³ Ülkünün yazı bölümleri, *Ülkü*. 1933, 1(1), s.1-2.

Birkaç taraflı dağıtıcı bulanık fikirler ülküde yer almayacaktır.¹⁴ Ülkü üç dönemde yayımlandığı için yazarları da üç grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birinci Cumhuriyet ideolojisini oluşturmak için yola çıkanlardır. Söz konusu yazarlar yeni bir toplum yapısı oluştururken ülkenin nesnel verileri ile yabancı ülkelerdeki deneyimleri ve bilgi birikimini aktaran sentez yapmaya çalışan yeni kültürel değerler yaratmak amaçlayan tarihsel-kültürel dayanaklar arayan kişilerden oluşmaktadır.¹⁵ Nusret Kemal (Köymen), Recep (Peker), Necip Ali (Küçük), Reşit Galip, M. Fuad Köprülü, Şevket Aziz Kansu, Celal Şahin, İsmail Hakkı Tonguç, Behçet Kemal Çağlar, Fevriye Abdullah, Ahmet Adnan Saygun, Ömer Lütfi Barkan, Elif Naci, Niyazi Barba, Hilmi Ziya Ülken, Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu vb. daha çok birinci seridedir. İkinci grup yazarlar ise köy öğretmenleri, mimar, mühendis, hukukçu, hekim, sanatçı vb. alanlardan gelen uzmanlar ile yazı alanında tanınmış kimseler ile yetenekli gençlerdir. Ahmet Hamdi Tanpınar, Yusuf Ziya Ortaç, Mesut Cemil, Bedri Rahmi Eyuboğlu vb. yazarlar bazılarıdır. Üçüncü grup yazarlar ise halkevleri, halk adamları aracılığı ile yazanlar köy-kasaba aydınları halk ozanlarından oluşmaktadır. Bu grubun en bilineni Âşık Veysel'dir.¹⁶

Ülkü dergisinin yayın hayatı üç dönemden oluşmaktadır. Birinci seri aylık periyotlarla Şubat 1933'ten Eylül 1941'e kadar 102 sayı olarak yayınlanır. Derginin Ağustos 1941 tarihinde tamamlanamayan makaleler için 32 sayfalık ek çıkarılır. 28. Sayıya kadar Ülkü logosunun altında "Halkevleri Mecmuası" 29. Sayıdan itibaren "Halkevleri Dergisi" yazmaktadır. Derginin birinci serisinde 1938'e kadar köycülük yazıları önemli bir yer tutar. Bu dönemde dergide Altı Ok'u topluma benimsetme çabasının yanı sıra güncel sorunları tespit ve çözüm yolları üretmek en temel yazı konularıdır. Derginin ilk serisi araştırma yanı ağır basan bir dergidir.¹⁷ Dil ve edebiyat konularında Dil devrimi ağırlıklı konudur. Güneş dil Teorisi dergide çokça işlenmiştir. Devrimlerin halka anlatılması kaygısı kendini ilk seride açıkça hissettirmektedir. Yeni bir toplum yaratma kaygısı, Halkı devrimin idealleri doğrultusunda terbiye etmek her vasıta yolu ile halkı bilinçlendirip çağdaş bir toplum oluşturmak her başlıktaki yazıların ortak hedefidir.

İkinci seri Ekim 1941 ile 16 Aralık 1946 arasındaki dönemde yeni seri adı ile yayınlanmıştır. 15 günlük periyotlarla çıkmaktadır. 126 sayı yayınlanmıştır. 126. Sayıda

¹⁴ Peker, Recep. (1933). Ülkü Niçin Çıkıyor. *Ülkü Halk Evleri Mecmuası*, 1(1), s. 1-2

¹⁵ Gümüsoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları. s. 157.

¹⁶ Gümüsoğlu, Firdevs, 2005, s.158.

¹⁷ Bayraktar, Zerrin. (1981). Ülkü Dergisi: Halkevleri Merkez Yayın Organına bir bakış.(A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve halkla ilişkiler y.o. yayınları 1981. *İletişim*, (3), s.113

“Ülkü yakında yeni bir şekilde çıkıyor bekleyiniz ...” şeklinde yeni serinin çıkacağı haber verilmiştir. Yeni seride halk kültürü araştırmalarına ağırlık verilmiştir. Edebiyatla ilgili konular daha çok ağırlıklıdır. Bunun yanında devrime bağlılık devam etmektedir. Yeni serinin hedefi Halkevlerinin işlevinden ayrı tutulmamıştır. “Halkevleri nereye doğru ise Ülkü de oraya doğrudur. Her ikisi de milli kültür kaynaklarını işlemeye İnkılabımızın ruhu ve manası ile yoğrulmuş milli kültür değerleri yaratmaya savaşıyorlar”.¹⁸ Derginin yeni serisinde milli kültür milli hayat düşünüş konuları açık bir şekilde ön plandadır. Bu dönemde Ülküde hâkim olan anlayışa göre Milli Hayat bütün araştırmaların kaynağı olmalıdır. “*Dergimizin bütün yazılarında güttüğü gaye bütün genişliği ile halkta ve okunuşlarda yaşayan ve milli kültürümüzü yükseltmeye yarayan değerleri umumi hayata mal etmektir.*”¹⁹

Üçüncü seri Ocak 1947 – Ağustos 1950 arasında 44 sayı yayınlanmıştır. Derginin 3. Serisi ilk iki seriden içerik olarak değişiklik göstermektedir. 3. Serinin ilk sayısında Türk devriminin 25 yıllık özeti yapılmış ve devrimin başarısı manevi kalkınma hamlesi olarak görülmüştür. Derginin 13 yıllık çalışmasında güttüğü yol şöyle özetlenmektedir.

“*Ülkü Türk devriminin değerini belirtmek, yaymak ve sindirmek, milli hayatı geliştirmek ve milli kültürümüzün açılma ve serpilmesine yol açmak yolunda aralıksız çalıştı. Düşünen aydınlarla baş başa öğrenmek isteyen yurttaşlarla el ele yetişen gençlikle omuz omuza yürüdü*”.²⁰ Bu değerlendirme derginin ilk çıkış amacıyla paralellik gösterse de 3.seri daha çok bir sanat dergisi anlayışıyla çıkmakta ideolojik kaygılardan oldukça uzaklaşmış bir dergi halini almaktadır.²¹ Bu dönemde özellikle Demokrasi tartışmalarına ağırlık verilmektedir. Çok partili hayata geçiş ve Halk evlerinin kapatılma tartışmaları, dış dünyada savaş sonrası meydana gelen gelişmeler Derginin yayın politikasını da doğrudan etkilemiştir.

Derginin üç serisi göz önüne alınarak şu sonuca varılabilir. Ülkü 1. seride araştırma yanı ağır basan, 2. seri ve 3. serilerde ise edebiyat folklor kaynağına dayanan ve halk edebiyatının yeniliklerini çağdaş anlayışla sürdüren bir sanat dergisi niteliğindedir.²² İlk iki seri özellikle birinci daha devrimci inkılaplara dönük dinamik bir yapı özelliğine

¹⁸ Tecer, Ahmet. Kutsi. (1943). Ülkü yolunda. *Ülkü*, 3(35), s.4

¹⁹ Ülkü Okuyucularımıza. (1941). *Ülkü*, 1(1), s.1.

²⁰ Ülkü. (1947). Ülkü Halkevleri Dergisi, 1(1), s.48.

²¹ Mardin, Şerif. (1969). Siyasi fikir tarihi çalışmalarında muhteva analizi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi dergisi*.

²² Bayraktar, Zerrin. (1981). Ülkü Dergisi: Halkevleri Merkez Yayın Organına bir bakış.(A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve halkla ilişkiler y.o. yayınları 1981. *İletişim*, (3), s.113

sahipken 3. Seriden itibaren devrimci özelliğinden uzaklaşmıştır. İlk iki seride yeni topluma yeni devlet düzenine kurumlar oluşturmak fikri alt yapı sağlamak, sorunların çözümüne odaklanmak ağır basarken son seri batılı eserlerden felsefi ve edebi düşünceye yönelik tartışmalara dönük yapıya sahiptir.

Seçkin bir aydın grubu tarafından çıkarılan derginin Halkevleri çevresinde bile layık olduğu hürmete mazhar olmadığını Yakup Kadri, Niyazi Berkes gibi dönemin önde gelen aydınları belirtmişlerdir.²³ Özellikle Kadro dergisi etrafında toplanan aydın kesim ile CHF içinde Recep Peker’e karşı olanlar dergiye eleştiri getirmişlerdir. Yakup Kadri Zoraki Diplomat ’ta Ülküden şöyle bahseder:

“... Kadro küçük bir dergiydi ama iddiası büyüktü. İş başında bulunan resmi şahsiyetleri de en çok bu hali bu haddini bilmezliği sinirlendiriyordu. Nitekim dergiyi çıkarmak üzere olduğum sırada devrin CHP umumi kâtibiyle (Recep Peker) aramda geçen bir konuşmada bu zat bana demişti ki “Parti namına neşriyatta bulunmak hakkını kimden alıyorsunuz? Bir fikir mecmuası çıkarmak lazım gelse onu ancak biz çıkarırız ve zaten çıkarmak üzereyiz de” Uzun yıllar dolgun tahsisat yayınlanan hiç kimsenin okumadığı ve belki de görmediği bu fikir dergisinin adı Ülküdür”²⁴

Çok partili hayata geçiş sürecinde Tek parti dönemi kurumlarına yönelik başlayan tartışma Ülkü dergisini de içine aldı. Ülküye eleştiri getiren bir grupta bizzat dergide yazı yazarlardan, yöneticilerin bazıları Derginin amacından uzaklaştığı halkı eğitime hizmetini yapamadığı ve siyasallaştığı vurgulanmaya başlandı. Derginin önemli yazarlarından Nusret Kemal Köymen *“İlk senelerde Halkevlerinde ve mecmualarında çalışanlarda partililik aranmadı. Halkevlerine ve mecmualara politika karıştırılmamasına taraftar olanlar halk eğitimi ile politikanın ayrı olmasını isteyenler vardı. Fakat Halkevlerinin bir politika partisine bağlı olmaları ve politika havasının gitgide kesifleşmesi politika dışında kalmalarını güçleştiriyordu. Daha ziyade bir halk terbiyesi mecmuası olarak çıkan Ülkü’nün ilk serisi sayıları bu yolda başarıyla yürür ve aranırken mecmua yavaş yavaş bir parti organı haline geldi ve nihayet satılmaz okunmaz olarak kapandı ...”²⁵* Demektedir.

Ülkü dergisi ve derginin etrafında oluşan kadronun Cumhuriyet ideolojisi oluşturma yolundaki gayretleri ideolojinin fikri yapısında farklı düşünenlerin tepkisine sebep

²³ Berkes, Niyazi. (1997). Unutulan yıllar. İletişim.20,

²⁴ Karaosmanoğlu, Y. K. (2016). Zoraki diplomat. İletişim Yayınları.s.26

²⁵ Köymen, Nusret Kemal. (Tarihsiz). Büyük Aydınlığa Doğru, İstanbul: Nebioğlu Yayınevi. S.33.

olmuştur. Bunun yanında derginin anti Liberal tutumu anti demokratik bazı düşünce ve yazıları teklifleri aşırı bulunmuş bizzat Mustafa Kemal dahi rahatsız olmuştur. Peker'in CHF genel sekreterliğinden alınması Ülkü etrafında oluşan yönetici kadronun tutumlarından rahatsız olunduğunun kanıtı sayılmıştır. Halk evlerinden “Ülkü Mabetleri” köy öğretmenlerinden “köy misyonerleri” olarak bahsedilmiş. Ülkü yazarları Mustafa Kemal'i ilahlaştırma yoluna gitmiş. Halkevlerinin yapıldığı yerlerde binaların camilerden yüksek yapılar olarak inşa edilmesi bu gibi aşırı tutumlar özellikle çok partili dönemde sert eleştirilere sebep olmuştur. Dergi, Kemalizm ideolojisi oluşturmada aşırı tutumlar sergilediği gibi özellikle köycülük bölümlerinde siyasal iktidara muhalif sayılabilecek görüşlerde belirtmiş, eleştiriler resmi makamların tepisini çekmiştir. Hükümetin haksız yere eleştirildiği söylenmiş dergide anlatılanların doğru olmadığı belirtmiştir.²⁶

1.2. Kemalizmi ideolojiye dönüştürme çabaları

Kemalizm kavramı ilk kez 1920 yılında İngiliz Yüksek Komiseri De Robeck'in bir raporunda şöyle geçmiştir. “Fransızlar Kemalistlere karşı iyi niyetli görünüyorlar” Böylelikle Kemalizm terimi ilk kez bir yabancı tarafından kullanılmış oluyordu.²⁷ Atatürkçülüğün Milli Mücadele bir tanımı yapılmadığından Kemalizm genelde Mustafa Kemal yanlıları anlamında kullanılmıştır. Milli Mücadele sırasında yapılan yayınlarda Kemalizm genellikle Avrupa'da işgalcilere karşı milliyetçi bir hareket olarak nitelendirilmişken içte Padişaha ve İstanbul hükümetine karşı çıkanlar için kullanılmıştır. (Kemalistler veya Kemalciler şeklinde) Hatta Anadolu'da Kuvayı Milliyecilere hareketlerinin padişaha karşı isyan olarak görülmesinden dolayı Celaliler gibi Kemaliler denildiği de olmuştur.²⁸

Avrupa ülkelerinde Atatürkçülük konusunda birçok değerlendirme ortaya çıkmıştır. Atatürkçülük bazen Bolşeviklik bazen İslamcılık bazen de Pantürkçülük olarak değerlendirilmiştir. Milli mücadele boyunca Kemalizm Avrupalılarca düşman olarak görülmüştür. 1923 özellikle 1930'dan sonra Kemalizm Avrupa da düşmanlıktan çok hayranlıkla bahsedilmiş değerlendirmelerde Mustafa Kemal'in liderliğindeki inkılaplar

²⁶ Varlık, M. Bülent. (2001). Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm, Ülkü: Halkevleri Mecmuası, ss. 270

²⁷ Şahinler, Menter. (2001). *Atatürkçülüğün Kökeni, Etkisi ve Güncelliği*. Verlag Anadolu, s. 3.

²⁸ Tunaya, Tarık. Zafer. (1981). *Devrim hareketleri içinde Atatürk ve Atatürkçülük* (No. 9). İstanbul: Turhan Kitabevi. s.34.

olarak tarif edilmiştir.²⁹ Ancak Atatürk'ün bizzat kendisi Avrupalıların kullandığı Kemalizm tabiri yerine Türk inkılabı tabirini kullandığı belirtilmesi gereken bir durumdur.³⁰ Kemalizm kavramının gayri resmi olarak kullanımı ilk kez 1929'da dil uzmanı Ahmet Cevat Emre tarafından Muhit dergisinde gerçekleşmiştir.³¹

CHF tek parti dönemindeki ilk programını 1927 yılında yayınladı. Bu programda CHF, "Cumhuriyetçi, Halkçı, Milliyetçi, siyasi bir cemiyettir ve merkezi Ankara'dır" deniliyordu.³² 1931 tarihli CHF programında, CHF'nin ana vasıfları Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve İnkılapçı şeklinde belirtilmiştir. Böylece Kemalizm'in ilkeleri açıklığa kavuşmuş oluyordu. Kemalizm o tarihten sonra bu altı ilke ile tarif edilmeye başlandı. Kemalizm resmiyet kazanması ise 1935 CHF kongresinde gerçekleşti. Programın giriş bölümünde Kemalizm'le ilgili şu değerlendirme yapılıyordu. "CHF'nin programına temel olan ana fikirler Türk devriminin başlangıcından bu güne kadar yapılmış olan işlerle yalın olarak ortaya konmuştur. Yalnız birkaç yıl değil geleceği de kapsayacak tasarılarımızın ana hatları burada toplu olarak yazılmıştır. ... Partimizin güttüğü bütün bu esaslar Kemalizm prensipleridir."³³ 1935 programı 1931 programından daha detaylıdır. Burada partinin ideolojisi Kemalizm olarak tanımlanmıştır. 1923 sonrasında ülkeyi kurtaran Parti olarak CHF yeni devletin ideolojisini de oluşturma görevini de üzerine almıştır. Ve bunun yol haritası parti kurultaylarında belirlenmiştir.

CHF tek parti olarak dünya gelişmeleri ve ülke ihtiyaçları doğrultusunda ülkenin çıkarlarına uygun yol hangisi ne ise onu kabul eden bir parti idi. Başta Atatürk hayatın dinamik unsurlarını dikkate alıyor, geriye değişmeyen ilkeler bırakmak istemiyordu. Fakat SCF'nin ortaya çıkması ve bir programa sahip olması CHF'yi de belli esaslara dayanmaya itti ve Kemalizm'in altı oku böyle bir ortamda ortaya çıktı. CHF'nin Kemalizm'i birazda SCF'nin liberalizmine karşı sistemli bir ideoloji aramanın sonucuydu.³⁴ Nihayet 1937'de altı ilke Anayasaya konarak devletin temel ideolojisi belirlenmiş oldu. CHF'nin ilkeleri devletin ilkeleri haline geldi.

²⁹ İnan, Süleyman. (2004). Atatürkçülük (Kemalizm) ve İdeoloji. *Liberal Düşünce*, (36), 109-116.

³⁰ İnan, Afet. (1977). *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. s.159

³¹ Giritli, İsmet. (1990). *Atatürkçülük. İdeolojisinin dogmatik ideolojilere üstünlüğü. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S.1

³² CHP, 2004, s.17; Erdoğan, C. (2017). Tek Parti İktidarı Dönemi'nde (1923-1950) Cumhuriyet Halk Partisi'nin İdeolojik Değişim ve Dönüşüm Sürecinin Çözümlemesi. *Journal Of International Social Research*, 10(51), s. 272.

³³ CHP programı partinin dördüncü büyük kongresinde onaylanmıştır. Mayıs 1935 Ulus Basımevi Ankara 1935.

³⁴ İnan, Süleyman. (2004). Atatürkçülük (Kemalizm) ve İdeoloji. *Liberal Düşünce*, (36), s4

Gerçekte Mustafa Kemal hareket tarzında doktrinlere karşıdır. Bir gün CHF'nin ilkelerini gözden geçirirken Yakup Kadri *“Paşam bu her bakımdan bir İnkılap partisidir. İnkılap partileri ise bir ideolojiye, doktrine dayanmaksızın yürüyemez”* dediğinde Atatürk kendisine *“o zaman donar kalırız”* demişti.³⁵ Atatürk dönemi fikriyatıyla ideolojik unsurlar taşımaktadır. Fakat icraatlar daha çok pragmatik olarak ortaya çıkar. Kemalizm’de yapılan işin söz ve nazariyattan ileri gelmesi yani aksiyonun doktrinden ağır gelmesi pragmatik yanının bir sonucudur. Mustafa Kemal savunduğu programın sistemli bir ideoloji olmadığını kabul eder: *“Neşrettiğim programı bir fırkai siyasiye için gayrikâfi, kısa bulanlar oldu. Halk Fırkasının programı yoktur dediler. Filhakika umdeler namı altında malum olan programımız itiraz edenlerin girdikleri ve bildikleri tarzda bir kitap değildi. Fakat esaslı ve amil idi. Biz dahi gayrikabili tatbik fikirleri nazari bir takım teferruatı yaldızlayarak bir kitap yazabilirdik. Öyle yapmadık. Milletin maddi ve manevi teceddüt inkişafatı yolunda efal ve icraat ile akval ve nazariyata takaddüm etmeyi tercih ettik”*³⁶ diyerek bu durumu ortaya koymuştur.

Atatürk, *“Ben manevi miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım ilim ve akıldır”* diyerek³⁷ Kemalizm’in, Marksizm ve Komünizm gibi bir ideoloji olmadığını hedefinin de bir ideoloji kurmak olmadığını ortaya koymuştur.

İdeoloji olarak sık ve yöntemsel olarak pragmatik olan Kemalizm’de içerikten ziyade bir siyasal duruş ağır basar. Kemalizm diğer bazı ideolojiler gibi hayatın bütününe açıklama iddiası taşımaz, daha yerelci ve tarihsel konumu itibariyle nispeten özgün bir karakter çizen bir siyasi düşünce akımı olarak diğerlerinden ayrılır.³⁸ Bizzat Mustafa Kemal’in bir ideoloji kurmak istemediğini ortaya konmasına rağmen 1930’larda dünyada meydana gelen gelişmeler Türk aydınlarını etkilemiş ve yeni devletin ideolojisi yoğun tartışmalara sebep olmuştur. 1929 Buhranı Fransa, İngiltere gibi kapitalist demokratik Avrupa ülkelerinin itibarının azalmasına yol açmış bunun yanında Avrupa’da giderek güçlenen totaliter rejimler dünyayı etkilemeye başlamış ve Türkiye’de bu etkilenmeden nasibini almıştır. Avrupa’da güçlenen tek partili totaliter rejimlere yönelmek ve bu yönelimde rejimi korumak için bir ideoloji geliştirmek gerekiyordu. İşte bu yıllarda Türkiye’nin ideolojik yöneliminde kesin bir dönüş oldu. Türkiye kendisine bir ideoloji üretecekti.

³⁵ Karaosmanoğlu, Y. K. (2014). *Atatürk*. İletişim Yayınları. s.137.

³⁶ Kemal, Gazi. Mustafa. (1963). *Nutuk*, Yapi Kredi Publishing. s.718-19.

³⁷ Genel Kurmay Başkanlığı, (1984). *Atatürkçülük*. İstanbul: MEB yayınları. s.289.

³⁸ Kazancıgil, Ali. (2001). *Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce*. İletişim yayınları. S.235-246.

Yeni ideoloji Komünizm olamazdı. Çünkü Komünizm dine karşıydı. Üstelik Türkiye’de işçi sınıfı yoktu, Rusya önderliğinde bir proleter dünya devleti Türkiye’nin milli devlet özelliğine tersti. Yeni rejim halkı sınıflandırmıyordu. Mustafa Kemal bir Sovyet diplomata “*Türkiye’de işçi sınıfı yoktur*” diyerek herkesin tek bir kitle olduğunu vurgulamıştır. Nitekim 1925’te TKP’nin kapatılması ve sonrasında Komünizme açık tavır alınması bunun kanıtıydı. Bazı Kemalist Aydınlara göre Yeni ideoloji İtalya’ya özgü faşizm olabilirdi. İtalyan rejimi Ankara’ya daha uygun görünüyordu. Faşist ideolojiden çok Faşist teşkilatlanma ve faşistlerin inkılapçı yöntemleri benimsenecekti.³⁹

1930’lu yılların ortaya çıkardığı sorunların çeşitliliği ve karmaşıklığı Yönetici aydın kadroya belirli bir doktrinin gerekliliğini düşündürmüştü. Yeni rejimin idareci ve Aydınları için Totaliter ideolojilere saplanılmadığını dünyaya göstermelerinin önemi vardı. Bu yüzden derhal bir ideoloji arayışına girildi. O zaman kadar yapılanlara bir ideolojik içerik kazandırılacaktı. Komünizm ve Faşizm arasında bir üçüncü yol aranacaktı. Ali Naci Karacan çıkardığı inkılap gazetesinin 2 Aralık 1930 tarihindeki başyazısında “ Rusya’da nasıl bir komünizm, İtalya’da nasıl bir faşizm varsa bizde de bir Kemalizm olmalıdır. Diyordu.⁴⁰

1.3. Kadro Dergisi ve Sol Kemalizm

Ocak 1932 – Ocak 1935 tarihleri arasında üç yıl gibi kısa bir süre yayınlanmasına rağmen etkileri günümüze kadar devam eden Kadro dergisi Kemalizm’in sol ideolojiye göre kurgulanmasını savunan aydınların çıkardığı dergidir. Hemen hepsi Marksist kökenli olan Kadrocular Milli kurtuluş hareketinin öncü ideologları olarak Kemalizm’i üçüncü dünyacı bir ideoloji haline getirmek ve az gelişmiş uluslara örnek olmak niyetindeydiler. Kemalizm’e sosyo-ekonomik bir içerik kazandırmak isteyen Kadrocular alternatif bir devrim ideolojisi yaratmak amacındaydılar. Devletçiliği sınıf kavgasını önlemek için bir araç olarak gören Kadrocular özel sektörün kısıtlanmasından yanaydılar.⁴¹ Kadroculara göre “Türkiye bir inkılap içerisindeydi ancak inkılaba ideoloji olabilecek bir fikriyat sistemi içinde terkip ve tedvin edilmiş değildi.⁴² Kadrocular Kemalizm’in yorumunu Sol düşünce açısıyla yapmaya çalışırlar. Kemalizm’i ideolojik olarak şu çerçevede değerlendirirler. İlk olarak Türkiye emperyalizme karşı Ulusal

³⁹ Feroz, Ahmet. (1985). İttihatçılıktan Kemalizm’e. İstanbul: Kaynak Yayınları, s. 226.

⁴⁰ Tunçay, Mete. (1981). *TC’nde tek-parti yönetimi’nin kurulması* (1923-1931) Yurt Yayınları. s.518.

⁴¹ Uyar, Hakkı. 1930’larda Kemalizm algılamaları, s. 1-8.

⁴² İnan, Süleyman. (2004). Atatürkçülük (Kemalizm) ve İdeoloji. *Liberal Düşünce*, (36), 109

Kurtuluş savaşını kazanmış ulus devleti kurmuştur. İkinci olarak Ortaçağ kurumlarına karşı savaş açmıştır. Kadroya göre yapılması gereken şey inkılabın kalıcılığını sağlamak ve düşünsel bir çerçeve oluşturarak genç kuşaklara aktarmaktır.

Türkiye’de zemin olmadığı için sosyalizmin kurulmasının imkânsızlığını ileri süren Kadro Türkiye’nin sosyalizm dışı fakat kapitalist olmayan üçüncü bir yol bulması gerektiğini ileri sürmekteydiler. Kadrocular ulusal solcu bir çözüm yolu önermekteydiler.⁴³ Kadrocular 1929 Buhranı sonucu dünya kapitalist sisteminin krize girdiği bir dönemde planlama ve kolektifleşme politikaları uygulayarak yüksek büyüme oranı yakalayan Sovyet sanayileşme deneyimi ile Türkiye’nin özgül koşullarını birleştiren bir siyasi çizgiyi, CHF’ye benimsetmeye çalışmışlardır. Kadro yazarları o dönemde devletçiliği kapitalizm ve sosyalizm arasında bir üçüncü iktisadi sistem sundular.

Kadro, devleti toplumun üzerinde toplumsal sınıflardan bağımsız hareket edebilen siyasi ve iktisadi bir özerkliği olan bir yapıya dönüştürmek gibi karmaşık ve zor bir idealle yola çıkarak Türk devrimine ideoloji üretmeye çalışmıştır. Sol ve üçüncü dünyacı bir Kemalizm anlayışı oluşturmaya çalışan Kadro 1930’ların genel durumuna uygun olarak otoriter bir görüşe sahiptir. Sınıf çatışmasının ülkede olmadığını bunun iyi bir fırsat olarak değerlendirilerek Devletin sınıfların oluşmasını önleyen bir yapıda oluşturulmasını hedeflemişlerdir. Hem özel sektörü ve liberalizmi savunan Celal Bayar ve İş Bankası grubunun aleyhte çalışmaları hem CHF içinde Kadroculara karşı muhalefetin oluşması derginin etkinliğini azaltmış CHF genel sekreteri Recep Peker’in Kadrocuların ideoloji oluşturma çabalarından rahatsız olması ve alternatif olarak Ülkü dergisini çıkarması derginin sonunu hazırlamıştır. Nihayet derginin imtiyaz sahibi Karaosmanoğlu Tiran’a elçi tayin edilir ve Kadro yayınına kendi isteği ile son verir.

1.4. Mahmut Esat Bozkurt ve Sol Milliyetçi Kemalizm

1930’ların Kemalizm anlayışını şekillendiren önemli isimlerinden biri de hiç şüphesiz Türk Devriminin önde gelen eylem adamlarından ve Kemalizm’in belli başlı teorisyenlerinden olan Mahmut Esat Bozkurt’tur. Sol milliyetçi olarak tanımlanabilen Bozkurt Kemalizm’i ilk olarak Kasım 1932’de Anadolu gazetesinde kullandı. Yazılarında sık sık Marks’a atıflarda bulunan Bozkurt’un çalışanların örgütlenmesini savunması iktisat vekili olarak Mesai Kanunu çıkarmak istemesi sol söylemlere ağırlık

⁴³ Uyar, Hakkı. (2000). Sol Milliyetçi bir Türk Aydını: M. Esat Bozkurt, Buke yayınları, s. 108.

vermesi sol kimliğine örnek gösterilebilir.⁴⁴ Ona göre modern milliyetçiliğin belli başlı özellikleri arasında Türk milletinin %80’den fazlasını oluşturan köylü ve işçi haklarını düşünmek, korumak ve istemek yer alır. Bozkurt’a göre, bunlar, milliyetçiyim diyen her Türk’ün ödevidir. Bozkurt’un Milliyetçilik anlayışının Kemalist Milliyetçilik ile yer yer ters düştüğünü söylemek mümkündür. Kemalist milliyetçilik “Ne Mutlu Türküm Diyene” iken Bozkurt, ‘Ne Mutlu Türküm diyebilene’ demektedir.

Mason localarının kapatılmasında en etkin rolü oynayan Bozkurt’un Mason localarına karşı olmasının sebebi de Masonluğun emperyalist amaçları ve milliyetçilik karşıtı olmalarıdır.⁴⁵ Bozkurt’un sol milliyetçi düşünceleri Kemalizm’e yönelik kurumsallaşma çabalarına da yansdı. 1924 yılında yazdığı “Türk İhtilalinin Düsturları” adlı yazıları Türk Devrimini teorileştirmeye yönelik ilk girişimlerdir. Birinci mecliste mesleki temsili savunan, ülkede sınıfların varlığını belirten Bozkurt devletin güçlendirilmesini otoriter bir yapının olması gerektiğini savunmaktaydı. Türk devriminin ezilen uluslara örnek olması fikri onda da kendini göstermekteydi.

1.5. Ağaoğlu Ahmet ve Liberal Kemalizm

SCF’nin düşünsel anlamda önderi olan Ağaoğlu Ahmet partinin tüzük ve programının yapılmasında önemli katkılar yaptı. SCF’nin ideoloğu olan Ağaoğlu tek Parti yönetiminin denetimsizliğine ve CHP’ye önemli eleştiriler getirdi. SCF’nin kapatılmasından sonra da fikirlerini savunmayı sürdürdü. Demokrasiye ve çoğulculuğa önem veren yazılar yazdı. Akın gazetesinin ilk sayısındaki başyazısında gazeteyi “Cumhuriyetçi, halkçı, laik ve inkılapçı olarak tanımlamış⁴⁶ onun İnkılap ideolojisinin de özeti sayılabilir. Milliyetçiliği CHF’den farklı ele alan Ağaoğlu Devletçiliğe de karşıydı. Basının iktidarla ilişkilerini de eleştiren Ağaoğlu CHF’nin resmi yayın organı niteliğindeki Hâkimiyeti Milliyeyi “Kelimeleri kendi seçer Fikirde Papağandır” diyerek eleştirmektedir. Devletçi uygulamaların ve denetimsizliğin halk üzerindeki baskıyı artırdığını, Devlet içerisinde zengin bir zümrenin oluştuğunu eleştirmekte bunu da “*Etrafta öyle zümreler görüyoruz ki neredeyse yüzlerinden kan fışkıracak beri tarafta öyle bir zümre var ki bir deri bir kemik kalmış şahsi menfaatler o derece şahlanmış ki dörtnala gidiyor*” diyerek ifade etmektedir.

⁴⁴Uyar, Hakkı. (2000). Sol Milliyetçi bir Türk Aydını: M. Esat Bozkurt, Buke yayınları, s. 108

⁴⁵ Uyar,Hakkı. (2013). Mahmut Esat Bozkurt, *Modern Türk Siyasi düşüncesinde Kemalizm*, (2), s. 218.

⁴⁶ Uyar,Hakkı. (1995). *Ağaoğlu Ahmet’in ‘Liberal Muhaliif’Gazetesi: Akın (1933)*. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Liberalizm, İstanbul: İletişim Yayıncılık, 224-231.

1.6. Recep Peker, Ülkü Dergisi ve Kemalizm

Recep Peker Tek Parti döneminin kudretli devlet adamı ve ideoloğu sıfatıyla CHF programlarının mimarıdır.⁴⁷ CHF içinde Kemalizm'in devletçi kapitalist yorumunu geliştiren ve hararetle savunan Peker 1931-36 rejiminin üçüncü kişisidir. Atatürk adına konuşma ve iş yapma yetkisine sahiptir. Altı Ok'un belirlenmesinde önemli bir paya sahiptir. Kemalizm nedir sorusuna cevap arayışlarının bir yansıması olan ve 1934 İstanbul Üniversitesi'nde verilmeye başlayan İnkılap derslerinde Kemalist İnkılabın askeri ve dâhili siyaset boyutlarının anlatımıyla Recep Peker görevlendirilmiştir. Peker'in burada verdiği dersler Ülkü dergisinde İnkılap dersleri adıyla yayınlanmıştır. Peker'in ideolojik düşünceleri CHF programlarında somut ifadesini bulmuştur.

CHF içinde her şeyi devlete referansla “devlet için ve devletin içinde” anlamlarını kazandıran kanadın önderi olan Peker, otoriter devlet yapısından yana olan düşüncededeydi. Hazırladığı programlar bir parti programından çok bir devlet düzeni programıydı ve bu niteliğinden dolayı programın temel esasları 1937'de Anayasaya dâhil edildi. Faşizmin İtalya'da, Nazizm'in de Almanya'da kitleleri harekete geçirmede sağladığı başarı, endüstriyel üretimde kaydettiği aşamalar CHF içinde devletçi kapitalizmin önderliğini yapan Peker'i büyülemişti.

Tek parti düzenini Peker şöyle açıklamaktaydı: “T.C. bir parti devletidir. Parti devletle beraber çalışır. Demokrasi halk tarafından, halk için devlet idaresi demektir. Fakat demokrasi hiçbir yanına dokunulmaz değiştirilmez olduğu gibi alınır bir rejim değildir. Her memleketin ihtiyacına göre uygulanması gereken bir kavramdır.”⁴⁸ Milli şef deyimini kullanan ilk kişi Peker'dir. Peker'e göre milletçe üstün olabilmek için ulu bir şefin etrafında kenetlenmek şarttır. Şef ulusun babasıdır. Ülkü dergisinde de sık sık anlatılan disiplinli hürriyet kavramı etrafında otoriter bir rejimin sözcülüğünü yapan Peker yeni Türkiye'nin siyasi rejiminin belirlenmesinde Faşizm, Nazizm ve Komünizmin etkisini ifade eder ancak bu ideolojilerden millet beraberliğini bozucu unsurların ayıklanarak yararlanıldığını belirtir.

Peker'in 1935 program açıklamaları Kemalizm'in, “devlet örgütlenmiş ulustur” anlayışında ifadesini bulan devlet karşısında ferde hiçbir özerk hareket alanı bırakmayan yekpare karakterinin bulanık olmayan bir resmini vermektedir. Devlet örgütlenmesinin yanı sıra ulus örgütlenmesi Peker'in ana vurgularından biridir. Atatürk etrafında

⁴⁷ Yıldız, Ahmet. (2001). Kemalist Milliyetçilik. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm*, 2, ss. 210-234.

⁴⁸ Goloğlu, Mahmut. (1973). *Atatürk ilkeleri ve Bursa Nutku*. Goloğlu Yayınları. s. 189.

oluşturan lider kültü sosyo-politik-ideolojik ve ekonomik muhalefetin tasfiyesinin ulusal bir misyon olarak görülmesi bütün vatandaşları resmi üye olarak gören Tek Parti anlayışı Kemalist tek Parti devletinin totaliter karakterinin açık tezahürüdür.⁴⁹ Peker ilerici hayat tarzının korunması için Cumhuriyetçilik ve ulusçuluğun eşit derecede önemli olduğunu vurgular. Anarşizm, Marksizm, Faşizm, Hilafetçilik ve beynelmilecilik akımlarına karşı ulusçuluğun Türkiye için taşıdığı bütünleştirici niteliği vurgular.

Atatürk'ün “ırk ve menşe birliği” olarak vurguladığı kan birliğini önemli bir unsur olarak görür. Peker'e göre Osmanlı'nın çöküş döneminde bozulmayan tek şey Türk kanıdır. Peker ulusal kültürü yekpare bir tarzda tanımlamakta Türk unsuru dışındaki etnik toplulukları sanal topluluklara indirgemekte ve dış kaynaklı telkinler olarak soyutlamaktadır.⁵⁰ Peker otoriter ve fazlasıyla merkezîyetçi bir yönetimden yanadır. Peker İnkılap Ders Notları kitabında Türk devriminin feodal yapısı nedeni ile en otoriter ve kanlı devrimlerden biri olması gerektiğini ve bu nedenle devletin zor kullanmaktan kaçınmamasının gerekliliğini vurgulamıştır. Peker'e göre insanlar belli bir düşünsel olgunluğa ulaşana kadar devrim sert ve kanlı olmalıdır.

Sert ve otoriter kişiliğiyle parlamenter rejim karşısında, disiplinli Hürriyeti ön plana çıkaran ve her şeyin devlet için var olduğu otoriter bir sistemin erdemine inanır Peker. Kemalist ideolojinin otoriter niteliğinin Atatürk dönemindeki formülasyonuna en büyük katkıyı yapmış, kesin inançlı bir lider olarak bir dönem CHF anlayışının ve günümüze kadar ulaşan resmi Kemalist anlayışın mimarı olmuştur. Peker'in Kemalizm anlayışı uzun yıllar devletin uygulamalarında kendini göstermiş Aydın kesimde de önemli bir karşılık bulmuştur. Görünen CHF içerisinde ağırlığını koruyan eğitim seviyesi yüksek ve kent soylu olarak adlandırılan “elit” aydın yöneticiler temelde Peker'ci Kemalizm'in temsilcileri olarak karşımıza çıkmaktadır.

1930'ların Kemalizm'e ideolojik bir yapı kazandırma çabaları içinde hiç şüphesiz Ülkü dergisinin önemli bir yeri vardır. Günümüzde yaygın olarak algılanan Kemalizm anlayışı Ülkü dergisinin ana çerçevesini çizdiği Kemalizm algısıdır. Recep Peker'in sert, baskıcı yapısı, otoriter bir rejim oluşturma çabaları Ülkü dergisinde kendisini ifade bulmuştur. Kemalizm'in ideolojisini oluşturma iddiası ile ortaya çıkan Kadroculara,

⁴⁹ Yıldız, Ahmet. (2001). Kemalist Milliyetçilik. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm, 2, ss. 62

⁵⁰ Yıldız, 2001, s.62.

Peker şiddetle karşı çıkmış Yakup Kadri'ye rejimin ideolojisini Partinin belirleyebileceğini kesin dille ifade etmiştir.⁵¹

1931 yılında Parti Genel Sekreterliğine getirilen Peker partiyi örgütsel ve Doktrinci olarak güçlendirmenin yanında Yeni Rejimi halka anlatmak amacıyla da Halk evlerinin kurulmasını sağlamıştır. Halkevleri Kemalizm'in yalnızca siyasi alanda değil kültürel alan ve günlük yaşamda da belirleyici olmanın en somut ürünüdür. Kurulan rejimin nitelikleri doğrultusunda bir toplum oluşturmada en önemli sivil toplum örgütlemesi olacak olan halkevlerinin her biri bir yayın çıkarır. Ankara halkevi de ismini bizzat Atatürk'ün verdiği ve merkez yayın organı görevi gören Ülkü mecmuasını çıkarır.

Ülkü de Kemalist entelijansiyanın önemli bir bölümünü oluşturan yaklaşık 350 yazar dünya ve Türkiye'deki dönemsel gelişmelere bağlı olarak görüşlerini sergilemişlerdir. Dergide Recep Peker'in Faşizme yakın bir ideoloji çizgisinde ana hatları çizilen Kemalizm anlayışının yanında Kemalist yönetimdeki güç dengeleri ve dalgalanmaları da kendisini göstermektedir.

Ülkü dergisi yazarları gerek İtalya'daki gerekse Sovyetlerdeki gelişmeleri yakından izlemekte, bu ülkelerin deneyimlerinin sonuçlarının Türkiye'ye aktarılması için öneride bulunmaktadır. Dergi gerek dünyadaki eğilimlerin etkisi gerekse dergiyi oluşturmak istediği ideolojinin resmi yayın organı olarak gören Recep Peker'in yönlendirmesiyle özellikle I. Seri döneminde baskıcı rejimlerin etkisindedir ve bu rejimleri öven yazılar ağırlıktadır. Söz gelimi Selim Sırrı Tarcan'ın "İtalya'da Halk ve Gençlik Teşkilatı" başlıklı yazısında: "İtalya'da faşistlerin başardıkları işler meydana getirdikleri eserler çok beğenilmeye layıktır. Bu büyük işlerin mükemmel olmasının asıl sebebinin vatan sevgisinde ve milli duyguların birliğinde aramak lazımdır" denilmektedir.⁵² Halkın büyük bir çoğunluğunu köylü nüfusunun oluşturduğu ülkede kalkınmanın da köylü üzerinden olacağı bu nedenle köylü ve toplum kalkınmadan liberal özgürlükçü bir rejimin oluşmayacağı anlayışı da Peker'in anlayışına uygun bir şekilde dergide işlenmiştir. Köycülük dergide üzerinde önemle durulan bir konudur. Ağırlıklı olarak Nusret Kemal Köymen'in ideologluğunu üstlendiği köycülük konusuna özellikle derginin ilk 40 sayısında yer verilmiştir. Nusret Kemal'e göre Köycülük bir meslek, bir ilimdir; bu ilmi de her Türk kavramalıdır.

Ülkü dergisi ve onun etrafında oluşan Kemalist anlayışın oluşturduğu hareket, sınıfsal meseleleri bastırmaya çalışması nedeniyle korporatist-faşist bir çizgide değerlendirilse

⁵¹ Karaosmanoğlu, Y. K. (2016). *Politikada 45 yıl*. İletişim yayınları. s. 108.

⁵² Tarcan, Sırrı. Selim. (1933). İtalya'da Halk ve Gençlik Teşkilatı. *Ülkü*. 1(3).

de Faşizme karşı olduklarını da ifade etmektedirler. Bunun yanında Ülkü hareketini seçkin korporatizm ve faşizmden çok Fransız tipi Solidarizme (Dayanışmacılık) benzetenlerde vardır.⁵³ Halkçılık bu noktada sınıfsal farklılıkların dile getirilmemesi açısından Kemalist solidarizmin temel dayanağını oluşturur. Zaten batıdan farklı bir gelişme çizgisi gösteren Osmanlı mirasçısı Türkiye’de sınıfsal farklılıklar henüz oluşmamıştır. Burjuva ve emekçi sınıfı da yoktur. Sınıflar daha çok kırsalda toprak ağaları ve köylü şeklinde mevcuttur. Toprak reformu işte bu nedenle Ülkü hareketinin temel meselelerinden biri olmuş, toprak reformu ile sınıflar ortadan kaldırılarak halkçılık düşüncesinin gerçekleştirileceği düşünülmüştür.

Recep Peker Osmanlının, Avrupa’nın çok gerisinde kalmasının sebeplerinden biri olarak da dinsel dogmatizmi görmektedir. Bunun için yeni bir Laik ahlak anlayışı oluşturmak isteyen Peker ve Ülkü hareketi aydınları Ülkü dergisindeki yazılarında Laik ahlak anlayışına sık sık yer vermişlerdir. Kemalist devrim ve aktörleri için dini tabirler kullanmışlardır. Ülkü yazarlarına göre Mustafa Kemal “Kutsal Mihrap” Nutuk “Mukaddes Kitap”tır. Köy öğretmenleri havari, Halkevleri “Ülkü Mabetleridir. Hatta halkevleri binalarının yapıldığı yörenin camilerinden daha yüksek olarak inşaat edilmesine bile dikkat edilmiş dinsel dogmatizmin önüne provoke edici bir tarzla geçilmek istenmiştir. Peker’in katı ve abartılı tutumları yeni ahlak yaratma çabalarında da kendisini açıkça göstermiştir.

Ülkü hareketi Peker’in genel sekreterliği döneminde anti- demokratik, faşizme yakın baskıcı bir anlayışa sahip olmasına karşın tam anlamıyla anti demokratik kabul edilecek bir yapıda da değildir. Liberalizm, serbest piyasa gibi kavramlar dergide küçümsense de demokrasi her zaman olumlu anlamda kullanılan bir kavram olmuştur. Ancak Ülkü yazarlarına göre demokrasi için öncelikle Osmanlı kalıntıları süpürülmeli ve demokrasiyi hazmedecek bir çağdaş nesil oluşturulmalıdır.

Yurtsever ve yenilikçi bir tavrı olmasına karşın Ülkü hareketinin aşırıya kaçan tutumları Mustafa Kemal’i de rahatsız etmiş ve Peker CHP Genel Sekreterliğinden alınmıştır (1936). Bu tarihten sonra Ülkü’nün muhtevasında da değişiklikler olmuş, yeni seride özellikle Fuad Köprülü’nün yayın direktörü olmasıyla dergi İnkılapçı heyecanını kaybetmiş adeta bir üniversite dergisi haline dönüşmüştür. Köycü sosyo-kültürel tezlerle yola çıkan Ülkücü grup dönemin otoriter dünyasının yansımalarını taşımaktadır. Benzer eğilimleri taşıyan kadrocularla birlikte liberalizme muhalif tavır sergilemişlerdir.

⁵³ Örmeci, Ozan. (2010). Jön Türkler ve İttihat ve Terakki, *Tarih Okulu Dergisi*, 2010(8), 95

Yeni toplum oluşturmak, Rejime ideoloji kazandırmak ortak anlayışta bir aydın sınıf oluşturmak, dūřūnler okuyanlar arasında bir kafa ve ruh birliği oluşturmak amacıyla oldukça üretken çalışkan Őlkü hareketi aydınları Altı Ok'un net olarak belirlenmesinde önemli bir rol ũstlenmiřlerdir.

II. BÖLÜM. KEMALİZMİN TEMEL DAYANAKLARININ ÜLKÜ DERGİSİNDE İNCELENMESİ

Kemalizm Türkiye’de yaşayan Türk milletinin milli modernizasyon ideali ve ideolojisidir.⁵⁴ Batı uygarlığı içerisinde yer alacak bir devlet fikri Atatürk devrimlerinin temel fikir ve belkemiğidir. Osmanlının aksine batılı bir devlet haline gelerek muasır medeniyet seviyesine ulaşmak Türkiye’nin tepeden tırnağa değişimi demektir. İşte devrimler bu amacın ve düşüncenin ürünüdür.⁵⁵ Kemalizm, Türkiye’nin modernleşme, batılılaşma serüveni içerisinde mümkün olmuş bir ideolojidir.⁵⁶ Kapsamlı bir inşa ve ıslah programıdır. Osmanlıdaki modernleşme aşamalarının köklü bir devamı şeklinde de algılanan Kemalizm yeni bir vatan, yeni bir toplum, yeni bir kimlik ve bu oluşan ulusa bir hayat ve siyasi anlayış katma çabasıdır. Tüm bir toplumu ve devlet düzenini dönüştürürken temel bazı dayanakları ve hedefleri vardır. Modernleşme, yeni bir toplum yaratma, demokratikleşme, batılı bir devlet anlayışı oluşturma ve tüm bunları yaparken de milli devlet ve toplum özelliğini korumak Kemalist devrimlerin temel dayanaklarıdır. Milliyetçilik ve medeniyetçilik Kemalizm’in iki asli ögesidir. Cumhuriyetin Kemalizm esaslarında belirlenmiş olan siyasi ideolojik hedefi modernleşmek. Yani Türk toplumunu muasır medeniyet seviyesine çıkarmaktır. Ekonomide sanayileşme, kültürde “fikri, irfanı ve vicdanı hür” yurttaş esasını bir değer olarak hâkim kılmak siyasette ise “milli hâkimiyet” ve “demokratikleşme” hedefini içeren Kemalizm,⁵⁷ yeni bir devlet anlayışını ortaya koymaktadır.

2.1. Ülkü Dergisinde Kemalist Modernleşme Hedefi

Modernleşme isteği yeni Türk devletinin kendine çizdiği ulusal bir hedeftir. Atatürk’le birlikte başlayan ve Osmanlı modernleşme anlayışından milliyetçi ve laik özellikleriyle ayrılan Türk modernleşmesi çok yönlü bir bütünlük arz etmesiyle ön plana çıkar. Türk modernleşmesi, kalkınmanın yanında aydınlanmayı da barındıran bağımsız bir nitelik sergilemektedir.⁵⁸ Türk modernleşmesinin klasik modernleşme kuramlarının ön gördüğü ve geleneksel toplumdan modern topluma geçiş olarak tanımlanan modernleşmeyi “Kemalizm” adı verilen kendi ilk ve imkânlarıyla uygulayarak

⁵⁴ Belge, Murat. (2001). Mustafa Kemal ve Kemalizm. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s. 38.

⁵⁵ Tazegül, Murat. (2005). *Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil. s. 102.

⁵⁶ Yeğen, Mesut. (2007). Kemalizm ve hegemonya. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s.56

⁵⁷ Köker, Levent. (2001). Kemalizm/Atatürkçülük: modernleşme, devlet ve demokrasi. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s.100.

⁵⁸ Tazegül, Murat. (2005). *Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil. s. 12

toplumsal bir değişim modeli oluşturduğu görülmektedir. Modern bir ulus-devlet yaratmak yanında, modern bir ulus yaratmanın da başat bir sorun olduğu Kemalizm de, modern toplumu tanımlayan siyasi kurumların, yukarıdan aşağıya doğru şekillenen bir değişimi öngörmüştür. Bu durum Cumhuriyetin kuruluş niteliğinin de bir parçasıdır.       Türkiye’deki toplumsal değişim, değişimin gerekliliğine inanmış bir grup seçkin öncülüğünde başlamış ve ilerlemiştir. Fransa da Jakoben bir anlayışla devrim sonrası düzenlemeler gerçekleşmiştir. Ancak aradaki fark “Burjuvazinin” bir sınıf olarak tarih sahnesine çıkması ve eski aristokrat sınıfla belli uzlaşlar içine girmesidir. Türk modernleşmesinin sınıfsal niteliği yoktur. Bu Türk modernleşmesinin en temel özelliğidir.

Bütün bunlar birleştirildiğinde Kemalist modernleşme modeli diyebileceğimiz Türk modernleşmesinin, Batılılaşma isteği hem batının siyasi ve ekonomik emperyalizmine karşı bir bağımsızlık hem de Batı aydınlanmasının sosyo-kültürel sonuçlarının kabulüne dayalı ulusal nitelikte bir çaba olmaktadır.⁵⁹ 1932 yılında kurulan ve Tek Parti Dönemi’nin devrim ideolojisini geniş kitlelere yaymakla görevlendiren Halkevlerinin merkez yayını olan  lk  dergisi işte bu modernleşme anlayışının en çok hissedildiği dönemde çıkmış ve Halka rehberlik görevini üstlenmiştir, Kemalist Türk modernleşme modelinin savunucusudur. Modernleşme; Batılı toplum bilimcilere göre tarımsal üretimden endüstriyel üretime, kapalı köy ekonomisinden dışı dönük kent-Pazar ekonomisine, insan-hayvan enerjisinden makine enerjisinin kullanımına, baskıcı toplum yapısından  zg r-bağımsız birey ve düşünce özgürlüğüne, örgütlenme serbestisine dayanan anlayışı ifade eder.

Bu tanımdan bakıldığında Cumhuriyetin ilanı sonrasında Atatürk’ün ülkeyi modernleştirme arayışları için gerekli politik koşullar sağlanmış ve birbiri ardına gelen bir dizi İnkılapla süreç ilerlemiştir. Türkiye batılı anlamda modern bir yeni ulus devlet olarak inşa edilmek istenmiştir. Türkiye’de modernleşme, modernleşmeci bir elit tarafından arzuladıkları, toplumsal ve zihinsel değişimi sağlamak için yukarıdan aşağıya doğru şekillenmiştir. CHP tek parti döneminin egemen siyasi unsurudur. Modernleşme hareketini gerçekleştiren baş aktördür. Modernleşme anlayışı da CHP yönetici elitinin anlayışına göre şekillenmiştir.

Batı uygarlığı içinde yer alacak bir devlet fikri Atatürk devrimlerinin temel fikri ve belkemiğidir. Cumhuriyet dönemi Türk modernleşmesinin kaynağını oluşturan

⁵⁹ Tazegül, 2005, s.13

Atatürk'ün dünya görüşü ulusçuluk ve laiklik temelinde oturan çağdaş, ilerlemiş bir ulus-devlet özelliği taşımakta aklın ve bilimin yol göstericiliğini kabul etmekteydi. Bu açıdan CHF ve Atatürk modernleşme hedefi ve anlayışında aynı çizgideydi. Türkiye'de Batılılaşarak modernleşme isteği halktan gelmediği için yönetici kadronun tepeden bir etkiyle dönüşümü sağlama isteği geçerli bir yöntem olarak benimsenmişti. Modernleşmeyi hayati bir sorun olarak gören seçkinlerin karşısında tamamen ayrı bir dünyada yaşayan ve farklı sorunlarla boğuşan halk varken bu tepeden inme değişim zorunluluk arz ediyordu. Aynı zamanda modernleşme sürecindeki değişimler mümkün olan en kısa zamanda gerçekleştirilmeye çalışılıyordu. Çünkü Türkiye'nin yüzyıllar sürecektir zamanı yoktu. Yeni Cumhuriyetin Kemalist ideolojisi de bunu başarıya yolunda hareket etmekteydi.

Yeni Toplum ve yeni bir devlet olarak şekillenen Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma hedefini halka anlatmak, toplumu buna hazırlamak, eğitmek önemli bir sorundur. Modernleştirici elit toplumun tasarladıkları yeni sisteme uyumunu eğitim sayesinde sağlamaya çalışmışlardır. Birbirini izleyen İnkılapların sunduğu olanaklar bir türlü kitleler tarafından yeterince bir hevesle benimsenmeyince halkın inkılapları benimsemesini sağlayacak kurumlara ihtiyaç duyuldu. Ayrıca inkılapları ve yeni rejimi halka anlatmak gerekti. İşte halkevleri rejim önderleri tarafından İnkılapların taşıyıcısı olarak görülmekteydi. Halkevlerinin kuruluşundaki nihai amaç modernleşmeyi bütün alanda gerçekleştirmektir.⁶⁰ Aydınlar dergisi gibi yayın organları vasıtasıyla Cumhuriyet rejimi ile halk arasında köprü görevi görecek.⁶¹ Kemalist ideolojinin halka modern ve milli bir hayat anlayışı doğrultusunda terbiye vermek için kullandığı, modernleşmeyi halka yaymanın temel kurumlarından biri Halkevleridir: *"Bir modern proje olan Kemalizm, yeni toplumu ve yeni hayatı yaratmayı amaçlar... yeni hayatın amaçlanan niteliği hem muasır hem de milli olmaktır."*⁶² Bu ifade Kemalist modernleşmenin en temel açıklayıcısıdır. Atatürk'ün öncülüğündeki Türk Devrimi ile radikal bir boyut kazanan modernleşme oluşturduğu etkilerle de bireyin ve toplumun yaşamında değişim olgusunun izlerini bırakmıştır. Osmanlı reformcularının geleneksel düzeni restore ederek modernleşme hatasına düşmeyen Kemalist bürokratik elit kadro geleneksel düzeni bütün unsurlarıyla reddedip yepyeni bir devlet ve toplum düzeni kurmaya yönelmiştir.

⁶⁰ Tazegül, 2005, s.118

⁶¹ Yeğen, Mesut. (1995). *Türk Devlet Söylemi ve Cumhuriyet Kurumları*. Mürekkep yayın, s. 40.

⁶² Yeşilkaya, Neşe.G. (1999). *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık*. İletişim yay. s. 61.

Modern toplum Rönesans, reform ve aydınlanma ile endüstrileşme sürecine giren uluslaşma ile siyasi yapısını tamamlayan batı toplumlarının kendi tarihsel gelişmelerini ifade eder. Modernleşme ise Batı dışı toplumlarda bunun kendiliğinden değil dışarıdan gelen baskılar neticesinde şekillenmesini ifade etmektedir. Dolayısıyla modern olmayan toplumlar için kullanılan modernleşme kavramı gelişmekte olan ülkelerin Batılılaşma yolundaki yapacakları değişimleri tanımlamaktadır.⁶³ Türkiye’de de modernleşme bu şekilde olmuş ve modernleşmeyi uygulayıcı ideoloji olarak Kemalizm topyekûn ve ödünsüz bir Batılılaşma programına sahip olmuştur.⁶⁴

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan Atatürk devrimlerinin modernleşme çabalarını niteliğine göre ikiye ayırmak mümkündür. Cumhuriyetin ilanını izleyen ilk 5 yıl yeni rejimin yeni devletin kuruluşudur. Bu ilk beş yılın en önemli olayı Cumhuriyet yönetiminin kurulmasıyla beraber dini geri planda bırakan laik yaşam biçiminin uygulanmasıdır. İkinci dönem (1928-38) Çeçe’nin vurguladığı gibi Cumhuriyetin yerleştirme ve kökleştirme yıllarıdır.⁶⁵ Atatürk’ün ölümüne kadar ele alınan dönem Batı uygarlığına geçişin hızlı bir dönemi olmuştur. Bu dönemde toplumda herhangi bir Cumhuriyetçi birikim olmadan tamamen Atatürk’ün şahsında başlayan ve ulusal kurtuluş eylemini başardıktan sonra ulus kimliğine dayalı Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Siyasi alanda, hukuk alanında, eğitim ve iktisat alanında, sosyal ve kültürel alanda yapılan bu yenilikler ulusal, tam bağımsız Türk devletinin çağdaş modern dünyada yerini alması içindir. Atatürk devrimlerinin amacı çağdaşlaşmak ve kalkınmaktır. Atatürk’ün Devrim modeli hem çağdaşlaşmayı hem de kalkınmayı öngörür. Bunun özünde yatan bağımsız ulusal bir devlet, çağdaş kalkınmış bir toplum ve bu toplum içinde özgür bir insandır. Tüm devrim atılımları bu amaca yöneliktir.⁶⁶

Modernleşme anlayışı ve uygulamaları Toplumdan topluma farklılıklar gösterse de ortak noktaları endüstrileşme, kentleşme, seküler bir toplum yapısı oluşturma, modern insan tipi yaratma ortak unsurlar olarak görülmektedir. Yeni devleti inşa eden Kemalizm de modernleşmenin bu unsurlarını taşır. 1930’lu yıllar ve devamında devrimlerin en hızlı döneminde, yeni rejimi, devrimlerini, İnkılabın ruhunu halka anlatmak-benimsetmek ihtiyacı halkevlerini doğurur. Devrimleri halka anlatmak görevi de Aydınlarla verilir. Kemalist modernleşmenin ne olduğu, Aydınların Kemalizm’i ve modernleşmeyi nasıl anlayacağı da Ülkü dergisinde fikir birliği şeklinde oluşturulmaya

⁶³ Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s. 220

⁶⁴ Köker, Levent. (2016). *Modernleşme, Kemalizm ve demokrasi*. İletişim Yayınları. s. 234.

⁶⁵ Çeçen, Anıl. (1981). *Atatürk ve Cumhuriyet*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. s. 276.

⁶⁶ Kili,Suna. Atatürk Devrimi, bir çağdaşlaşma modeli, iş bankası yay.1981, ss. 61-62.

çalışıldı. Cumhuriyet dönemi Türk modernleşmesinin genel çerçevesinde incelenen Ülkü dergisinde endüstrileşme, kentleşme ve demokratikleşme gibi modernleşmenin taşıdığı unsurların ulus devlet ve milli kimlik vurgusu altında işlendiği görülmektedir.

2.1.1 Sanayileşme Davası

Sanayileşme modernleşmenin hiç şüphesiz en önemli adımıdır. Batı dışı toplumların geri kalmasının ardında temelde sanayileşmemenin getirdiği sorunların olduğu yine bu toplumların aydınları ve önderleri tarafından değerlendirilen bir tutumdur. Cumhuriyeti kuran ve kurulan devlete bir ideoloji oluşturmaya çalışan ilk dönem aydın kadrolar içinde durum aynıdır. Milli ve bağımsız bir ekonomi ancak sanayileşme ile sağlanabileceği gibi toplumun modernleşmesi de bu yolla sağlanabilecektir.

Ülkü dergisi kadrosu içinde yazan aydınlar da ayrı modernleşmenin en temel ayaklarından birini sanayileşme olarak görürler. “Milliyetçi ve Taazzuvcu” İktisadi sistem olarak ortaya konan sistem Türkiye için en uygun sistem olarak görülmektedir. Bu iktisadi tanım aynı zamanda Türkiye’ye has bir üçüncü yol olarak ortaya konmuş her alandaki “bize has olma ideali” iktisadi alanda da kendisini göstermiştir. Ülkü dergisine göre iktisat bir milletin toplumsal hedeflere ulaşabilmek için kullanacağı araçların iyi seçilerek iyi ölçülerek kullanılmasıdır.⁶⁷ Ülkü yazarlarına göre sırf endüstrileşmek için endüstrileşmek doğru değildir. Endüstrileşmenin yegâne amacı muasır medeniyet seviyesidir. Bu seviye tek başına iktisadi gelişmeyle kazanılacak bir şey değildir. Modernleşme tanımlarında vurgulandığı gibi iktisadın yeri ancak fiili tezahürler sahasıdır. Ülkü yazarlarına göre iktisat harsımızın değil daha ziyade medeniyetimizin bir unsurudur. Bunlardan birinin değil hepsinin bütünlük arz edici bir şekilde gelişmesi gerekir.⁶⁸ Endüstrileşme modernleşme çabalarının ekonomik yönüdür. Liberal anlayışta bireyin çıkarı ve mutluluğu en önemli unsur olarak belirlenmekteyken Yeni Türkiye’nin vurgusu kendi çıkarından ziyade milletin çıkarını gözeten tek tip bir birey üzerinedir. Bütünlüğün ahengini bozacak eylemlerde bulunmak devletin bu yönde aldığı tedbirlerle engellenebilmektedir. Ülke menfaatlerine hizmet etmeyen bireyci iktisat Ülküde eleştirilmektedir.

Bağımsızlığını kazanan Türkiye sanayileşmiş ülkelerin çıkarlarından ziyade kendi milli çıkarlarını düşünerek sanayi atılımları başlatmıştır. Buna göre ilk yıllarda içe kapanık daha sonra da korumacı-devletçi kalkınma olarak nitelenen sistemlerle ilerlemeye

⁶⁷ Aydoslu, Sait, (1933) Milliyetçi Taazzuvcu iktisat I, Ülkü 1 (3) , ss. 201-202.

⁶⁸ Aydoslu, Sait, (1933) Milliyetçi Taazzuvcu iktisat I, Ülkü 1 (6) , ss. 444

devam eden Türk ekonomisi kendi yolunu tamamen ülke menfaatleri yolunda çizmiştir.⁶⁹ *“Londra konferansı sanki bizim ne kadar hata etmemiş olduğumuz ispat etmek için toplanmıştır. Toprağımızın altını ve üstünü ve Türk iç pazarını fethederek zenginleştireceğiz, satacağız ve alacağız fakat asla inkişaf ve zenginlik hazinesinin Türk sayı, Türk toprağının altı ve üstü Türk pazarı olduğunu hatırla tutacağız.”*⁷⁰ Atay bu makalesinde endüstrileşmenin gelişmiş ülkelerin sömürüsüne yol açmadan gerçekleşmesi gerektiğini de vurgulamaktadır. Ekonomik kalkınma Türkiye için milli bir davadır. Türkiye’yi çağdaş dünyaya taşıyacak sistem kendi tecrübesinden doğan kendi ihtiyaçlarına göre şekillenen bir sistemdir. Planlı ve korumacı diyebileceğimiz devletçilik ve halkçılık endüstrileşmenin çerçevesini belirlemekte devletçiliğin milli bir kalkınma için önemine vurgu yapılmaktadır.

Ülkü yazar kadrosu her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da milli kimliğe ve bu kimliğin vatandaşa verdiği role vurgu yapmaktadır. *“Her Türk’ün bu büyük Milli ülkü işinde payına düşen vazifeyi yapabilmek için şimdiden hazırlanması gerekmektedir.”*⁷¹ Ülkü de en sık değinilen konu sanayileşmenin medenileşmenin de ölçüsü olduğudur. Bizzat İnönü 1935 Aralık ayında Yerli malı haftasının açılışındaki söylevinde de bu konuyu ifade etmiştir. İnönü’ye göre medeniyet kömüre ve demire dayanmaktaydı. Bu nedenle de devlet bu alandaki yatırımları yapacaktır. İnönü bu konudaki kararlılığını şu sözleriyle ifade eder. *“Bu günkü medeniyet kömüre ve demire istinad eder. Kömürsüz ve demirsiz bir medeniyetin yürüyeceğini iddia etmek boş bir sözdür. Görüyoruz ki kömür ve demir üzerinde ne kadar esaslı bir kanaat sahibiyiz”*⁷²

Diğer birçok endüstrileşme makalesinde olduğu gibi İnönü de endüstrileşme çabalarının tek bir hedefe ulaştıracak bir bütünün parçası olduğunu söylemekte ve bütünlüğü sağlayacak ahengi vurgulamaktadır. *“... Arkadaşlar memleketin mali vaziyeti, bütçesi iktisadi faaliyeti üzerinde söylediğim sözler hakikatin ta kendisidir. Bu malumatın hepsi Atatürk Türkiye’sinin, Atatürk rejiminin açılmağa ilerlemeye doğru nasıl emniyetle yürüdüğünü gösteren vesikasıdır. Fakat bu muvaffakiyetlerin ve ilerlemelerin esası memleketin dâhilde ahenkli bir çalışma için iyi geçinme, birbirini iyi tanıma ve tamamlama hususunda hassas ve olgun olmasını ister.”*⁷³

⁶⁹ Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s. 170.

⁷⁰ Rıfki, Falih. (1933). Londra Dersi, *Ülkü Evleri Mecmuası*, 1(6), s. 418.

⁷¹ Kemal, Nusret.(1934) .Bizim planımız. *Ülkü* 3(13), s. 16.

⁷² İnönü, İsmet. (1939) Başbakan İsmet İnönü’nün altıncı milli ekonomi ve arttırma haftası açılış söylevi, 6(35) s. 324.

⁷³ İnönü, İsmet. (1939) Başbakan İsmet İnönü’nün altıncı milli ekonomi ve arttırma haftası açılış söylevi, 6(35) s. 327.

Yine İnönü'nün bir başka konuşmasında Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik alandaki anlayışı netleşmektedir: *“Türk İnkılabının hedefi milli kurtuluş ve yükseliş davası olduğuna göre bizim için kütlenin iktisadi ihtiyacını temin etmek esas vazifedir. ... Türk inkılabı cemiyetin iktisaden yükselmesi için devletçe tedbirler almayı vazife sayar.”*⁷⁴

Bu konuşmadan da anlaşılacağı üzere sanayileşmenin de yegâne hedefi İnkılabın bütününe hizmet etmek milli hedef olan muasır medeniyet seviyesine çıkma idealine hizmet etmektir. Bunun yanında temel bir anlayış olarak benimsenen devletin halkı medenileştirmesi, yukarıdan gelen bir değişim ve İnkılap anlayışı sanayileşme sahasında da kendini devletçilik anlayışı olarak göstermektedir. Vatandaşın görevleri olduğu gibi devlet de İnkılabın yegâne planlayıcısı uygulayıcısı ve teorisyenidir.

Modernizmin en temel göstergelerinden biri olan Sanayileşme Türk devriminin ve Devrimi bir ideolojiye göre kurgulamak isteyen bürokratik-aydın sınıfın da en temel sorunudur. Batılı ülkeler gibi sanayileşmek ve sanayileşmenin getirdiği medenileşmeye sahip olmak bunu yaparken de milli devlet anlayışını güçlendirmek en temel hedeftir. Sanayileşmenin modernist yönü ve bunun devlet eliyle gerçekleştirilme zorunluluğu Ülkü dergisinin en sık üzerinde durduğu konulardandır. Ülkünün düşünsel çerçevesini oluşturan devletçi tepeden inmeci ekonomik yapı biraz da totaliter rejimlere benzer şekilde işlenmiştir.

2.1.2. Kentleşme

Türkiye’de modernleşmenin bir uzantısı olan kentleşme hareketleri her ne kadar Batının kent-uygarlık eşitliği göz önüne alınarak başladıysa da kendine özgü Devletçilik-Halkçılık anlayışının bir belirtisi olarak aşırı sanayileşmiş kentler yerine kendi bölgesinin ihtiyaçlarına cevap verecek yerleşim bölgelerinin gereğince sanayileşmesi ve bu çerçevede de modern kent tanımına uygun hale gelmesi arzulanmaktadır.⁷⁵ İşçi sorunları, konut sorunları şehir ve kırsal alandaki sosyo-kültürel farklar ülkü yazarlarına göre yanlış sanayileşmenin ortaya çıkardığı kentsel sorunlardır. Türkiye bu sorunlarla karşılaşmamak için sanayileşmeyi Cumhuriyet düzenini bozmayacak şekilde köylere yaymalıdır anlayışı Ülkü’nün ülkeye özgü çözümüdür.

Ülkü dergisinin Köycülük, köy terbiyesi, köy anketi, köy çalışmaları gibi bölümlerinden de anlaşılacağı gibi köyün kalkındırılması ülkenin geleceği açısından son derece önemlidir. Kalkınmanın köylerden başlatılması sık sık vurgulanmaktadır. Köycülük,

⁷⁴ İnönü, İsmet.(1934),İnkılap kürsüsünde İsmet Paşanın dersleri,Ülkü 3(14) s. 86.

⁷⁵ Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s. 183.

kentleşmenin bir alternatif gelişim alanı olarak görülmektedir.⁷⁶ Devrimin Halk vurgusunda bile ağırlıklı olarak kastedilen, kırsal kesim vatandaşlarıdır: *“Türkiye’de Halk denilince en umumi ve geniş vasıflarla on iki milyonluk bir küme teşkil eden köylüyü anlamak lazımdır. Halkçılık esas itibariyle her türlü sınıflanmaya muarız olduğu halde halkçılığa bir hareket noktası bulabilmek için böyle bir sınıflama yapmak zarureti vardır. Yoksa halkçılık hiçbir zaman sözden işe geçmez”*⁷⁷

Halkın büyük bir kısmı köylüdür ve medenileşmenin sağlanabilmesi için ilk dönüştürülmesi gereken köylüdür. Kentlerdeki modernlik sembollerinin köylere yayılması ve devrim ideolojisinin köylerde benimsenmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle de Köylü bu memleketin efendisidir.⁷⁸ Ülkü yazarlarının genelinde görülen anlayış Köylünün köyünde kalarak gelişmenin sağlanmasıdır. Yoksa batı ülkelerinde olduğu gibi sanayileşmenin sosyal ve ekonomik sorunları yaşanır. Oysa şehrin imkânları köye götürülürse birçok sorun da önlenmiş olur: *“... Köylü köy ile şehri karşılaştırmış aradaki büyük farklar karşısında köyüne dönmeyi tercih etmiştir. Köylü şehirde efendi olmak için değil, şehrin suyundan havasından zevkinden hatta doktorundan istifade etmek için kalmıştır.”*⁷⁹ Ülkü’nün Köycülük yazılarının en önemli ismi Nusret Kemal Köymen’e göre Köy şehir karşısında asırlardır istismar edilmektedir.

Modernleşen Türkiye’nin hareket noktası şehir yerine köy olmalıdır. Kemalizm’in en önemli hedeflerinden biri olan sınıfsız-birleşik toplum yapısı köyde umumi birlik şeklinde zaten mevcuttur. Şehirde ise her alanda bölünmüşlük vardır: *“Şehirlerdeki çok girift iş bölümü ve şehirlilerin büyük bir bölümünün vatandaşları tek tek doğrudan doğruya veya hemen alakadar eden hizmetler yapmakta olmamaları ve büyük çoğunluğun kendi toprağı üzerinde evinin yiyeceğini yetiştirmek imkânına malik bulunmamaları şehirlilerin geçim bağımsızlığına malik olmalarını mümkün kılmaz. Geçim bağımsızlığına sahip olmayan vatandaşlar en iyi demokrasi yurttaşı olamazlar...”*⁸⁰ Bu makaleden de anlaşılacağı gibi Yeni devletin Ulus-devlet anlayışındaki sınıfsız toplum tipine şehirli aykırı gelmekteyken diğer taraftan da ilginç bir şekilde şehirlinin demokratik insan tipine uymadığı “iktisaden-müstakil köylü “nün demokrasi için ideal tip olduğu vurgulanmıştır.

⁷⁶ Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s. 183.

⁷⁷ Kemal, Nusret. (1934), inkılap ideolojisinde Halkçılık, Ülkü 3(13) s. 41.

⁷⁸ Saffet, Mehmet. (1933), Köycülük nedir, Ülkü, 1(6) s. 422.

⁷⁹ Ziya, Abdullah. (1933), Köy mimarisi, Ülkü, 2 (7) s. 37.

⁸⁰ Köymen, Nusret Kemal. (1935), Köy tarım demek değildir, Ülkü 5(28) s. 310.

Kentleşme-Köycülük yazıları incelendiğinde Kemalist modernleşmede temel hareket noktası asıl hedef olan güçlü bir ulus-devlet ideali daha net ortaya çıkmaktadır. Devletin vatandaşlarının çoğunluğu köylüdür. Bu nedenle köylünün sağlam bir vatandaşlık bağıyla devlete bağlanmaları yeni rejimi daha da sağlamlaştıracaktır. Cumhuriyetin çağdaş uygarlık seviyesine ve üstüne çıkmasını da bu sağlam bağın oluşturduğu huzurlu barış ortamı sağlayacaktır.⁸¹ Modernleşmeyi temel amaç edinmiş yönetici elit bunu kentlerle sınırlı tutmamıştır. CHP Genel Sekreteri ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya; *“Medeni ihtiyaçlara cevap verecek tesisatı her gün arttıran kasabalar ve şehirler geliri-refahı irfanı daimi bir kalkınma ve hareket mevzuu olan Türk köylüsü... medeni, içtimai hak ve hürriyetlerine sahip vatanını milletini cumhuriyetini seven şuurlu ve fedakar atisinden emin bir millet...”*⁸² Sözleriyle yeni devletin millet anlayışına vurgu yapmıştır. Yeni bir milli kimlik oluşturma kentleşme konusunda kendini sık göstermektedir: *“Yeryüzünde her büyük işin başında Türk vardır. Umumi tarih, harp tarihi, her türlü yaşayış ve ilerleyiş bakımından medeniyet tarihi Türk eliyle yazıldığı gibi belediye ve şehircilik tarihi başlangıcı da Türk eliyle yazılmıştır”*.⁸³ K. Naci'nin bu makalesinde göze çarpan en önemli özellik dönemin anlayışına uygun olan abartılmış bir milliyetçilik anlayışdır. Ülkü yazarlarının yazılarında göze çarpan abartılı milliyetçilik anlayışı modernleşmenin öncülüğünün de aslında Türk tarihinde var olan gerçeklerde olduğu ifade edilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında kentleşme projeleri modernleşmenin ana projesi çerçevesinde Ülkü dergisinde tartışılmıştır. Türk modernleşmesinin kendine özgü yaklaşımı burada da kendisini göstermiştir. Kentleşme temelde köylünün kalkındırılması şeklinde işlenmiştir. Kentleşmenin toplumsal bütünlüğe zarar vermeden gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Ülkü yazarları kentleşmeyi Cumhuriyet rejiminin, huzur ortamının hiçbir sebeple bozulmasının ve bu sayede devletin bekasının sağlanmasının aracı olarak görmüşlerdir. Kentleşmede bireyin refahı ve mutluluğu yerine zaten var olan güçlü merkezi kontrolün devamlılığı hedeftir.

Vatandaşların Batı'da olduğu gibi halkı sokağa döken kentleşme anlayışı yerine, milli bütünlüğü arttırıcı köy-kent dengesini sağlayıcı bir kentleşme ile geleceğinden emin devlete karşı mükellef bir birey haline dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Sonuçta Türk kentleşmesi batının aksine, planlı bir yolda ilerleyerek geliştirilmek istenmekte ve bu

⁸¹ Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s. 189.

⁸² Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s. 193.

⁸³ Semih. Yeni şehirler doğarken, Ülkü 4(23) s. 343.

merkezi plan homojen, sınıfsız toplum arzusuna hizmet etmektedir. Merkezi anlayışın bir göstergesi de olan bu arayış kendini insanların evlerinin tarzına kadar karışarak toplumu şekillendirici özelliğini kentin imarına da taşımaktadır. “... *Unutmayalım ki garbın ilim ve azim yayılmış şehirlerinde bu gün artık aile evleri de kapalı sıra inşaatı olarak yapılmaktadırlar. Bunlara kapalı sıra aile evleri denilmektedir. Bunun serbest bina usulü karşısında hiçbir kusuru yok veya ancak mevhum kusuru varsa onlardan daha çok ve büyük faydaları ziyadesiyle vardır.*” bu makale bunun küçük bir örneğini teşkil eder.

2.2. Kemalist Toplum Hedefi ve Yapısı

Kemalizm’i oluşturan en temel unsurlardan biri, belki de en önemli hiç şüphesiz yeni bir toplum yapısı oluşturmaktadır. Osmanlının son dönemlerinde başlayan yenileşme hareketleriyle geleneksel toplum yapısı değişmeye başlamış bir taraftan bu değişim devlet eliyle gerçekleştirilirken diğer taraftan toplum kendi örgütlenmesi yoluyla bu değişimi sağlamıştır. Cumhuriyetle birlikte yeni devleti kuran asker-sivil yöneticiler imparatorlukta aralarına kesin bir sınır koymayı amaçlamış tüm devrimleri bu doğrultuda gerçekleştirilecek yeni bir devlet ve toplum inşa etmek istemişlerdir. Yapılan tüm devrimler ulus devletin temellerini ortaya koymaya ve Türkiye’ye özgü bir toplum modeli kurmaya yöneliktir.⁸⁴ Cumhuriyetin kurucuları bir yandan Batının işgalci politikalarına karşı savaşıırken öte yana mümkün olan en kısa zamanda kendi toplumsal yapısını inşa etmek ve nitelikli insan gücünü yaratmak zorunda kalmıştır.

Toplumsal ve siyasal yapının birleştiricisi olarak kabul edilen ulus bilinci ve sınıfsız tezatsız toplum ütopyası Cumhuriyet politikalarının halka yönelirken en önemli aracı olmuştur.⁸⁵ Kemalizm, milleti; dil, kültür ve mefkure birliği ile birbirine bağlı vatandaşların oluşturduğu bir siyasi-içtimai bir heyet olarak kabul eder.⁸⁶ Atatürk’ün “*Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir*” ifadesi Kemalizm’in millet tanımının temelini oluşturur. Anadolu’da yüzyıllardır birlikte yaşayan çok sayıda etnik gruptan oluşan halkı alt kimlikleriyle değil bir üst kimlikte tanımlamaktadır. Etnik ve dini temelli kimlik anlayışı yerine ulusal bir kimlik oluşturulmak istenmiştir. Ülkü dergisi de bu yeni kimliğin inşasında ve yeni toplumun oluşturulmasında halkevleri resmi merkez yayın organı olarak münevverlerin “Cumhuriyet Yurttaşını” vücuda

⁸⁴Gümüsoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları. s. 11

⁸⁵Gümüsoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları, s.13

⁸⁶ İnan, Afet. Vatandaş için medeni Bilgiler. Kitap 1931, s.7.

getirecek katkıyı sağlayacak bilgiyle donatılmasını amaçlayan bir yayın politikası takip etmiştir. Ülkü “Cumhuriyet Yurttaşına” ulaşmak için yaratılan araçlardan biridir.⁸⁷

Cumhuriyetle başlayan dönemde Türk milliyetinin oluşturulması ve halkın yeni siyasi kimliğini, yeni kurulan siyasi sistemin meşruiyetini tanıması hedeflenmiş köklü bir değişiklikle imparatorluktan milli devlete, modern bir yönetim kurulması amaçlanmıştır. Nihai amaç ise yeni bir toplum yaratmak olmuştur.⁸⁸ Sınıfsız, imtiyazsız dayanışmacı bir toplum öngören Kemalizm’in demokrasi anlayışı da bu merkezde oluşmuş yeni rejimin, yeni toplumun oluşması içinde Demokrasi anlayışının temeline düzeni sağlamak ve devleti korumak esas alınmıştır. Yeni Türk devletinde Kemalizm’in başat sorunu ne demokratikleşme ne de demokrasinin sağladığı farklılıkların oluşturulmasını sağlamaktadır. Asıl amaç ulus-devlet çatısı altında yeni bir ulus, yeni bir toplum yaratmak ve bu sayede devletin bekasını sağlamaktır. Türkiye Cumhuriyetinin sarsılmaz temeller üzerinde durmasını sağlayan unsur olarak kabul edilen devleti korumak ve güçlendirmek misyonudur. Osmanlının çöküşünü yaşamış doğduğu toprakları kaybetmiş devletin dağılmasına şahit olmuş Kemalist yönetici kadro devleti ve yeni toplumu kurma idealini muasır medeniyet için istediği kadar devleti koruma anlayışı içinde istemişlerdir.

Kemalizm Osmanlı toplumsal yapısından kopmayı sağlayacak bütün araçları oluşturmak üzere yola çıkar. Bu amaçla milli burjuvazi yaratmak laik-bilimsel eğitim aracılığıyla ekonomik ve siyasi bağımsızlığı pekiştirilmiş bir toplum kurmak istenir. Yeni rejimi halka anlatmak halkı eğitmek için çeşitli çalışmalar yapıldı. (Köy enstitüleri, köy odaları, Halkevleri gibi) özellikle Halkevleri aracılığıyla ilkeleri halka benimsetmek ve yeni bir toplum yaratılmak isteniyordu. Rejimin geleceği Kemalizm ilkeleriyle ve bunu benimsemiş halk kitleleriyle özdeş görülüyordu. Kemalizm’i oluşturan inkılapçı yapı-anlayış tanımı devletin denetiminde olan bir insan ve toplum oluşturmayı amaçlıyordu. Kemalizm’e göre yeni Türk insanının kültürel kodlarını devletin tanımlaması önemliydi. Kemalizm’in çeşitli versiyonlarında devlet merkezli bir toplum ve insan tasarımı her zaman baskın oldu. Devlete bir toplum yaratmak, yaratılan toplumu ıslah etmek ve onu devlete organik bir bütünsel bağ içinde tasarlamak “Sınıfsız-kaynaşmış bir toplum” ülküsü,⁸⁹ Ülkü dergisinin de Kemalist toplum modelinin ana çerçevesi oldu.

⁸⁷Gümüsoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları. s. 14.

⁸⁸ Tazegül, Murat. (2005). *Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil.s. 136.

⁸⁹ İnsel,Ahmet. 2001,Kemalizm,iletişim yay.c2 s. 18.

2.2.1. Sınıfsız Toplum İdeali

Kemalizm toplumun yekpare bir görünümde olmasına özel önem verir. Bu nedenle dini sosyal sınıflar ve etnik kimliklerin görünür kimlikler olarak kamusal alanda yer almasına şiddetli bir biçimde tepki gösterir. Bu homojen toplum anlayışı sol Kemalizm'i de çok geniş bir halk tanımları yapıp geriye kalan dar bir kesimi de modern öncesinin kalıntısı ya da dış güçlerin maşası olarak tanımlamaya itti. Ülkü dergisi de buna benzer bir tanıma yakınsa da Sol Kemalizm'den farklı olarak daha Milliyetçi-Türkçü bir toplum yapısını yine sınıfsız imtiyazsız bir anlayışla kabul etti. Kemalizm için toplumsal yarılmanın ana ekseninde medeniyetçi bir ayrım yer alır. Fatih Rıfkı Atay *"bizde iki sınıf vardır. Garplı ve Şarklı sınıf. Biz bütün sınıfların Garplılaşmasını fakat Garp memleketlerindeki sınıfların hastalıklarını almamasını istiyoruz"* diyerek bunu net bir biçimde ifade eder.⁹⁰ Esasında zaten topraklarının büyük bir kısmı kırsal alanda olan ve nüfusun çoğunluğunu köylü nüfusun oluşturduğu yeni devlette sınıflar yok denecek kadar azdır ve bu sınıflar arasında da batıdaki gibi bir işçi-köylü-burjuva bilinci gelişmemiştir.

Kemalizm yeni toplumu oluştururken, yaşam tarzını, dış görünüşünü, dilini, alfabesini, dinlediği müziği değiştirmeye yönelik bir dikey müdahalede bulunur. Buna ilaveten dinin bütünüyle devlet denetimine alınarak dini kurumların özerkliğine son verilmesi adı konmamış bir milli din yaratılması ideali Kemalizm'i dinin pozitivist yorumunu ateist olmayan, yaratancı anlayışa yakınlaştırır.⁹¹ Kemalizm İslam'ın birleştirici kimlik olarak sürekli yedekte kalmasına özen göstermiş İslam dışı dinlerin varlığına açık müdahale etmese de şüphe ile yaklaşmıştır. Kemalizm oluşturmayı düşündüğü yeni toplum modeline İslam dışı dinlerin zarar vereceğini düşünür. Cumhuriyetin ilk yıllarında bazı Protestan okullarında gençlerin din değiştirmelerine karşı gösterilen şiddetli tepkinin arkasında da bu endişe yatar. İslam dışı dinlerin dış güçlerin Türkiye içindeki faaliyetlerinin bir örtüsü olduğu inancı da⁹² Kemalizm'in toplumun din algısını şekillendirmesinde etkili olan unsurlardan biridir.

Sınıfsız toplum yapısında dinin baskın kurumlarına ve yönlendiriciliğine yer yoktur. Fakat pozitivistime yakın, Protestan bir İslam anlayışı da toplumun birleştirici unsurlarından biri olarak korunmuştur. Ülkü dergisi Kemalizm'i ve hedeflerinden biri olan sınıfsız toplum yapısını halka anlatma aracıdır. Dergide bu anlamda

⁹⁰ İnsel, 2001, s. 21.

⁹¹ İnsel, 2001, s. 22.

⁹² İnsel, 2001, s. 23.

işlenen temel sorun ümmetten-millet oluşturmaktır. Bu nedenle Kemalist toplum modelinin temel dayanaklarından biri halkçılıktır. Toplumsal kesimler arasında dayanışmaya vurgu yapan bir söylem hâkimdir. “Türkiye’de sınıf yoktur, cins yoktur, imtiyaz yoktur.”⁹³ Kemalizm sınıflar arasındaki ayrıcalıkların kaldırıldığını söyler ve sınıflar arasında dayanışmaya vurgu yapar. CHP’nin nizamnamesinde “Halk kavramı herhangi bir sınıfa münhasır değildir” denir.⁹⁴ Ülkü dergisi de partinin bu temel prensiplerini aydınlara ve halka benimsetmek amacıyla yayınlar yapar. 1936’da çıkarılan yeni iş kanununu açıklayan Peker’in “İş Kanunu İzahı” yazısında da aynı görüş savunulmaktadır: “Arkadaşlar yeni iş kanunu sınıfçılık şuurunun doğmasına ve yaşamasına imkân verici hava bulutlarını ortadan silip süpürecektir. Bu kanunla milli hayatın iş alanında muvazene kurulacaktır. Bilhassa bizim çetin devrimizde milli varlıkta muvazene, ahenk bir kere bozuldu mu havasız kalmış bir hayat gibi o millet yıkılmaya ve sönmeye mahkûmdur”⁹⁵

Ülkünün en önemli yazarlarından Nusret Köymen’de “Kemalizm’in Hususiyetleri” başlıklı yazısında Kemalizm’in emperyalist olmadığını ve toplumsal yapı içinde sınıfların oluşmasını engelleyecek, var olan toplumsal çelişkileri ortadan kaldıracak sağlıklı bir toplum kurmaya katkıda bulunacak iradeci bir nizamı içerdiğini savunur.⁹⁶ Kemalizm’in sınıfsız toplum ideali diğer inkılaplarda olduğu gibi Osmanlıdan kalan tüm yapılara karşı çıkma düşünsel temelinin de bir yansımasıdır aynı zamanda: “*Türk Ulusu dünyanın en sınıfsız yaratılmış bir ulusu olduğu halde bir takım uydurma sınıflar kurulmuştu. Ağalar köylerde, beyler kasabalarda, paşazadeler şehirlerde birer imtiyazlı küme olmuşlardı. Mekteplerde zadegân sınıfları vardı. Kimine ağa kimine efendi kimine bey kimine beyefendi hazretleri derlerdi. Herkes rütbe rütbe sınıf olmuştu. Şimdi hiç kimsenin bir unvanı yoktur. Herkes yalnız adıyla çağrılır. Biz sınıfsız farksız bir ulusuz*”⁹⁷ Bu yazıda da görüldüğü üzere Osmanlıda ezilen sömürülen her türlü haktan yoksun olan halk, Cumhuriyet döneminde “efendi” olarak kabul edilmiştir. Ülkü münevverlere bu durumu anlatmak, kavratmak ve onlarında bu bilgi birikimiyle halka konuşmasını sağlamak üzere makalelerinin içeriğini kurgulamıştır.

Ülkü dergisinde Halk, aynı sınırlar içinde yaşayan ortak kültür kaynaklarından beslenen kazanç ve yaşam biçimleri açısından benzeşen büyük çoğunluk yani orta sınıf olarak

⁹³ Peker, Recep. *Peker’in söylevi*, (1935) Ülkü, 5 (28) s. 249.

⁹⁴ Arar, ismail. (1963). *Atatürk’ün halkçılık programı programı ve halkçılık ilkesinin tarihçesi*. İstanbul: Baha Matbaası, s. 22.

⁹⁵ Peker, Recep.(1936), *İş kânunu izahı*, Ülkü, 5 (28) s. 327.

⁹⁶ Köymen, (1936), *Kemalizm’in hususiyetleri*, 8 s. 418.

⁹⁷ Anonim, (1935) ,*Halkevlerinden halka broşürü*, s. 7-8.

tanımlanır.⁹⁸ Ülkü yazarlarına göre aşırılıkların engellenmesi ve toplumsal çelişkilerin azalması için bu sınıfın varlığı büyük önem taşır. Halk temelde bir sınıf tanımını içermez. Bunun yanında Nusret Kemal Köymen gibi derginin önde gelen ve Köycülük konusunu en sık işleyen yazarları Halk kavramını geniş manada Türk köylüsü olarak tanımlar. Kentte yaşayanlar ise günün koşullarına göre halk kavramının dışında tutularak öznel bir değerlendirmeye tabi tutulur. Sınıflar arasındaki çelişkilerin sınıf kavgasına dönüşmediği 1930'ların Türkiye'sinde üstelik nüfusun ezici çoğunluğunun köylü kitlesini oluşturduğu bir zamanda halk olarak köylünün görülmesi temelde toplumsal dayanışmayı artırma kaygısından beslenir.⁹⁹

Türkiye'nin toplumsal yapısı ülkenin geleceği ve halkın eğitime ilişkin Ülkü de yer alan yazıların yanı sıra gelişmiş ülkelerin bilimsel alanda yapıp ettiklerine ilişkin yazılara da yer verilir. Sınıfsız toplum idealine ulaşmak için gelişmiş ülkelerin uygulamaları da takip edilmektedir. Niyazi Berkes ABD'de sosyolojinin tarihsel gelişimini ifade ettikten sonra Sosyolojinin sınıf çatışmasını önleyecek tek bilim dalı olduğunu belirtir: *“Sosyolojinin bize verdiği bu bilgiden sonra sosyal nizamı olduğu gibi muhafaza edecek terakkiyi temin edecek olan terbiyedir. Sosyoloji cemiyetin rasyonel izahını verir terbiye de hislerin yerine akli ikame etmeyi tahakkuk ettirecektir”*¹⁰⁰ Burada da ifade edildiği gibi sınıfsız toplumu oluşturmanın en önemli aşaması halkın terbiye edilmesi yani “eğitimidir.

Sınıfsız toplum ideali Kemalizm'in “milli dayanışma” hedefidir. Solcu ya da sosyalist bir halk tanımını içermez. Sınıf mücadelesinin inkârı milli dayanışma çağrıları, sınıf temelli örgütlerin bastırılması ile aslında ittihatçılarla-Kemalizm arasında bir devamlılığın da olduğunu az çok gösterir. Bu yönü ile Osmanlı son dönem uygulama hedefleriyle benzerlik gösterir. Sınıfsız “Milli dayanışmacı” topluma ulaşmak için Osmanlı devletinin sosyal yapısı eleştirilirken Osmanlının özellikle ittihatçıların deneyimleri takip edilmiştir, esasında Kemalizm'in “dayanışmacılığı” ittihatçıların 1913'te uygulamaya koydukları programın bir devamıydı.¹⁰¹ Cumhuriyetin ilanından sonra Kemalizm'in Halkçılık ilkesi doğrultusunda sistemleştirmeye çalıştığı ideolojide Halkçılık ilkesi ile sınıf kavgaları aşılanacak “kaynaşmış kitle” –“Sınıfsız Katı Kitle” elde edilecekti.

⁹⁸ Gümüšoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları , s.193.

⁹⁹ Gümüšoğlu, 2005, s. 194.

¹⁰⁰ Berkes,Niyazi. *ABD'de sosyoloji*, Ülkü 13,s.45

¹⁰¹ Zürcher, Eric Jan. *Kemalist düşüncenin Osmanlı kaynakları*, Kemalizm, iletişim yay.2,s.52

Sınıfsız toplum yapısına ulaşmak için her vasıta kullanılacaktır. Sanat da yararlanılacak bu vasıtalarından biridir. Halkevlerinin az şubeleri vasıtalarıyla halkın ulusal marş ve şarkıların öğrenmesine yardımcı olunacağı önemli günlerde marşların beraberce bir ağızdan söylenmeleri sağlanmaya çalışılacağı Halkevleri talimatnamelerinde belirtildiği gibi Ülkü satırlarından da Aydınlara ve okurlara iletilmiştir.¹⁰² Sanatta olduğu gibi sporda da kaynaşmış toplum ideali için çalışmalar yapılması önerilmiştir. “Sporda amaçlanan seçkin tekler değil, gülbüz yüz binlerdir”¹⁰³ Ülkü dergisi Halkevleri merkez yayın organı olarak halkevlerinde çalışma yapacak münevverlere sınıfsız toplum için her imkânın kullanılmasını öğütlemiştir. Sosyal yardım şubesinde çalışacaklar için “Türk milletini kaynaşmış bir kütle yapmak yolunda halkın birbirinin sevinç ve dertlerine ortak olmalarını telkin” etmektedir.

Kemalizm’in spor ve beden eğitimini ulusal bütünlüğün pekişmesinde önemli bir araç olarak görmesi Ülkü de ayrıntılı olarak işlenmiş hatta bu konuda ilk temeller ülkü vasıtası ile atılmıştır da denilebilir. Ülkünün sınıfsız bir toplum oluşturma, bu yolla ulusal bütünlüğü sağlama konusunda Almanya ve İtalya örneklerini takip ettiği birçok yazıda vurgulanmaktadır. “Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur” şiarı ile bir yandan Almanya ve İtalya’da gözlemlenen güçlü, sağlam ve zinde ırkın temelleri atılırken diğer yandan da spor vasıtası ile ulusal kaynaşma hedeflenmiştir. Sınıfsız topluma ulaşma politikalarının Ülkü dergisinde karşımıza çıkan en önemli boyutu Köycülüktür. Ülkü dergisinin köy ve köy sorunlarına yönelik somut önerileri, tespitleri vardır. Ülkü kültürel dönüşümün köyün dönüştürülmesi ile yapılacağını savunur.¹⁰⁴

Köylüyü köyünde bırakarak kalkınmanın sağlanacağını savunur. Kentlerin her türlü sınıfsal çekişmenin boy verdiği yerler olması sebebiyle Köylünün köyünde kalması ve şehirdeki imkânlara köyünde ulaşması sınıfsız toplumu sağlamada önemli bir faktör olarak görülür: “*Kentleşme sınıflaşmaya ve sınıf mücadelesine yol açmaktadır. Köyde işçi-patron farkı ve aykırımı bulunmaz*”.¹⁰⁵

Kente karşı köyün devrime daha uygun olduğu, devrimin geniş halk tabakalarına yayılabilmesi için köyde kabul görmesinin sağlanması ülkü yazarlarında etkili bir inançtır. Bunun yanında Köycüler, köy hayatını ve köylüyü yüceltiyorlardı. Düşüncelerini inandırıcı kılmak için bazen gerçek dışı bir köy hayatı ve iktisadı resmediyorlardı. Köy söyleminin en ayırt edici özelliği de şehirleşmeye karşı

¹⁰² CHP Halkevleri öğreteneği, 1938, mad.43.

¹⁰³ CHP Halkevleri öğreteneği, 1938, mad.53.

¹⁰⁴ Gümüsoğlu, 2005, s. 213.

¹⁰⁵ Köymen, (1934), *Köycülük esasları*, Ankara, s.20.

oluşlarıydı. Hitler dönemi Almanya'sı gibi özellik gösterse de bundan farklı olarak ulusal bir sanayinin kurulacağı ve bunun köylüye uygun bir sanayi anlayışı olacağı¹⁰⁶ genel bir anlayış olarak Ülkü dergisi yazarlarınca kabul edilmişti. Nusret Kemal'e göre sınıfsız topluma ancak böyle ulaşılabilirdi. 1930'ların ve 40'ların Türkiye'sini sınıfsal farklılaşmalardan, kentleşmeden, sanayileşmenin tahripkâr sonuçlarından korumak güdüsünün damgasını vurduğu Kemalizm anlayışı içinde anlamlı bir işlevi yerine getiren köycü söylem¹⁰⁷ yeni bir toplum yaratma idealinin de önemli bir söylemidir. Ülkü dergisine göre sınıflar reddedilmez ancak farklılığın kaldırılması amaçlanır.¹⁰⁸ Farkları ortadan kaldırma ideali iktisadi, sosyal, siyasi her alanda uygulamaya konmaya çalışılmıştır. Oldukça ilgi çekici bir konu olarak da dil alanında yapılan devrimlerin sınıfsız topluma ulaşmada bir araç olarak kullanılacağı fikri Ülküde işlenmiştir. Kemalizm ve Türk devrimi sınıfsız bir toplumu savunduğundan Türkçenin belirli bir zümrenin dili biçiminde olmaması gerekir. Bu yüzden harf devrimi ile yazı dilinin konuşma diline yakınlaştırılması uğraşları Türkçenin yalnızca konuşma dili olarak değil, aynı zamanda bilim ve kültür dili olması yönüne kaymıştır.¹⁰⁹

2.2.2. Kemalizm'in İnsan Tipi

Yeni Türk devletinin ideolojisi olan Kemalizm oluşturulurken, oluşan İdeolojiye sahip insan tipi de oluşturulmaya çalışılmıştır. Her alanda Osmanlıdan bağlarını koparan yeni rejim yetiştireceği insanlarda da Osmanlıdan ayrı toplumu inşa edecek yeni vasıflar yüklemek istemiştir. Ülkü dergisi de bu yeni "Türk insanı" tipinin özelliklerini makalelerinde işlemiştir. Yeni insan tipi, Kemalizm önemli hedeflerinden biridir. Ülkü Kemalizm'inin en temel özelliği olan devletin her alanı şekillendirmesi anlayışı yeni İnsan tipi oluşturmada da kendini göstermiştir. Ülkü istenen insan tipini tanımlamış, model olarak sunmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin ulus-devlet biçiminde şekillendirilmesi çalışmalarına koşul olarak bireye de milli kimlik kazandırılması önemli bir amaç olmuş ve tek bir Türklük kimliği altında farklı tüm dinsel ve etnik kimliklerin yer alması hedeflenmiştir. Cumhuriyetle belirlenen yeni ideoloji Tarih ve Dil tezleriyle de bu Türk kimliğine sahip olanların bununla gurur duyması gerektiğini kanıtlamaya

¹⁰⁶ Karaömerlioğlu, M. Asım. (2009), *Türkiyede köycülük*, Kemalizm, iletişim yay. 2 s. 287.

¹⁰⁷ Karaömerlioğlu, 2009, s. 296

¹⁰⁸ Köymen, Kemal Nusret, (1934) *İnkılap ideolojisinde Halkçılık*, Ülkü, 3 (14) s. 41.

¹⁰⁹ *Cumhuriyet Yıllarında Dil çalışmaları*, Ülkü 12(69) s. 239-244.

çalışılmıştır.¹¹⁰ Türklük kimliği Kemalizm'in yeni insan tipinin en önemli vurgusudur. Türklük vurgusu altındaki bireyin bu vurguyu nasıl ve niçin hizmet etmesi gerektiği de dönemin vatandaşlık anlayışını şekillendirmekte yeni ideolojinin bireye ve topluma bakışını netleştirmektedir. Bizzat İnönü bunu şöyle dile getirir:

*“Türk için Muhterem varlık her şeyden evvel Türk milletidir. Türk milletinin varlığı Türk Devleti ile Cumhuriyet ile cisimlenir. Devletin menfaatlerini ona karşı vazifeleri hayatın mesut olması için esas tutmak lazımdır. Bu esas her milletten ziyade Türk milleti için ehemmiyetlidir. Çünkü Türk milleti yeni esaslar üzerinde henüz kurulmaktadır”*¹¹¹

Bu sözlerden de anlaşılacağı gibi yeni insan tipinin ilk özelliği Türklük diğer özelliği ise devlete ve rejime hizmet eden vatandaş olma bilincidir. Dergide yeni Türk insanının bu hedefte yetiştirilmesi ve buna uygun davranışların kazanılması için yapılacaklar sık sık işlenmiştir. Ayrıca devrimin aşılması ve sınıfsız bir toplum yaratma özelliği Ülkünün bireyi ele alan makalelerinde de sıkça vurgulanmaktadır. Yeni Türk insanı bu hedefe de hizmet edecek şekilde şekillenmelidir. Ülkü dergisinde Cumhuriyetin ve Kemalizm'in bireye bakışını net bir şekilde ortaya koyan ve ayrıca oluşturulmak istenen Türk insanını tarif eden ilkyazı bir spor makalesidir.¹¹²

*“Bir buçuk asırlık bir sıhatsızlık ve bakımsızlığın izlerini hala taşımakta olan bir milleti kalkıp şu yahut bu sahada hacimce daha büyük ve sporca daha hazırlıklı milletlerle karşılaştırmak milli gururu değil olsa olsa milli gururu istismar eden bazı kimseleri alakadar eder... Ülkeyi en ileri seviyeye götürecek olanlar da yeni beden terbiyesinin ve spor teşkilatının yetiştirdiği sağlam insanlar olacaktır.”*¹¹³

Görüldüğü gibi yeni Türk insanına yüklenen ülkeyi ileri seviyelere taşıma görevini burada da vurgulandığı yeni insan tipinin bir özelliği olan sağlam vücutlu olma özellikle vurgulanmaktadır. Savaşlardan, gıdasızlıktan, yokluktan zayıf düşmüş Osmanlı insanı yerine yeni rejimle birlikte yeni bir insan tipi de oluşmaya başlamıştır. Ve sağlam kafa sağlam vücutta bulunur idealine uygun tarzda insan yetiştirme Ülkü dergisinde bir ideal olarak belirlenmiştir. Spor da resmi ideolojinin bütünlük anlayışı çerçevesinde değerlendirilmekte ve sporla uğraşan genç nesillerin sayesinde ülkeyi parlak bir geleceğin beklediği söylenmektedir. Yeni Türk insanı ülkesine milli gurur yaşatabilecek

¹¹⁰ Tazegül, M. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil.s.198

¹¹¹ İnönü, (1934), *İnkılap kürsüsünde İsmet Paşanın dersleri*, Ülkü, 3, (14) s. 85.

¹¹² Tazegül, 2005, s. 201.

¹¹³ Kaya, Şükrü. (1937). *B. Şükrü Kaya'nın Nutku*. Ülkü, 11(66), s. 481-8.

bireydir, milletin menfaati ve başarısına çalışır. Tek partinin söylemine sahip çıkan güçlü bir bireydir: *“Biz millet için ve millet ölçüsünde spor istiyoruz. Birinci gelen tekler değil sağlam yapılı, güzel gövdeli, İnkılap ahlakını benimsemiş on binler-yüz binler istiyoruz”* Burada yeni Türk insanının fiziksel özellikleri belirlenmiş daha da önemlisi İnkılap ahlakını benimseme görevi bireye yüklenmiştir. Tek parti yönetiminin anlayışına uygun olarak neslin fiziki yapısı bile belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun da hiç şüphesiz temel amacı yeni rejime yeni ideolojiye uygun insan yetişmenin yanında yeni devletle birlikte yeni güçlü bir gelecek inşa etme ideali hedefidir. Osmanlıdan kalan her türlü olumsuzluğu geride bırakarak gençler eliyle yeni bir gelecek kurma idealidir. Neslin ve toplumun önce bedenen ıslahı amaçlanmış aynı özelliklere sahip “güzel gövdeli” nesiller yetiştirilmek istenmiştir. Bu yönü ile 1930’ların Almanya ve İtalya’ındaki faşist yönetimlerin birey ve toplum modelleri örnek alınmıştır.

Spor aracılığı ile rejimin vatandaş ve birey tipini oldukça ayrıntılı inceleyen ve dolayısıyla yeni Türk insanının yeni rejimdeki konumunu netleştiren bir yazı da CHP genel sekreteri olan Şükrü Kaya’ya aittir: *“...ne vakit beden terbiyesini düşünecek olursak onunla müsavi olarak fikir terbiyesini de derhal derpiş etmekteyiz. Kuvvetli bir fikir terbiyesi şüphesiz ki sağlam vücuttu bulunur.”* Burada bedenen sağlam yeni Türk insanı ideali bir kez daha ifade edilmiş fikir terbiyesi için de şart olarak görülmüştür. Bunun yanında yeni rejimin insan tipide ayrıntılı olarak ifade edilmiştir: *“Her rejim kendine layık bir vatandaş tipi bulmuştur. Ve onu arar. İstibdat rejiminin vatandaşlarının tipi malumdur. Bizim Atatürk rejiminin, Kemalist İnkılabın adamı güzel vücutlu, sağlam düşünceli, cesur, vakur, hakkını ve fikrini her yerde müdafaa eden neşeli ve ciddi olmaktan ibarettir. Bizim aradığımız budur. Bu beden terbiyesinden maksat fikri, seciyeli ve ahlaki terbiyedir. Bizim rejimin istilzam (gerektirdiği) ettiği tip budur.”* Bu makalede yeni rejimin ve Kemalizm’in bir insan tipi istediği, oluşturmaya çalıştığı açıkça ifade edilmekte yeni rejimin istediği birey tarif edilmektedir. Bu bireye devlete ve rejime hizmet etme görevi verildiği gibi bir ulus meydana getirilirken bu ortak ulus tanımına göre yetiştirilmesi ve davranması bir misyon olarak yüklenmektedir. Türk insanını “vatandaş” olarak Cumhuriyetin bir bireyi şeklinde ele alan makalelerin önemli bir bölümü “Terbiye” başlığı altında yayınlanmış ve Kemalizm’in insan tipi Halk terbiyesi ile yetiştirilmek istenmiştir.¹¹⁴

¹¹⁴ Kaya, 1937, s. 482.

“Halk Terbiyesi, milleti teşkilatlandırma ve milli kıymetlerimizi meydana çıkararak işletme işidir. Halk terbiyesi memleketin şive, mezhep ve medeniyet itibariyle birçok parçalara ayrılan zümrelerini bir içtimai vücut ve millet haline yoğurma, fertlerin düşünüş, duyuş ve isteyişini bütün milletin mefkûresine uygun bir tarzda işleyerek ruhu yetiştirme demektir. Türk milletinin geniş halk tabakalarına milli kültürden pay vererek ve bu sayede şuurlu kümeleri siyasi ve içtimai dirime (yaşayış) ortak ederek, Türk milletinin dirim güçlerini ve kaynaklarını tazelemek, tekâmül ve inkişaf ettirmektir”¹¹⁵

Burada da anlatılan tek bir millet haline getirilen bireylerin bütün milletin ortak ideallerine uygun bir tarzda yetiştirilmesidir. Tek bir millet olma ortak bir şuur ve iradeye sahip olma Ülkü dergisinde sık işlenen ve Tek parti yönetiminin bireye bakışını ortaya koyan en önemli konulardandır. *“Modern ve olgun bir millet olabilmek için Türkiye’de yaşayan bütün vatandaşların müşterek bir irade ve şuura sahip olmaları dil ve kültür itibariyle yekdiğerine azami derecede yakın bulunmaları icap eder.”¹¹⁶* Ortak bir toplum ve yeni Ulus anlayışını şiddetle savunan ve bunun oluşumuna hizmet eden ülkü dergisi aydınlar aracılığı ile oluşturulacak bu yeni bireyin yeni ulusun en önemli vasfının Milliyetçilik olduğunu özellikle belirtmektedir. İnkılapların ruhunun topluma benimsetilmesinde takip edilen zorlayıcı, şekillendirici metot yeni birey ve toplum oluşturma idealinde de kendini göstermektedir. Yeni birey oluşurken her vasıttan faydalanmak zorunluluk görülmüştür. Resim, müzik, spor gibi sahalar da devlet eliyle şekillendirilmek istenmiştir. Milli olmanın yanında göze çarpan ve Tek parti dönemi Kemalizm’ini yansıtan bireyi ve toplumu oluşturan diğer bir önemli özellik de Batılı olmadır.

Kemalizm’in en önemli vasıflarından Millilik ve Batıcılık yeni insan tipinin de en önemli özelliğidir. Ülkü dergisinde Opera dahi Türk insan tipinin oluşumunda önemli bir araç olarak görülmüştür. Batı tipi bir müzik olan Operada dahi Milli olma özelliği aranmaktadır. *“Opera halka en çok şey söyleyen halkın en çok şey anladığı ve sevdiği musiki şeklidir. Opera halkımızın musiki zevk ve telakkisini değiştirecek ve telakkilerimizde inkılap vücuda getirecektir... Bu opera yerli olacaktır...”¹¹⁷* Görüldüğü gibi yeni toplum ve dolayısıyla toplumu oluşturacak yeni Türk insanı aynı kalacak

¹¹⁵ Zübeyr, Hamit. (1933). Halk Terbiyesi Vasıtaları. *Ülkü*, 1(5), s.152.

¹¹⁶ Halit, Osman. (1933). Cumhuriyette halk terbiyesi. *Ülkü*, 2(10), s. 289.

¹¹⁷ Yönetken, Halil. Bedi. (1934). Halk terbiyesi ve operalar. *Ülkü*, 3(15), s. 202.

şekillendirilecek “İnkılabın vücuda gelmesi” de şüphesiz Kemalizm’in genel yapısı gereği Osmanlı müzik anlayışı yerine Batı tipi yeni müzik anlayışının vücuda gelmesidir. Bireyi devlet eliyle şekillendiren Kemalizm anlayışı sanatçıları da bu ideale hizmete mecbur kılmaktadır.

“Hükümet sanatkâra eser ısmarlayacak, sanatkâr da bu eseri yazmak mecburiyetindedir. Yazmazsa yazmak iktidarına haiz değil demektir... Bestekârım diyen memleketinin istediği eseri tabi surette verir. Vermiyorsa o eser ona sipariş suretiyle yazdırılacaktır. Hakiki İnkılap bestekârı cemiyetin istediğini, beklediğini kendi kendine verendir. Bu eser kendi sesimiz, kendi rakımızla yapılacaktır...”¹¹⁸

Bireyin devlete ve topluma karşı ödev ve görevlerinin varlığı sanatçıları da kapsamaktadır. Bireyin özgürlüğü Kemalizm’de ikinci plandadır. Kemalist anlayışta yeni Türk insanı önce İnkılap, Devlet ve devletin şekillendirdiği toplum için vardır. Sanatçılar da bu ideale hizmet etmek zorundadır. “Sanatkârın ısmarlanan eseri yazmak zorunda olması” Ülkünün savunduğu Kemalizm anlayışının aslında her alandaki yansımalarının bir örneğidir.

Milli olma özelliğinin yanında Batılı olma özelliği, aile ilgili yazılarda da göze çarpmaktadır. “Yeni hukuk zihniyetinin en son ifadesi olan İsviçre kanunu medenisini almak gayet tabii ve gayet kabul görüldü. Biz kanunu medeniye kabul etmekte yeni bir cemiyet ve yeni bir aile tipine yani Avrupa ailesine doğru gittik”¹¹⁹ ifadesi bireyin olduğu kadar bireyin oluşturduğu aileyi ve ailenin oluşturduğu toplumu milli özellikleriyle fakat batı tipinde inşa etmeyi en iyi şekilde anlatmaktadır.

Kemalizm’in yeni Türk insanı, devrimlerle birlikte şekillenmektedir. Osmanlıda toplumda baskın olan erkek anlayışının yerini kadının da etkin olduğu yeni bir toplum tipi oluşturmaktadır. Türk kadını devrimlerinin ortaya çıkardığı bir insan prototipidir. Eski düzende sınırlı bir yaşam alanı bulabilen kadın, devrimlerle geniş bir sahada yaşam alanı elde etmiştir.¹²⁰ Kemalizm’in yeni insan tipi dönemin anlayışına uygun bir şekilde zaten tarihte var olan bir tip olarak vurgulanmaktadır. Her alanda olduğu gibi yeni insan tipini oluşturan temel unsurlar milli kimliğe vurgu yapılarak geçmişten alınan özelliklerdir. Yeni insan tipi hürriyetine düşkündür ve Türkler eskiden de hürriyetine düşkündürler. “Her Türk hür doğar ve hür yaşar ve Türklerin yaratılıştan hür olduğu

¹¹⁸ Yönetken, (1934), s. 203.

¹¹⁹ Necip, Ali, *İnkılap ve Türk Kanunu medenisi. Ülkü*, 2(9), s.183.

¹²⁰ Tazegül, 2005, s.207

*tanınmıştır. Türklerin binlerce yıldır yedikleri içtikleri hürriyettir”*¹²¹ Yeni Türk insanı demokrattır ve tarihte de demokrattırlar. *“Türkler tarihin her devrinde demokrat kalmış ve demokrat yaşamış bir millettir.”*¹²²

*“Yeni Türk insanı çeviktir, çalışkandır. Bu tarihte de böyleydi. Yüzyıllar evvel Orta Asya’da hayatını tabiatla kucak kucağa at sırtında geçiren Türk kadını düşünün bunun kanında ataletin zerresini dahi bulamazsınız.”*¹²³ *“Yeni Türk insanı, kadını erkeği ile eşittir. Tarihte de eşitti. Kadının erkekle müsavi tanınması Türkün ruh ve seciyesine tamamıyla uygundur. Kadının aşiret reisi dahi olduğu Türk tarihinde sayılamayacak kadar çoktur.”*¹²⁴ Yeni Türk insan tipinin sahip olduğu özellikleri dile getiren Ülkü’deki makalelerde yeni Türk kimliğine yapılan vurgular ve bunların her zaman ve her yerde Türklerde zaten var olan özellikler olarak gösterilmesi Tek parti döneminin ideolojisinin nerelere kadar inerek kendisine destek aradığının belirtisidir. Ülkü dergisi Kemalizm’in modern yeni Türk insanını tanımlarken resmi ideolojinin sınırlarını belirlediği milli kimlik vurgusunu ön planda tutmaktadır.¹²⁵ Dergi Tek partinin ilkeleri doğrultusunda partiyle omuz omuza modern ve milli bir birey ve toplum oluşturma aracıdır.

Ülkü dergisi Kemalizm’in bireye ve topluma bakış açısını ortaya koyan önemli bir kaynaktır. Modern hayatta beliren insan tipi Türkiye’de ülkesinin çıkarları doğrultusunda kurgulanmakta ve bu çıkarı zedeleyici görüş ve faaliyetler, toplumsal ahengi bozan ve kargaşaya sebep olan unsurlar olarak görülmektedir. Bu nedenlerle yeni rejimin insan tipi devletine karşı sorumluluklarını ön planda tutan bunun yanında modern dünyanın gündelik hayata getirdiği yeniliklerden de faydalanan bir şekilde tasvir edilmektedir. Modern yeni Türk insan tipinin Ülkü’de beliren en önemli özelliği uzun mücadele sonucunda oluşan milli bütünlüğün devamına katkı sağlayıcı rolü olmaktadır.¹²⁶ Yeni insan tipi oluşumunda izlenen yol da devrimin her alanında olduğu gibi “kendimize has” bir anlayışla meydana getirilmesidir. Bireysel özgürlükler yine birey ve toplum adına devlet eliyle kısıtlanmaktadır. Batının modern toplumlarının sahip olduğu bireysel özgürlükler etrafında şekillenen toplum yapısına Cumhuriyetin ilk yıllarında homojen bir toplum yapısıyla karşılık verilmiştir. Bireysel farklılık ve aykırı

¹²¹ Naci, K. (1933). Türk Devletinde Halkçılık. *Ülkü*, 1(3), s.193.

¹²² Halit, Osman.(1933), s. 289.

¹²³ Cemal, Zehra. (1935). Halkevinde kış sporları. *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 6(34), s. 313.

¹²⁴ Ali, Necip. (1933). Türk İnkılâbında Yeni Bir Adım Daha. *Ülkü*, 2(10), s. 273.

¹²⁵ Tazegül, 2005, s. 215.

¹²⁶ Tazegül, 2005, s. 216.

düşünceler yönetici elit tarafından milli kimliğin düzenleyiciliği ile oluşan yeni Kemalist ulus devletin vatandaşlarına uygun görülmemektedir.

Ülkü dergisine göre devrimlere bağlı bir şekilde yetiştirilecek halkın “işlenmemiş bir Türk kafası” vardır ve bu ülkenin işlenmemiş topraklarından daha acı bir durumdu. Devlet aydınlar ve eğitim yoluyla halkı biçimlendirecek ve iyi vatandaşlar yetiştirecektir. Halkın biçimlendirilmesi için eğitim öncelikli anahtardır. Ülkü’nün birçok yazarının üzerinde durduğu eğitim işi derginin en önemli yazarlarından Köymen’de yeni vatandaş tipini açıklayacak şekilde kendini göstermektedir: *“Milli yükselişe açılan kapının anahtarı olduğuna inandığımız halk terbiyesinde bütün dünyada neşrolunan fikirleri, tatbik olunan usulleri neşretmekle beraber Türk halkının yaşayış seviyesini yükseltmek ona sıhhi, iktisadi, içtimai ve kendi iş gücü için faydalı bilgi ve terbiye vermek ve Türk ferdini evinde, köyünde rahat ve temiz bir çevre içinde yaşayan ailesine iyi bakan ve çocuklarını yetiştiren; tarlasında, tezgahında, dükkanında usullü ve bilgili çalışan köyünde ve kasabasında memleket işlerini kavrayan ve milletçe gidilen yolun doğruluğuna akli eren ve gönlü bağlanan hayırlı bir vatandaş yapmak için nasıl çalışmak lazım geldiğine dair düşüncelerimizi de yazacağız”*¹²⁷ Burada da görüldüğü gibi Ülkü’de Kemalizm’in belirlediği ve yetiştirmeyi istediği insan tipi iyi bir vatandaş tipidir. Ülkü bu vatandaş tipinin nasıl yetiştirileceğini ana konularından saymış, bu konuda da birçok makale yayımlamıştır. Halkın eğitilmesi için de her vasıtaya özellikle de sanat, radyo, film gibi araçlara başvurulması özellikle belirtilmiştir. Halkevleri de bu yeni Türk tipinin ve iyi vatandaşlardan oluşan toplumun “dikim evleridir.”

Ülkü dergisi Kemalizm’in istediği yeni insan tipini tarif ederken, şuurlu bir toplumsal bütünlük içinde yaşayacak bireyleri hedefler. Tüm faaliyetlerinde temelde toplumun faydası düşünülür. Sağlam vücutlu, vatanına ve devrime karşı görevlerini bilen, aydınlanmış batılı tarzda yaşayan ama kültürüne de sahip çıkan vatandaş tipi tarif edilirken; Türkün yenilmezliğine, tarihsel mevcudiyetine vurgu yapılmıştır. Yeni insan tipi batıl inançlardan da uzaktır. Bilimin ve evreni idare eden kanunların ve kuvvetlerin de bilincindedir.¹²⁸ Laiklik ilkesine dayanan inkılaplarda da hedef “yeni insan tipinde” ayırıcı unsuru din olan Osmanlı kimliğinin karşısına Türk kimliğini koymaktır. Kendine

¹²⁷ Anonim, Okuyucularımızla Konuşma. *Ülkü*, 1(1), ss. 88-89.

¹²⁸ Evrenol, Hilmi. Malik. Korkunun Anası Cehalettir. *Ülkü*, 7(37), s. 47.

bilimsel kuralları temel alan devletin, toplumun kültürel ve ahlaki yapısını dönüştürme görevini üstlenmesi¹²⁹ yine laiklik ilkesiyle temellendirilir.

2.3. Kemalist Demokrasi İdeali

Kelime anlamı olarak “Halk egemenliği” demek olan demokraside egemenliğin gerçek sahibi birey ve nihayetinde devletin sınırları içinde yaşan halktır.¹³⁰ Halkın egemen olduğu bir rejim kurmak da Kemalizm’in ve yeni devleti kuran kadroların en temel hedefidir. Avrupa’da modern anlamda Fransız ihtilali ile başlayan demokrasi talepleri azınlık isyanları aracılığı ile Osmanlıya da sirayet etmiş temelde devleti dağılmaktan kurtarmak için Avrupa’dan etkilenen aydın sınıfın savunduğu topluma haklar vererek sorunları çözme yolu Tanzimat fermanı ile demokratik anlayışın Osmanlıya da girmesine sebep olmuştur. I. ve II. Meşrutiyet uygulamaları ile Osmanlıda hem yönetici kesimin hem de halkın demokratik tecrübesi artmış özellikle ittihatçıların iktidarı döneminde demokrasi, halkın yönetimdeki etkisi, demokratik devlet ve toplum yapısı sık tartışılan konular olmuştur.

Osmanlının son dönem demokrasi uygulamalarından etkilenen, demokratik taleplerini daha da artırarak Avrupa tarzı bir demokrasi ve batı tipi bir devlet yapısı kurmak isteyen Kemalist kadro milli mücadele devam ederken demokratik devletin temellerini atmaya başlamıştı. Demokrasi kavramının ortaya çıktığı eski yunan döneminden günümüze değin insanlar hep ideal bir yönetim düzeni arayışı olmuşlardır. Demokrasi sözcüğü bu günün dünyasında dahi hemen her yerde bir özlemi, vazgeçilmez bir ideali temsil etmektedir.¹³¹ Fakat demokrasinin farklı biçimleri ve doğal olarak farklı düzeyleri olabilir. Çünkü her toplumda demokrasi uygulamaları o topluma özgü toplumsal kültürel ve siyasal koşullardan etkilenmektedir. Gerçekte ideal bir demokrasinin ortaya çıkması pek mümkün olmamaktadır. Toplumlar temelde demokrasiye geçmek istemelerine rağmen az sayıda devlet istikrarlı demokrasi kurabilmiştir.

Demokratik yönetime geçiş isteği dört sebeple açıklanabilir:¹³²

- 1- Otoriter rejimlerin yorgunluğu ve kamuoyu desteğini kaybetmeleri
- 2- Demokratik olmayan rejimlerin değişmesi yönündeki uluslararası baskı

¹²⁹ Çelik, Nur. Betül. (2001).Kemalizm: Hegemonik bir söylem. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s. 85.

¹³⁰ Aktan, Can. Coşkun.(1997).Yeni Sivil toplum sözleşmesi. *Yeni Türkiye, Sivil Toplum*, Özel sayısı, s. 135.

¹³¹ Şaylan,Gencay. (1998). Demokrasi ve demokrasi düşüncesinin gelişmesi. *TODAİE İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi*, s.1.

¹³² Yılmaz, Aytekin. (2000). Modern demokrasi gelişimi ve sorunları. *Yeni Türkiye Yayınları*, s. 49.

3- Halkın fiziki güvenlik ile insan hakları ve onurunun korunması

4- İktidarın kötüye kullanılmasının önlenmesi yönündeki istek

Yeni devleti kuran Kemalist kadrolar da demokratik yönetimler kurmak isterken bu dört sebepten en çok dördüncüsünü gerekçe göstermektedir. Bunun yanında modern devletin bir gereği olarak demokratik rejimi görmektedirler. Uluslararası baskı daha çok II. Dünya savaşı sonrası düzen için var olan bir durumdur. Demokratik bir rejimin kurulabilmesi için sahip olunması gereken özellikleri de şöyle sıralayabiliriz:

- Siyasal özgürlükler: Seçme ve seçilme özgürlüğü, parti kurma, farklı fikirlerin yönetime katılabilmesi, toplantı ve gösteri özgürlüğü
- Sivil özgürlükler: Düşünce, din ve vicdan hürriyeti vb.
- Hukuk Devleti: Kişi haklarına uygun, hukuk kuralları dâhilinde yönetim
- İktidarın sınırlandırılması
- Kuvvetler ayrılığı, Anayasacılık, Eşitlik ve adalet
- Şeffaflık: Vatandaşların kamu yönetimi hakkında bilgi edinebilmesi
- Laiklik: Bireyin inanç alanlarına müdahale edilmemesi
- Sivil Toplum: Sosyal iktidar karşısında hak ve özgürlükler için mücadele edecek dernek, sendika vb. kuruluşların sayıca artması¹³³

Bu özellikler demokratik yönetimin şartları olduğu gibi özgür bireyinde oluşmasının şartlarıdır. Yurttaşlık kavramı da bu bağlarla birlikte oluşmaktadır. Demokratik bir yönetimde bütün toplumsal birimlerin siyasal kararların oluşmasına katılması en önemli özelliktir. Demokrasinin ayırıcı özelliği çoğunluğun iradesine karşı siyasal azınlık durumunda bulunanların da bireysel, siyasal ve toplumsal haklarının güvence altına alınmasıdır. Bu çerçevede de Türk demokrasi tecrübesi kendine has şekilde oluşmuştur. Türk toplumunun saltanatın kaldırılmasıyla başlayan radikal modernleşme dönüşümü özünde bir devrim olduğu için demokratik değildir. Türk halkını devlet ve toplum yapısını uygar bir görünüşe kavuşturmak gayretindeki bu devrim amaçta demokratiktir.¹³⁴

Kemalist devrimlerde devlet değişimin öncülüğünü yapmaktan kaynaklanan bir güce ulaşırken aynı zamanda batı karşısındaki zayıflama ve gerilemeden kurtulmanın da yegâne aracı kurumudur. Dolayısıyla demokratikleşme süreci devletçi katı bir uygulamayı beraberinde getirmiştir. Kemalist devrim esas olarak toplumu demokratikleştirmeyi değil modernleştirmeyi ana hedef olarak çizmiştir.

¹³³ Aktan, Can. Coşkun.(1997).Yeni Sivil toplum sözleşmesi. *Yeni Türkiye, Sivil Toplum*,Özel sayısı, s. 74

¹³⁴ Aybars, Ergün. (1994). *Atatürk Çağdaşlaşma ve Demokrasi*. İzmir: İleri Kitabevi Yayınları, s. 78.

Modernleştirmenin aracı olarak da kanun ve ideoloji kullanılmıştır.¹³⁵ Devrimlerin asker ve sivil bürokratlar tarafından tek parti eli ile yapılması da demokratikleşmeyi zora sokmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte demokrasinin sahip olması gereken özellikleri kabullenmek çok kolay olmamıştır. Meclis padişahın yerine ikame edilmiştir. Demokratikleşmenin gecikmesine gerekçe olarak da; “Ülkenin kültürel birikiminin ve yeni rejimi benimseyen kuşakların yetiştirilmesi... Toplumcul düşüncesinden özgür insan düşüncesine geçişi için köklü bir kültürel birikime ihtiyaç duyulması,¹³⁶ Türkiye’nin sınıfsız toplum olmasından dolayı sınıfların sözcüsü olan partilere ihtiyaç olmadığı CHF’nin bütün halkın partisi olarak kurulması”¹³⁷ gösterilmekteydi. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türk milliyetinin oluşturulması halkın yeni siyasal kimliğini tanıması hedeflenmiş imparatorluktan milli devlete geçiş amaçlanmıştır. Nihai amaç yeni bir toplum yaratmaktır. Dolayısıyla demokratikleşme adına kişi hak ve özgürlükleri, çoğulcu yönetim gibi özellikler bu dönemde görülmemektedir. Batı tipi bir demokrasi için henüz erkendir. Demokrasinin temeli Batı’da birey ve hakları iktidara karşı korunmakken Türkiye de devleti kurtarmak ve düzeni sağlamaktır¹³⁸ Demokratik geleneğin olmadığı yeni Türkiye’de bu kültürün oluşması için tek partili meclis bir zorunluluktur. Tek partili dönem bir geçiş dönemi olarak görülür. CHF’nin kuruluşu da başlangıçtır.¹³⁹

Kemalizm’de demokrasi zamanla oluşacak bir değer olarak da görülmektedir. Kemalizm’in doğduğu tarihsel ortam ve siyasal konjonktürde demokrasi yükselen bir değer değildir. Kemalizm mevcut tarihsel uğraya tekabül eden bir oluşumu gerçekleştirdi.¹⁴⁰ Kemalist düşünce demokrasiyi elbette reddetmez. Bizzat Mustafa Kemal daha Amasya genelgesinden itibaren ulusun egemenliği fikrinden bahsetmiş “Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir” diyerek millet egemenliği esası üzerine yerleşmiş bir demokrasi fikrini açıklamıştır.¹⁴¹ Atatürk’ün kendisi demokrasiden yanadır. Kemalizm’i ideoloji olarak oluşturmak isteyenler de demokrasiden yanadır. Fakat 1930’larda dünyadaki gelişmelerin de etkisiyle Kemalizm’e hâkim eğilim

¹³⁵ Yılmaz, Aytakin. (2000).Modern demokrasi gelişimi ve sorunları. *Yeni Türkiye Yayınları*, s.1164

¹³⁶ Aybars, 1994, s.78, 79

¹³⁷ Bostancı, M. Naci. (1995). *Toplum Kültür ve Siyaset*, Ankara. s.51.

¹³⁸ Tazegül, 2005, s.137

¹³⁹ Merter, Feridun. (1998).Türk Modernleşmesi açısından Demokrasi ve Atatürk. *Yeni Türkiye*, 23, s.653-54

¹⁴⁰ Sarıbay, A. Y. (1986). Kemalist ideolojide modernleşmenin anlamı: Sosyo-ekonomik bir çözümleme denemesi. *Türk siyasal hayatının gelişimi*, s.176

¹⁴¹ Merter, 1998, s. 654.

parlamenteer demokrasinin zararlı yanlarının ağır bastığı kanısındadır. Kemalist düşünce pratikte otoriter bir demokrasidir. Ülkü yazarlarının en çok üzerinde durduğu konu olan “Disiplinli Hürriyet” nizamlı bir toplum ve devlet otoritesine mutlak itaati içeren bu otoriter demokrasi anlayışı için aslolan yönetimin rahat çalışabilmesidir. Bu nedenle çoğulculuk, intizamsızlık, disiplinsizlik ve başıbozukluk olarak algılanma eğilimindedir. Ülkünün de önemli yazarlarından biri olan Falih Rıfkı gibi Kemalizm’i doktrinleştirme çabasındaki yazarlarda bu otoriter demokrasi anlayışı kendini gösterir. Falih Rıfkı’nın 1930’lu yıllarda yazdığı yazılar sert bir parlamenteer demokrasi eleştirisiyle doludur. İtalya’da Fransız demokrasisinin mümkün olmayacağını açıklarken *“milletleri zayıflatan bir prensip demokrasi bile olsa doğru değildir”* demek ve daha ileriye giderek milletlerin zaman zaman bir diktatöre ihtiyaç duyduğunu savunmakta güçlü bir devlet kavramını benimsemektedir. Nitekim İtalya faşistlerini kuva-i milliyecilere benzetmekte, sınıf farklılıklarını ortadan kaldıran korporatist ekonominin Türkiye’de de uygulanmasının gerektiğini savunmaktadır. Ona göre *“Faşizm mevcut sınıfların şiddetli ve müzmin kargasını men etmeye ve uzlaştırmaya çalışıyor. Kemalizm; henüz sınıf kavgası doğmamış bir yurttaki demokrasi salgınlarının yerleşmesini men edecektir”*.¹⁴² Ülkü yazarlarının genelinde devrin şartlarına göre Kemalizm’in demokrasiye bakışını özetleyen bu görüş temelde demokrasiye inanan fakat rejimin yerleşmemesi sebebiyle daha otoriter bir demokrasi anlayışına sahip olan bir uygulamayı doğurmuştur. Özlerinde demokrasiye inanan Ülkücü Kemalistler yeni devletin kuruluşu tamamlanıp halk bilinçleninceye kadar bekleme taraftarıdır.

Bu durum bizzat Mustafa Kemal’i de rahatsız etmektedir. O da durumun farkındadır. Zira 1930’da Serbest Cumhuriyet fırkasının kuruluşunu teşvik eden sözlerinden de bu durum daha net anlaşılmaktadır. *“Bu günkü manzaramız aşağı yukarı bir diktatörlük manzarasıdır. Vakıta bir meclis vardır. Fakat dâhil ve hariçte bize diktatör nazarı ile bakıyorlar... Ben ise millete miras olarak bir istibdat müessesesi bırakmak ve tarihe o surette geçmek istemiyorum”* diyerek aslında baskıcı bir rejim kurulmasını istemediğini ifade etmektedir.

Kemalizm siyasal projesi bir yandan Cumhuriyete, ulusal egemenlik ülküsünü en iyi uygulayan ve temsil eden yönetim biçimi olarak bağlanırken öte yandan Cumhuriyeti her türlü tehdide karşı korumak adına halkın karar alma süreçlerine katılımını

¹⁴² Özkan, Hande. (2001). Falih Rıfkı Atay. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Kemalizm*. 2, s.68

engelleyen politikalar önermekten geri durmadı.¹⁴³ Cumhuriyetin Kemalizm esaslarında belirlenmiş olan siyasi-ideolojik temeli önemli bir paradoks da içermektedir. İdeolojinin gösterdiği hedef muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkmaktır. Ekonomide sanayileşme, siyasette milli hâkimiyeti esas alan demokratikleşme hedeflerini içeren Kemalizm paradoksal biçimde özellikle ifade ve örgütlenme özgürlükleri ile demokratik siyasetin kurumsallaşması bakımından var olan engelleri de meşrulaştırıcı bir işlev görmektedir.¹⁴⁴

Kemalizm temelde ekonomik kalkınma ve kültürel gelişme olmadan siyasi sistemin demokratikleşmesinin gerçekleşmeyeceğini kabul etmektedir. Hatta bunun devlet eliyle ötelenmesi bile sağlanmak istenmiştir. Türkiye toplumuna özgü bir demokrasinin tek parti yönetiminde gerçekleştiği iddiası olan Kemalizm sonradan çok partili hayat içinde Batı tipi demokrasi karşısında eksiklikleri ulaşılması gereken “ideal toplum ”un gerektirdiği ekonomik ve kültürel ön şartların tam olarak gerçekleşmemiş olmasına bağlamıştır.¹⁴⁵ Türkiye toplumunun özgül koşullarında kendine özgü bir Kemalizm ile sınırlı demokrasinin ancak mümkün olabileceği savunulmuştur. Önemli olan siyasi sistemin demokratikleştirilmesi değil istikrarıdır. Kemalizm’e göre siyasi otoriterlik başlangıçta zorunlu bir evredir. Çünkü batı modernleşmesinin yüzyıllara yayılan aşamalı değişim süreçlerinin Türkiye toplumunda çok daha kısa bir zamanda gerçekleştirmek bunun için de devletin cebri gücünü devreye sokmak gerekmektedir.¹⁴⁶ Ayrıca Türkiye toplumunun dayanışmacı yapısı içinde sınıfların olmadığı dolayısıyla Batı toplumlarında sınıf gerçeğinin zorunlu bir sonucu olan demokrasiye de gerek olmadığı da Ülkü’nün çıktığı dönemin ana görüşlerinden biridir. 1930’lar itibariyle Türkiye’de özellikle SCF’nin kapatılması sonrasında Tek parti sisteminin ağırlığı daha da hissedilmiştir. Parti-Devlet bütünleşmesi baskıcı ve tek tipçi yapıyı daha da güçlendirmiştir. Güçler birliği meclisin gücünü arttırdığı oranda siyasal iktidarın da gücünü kontrolsüz bırakmıştır.

1924 Anayasasına göre Cumhurbaşkanı meclis tarafından seçiliyordu. Cumhurbaşkanı aynı zaman da iktidar partisinin de değişmez genel başkanıydı. Siyasal sistem de Anayasaya göre değil CHF tüzüğüne göre işliyordu. Temelde şeflik sistemi olan bu durum demokrasiyle açıkça çelişmekteydi. CHF genel sekreteri Memduh Şevket

¹⁴³ Çelik, Nur.Betül. (2001).Kemalizm:Hegemonik bir söylem.*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s.78

¹⁴⁴ Köker, Levent. (2001). Kemalizm/Atatürkçülük: modernleşme, devlet ve demokrasi. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s.106.

¹⁴⁵ Köker, 2001, s.107.

¹⁴⁶ Köker, 2001, s.109.

Esendal, CHF İstanbul idare heyeti üyesi Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'na *“Bilirsiniz ki bazı memleketlerin anayasaları yazılmış bazılarının ise henüz yazılmamıştır. Bizim ise iki anayasamız vardır. Bunlardan yazılmış olanı senin kitaptan okuduğun Teşkilat-ı Esasiyedir. Yazılmamış olan ise şimdiki fiili durumumuz yani şeflik sistemimizdir. Bu sistem kuvvetini CHF'den alır”* diyerek rejimin temel dayanağının tek partili ideolojisi olduğunu vurgulamıştır. Ülkü'nün çıktığı dönemde Demokrasinin temel şartı olan meclis, hükümet faaliyetlerini denetleyen halk iradesinin her yönü ile yansıdığı bir organ olmaktan çok yönetimin aldığı kararları meşrulaştıran bir işleve sahipti. Meclis üyelerini Cumhurbaşkanı yani hükümet partisinin genel başkanı belirliyordu. Kemalizm ideolojisini halka yayma görevi için kurulan Halkevleri, Peker yönetiminde olan CHP'nin tek partili otoriter anlayışını açıkça ifade etmektedir: *“Halkevleri salonları fırkamızın prensiplerine muhalif olmayan veya başka siyasi fırkalara mensup bulunmayan bütün milli cemiyetlerin toplanmaları için açıktır.”*¹⁴⁷

Tek parti dönemi hak ve özgürlükler alanında da demokratikleşme açısından olumsuzluklarla da doludur. Sıkıyönetim mahkemeleri ve istiklal mahkemeleri kararları bunun başlıca nedenleridir. Basın özgürlükleri de tek parti döneminde ağır baskılar altındadır. 1931'de gazeteler Basın Birliğinde birleştirilip partili yöneticilerin denetimine sokulmuştur. 1938'e kadar dernek ve Parti kurmak hukuken serbest ama fiilen izne bağlıydı. 1938'de Yeni Cemiyet kanunu ile idareden tescil belgesi alma zorunluluğunun yanında idareye faaliyetleri durdurma yetkisi verildi.¹⁴⁸ İşte Tek parti döneminde çıkan ve Kemalist ideolojiyi yaymakla görevli Ülkü dergisi de partinin demokrasiyi anlayışı ile aynı çizgidedir. Demokratikleşme süreciyle ilgili makalelere pek rastlanmaz. Tek Parti dönemi Türkiye'sinin kendine has demokrasi anlayışı fazla olmamakla birlikte Recep Peker ve Nusret Kemal tarafından anlatılmaktadır.

Recep Peker, “Disiplinli Hürriyet” başlığını taşıyan yazısında özgürlüklerin sağladığı imkânları iyi anlamak, tatbik etmek ve dünyanın geçirdiği tecrübelerden faydalanmak gerektiği vurgulanmaktadır. Türkiye'deki uygulamayı disiplinli hürriyet olarak tanımlayan Peker, bu amaçla izlenen yolu şöyle tanıtır: *“Memleketin şehirlerinde, köylerinde, limanlarında, dağlarında... İşleri insanlık şartlarına uygun esasları tanzim eden birbirini çiğnemedi, ezmedi ve kurduğu devleti bozmadan, yıkmadan yaşayan millet var. Tazim ve tatbikte henüz eksiklerimiz olmakla beraber biz üçüncü yolu (disiplinli hürriyet) tutmuş bulunuyoruz. Her gün biraz daha toplanarak, biraz daha*

¹⁴⁷ Anonim, 1932, CHF halkevleri talimatnamesi s. 7.

¹⁴⁸ Tanör, Bülent. (1992). Osmanlı-Türk anayasal gelişmeleri. *Der yayınları*, s. 242.

kuvvetlenerek o yol üzerinde yürüyoruz”¹⁴⁹ Peker’e göre hürriyetin fazlası da disiplinin fazlası da zarar getirmektedir. İdeal olan ferdin hürriyeti yanında bir taraftan da milli disiplin fikrini yaşatacak alışkanlık ve uysallık itiyatları kuvvetlendirilmelidir.¹⁵⁰ Ona göre hürriyet ve disiplin arasındaki dengeyi kuramayan milletler her an büyük sarsıntılar geçirirler.

Devlete karşı sorumluluğunu bilen uysal, taşkınlık yapmayan bireylerin güçlü bir ulus devlet için en gerekli olan unsuru oluşturdukları anlaşılmaktadır. Buna göre resmi ideolojisinin de vurgusu olan yeni bir ulus yaratma düşüncesi Tek parti döneminin demokrasi anlayışında da yer almaktadır. Yeni rejimin demokrasi anlayışı sınırsız bir özgürlük alanı içindeki birey değil, devlete karşı sorumlulukları ve saygısı olan, varlık amacı devleti olan bireydir.¹⁵¹ Peker Türkiye’de demokrasinin sağladığı özgürlükleri resmi tarih tezini hatırlatır tarzda övmektedir: *“Biz memleketimizde hür olarak düşünüyor, toplanıyor, yazıyor, söylüyor, çalışıyor, kazanıyor, paramızla tasarruf ediyoruz. Hür olarak yaşıyoruz. İnalarak söylüyoruz ki içinde yaşadığımız şartlara uygunluk kaydı altında bu gün Türkiye’de mevcut hürriyetten daha geniş daha üstünü dünyanın bir yerinde yoktur.”*¹⁵²

Dönemin uygulamalarıyla çelişir tarzda olan bu açıklama Pekerci Kemalizm anlayışının demokrasiden yana olduğunu fakat zamanın şartlarına göre özellikler içerdiğini de ifade etmektedir. İtalya ve Almanya’daki faşizan yönetimlerle karşılaştırıldığında uygulamalarda benzerlik görülse de Ülkü dergisi genelde ülkedeki demokrasinin dünya ölçeğinde gayet iyi olduğunu savunmaktadır. *“Tereddüsüz diyebilir ki bütün dünyada bizim gibi İnkılap içinde olan bir tek memleket daha yoktur ki iş başında olan hükümeti ve fırkası vatandaşa bizde olduğu gibi fikir hürriyeti vermiş olsun.”*¹⁵³ Bu sözler 1933 yılında söylenmektedir. Yani SCF’nin kapatılmasından yaklaşık üç yıl sonra ve basını Tek Parti yöneticilerinin denetimine sokan yasadan da yaklaşık iki yıl sonra (Basın yasası – 1938’de Matbuat Kanunu), Demokratik haklara yönelik birçok kısıtlamanın getirildiği dönemde. Aslında dönemin icraatlarındaki tek vurgu olan “Ortak yarar” ilkesinin bir uzantısı olan bu düşünceler demokrasinin kavramsal çerçevesini de çizmiştir. Dolayısıyla ortak yarar ya da toplumsal çıkara zarar vereceği düşünülen

¹⁴⁹ Peker, Recep. (1933). Disiplinli hürriyet. Ülkü Halkevleri Mecmuası, 1(3), s. 177.

¹⁵⁰ Peker, 1993, s.179.

¹⁵¹ Tazegül, 2005, s.195.

¹⁵² Peker, 1993, s.178.

¹⁵³ Kemal, Nusret. (1933). Milli Bayram ve Halk Terbiyesi. Ülkü, 2(9), s.24.

gelişme ve düşünceler demokrasiye aykırı görülebilmektedir. Bu nedenle bireyin toplumcu yönüne tek parti döneminin vurgusu daha fazladır.¹⁵⁴

*“Demokrasinin yani halkın kendi kendisini idare etmesinin memleketimizde muvaffak olabilmesi için en mühim vasıta şüphe yok ki yetiştirme yani terbiyedir. Gayesi memlekette demokrasinin kökleşmesi ve derinleşmesi olan fırka ve devlet yetiştirme işlerine en büyük ehemmiyeti vermektedir.”*¹⁵⁵ Köymen’in bu makalesi Ülkü yazarlarının demokrasiden ne anladığının ve Kemalizm hedeflerindeki yerinin de ifadesidir. Köymen’e göre hedefe ulaşmak için yapılacak terbiyeye ihtiyaç vardır. Esas olan ideale ulaşmaktır. Kemalizm’in belirlediği ideallere..

*“Demokrasinin birinci vazifesi ve bugün dünyanın en ileri demokrasilerinde bile ihmal edilen... en mühim vazifesi vatandaşların ruhi kabiliyetlerini yükseltmektir. Ondan sonra okumak.. Ruhi kabiliyetin yükseltilmesi mekteple değil neslin istifası (seçkinlik) ile olur. Demokraside esasen idare hakkı yalnız o hakka ruhi vasıtaları itibariyle malik olanların olmak icap ettiği gibi okutacak çocukların da okuma kabiliyetinde olanlar olması lazım gelir... Çocukların istidat seviyelerine göre sınıflanması ve okutulması maarif işlerinde büyük bir tasarrufu temin edeceği gibi memlekete her sene büyük boşluklar dolduracak birkaç bin baş adam yetiştirecektir. Seçmede en büyük dikkati demokrasi için lazım olan vasıflara yapmak suretiyle, yetişen adamlar bir fikir aristokrasisi değil, bir halk rehberleri zümresi teşkil edecektir. .”*¹⁵⁶

Görüldüğü gibi Ülkü yazarları demokrasinin toplumda kökleşmesini istemektedir. Fakat bunun yetiyecek nesiller aracılığı ile zamanla olacağını düşünmektedirler. Bunun yanında bu nesillerin yetiyeceği demokratik vasıflar da pek açıklanmamıştır. Köymen’in makalesinde idare hakkının, o hakka sahip olanlara vermeyi uygun görmesi Ülkü dergisi etrafında toplanan ve Resmi anlayışı da büyük ölçüde temsil eden elit kadronun Kemalizm adına savunduklarının demokrasi anlayışının da ana çerçevesini kendilerinin belirlediğini ortaya koymaktadır. Halkın rehberi konumundaki devrimci kadronun yaptıkları icraatlar la modernleşme yolunda ilerlerken seçilmiş yeni nesil de bu yolda sürekliliği sağlayacak yeni elit kadroyu oluşturacaktır.

¹⁵⁴ Tazegül, 2005, s.196.

¹⁵⁵ Kemal, Nusret. (1933). Terbiye Meselesi. Ülkü, 1(6), s.436.

¹⁵⁶ Kemal, 1933, s. 438.

Ülkü yazarlarına göre Türklerin demokrattığı, tarihi köklerinden gelir. “Türkler tarihlerinin her devrinde demokrat kalmış ve demokrat yaşamış bir millettir”¹⁵⁷ Bu nedenle de demokrasi konusunda getirilen eleştiriler de yersizdir. Ülkü de yer alan demokrasi değerlendirmeleri ise diğer tüm modernleşme unsurlarında da ön plana çıkan toplumsal bütünlüğü koruyucu “ortak yarar” etrafında yapılmıştır. Burada demokrasiden anlaşılan şey de bireyin değil bütün ulusun faydasına olan düşünce gelişmelerdir. Mevcut düzenin demokrasi olduğu hatta en geniş hürriyetlere sahip ülkelerden birinin Türkiye olduğu yazılarda vurgulanmaktadır. Fakat dikkat çekici şekilde demokrasinin ülkedeki seyri Ülkü dergisinde yer almamaktadır.¹⁵⁸

Demokratikleşmenin anlatılmadığı dergide bunun nedeni olarak böyle bir siyasi ve kültürel geçmişin olmaması ifade edilmektedir. Türklerin geçmişten demokrat olduğu tezi ile çelişen bu savunmaya ek olarak dergide yer alan “Terbiye” yazılarında aslında bu eksikliğin giderilmesine yani demokratik kültürün yerleşmesine çalışıldığı ileri sürülmektedir. *“Halk terbiyesi, psiko-fizyolojik vasıflar itibariyle normal bir inkişaf seviyesine varmış insanların kafalarını işlemeye ve nizamlı işlemeye yani onların karşılaşacakları her vaziyette kendi düşünceleriyle hareket etmeye her meseleye kendi kafalarıyla hal aramaya alıştırmak gayesiyle yapılan faaliyetlerin hepsine denir. Kafası hür ve salim düşünceye alışmış vatandaşların çoğalmasındır ki demokrasileri muvaffakiyetle ve memleketleri dolayısıyla beşeriyeti, saadete erdirecektir...”*¹⁵⁹ Köymen’in bu makalesinde de belirtildiği gibi demokratik bir gelişmenin sağlanabilmesi için bireylerin özgür iradeleriyle dünyayı algılamalarını ve karar verebilmelerini sağlayacak bir eğitim istenmektedir.

Rejimi ve demokrasiyi başarıya ulaştıracak bireysel eğitimi vererek kendi anlayışına uygun bir zihniyetle birey yetiştirilmesi önemli görülmektedir: *“Türkiye’de ekseriyetle Türkler oturur ve Milli Türk kültürü hâkimdir. Fakat Türk olmayan ve ayrı kültürlerini muhafaza eden unsurlar da vardır. Türkiye esas itibariyle bir köy ve köylü memleketidir. Köyleri ufak, dağınık ve geridir... Türkiye’de halk terbiyesinin en mukaddes vazifesi ise Türk’e benliğini öğretmek olacaktır.”*¹⁶⁰ Görüldüğü gibi halk terbiyesi yani demokrasiden anlaşılan şey ülkenin özel durumunun sağladığı koşulların içinde gelişen milli şuurun devamını sağlayıcı bir sistem olmaktadır. Vatandaşlar da Türk’e benliğini öğretecek bilinçle eğitilerek demokratikleştirilecektir. Bunun yanında

¹⁵⁷ Halit, Osman. (1933). Cumhuriyette halk terbiyesi. *Ülkü*, 2(10), s. 292.

¹⁵⁸ Tazegül, 2005, s. 214.

¹⁵⁹ Köymen, Nusret Kemal. (1935). Halk terbiyesi, *Ülkü* s. 292.

¹⁶⁰ Köymen, 1935, s.19

dönemin bireyi ve halkı ön plana çıkaran mesajlarının yanında yönetici elitin halka bakışı bunun tam tersidir. Halk onlar için topluca eğitilecek, dönüştürülmesi gereken cahil bir kitledir. “... *İnkışafı için çalışan köylünün bütün işlerde pasif kalması hatta kendisi için yapılan işleri davet edilmeden bir uzak akraba gibi karşılaması kendisine söylenen şeyleri muska ile geçeceğine kani olduğu bir hastalık için yapılan bir ilaç tavsiyesi gibi ayaküstü boş kukla dinlemesidir...*”¹⁶¹

Tek parti yönetiminin ve Ülkünün yazarlarının da genel bir görüşü olan bu bakış açısına ve göre değişim ve demokratikleşme isteği yalnızca devlet ve partiden gelmektedir. Türkiye’de çoğunluğu oluşturan ve köylü diye ifadelendirilen geniş halk kitlesinin aslında demokratikleşmeye kayıtsız kaldığı bu nedenle devlet-halk bütünleşmesi yerine devlet-parti bütünleşmesinin sağlandığı resmi ideolojinin halkın faydasına oluştuğunu ifade etmektedir: “*Demokrasi bir nas, bir ayet değildir. Bir ruh, bir espri, bir manadır. Zigana dağının üzerine portakal ağacı dikilmez. Biz filan millet ve yahut filan yerde böyle yapmışlar biz de aynısını tatbik edelim diyenlerden değiliz. Biz memleketimize uygun olan ulus işine elvereni tatbik ederiz. Ve ulus işlerinde taklit ve dış görüşle beğendirme yerine hayata uygun yolları doğru buluruz ...*”¹⁶² Bu makalede de ifade edildiği gibi 1930’lu yıllarda devleti ve toplumu dönüştürme çabalarında en belirgin özellik “kendine özgü olma” arzusudur. Demokrasi de toplumun yapısına göre şekillenmekte, tanımlanmaktadır.

Modern anlamıyla özünde farklı kesimleri de kapsayan bireysel özerklik fikrini taşıyan sivil topluma uygulamada uzak olan Kemalist ideoloji yurttaşı da devletine karşı sorumluluklarıyla tanımlamış ve modern Türk insanını yine devletin çizdiği sınırlar dâhilinde demokrasilerin sağladığı imkânlardan çok kurulan düzenin devamında rol alan ve düzeni sorgulamayan bireyler olarak tasarlanmıştır. Bu durum Ülkü’de demokratikleşmeye gerekli önemin verilmeyişinde kendisini göstermektedir. Dergide genel olarak incelendiğinde temel sorun ne demokratikleşmek ne de demokrasinin sağladığı farklılıkların oluşmasına çalışmaktır. Asıl amaç Ulus-Devlet çatısı altında yeni bir ulus, yeni bir toplum yaratmak ve bu sayede yeni devletin bekasını sağlamaktır.¹⁶³ Demokrasi de buna hizmet ettiği ölçüde vardır. Tek parti iktidarı altında yapılan bu düzenlemelerin ve devrimlerin gerçekleştiği koşullara bakıldığında bu koşulların günümüz demokrasi kavramıyla açıklanamayacağı açıktır. Ayrıca söz konusu dönemde

¹⁶¹ Ülkü, 3(16), s. 319.

¹⁶² Ülkü, 5(28), ss. 258-259.

¹⁶³ Tazegül, 2005, s. 222.

demokratik işleyiş beklemekte yanıltıcı olur. Çünkü demokratik kurumlara sahip Avrupa ülkeleri dahi totaliter rejimlerin tehdidi altındayken parçalanmış bir imparatorluktan geleneksel toplumun bütün kurumlarını devralan yeni rejimden demokratik işleyiş beklenemezdi.¹⁶⁴

2.4. Kemalist Batılılaşma İdeali

Türk Devriminin ideolojik niteliği yeni toplumun tarihten gelen nesnel koşullarıyla birlikte Mustafa Kemal'in kafasındaki Batı modeline göre biçimlenmiştir. Bağımsızlık savaşı ve ondan sonra Atatürk devrimleri aşamasında görülen siyasal nitelikler çok büyük ölçüde ideolojik model olarak Batı modelinden etkilenmiştir. Ulusal egemenlik, Cumhuriyet, Laiklik hep batı modelinin getirdiği ilkelerdir. Mustafa Kemal bu ilkeleri hem yeni toplumu biçimlendirirken hem de Padişaha karşı siyasi eylemi yürütürken işlevsel olarak kullanmıştır.¹⁶⁵ Batı modeline uygun yeni toplum yaratmak yeni bir siyasi ve Ekonomik yapı oluşturmak ideali Batının sahip olduğu güce erişmek için gerçekleştirilmesi zorunlu bir hedef olarak görülmektedir. Bu da Kemalistlerin olaylara ideolojik ön yargılarla yaklaşımdan çok Pragmatik eğilimli, eyleme dönük anlayışlarından ve son yüz elli yıllık dönemde devletin batı karşısında geri kalmasından kaynaklanmaktadır.

Kurtuluş savaşı sürecinde batı emperyalizmine karşı mücadele veren Kemalist kadrolar savaştan sonra da Batının emperyalist politikalarına karşı Milli bir tavır sergilemişlerdir. Kemalist batılılaşmanın esasında da millilik vardır. Ulus devlet 'in batı merkezli bir anlayış olması Milli yapıda kurulacak yeni devletin bu anlayışına Batı düşüncesini temel aldığı göstermektedir. Kemalist kadrolar sürekli Türk Devrimlerini diğer devrimlerle karşılaştırarak Türk Devriminin özgün olduğunu ortaya konmaya çalışmış bizzat Mustafa Kemal bu durumu "Biz bize benzeriz" şeklinde özetlemiştir. Batılılaşma ideali gelişmenin muasırlaşmanın ölçüsü olarak görülmüş fakat devrimin milli yanı hep vurgulanmıştır. Ülkü yazarları da Mustafa kemal ve İnönü'nün milli batılılaşma anlayışını taşımakta yazılarında da Kemalist devrimlerin batılılaşma idealinin daha çok özgün ve milli olmasıyla diğer batılılaşma deneyimlerinden özellikle de Osmanlı dönemi deneyimlerinden ayrıldığını ısrarla ifade etmektedirler.

İnkılap Enstitüsündeki derslerinde bu konuyu işleyen İnönü'nün konferansları Ülkü dergisinde yayınlanmaktadır. İnönü Nisan 1937 sayısında yayınlanan yazısında Türk

¹⁶⁴Gümüşoğlu, Firvevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları. s.,381.

¹⁶⁵ Kongar, E. (1983). *Devrim tarihi ve toplumbilim açısından Atatürk*. İstanbul: Remzi kitabevi, s. 297.

Devriminin Batılılaşma idealini “Osmanlı nizamı yerine Türk milleti nizamı” şeklinde tanımlamıştır. Devrimin hedefini de Ulusal nitelikli toplumsal bir düzen kurmak olarak açıklamıştır. İnönü’ye göre Kemalist devrimlerin yakın ve uzak hedefleri şunlardır: “İnsaniyet ülküsünü takip etme, millet olarak uluslararası alanda kendini gösterme, ulusun öz benliğini ortaya çıkarma.”¹⁶⁶ Devrimin toplum açısından önemi ise onu çağdaş bir seviyeye çıkarmaktır. İşte batılılaşma ideali esasında burada kendini göstermektedir. Çağdaş seviyeye ölçü Batı ise çağdaşlaşmanın esası da devrimlerde Batı’nın takip ettiği yolu takip etmektir. Bunun yanında Türk devrimini, İnönü milletin Kurtuluş Savaşı olarak tanımlamaktadır. Verilen savaşın sürmekte olduğunu şöyle aktarmaktadır. “Türk inkılabının başında verilen karar ki – Bu ecnebi taarruzuna karşı sonsuz mücadele kararıdır- inkılabın her zaman temel taşı ve esas yapısı kalacaktır. Türk inkılabı ancak bu temel üzerine yaşayabilir ve yükselebilir”¹⁶⁷ Bu durum Batılılaşmaya Ülkü yazarlarının genel bakış açısını da ifade etmektedir. “Batı taarruzuna karşı sürekli mücadele” aslında batılılaşmanın bizzat batıya karşı ülkeyi ve toplumu koruma refleksinin bir sonucu olduğu anlayışını ortaya koymaktadır. Batının sömürüsüne ve işgaline uğramış bir ülkenin, bozgunlar görmüş kurucu kadrosu tekrar aynı duruma düşmemek için tabiri yerindeyse düşmanın silahı ile silahlanmaktadır. Ülkü yazarları Türkiye’nin uygar dünyada bağımsız yaşayabilmesini Batılılaşma idealine dayandırır. “Doğu medeniyeti içinde yaşarken bile kaderini daima Batı’da deneyen daima batıya yönelen bu millet nihayet o medeniyeti teşkil eden müspet değerlerin hepsini bir anda benimsemek kararını vermiştir. Bu inkılap o kaidelerle anlaşılamazdı”¹⁶⁸ ifadesi batının müspet yanlarının alınmasının Türk Devrimi için de bir zorunluluk olduğunu yoksa devrimlerin yaşayamayacağını ve Devletin son bulacağını açıklamaktadır. Bu durum 1. seri Ülkü yazarlarının genelinde hâkimdir. Batılılaşma ideali evrensel dünya ile bütünleşmenin de bir zorunluluğu olarak görülmektedir. Gelişmenin temellerini Rönesans dönemi batı hümanizmasına dayandıran Ülkü yazarlarının bazıları Türk devletinde de bir hümanizma yaratılmasını savunmuşlardır. Hümanizma Batılı muasırlaşmanın kaynaklarından. Hümanizma yaratılabilmesi için de buna kaynaklık yapan Yunanca ve Latince okul programlarına konularak bunun yolunun açılması teklif edilmiştir. Bunun her şeyden önce bir hümanizma düşüncesinin anlaşılır kılınabilmesi için önemli olduğunu Kazım

¹⁶⁶ Anonim, (1934). İnkılap kürsüsünde İsmet Paşanın Sesi. *Ülkü*, 3(14), s. 84.

¹⁶⁷ İnönü, 1934, s. 83.

¹⁶⁸ Arık, K. Fikret. (1944). Cumhuriyet ve Adliye. *Ülkü*, 7(75), s.8.

Nami Duru şöyle ifade eder. “Biz Türk milliyetçisi isek de beynelmilliyetçi olmayı da isteriz. Asyalı olmaktan ziyade Avrupalı bir millet olmak ülkümüzdür. Bütün müesseslerimiz ile şüphesiz kendimize has ve orijinal bir şekilde Avrupalılaşıırken beynelmilel lige de girmiş oluyoruz”¹⁶⁹ Ülkü yazarlarının bir kısmına göre Türk devrimi kendine özgü nitelikleri olmakla birlikte evrensel yankılar yapan bir devrimdir. Bu devrimin öncüleri de bütün toplumsal yeniliklerin hazırlayıcısı olan batılılaşmaya ve hümanizmaya ilgisiz kalamazlardı.

Türk devriminin kendine özgü milliyetçiliğinin yanında batılılaşma suretiyle gelişme ve ilerleme idealinin zaman zaman çatıştığı ikisinin bir arada bulundurmanın zorluğunun görüldüğü de Ülke yazarlarında işlenen konulardır. Bir üçüncü yol olarak kendi milli benliğimizi kaybetmeden Batılaşmanın imkân ve usulleri aranmıştır. Bunun oluşturduğu iki dünya arasında bocalama Ahmet Hamdi Tanpınar tarafından şöyle ifade edilir: *“Hepimiz bir şuur ve benlik buhranının çocuklarıyız. Hepimiz Hamlet’ ten daha keskin bir, olmak ya da olmamak davası içinde yaşıyoruz. Onu benimsedikçe hayatımıza ve eserlerimize daha yakından sahip olacağız. Belki de aramak ve bütün kapıları açmak kâfidir.”* Benlik buhranının çıkışını bütün kapıları aramakla gören Tanpınar iki dünya arasındaki bocalamayı en kesin dille ifade eden Ülkü yazarlarından.

*“Bir yandan tarihi zaruretlerden kudret alan bir irade ile garba gittik öbür taraftan hakiki cevheri ile bizde konuşmaya başladığı zaman, sesine kulaklarımızı kapatmak imkânsız olan bir mazinin sahibiyiz.”*¹⁷⁰ Tanpınar’a göre Osmanlı dönemi batılılaşmasında düşünsel hazırlık yapılmadığından Cumhuriyet döneminde eski-yeni kavgası devam etmiş nihayetinde Cumhuriyet devrinde bu ikilik yeni lehine ortadan kaldırılmış geçmiş daha iyi kavranmış ve daha saygı ile bakılmıştır. Bunun yanında batılılaşmanın değerlerinin bizim geçmişimizde de var olduğunu ifade etmektedir. *“...Bununla beraber maziye karşı bakış tarzımızın değiştiği muhakkaktır. Artık kendimizi başka bir ışıktan görüyoruz. Esaslarında garpla ölçülebilecek bir medeniyetten bir hayat ve insan üstünlüğünden geldiğimizi anlıyoruz.”*¹⁷¹ Ona göre Batı ve Doğu ayrı olarak ele alınması gereken medeniyetlerdir. İki dünya arasında sentez yapmak zorunludur. Türk düşünce hayatı da bu sentezin mahsulü olacaktır.

Ülkünün tanınmış bir diğer ünlü yazarı Mümtaz Turhan batı uygarlığını Batılılaşma açısından ortaya koymaya çalışmaktadır. Onun Ülkü’deki yazıları önemli batılılaşma

¹⁶⁹ Duru, Kazım. Nami. (1934). Hümanizma. *Ülkü*, 3(17), s. 336.

¹⁷⁰ Tanpınar, Ahmet. Hamdi. (1943). Asıl Kaynak. *Yaşadığım Gibi*, 4(38) s. 1.

¹⁷¹ Tanpınar, 1943, s. 2.

eleştirilerindendir. Turhan’a göre her toplumun uygarlık düzeyi onun belirli bazı düzen ve değerlere bağlı olmasını beraberinde getirir. İleri toplumda sağlam düzen ve gerçek değerler etkindir. Bir toplum gerçek değerlerini tehlikeye sokarsa çöküşünü de hazırlamış olur. Uygarlık değişimi gerçek değerlerin değil uygarlığı oluşturan değerlerin değişimidir. Bu yüzden bir uygarlıktan diğer bir uygarlığa ister ani ister yavaş bir geçiş yapılmak istensin önce o uygarlığı oluşturan gerçek değerlerin belirlenip geçişin buna göre kararlaştırılması gerekmektedir. Çünkü bir uygarlığın gerçek değeri olduğu gibi sahte değerleri de vardır.¹⁷² Batının gerçek değerlerinde ampirik bilgi ilk sırada yer alır. Batı ampirik bilgidен müspet bilime geçişi sağlayabildiği için asıl bünyesine kavuşmuştur. Doğu aynı başarıyı gösteremediği için realiteye ulaşamaz olmuştur. Türk inkılabı bu başarıyı göstermek üzere yola çıkmış bir inkılapdır.

Batılılaşma üzerinde tartışmalar her alanda kendini göstermektedir. Bunlardan en dikkat çekenlerden biri de *“bir uygarlıktan başka bir uygarlığa yönelmiş bir ulusun müziği ne tür olmalıdır”* biçimindeki tartışmalardır. Ülkü yazarlarından Falih Rıfkı Atay bu olayı bir çağdaşlaşma sorunu olarak görmektedir. Atay, Batıcılarla Türkçüleri bir arada ele alarak diğerlerinden ayırmakta, bunu Garp Türkçülüğü olarak nitelendirmektedir. Diğerleri yani Osmanlıcılık ve İslamcılık ümitsizlikleri ve hayalperestlikleri sonucu ölürlер. Garp Türkçüleri ise *“bir kurtuluş devrimi açtılar ve bu devrimin içindedirler”* Bu ifadeler Atay’a göre Türkiye’nin köklerini ve doğrultusunu belirlemeye çalışmaktadır.¹⁷³

Ülkü’nün batılılaşmadaki temel anlayışı hiç şüphesiz bir sentez idealidir. Kökleri çok eskilere dayanan milli kimliğin korunması buna karşın muasır medeniyetlerin seviyesine çıkmak için lazım olan batılı değerlerin alınması bu sentezin oluşumu için gerekli şartlardır. Müzikten yazılı edebiyata aile yapısından üretim ilişkilerine bu sentez oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında bize ait olmayan bazı değerlerin de alınması inkılabın hedeflerine hizmet edecektir. *“Opera halka en çok şey söyleyen halkın en çok anladığı ve sevdiği musiki şeklidir... Opera hiçbir garp memleketinde yapmadığı şeyleri yapacaktır. Halkımızın musiki zevk ve telakkisini değiştirecek ve telakkilerimizde inkılap vücuda getirecektir.”*¹⁷⁴ Halil Bedii’nin opera üzerine bu yazısı batının bir müzik çeşidi olan Operanın Türk inkılabına katkısını ifade ettiği gibi operanın da yerli olması

¹⁷² Turhan, Mümtaz. (1942). Gerçek Değerlere Doğru. *Ülkü*, 1(19), s. 2.

¹⁷³ Atay, Falih. Rıfkı. (1946). Üç Ülkü”; *Ülkü*, 9(103), s. 1.

¹⁷⁴ Bedi, Halil. (1934). Halk Terbiyesi ve Operalar. *Ülkü*, 3(15), s. 202.

gerektiğini ifade ederek batılılaşmadaki temel anlayış olan sentez anlayışını ortaya koymaktadır.

Batılılaşma ile ilgili yazılar çoğunlukla bireyi, toplumu çağdaşlaştıracak yolu göstermekte ve düşüncelerde kendini göstermektedir. Geri kalmışlığın sebebi eski düzenin kurumları da düşünce yapısı olarak görülmekte bunun ortadan kaldırılması da milli kimliği koruyarak batılılaşma ile mümkün görülmektedir. Modern Türk kadınına ortaya çıkaran devrimlere değinen yazılarda batının toplum üzerindeki etkisi daha açık görülmektedir. “Biz kanunu medeniyi kabul etmekle yeni bir cemiyet ve yeni bir aile tipine yani Avrupa ailesine doğru gittik.”¹⁷⁵ Batılılaşma gelişmekte olan ve gelişmek isteyen toplumların yapacağı değişimleri tanımlamaktadır. Modernleşmenin yönünü de tanımlayan bu değişim Cumhuriyet Türkiye’inde yönetici asker-bürokrat eliyle Osmanlıda olduğu gibi yürütülmektedir. Cumhuriyetle birlikte toplumun bütün alanlarını kapsayacak bir genişliğe sahip olan “Topyekûn Batılılaşma” anlayışıyla kendine yeni bir yön vermiştir.¹⁷⁶

Cumhuriyetin belirlediği bu yönle birlikte Türkiye’de sosyal, siyasal ve kültürel değişimler Türk modernleşmesinin önemle vurguladığı bir unsur olarak etnik, ideolojik, dini ve hatta ekonomik nitelikli her türlü farklılaşma toplumsal bütünlüğü bozmayacak unsurlar halinde sürdürülmek istenmiştir. Ulus-devlet, milli kimlik vurgusu batılılaşma içerisinde gerçekleştirilmek istenmiştir. Türkiye’nin toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda önemli bir değişimi gösterecek birikimin olmaması modernleştirici elitin yukarıdan aşağıya doğru toplumu şekillendirici Kemalist ideolojinin tartışmasız tek çıkar yol olarak kabulünü gerektirmiştir. Batılılaşma ideoloji de bu zorunluluğun bir sonucu olarak yukarıdan aşağıya düzenlemelerle topluma benimsetilmek istenmiştir. Topluma yapılan Batı tipi inkılapları anlatmak görevi de başta Halkevleri, CHP olmak üzere aydınlara ve aydınların ortak sesi konumundaki Halkevleri yayınlarına düşmüştür. Ülkü dergisi de Batılılaşma idealini aydınlara ve halka her fırsatta sanat, eğitim, spor, hukuk konuları üzerinden anlatmıştır. Ülkünün Batılılaşmayı halka sunuş biçimi devrimlerin genel tarzında olduğu gibi bir ön kabuledir. Toplum ve ülke zaten batılılaşacaktır. Fakat bu emperyalizmle savaşmış bir toplum için ilk anda karşı çıkılacak bir anlayış olarak görülse de emperyalizm karşıtlığı yönetici elit tarafından sık sık vurgulanmaktadır. Emperyalizmin açık bir şekilde karşısında olan Kemalizm Batılılaşırken Milli kimliğini koruyarak kendine has sentez bir batılılaşma ideali ortaya

¹⁷⁵ Necip. Ali. (1933), *İnkılap ve Türk Kanunu Medenisi*, 2(9) s. 183.

¹⁷⁶ Tazegül, 2005, s. 220.

koyacaktır. Mehmet Safvet Ergin'in şu sözü batılılaşmadaki durumu net ortaya koymaktadır. "İslami şark terbiyesiyle Sınai Garp medeniyeti terbiyesini uzlaştırıp yeni bir terbiye meydana getirme vahimesinden uzağız. Biz artık hedef ve istikamet itibariyle yolumuzu tayin ettik. Türk'üz ve Avrupalıyız."

III. BÖLÜM. ALTI OK'UN ÜLKÜ DERGİSİNDE İNCELENMESİ

Altı ok Kemalizm'i açıklayan temel ilkelerin adıdır. Kemalizm'i doktrinleştirme çabalarının bir sonucu olarak devrimin ana hatlarını belirleyen ilkeler CHP kurultaylarında belirlenmiş 1935 yılındaki kurultayda da kesinleştirilerek (1937 yılında) Anayasaya konmuştur. Bu ilkeler yapılan devrimlerin temel ilkeleridir. Modern yeni ulusun ve devletin ana çizgilerini oluşturur. Dünyadaki benzerleriyle ayrılan noktaları Kemalizm'in en temel yaklaşımı olan "biz bize benzeriz" yaklaşımı ile açıklanmaktadır. Ülkü dergisi misyon dergisi olarak CHP kurultaylarının ve Peker'in çizgisindeki resmi Kemalizm'in halka duyurulması, anlatılması ve bu işi yüklenecek aydınlarda fikir birliği kurulmasını sağlaması açısından altı oku sıklıkla işlemiştir. Bu ilkeler tartışmaya açık olmayacak şekilde başta Peker ve CHP kadrolarının anladığı, uyguladığı şekilde işlenmiş ilkelerin çerçevesi de buna göre belirlenmiştir. Sanattan sosyal hayata, ekonomiden dış politikaya, köycülükten kent sorunlarına kadar tüm meseleler devrimin amacına hizmet edecek şekilde milli ve kutsal bir görev bilinciyle aydınlara ve halka yüklenmiştir.

3.1. Cumhuriyetçilik

Altı Ok'un birincisi Cumhuriyetçilik ilkesidir. Kemalizm'in devrimlerdeki öncelikli amacı Cumhuriyet kurmaktır. Saltanatın ve kalıntılarının kaldırılması, Halifeliğin kaldırılması, meclisin yenilenmesi ve kadınlara seçme seçilme haklarının verilmesi bu süreci tamamlayan unsurlardır. İktidarın kaynağı ve meşruiyetini sorgulayan süreçler tamamlanmış rejim kesinleşmiştir. İktidarın meşru kaynağı kişiden alınmış halka verilmiştir. Kemalizm'e göre Cumhuriyetçilik toplumun genel çıkarlarını gözetmektir.

Atatürk 1927 yılında TBMM'de okuduğu Büyük Nutuk'ta 23 Nisan 1920'de toplanan meclisin durumunu şöyle özetler: "*Böyle bir hükümet ulusal egemenlik temeline dayanan halk hükümetidir, Cumhuriyettir.*"¹⁷⁷

CHF'nin 1931 programı Cumhuriyetçilik ilkesini şöyle tanımlar: "*Fırka Cumhuriyetin milli hâkimiyet mefkûresini en iyi ve en emin suretle temsil ve tatbik eden devlet şekli olduğuna inanır. Fırka bu sarsılmaz kanaatle Cumhuriyeti tehlikeye karşı her vasıta ile müdafaa eder.*"¹⁷⁸ Kemalist devrimde Cumhuriyetçilik milli hâkimiyet ilkesinin

¹⁷⁷ Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Söylev ve Demeçler, s. 105.

¹⁷⁸ Tunçay, M. (1999). *Türkiye Cumhuriyeti'nde tek-parti yönetimi'nin kurulması (1923-1931)*. Ankara: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, s. 44.

uygulanması olarak kabul edilmiştir. Bunun topluma anlatılması da her vasıta ile yapılmaya çalışılmıştır. Özellikle Halkevleri bu konuda çok büyük bir rol üstlenmiştir. Cumhuriyetçilik ilkesinin halka anlatılması Halkevlerinin çıkardığı Halkevlerinden Halka broşüründe şöyle ifade edilmektedir:

“Birinci Ok der ki Cumhuriyetçiyiz.

Türk ulusu saltanatı yıktı. Çünkü Sarayların duvarları arasında akılsız harem ağaları, bünyesiz halayıkları içinde mektepsiz hatta doğruca okuma yazma bilmeden yetişen şehzadeler nasıl ulu Türk ulusunun başına geçebilirdi. ... Bunlar milletin burnundan kan damlayarak kazandığı paraları toplar, keyiflerine harcarlardı. Bazılarının yüzlerce çocuğu olur sonra bunlardan biri padişah olunca bütün kardeşlerini toplar; boğar, keserlerdi. ... Yurdu kendi çiftlikleri, halkı uşakları sayarlardı. İşte bunun için vatan; ocağı tütmeyen, kapısı açık, duvarları çökmüş, bin acıya katlanarak beli bükülmüş, dermansızlar, babasızlar, anasızlar, kötürümlerle, ucu bucağı görünmez harabelerle dolup taşmıştır.

Cumhuriyet vatani imparatorluktan böyle aldı. Türkiye Cumhuriyetinde kimse babasından olduğu için hiçbir şey olamaz. Türkiye Cumhuriyetinde egemenlik ulusundur. Türk ulusu bu egemenliği seçtiği saylavların toplanmasında meydana gelen Kamutay vasıtası ile elinde tutar. Türkiye Cumhuriyetinde her Türk çocuğu yasa önünde birdir. Çalışan her Türk her yere çıkabilir, yetişebilir.

Biz eski, köle imparatorluk yerine Özgür Cumhuriyeti kurduk. Cumhuriyet bize özgür ve ergin bir yaşayış verdi. Cumhuriyet bize temiz ve kolay bir yazı verdi. Cumhuriyet bizim dilimizi yabancı dillerden temizledi.

Cumhuriyet özgür yaşamını çoktan dileyen bir ulusun içinden doğdu. Cumhuriyetin öncüsü Atatürk’tür. Cumhurbaşkanımız Atatürk’tür. Atatürk bir halk çocuğudur. O bizden biridir.”¹⁷⁹

Halkevlerinin ve 1930’ların Kemalizm’inin ana çizgilerini yansıtan bu satırlarda geçmiş oldukça sert bir dille eleştirilmiş, Cumhuriyetin kazanımları halka anlatılarak rejim benimsetilmek istenmiştir. Kişi ya da grup egemenliği sert bir dille reddedilmiştir. Atatürk’ün bir halk çocuğu olduğunun belirtilmesi geçmiş yönetimden kopuşun yalın bir ifadesidir. Ayrıca Cumhuriyetin ilk yıllarında yaygın olarak kullanılan bu söylemde

¹⁷⁹ Anonim, (1935), Halkevlerinden Halka broşürü, Halkevleri yayınları, s. 4-5.

“Sınıfsız, tezatsız bir millet” anlayışı söyleminin izlerini görmek olanaklıdır.¹⁸⁰ Cumhuriyetin sınıfsız toplum hedefi, Cumhuriyet rejiminin önemi, ümmetten millet yaratma ideali Ülkü dergisinin de sık işlendiği konulardır. Cumhuriyet ilkesi de daha çok bu başlıklar şeklinde işlenmektedir.

Ülkü yazarlarına göre yeni devletin kurulması ve kurulan bu devletin rejiminin Cumhuriyet olması tarihi bir zorunluluktur. Türk devrimi zamanın ruhuna uygun gerçekleşmiş, ertelenemeyecek bir devrimdir. Cumhuriyet ise bu devrimin doğal sonucudur. *“Türkiye’de Cumhuriyet Türk inkılabının en tabii ve en makul neticesidir.”*¹⁸¹ Necip Ali’nin bu ifadesi Ülkü’nün de en yaygın kanaatlerinden biridir. Necip Ali ayrıca Türk devriminin oluşumunu ve Cumhuriyeti de şöyle ifade eder: *“İnkılaplar bir mütefekkirinin dediği gibi Cumhuriyetin ruhundan doğan derin bir değişiklik ihtiyakının bir ifadesidir. ... Cemiyetler de buna benzer bulundukları bir kuvvet ve heyecan kaynağını ele alarak müstensel hamlelerle cemiyeti yeni şartlara ve ihtiyaçlara göre kurarlar. Bunu yapmayan milletler hayat selinin amansız ve insafsız akışı içinde tarihin karanlık safhalarına intikal ederler. ... Türk inkılabında da istiklal aşkı dünya tarihinde yeni mucizeler yaratmamağa saik olmuştur. “... İşte Türk milletinin ruhunun derinliklerinde yaşayan bu aşkla yaptığı hamleler milli bünyede çok esaslı değişiklikler vücuda getirmiştir. Bu değişikliğin başında hiç şüphe yok ki Cumhuriyet gelir.”*¹⁸² Buradan anlaşıldığı gibi Cumhuriyet tarihi bir zorunluluğun ve milletin kendisini yeniden oluşturmalarının ürünüdür. Yok, olmak istemeyen bir millet Cumhuriyetle yeniden doğmuştur.

*“Türk milleti kendi içinden yarattığı büyük önderin şefliği altında memleketin istiklalini kurtarıp ve her türlü kuvvet kaynağını milletin benliğinde bulması belîğ bir realitedir. Türk İnkılabı bütün hareketlerini daima realitelere dayanarak yapar.”*¹⁸³ Kemalizm’in devrin şartlarına uygun ve gerçekçi oluşu Ülkü’nün genel politikasıdır. Cumhuriyetin de bu realitenin ve devrin, şartların ürünü olduğu burada da ifade edilmektedir. Yapılacak inkılaplar için eskiye dair her şeyin ortadan kaldırılması gerekliliği “eski devrin zehirli atmosferinden kurtulmak” olarak ifade edilmiştir. Bu nedenle diğer inkılapların başlangıcı için önce rejimin değişmesi şart görülmüştür.

Kemalizm’in, Kemalist devrimlerin öncelikli amacı milli hâkimiyeti kalıcı bir şekilde sağlamaktır. Diğer inkılapların yaşaması da buna bağlanmıştır. Zamanın gerekliliği de

¹⁸⁰ Gümüsoğlu, 2005, s. 172.

¹⁸¹ Küçük, Necip. Ali. “Cumhuriyet”, *Ülkü* 7(42), s. 176.

¹⁸² Küçük, s. 176.

¹⁸³ Küçük, s.177.

buydu. Ülkü devrimlerin zamanın ruhuna uygunluğunu sıklıkla ifade etmekteydi. “*Milli hâkimiyeti ifade edebilmek için Cumhuriyetten başka rejim olabileceğini düşünmek tarihin yürüyüşünü ve hayatın geniş manasını kavrayamayacaktır. Türkiye medeni dünya içinde muasır telakkilere kulaklarını tıkayamazdı. Yarım asır içinde medeni dünyada yıkılan monarşiler ve yeni doğan devletlerin kabul ettikleri şekil elbette Türkiye’ye yeni bir şeyler ilham edecekti. Bunun için yeryüzünde artık sınıf ve imtiyaz farklarını kaldırıp ve halkın vasıtasız olarak kendi mukadderatına hâkim olmasını temin edecek biricik faziletli yol şüphesiz ki Cumhuriyet yoludur. Bu yoldur ki eski zamanlardan beri karanlıklar içinde ilim ve mantık meselesi ile yürüyenlerin ve hakikati olduğu gibi görenlerin yoludur. ...Milli menfaatleri, milli varlığı temsil edecek en meşru vasıta Cumhuriyet olduğu bazı seslere rağmen bir hakikattir. Çünkü onun bütün ilham kaynağı kendi milletidir. Ne tarihi bir takım tahayyüllere ne de şahsi görüşlere ve endişelere mahal verir. Onun bütün menfaat ve varlığı milletin umumi menfaatinin bir ifadesinden ibarettir.*”¹⁸⁴ Necip Ali’nin bu makalesinde de vurgulandığı gibi Kemalizm’in eski sistemle en temel ayrışma noktası hâkimiyetin dayanağıdır. Ve burada Cumhuriyet millet menfaatini koruyacak yegâne rejim olarak görüldüğü için rejimin bu yönü halka daha vurgulu anlatılmaktadır. Halkın kabulünü kolaylaştırmak amacıyla eski rejimin nasıl kendi menfaatini düşünen bir rejim olduğu da ağır ifadelerle anlatılmıştır:

“... İstanbul’un işgali karşısında biricik tesir duymayan ocak, Vahdeddin ocağı idi. Ve Türk milletinin şahsiyet ve şerefini en ağır ve en acı tarzda kıran Sevr muahedesini adeta tehalükle imzalamıştı. Vahdettin’in Dolmabahçe’de kurduğu fevkalade meclis de bunu kabul ettirmek için takındığı hareket tavrı Türk milletinin hiçbir zaman affedemeyeceği ihanetlerdendir. ... O sadece kendi saltanat ve tacını düşünmüştü.”¹⁸⁵

Cumhuriyetin aynı zamanda bağımsızlığın ve ülkeyi kurtaran milletin bir iradesi olduğu kurtuluş savaşının da aynı gaye için yapıldığı da Necip Ali tarafından ifade edilmektedir. “*Türkiye’de kudretli bir ihtilal hükümeti olan BMM hükümeti zaten açıkça ifade edilmemiş bir Cumhuriyet hükümetinden başka bir şey değildi.*”¹⁸⁶ Milletın menfaatlerini, yükselişini ve refahını sağlayacak yegâne yol olarak görülen Cumhuriyet halka da daha çok bu yönleriyle anlatılmıştır. Cumhuriyet daha çok kazanımlarıyla

¹⁸⁴ Küçük, Necip. Ali. “Cumhuriyet”, Ülkü 7(42), s.177.

¹⁸⁵ Küçük, s.178.

¹⁸⁶ Küçük, s.178.

anlatılan bir rejimdir. “Türk milletini saadet ve refahın yüksek şahikasına götüren Cumhuriyet yolunda 14 yıllık bir merhaleyi muvaffakiyetle tamamlamış bulunuyoruz. Her yıl yükseliş kaydeden adımlarımızla her basamağın mesafesi genişliyor ve her kademenin irtifası artıyor, bunu ancak arkaya dönüp bakınca daha vazıh görebiliyoruz. Geçen on dört yılın eserlerine bakınca gözlerimizin önüne muhteşem bir manzara serilir.”¹⁸⁷

Her Cumhuriyet yılında Ülkü’nün başlıca yazarları bir önceki Cumhuriyet yılını kazanım açısından değerlendirirler ve yapılan işler sınanarak Cumhuriyet rejimine geçişin ne kadar doğru olduğunu ifade ederler. Bunda da kurtarıcı önder olarak Mustafa Kemal’e övgülerle atıflar yapılır. Yol gösterici lider olarak Milli davaya yeni hedefler verilir. “... Her büyük, güzel ve doğru, iyi şeyi yapmanın kaynağı olan bu varlığın büyük yaratıcısı ve Türk Budunun en ulusu önünde saygı ile eğilelim”¹⁸⁸ “...Cumhuriyet, Türk inkılabının ve onun büyük liderinin bize verdiği kıymetli bir emanettir”¹⁸⁹ Kazanımları sürekli vurgulanan Cumhuriyetin Necip Ali’ye göre en önemli kazanımı çağdaş uygarlığın yasal düzenlemeleridir. Bu yasalar meşruiyeti, herhangi bir doğaüstü güçten değil doğrudan yaşamın gereksiniminden ve Türk inkılabından almaktadır. Yazara göre “Cumhuriyet devrimleri gerçekleşmemiş olsaydı medeni yasayı rüyamızda bile göremezdik.”¹⁹⁰

Ülkü dergisi Cumhuriyetin dış politika, bayındırlık ve ekonomi alanındaki atılımlarını saltanattan kopuşla birlikte açıklar. Cumhuriyet rejiminin yeni atılımları getirdiği, saltanatın altı asırda yapamadığını Cumhuriyet rejiminin on yılda yaptığı sık sık vurgulanır. “Altı asırlık Osmanlı imparatorluğunun bir asırda yapabildiği demiryolu kadarını Cumhuriyet Türkiye’si yalnızca 13 yılda yaptı”¹⁹¹ ifadesi bunun bir örneğidir. Cumhuriyet sürekli olarak eski rejimle karşılaştırmalı olarak dergide vurgulanmaktadır. Bu yolla hem devrimlerin kabulünün kolaylaştırılması amaçlanmış hem de kazanımlar ortaya konarak rejime olan güven arttırılmak istenmiştir. “Elli sene evvel bu topraklarda Türk mühendislerin ve Türk kalfaların yapacağın bir demiryolunda bir gün seyahat edebileceğini düşünmek hülyaların en büyüğü idi, bu hülya hakikat oldu ve bu günkü Cumhuriyet çocuklarına artık bu kadarı da yetmez.”¹⁹² Ülkünün, Cumhuriyetin

¹⁸⁷ Ünal, Kemal .(1933),*Bir Cumhuriyet yılı*, , s. 210.

¹⁸⁸ Atuf, Nafi. (1934). *Cumhuriyet bayramını kutlarken*. Ülkü, 4, s. 162.

¹⁸⁹ Küçük, Necip. Ali. “Cumhuriyet”, Ülkü 7(42), s.179.

¹⁹⁰ Küçük, Necip. Ali. (1933). *İnkılap ve Türk Kanunu Medenisi*. Ülkü, 1(1), s. 19.

¹⁹¹ Eren, Ali. Rıza. (1936). *Bayındırlık İşlerimiz*. Ülkü, 8(45), s. 235.

¹⁹² Anonim, (1943). *Konuşma*. Ülkü, 5(51), s. 2.

kazanımları ve eski rejimle karşılaştırmasına imzasız olarak yayınlanan bu makalesi iyi bir örnek teşkil eder.

Cumhuriyetçilik, siyasi sahanın insanlara ait olması düşüncesinden yola çıkan hürriyetin temin edilmesi için siyasi hayata keyfi müdahalelerin ortadan kaldırılmasını gerekli gören bu nedenle de hukukun üstünlüğü ilkesinin esas alındığı idare şeklidir. Kendisini saltanat karşıtlığı ile çok güçlü bir şekilde ilişkilendiren Kemalizm, Altı Ok'ta Cumhuriyetçilik ilkesini monarşi karşıtlığı şeklinde dar anlamlı olarak tanımlar. 1935 yılı CHP programında Ulusal egemenlikle Cumhuriyet arasındaki ilişki şu şekilde ele alınmaktaydı. *“Parti ulus egemenliği ülküsünü en iyi ve en sağlam surette imsiliyen (temsil eden) ve toplayan (tatbik eden) devlet şeklinin Cumhuriyet olduğuna kanıgdır (ikna olmuştur) parti bu sarsılmaz kanaatla Cumhuriyeti her tehlikeye karşı bütün araçlarla korur.”* Daha önce de belirttiğimiz bu ilişki ve parti programındaki bu tanım Cumhuriyet algısının ders kitaplarında da sıklıkla rastlanan “Padişah tarafından ezilen halk ve ezilen halkı egemen kılan Cumhuriyet şeklinde karşılaştırmalı olarak sunulan anlayışın vurgulanmasıyla sınırlı olduğu Ülkü yazarlarında da rahatlıkla görülen bir durumdur. Cumhuriyet kavramının tarihsel geçmişine, fikri hazırlıklarına ve batıdaki gelişmelere üstün körü değinilen makalelerde dahi fikri alt yapıdan çok kazanımlar üzerinde durulmuştur. Cumhuriyet fikrinin ilim ve mantıkla yürüyenlerin yolu olacağı ve bununla eski zamanlardan beri var olan düşünce olduğu Cumhuriyet tarihselliği üzerine söylenen az sayıdaki ifadelerdir.

*“Büyük filozof Eflatun Sokrat ağzıyla bu hakikati iki bin yıl evvel tarihin göğsüne ebedi bir hakikat olarak nakşetmiştir. Talebesi Adimant'ın sualine karşı devlet ferdi menfaatler mecmuasının bir ifadesidir. İşte bu Cumhuriyet demektir diyordu. Aradan bunca asırlar geçtikten sonra dahi milli menfaatleri milli varlığı temsil edecek en meşru vasıta cumhuriyettir.”*¹⁹³ Cumhuriyetin medeni milletlerin yönetim şekli olduğu belirtilen bir durumdur. Ve zamanın ruhuna uygun olarak Türk milleti de bu rejime geçmek zorundadır. Bunun yanında Ülkü'nün diğer alanlarda takip ettiği inkılapların köklerimizde var olduğu düşüncesi Cumhuriyetçilik anlayışında da kendini göstermektedir.

“Türk milletinin ruhunun derinliklerinde yaşayan aşkla yaptığı hamleler milli bünyede çok esaslı değişiklikler vücuda getirmiştir. Bu değişikliklerin başında hiç şüphe yok ki

¹⁹³ Küçüka, 1935, s.178.

Cumhuriyet gelir.”¹⁹⁴ Halk egemenliği ilkesine açık vurgu yapılan Cumhuriyet anlayışında, 1930’ların siyasi ortamına uygun olarak Tek partili yapı cumhuriyetçiliğin de olumlu bir tezahürü olarak görülmektedir.

CHF Cumhuriyetin, devrimlerin ve ilkelerin temsilcisidir. Cumhuriyetçilik fikri de esasen fırkada tezahür etmektedir. Parti, *“hiçbir yabancı kurumdan kopya almayan ve baştanbaşa memleketin ihtiyaçlarından doğan tam anlamıyla yeni ve orijinal devrimci bir siyasal kurum”*¹⁹⁵ olarak ifade edilmektedir. Cumhuriyetin tek partili olarak çalışmasının en büyük anlamı olarak da *“Türk ulusu Atatürk’ün Samsun’a ayak bastığı günden beri girişilmiş ve ilk amacını Lozan barışıyla başarmış olduğu savaşa bu gün de bütün varlığı ile devam etmektedir. ... Kurtuluş savaşının sonucuyla büyüklüğünü ve eşsizliğini çok iyi kavramış kendisine sonsuz bir imanla bağlanmış olduğu önderinin emri altında bir tek vücut bir tek kol gibi birleşmek önündeki büyük işleri başarmak için ilk şarttı. Bu yolda fikirler, prensipler, Ülküler uğruna dağılmak memleketin şiddetle istediğini bozmak, emekleri ve enerjileri boşa harcamak olurdu. Onun içindir ki Türk ulusu... Ulu önderin ve onun başkanlığı altındaki partisinin çevresinde toplandı.”*¹⁹⁶ Açıklaması gerekçe gösterilmiştir. Görüldüğü gibi Cumhuriyetçilik anlayışında öncelik ülkenin menfaatleridir. Parçalanma tehlikesi geçirmiş bir ülkenin kurtarıcı nesli olarak ülkeyi yönetenler de, buna şahitlik yapmış olan Ülkü yazarları da birlik ve beraberliği öncelik olarak görmüştür. Bu birliğin bozulmaması için de çok partili olmayan (en azından şimdilik) Cumhuriyet anlayışını zorunlu görmüşlerdir. CHF hem Cumhuriyetin hem de halkın menfaatlerinin temsilcisidir.

Ülkünün Cumhuriyetçilik anlayışı “disiplinli hürriyet” anlayışında 1930’ların batı dünyasında görülmeye başlayan Faşist ve Nazi yönetim anlayışlarıyla benzerlikleri olan fakat kendine has iddiasında bir Cumhuriyetçilik anlayışdır. Halkın henüz çok partili demokratik Cumhuriyete hazır olmadığı şeklindeki anlayış Tek partili Cumhuriyet anlayışını zorunlu kılmaktadır. Ülkünün temel politikası budur. Halkın büyük çoğunluğu köyle yaşamaktadır. Köylü de, Kentli de yüzyıllardır sömürülmektedir. Ülke muasır medeniyetler seviyesine çıkıncaya kadar her vatandaşın görevi Kemalizm’in aydınlatıcı devrimleri için üzerine düşen ödevleri yapma zorunluluğudur. Tek partili hayat günün koşullarının gereğidir. Esasen Milli Şef – Tek önder anlayışının da altında yatan sebep devlet ve toplumda henüz demokrasi bilincinin oluşmamasıdır.

¹⁹⁴ Küçük, 1935, s.179.

¹⁹⁵ Anonim, (1943),CHF nin doğuşumu ve gelişimi, s. 260.

¹⁹⁶ Anonim, (1943), s. 261.

*“Parti hayatı fazla ilerlememiş olan memleketlerde önderin rolü çok büyüktür. Çünkü siyasal düşünceleri prensipler halinde toplayıp olgunlaştıracak, bu prensipleri kafalara aşılayacak ve durmadan besleyecek, memleket siyasasına yönet verecek ve ulusun siyasal terbiyesini bütünleyecek olan önderdir. CHF’de bu önderi 1919 Mayıs’ında Anadolu’ya geçmiş olan Büyük Atatürk’ün eşsiz ve kahraman şahsında buldu.”*¹⁹⁷ Burada da ifade edildiği üzere önderin siyasi hayatı yönetmesi, siyasi anlayışı bütünleştirmesi, parti hayatı ilerlemeyen ülkelere has olarak görülmektedir. Ülkeyi kurtaran parti ve önderinin partisi olarak da kendisine siyasi prensip olarak Cumhuriyet ve ulusçuluk esaslarını almıştır.

Ülkü yazarlarının genel anlayışı Cumhuriyetimizin hali hazırda çok partiye ihtiyaç duymadığıdır. Bunun nedeni de sınıf çatışmasına yol açması, halkın arasındaki ayrılığı artırması, uluslaşmayı önlemesi olarak gösterilmiştir. Dayanağı da kurucu önderin 7 Şubat 1923’te Balıkesir’de halkın parti hakkında sorularına verdiği cevaptır: *“Ulusun siyasal partilerin çarpışmasından çok canı yanmış olduğuna işaret ettikten sonra “başka memleketlerde partilerin sınıf asıglarını korumak için kurulduğunu ve bizde sanki ayrı ayrı partiler varmış gibi kurulan partiler yüzünden bilinen acıklı sonuçlara tanık olduğumuzu ve halbuki Halk partisi dediğimiz zaman bunun içinde vatandaşların bir kısmı değil bütün ulusun bulunacağını söyleyerek ve kafasıyla eli işleyen bütün yurttaşların çalışmalarını ayrı ayrı gözden geçirerek sonuçta türlü meslekler asıglarının birbiriyle uygunluk içinde olduğunu bunları sınıflara ayırmak imkanı bulunmadığını ve hepsinin halkta ibaret olduğunu ortaya koymuşlardır.”*¹⁹⁸

Kemalizm’in kurumsal yapısı olan CHF, Kemalizm’in düşünsel yapısının da olgunlaştığı yerdir. Kurultaylar ve Parti Tüzüğü Kemalizm’i resmi ideoloji olarak şekillendirirken Kemalizm’i oluşturan Altı Oku da tanılandırmaktadır. Cumhuriyetçilik ilkesi de daha ilk tüzükte çerçevesi belirlenmiş ilkelerdendir. 9 Eylül 1923’te kabul edilen tüzükte ilk madde:

A- Ulusal egemenliğin halk tarafından ve halk için yapılmasına kılavuzluk etmeye

B- Türkiye’yi modern bir devlet haline yükseltmeye

C- Türkiye’de bütün kuvvetlerin üstünde kanunu egemen kılmaya... Çalışacağını söyledi.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Anonim, (1943), s. 261.

¹⁹⁸ Anonim, (1943), s. 263.

¹⁹⁹ Anonim, (1943), s. 263.

Derginin bu satırlarından anlaşılacağı üzere CHF ve onun yayın organı olan Ülkü, ulusal egemenlik anlayışına sıkı sıkıya bağlıdır. Fakat bunun CHF'nin şahsında temsil edilmesini zorunluluk olarak görmektedirler. Çünkü CHF kurucudur ve *“Cumhuriyet hükümeti bu gün de programlarda çizdiği esaslar içinde çalışmakta ve memleketi büyük ülküsüne doğru götürmektedir.”* Parti-devlet bütünleşmesi dergide Kemalizm'in yerleşmesi olarak verilmiş, bu durumda halka daha iyi hizmet edileceği belirtilmiştir: *“Türk inkılabının başından bu güne kadar yapılmış olan işler milli partinin temeli olan ana fikirlerden doğmuştur. Ve bunlar Kemalizm prensipleri olarak partinin programında toplanmıştır. Yüce Şef Türk milletini ilerletmek ve Türk vatanını imar etmek için çok verimli ve çok esaslı bir amil olarak halk ile hükümet arasındaki birliği ve beraber çalışmayı işaret etmişler ve bunda partinin feyizli önderliğini ehemmiyetle kaydetmişlerdi. Yıl içinde Teşkilat-ı Esasiye Kanununda yapılan değişik bu beraberliği devletin sarsılmaz bir ana vasfı haline getirmiştir.”*²⁰⁰

Ülkücü Kemalizm'in ana vasfını, bu tek partili ve parti-devlet-halk bütünleşmesinin sağlandığı siyasi yapı oluşturur. Daha önce de belirttiğimiz gibi çok partili hayat sınıflar arası çatışmayı arttıran unsurlar olarak görülmektedir. Oysa sınıfların olmadığı Türkiye toplumunda “Genel İradeyi” temsil eden tek partinin ulus egemenliğini gerçekleştirmek için yeterli olduğu düşüncesi²⁰¹ Ülkü yazarlarının ortak anlayışdır. Söz konusu durumda modern anlamda çok partili olarak temsil edilen Cumhuriyet rejimlerinden farklı olarak Tek partili yönetilmenin açıklamasıdır. Aynı zamanda ulus bir bütün olarak, Ulusal Kurtuluş hareketinin sembolü olan parti tarafından temsil edilecektir. Peker'in de belirttiği gibi “devlet örgütlenmiş ulustur” ve “Türkiye Cumhuriyeti bir parti devletidir” parti devletle beraber çalışır”. Temelde demokrat olma iddiasında olan Kemalist yönetim 1930'ların Avrupa'sında görülen Faşist ve Nazi yönetimlerine benzer siyasal ve örgütsel yapıların da etkisiyle Cumhuriyeti hem Tek partili hem de şef merkezli bir tarzda uygulamışlardır. Şef sistemi, Cumhuriyetle Ulusal Egemenliğin sağlanmasında bir zorunluluk olarak görülmüştür. Ulusal irade Tek partide temsil edildiği gibi hem parti hem de devlet, şefin şahsında ve önderliğinde Ulusal iradeye hizmet etmektedir.

Kemalizm'i otoriter bir rejim halinde tanımlayan ve topluma benimsetilmesi için de Halkevleri, Köy enstitüleri, Halk odaları, Ülkü tarzı dergiler vb. araçlarla yoğun bir çaba sarf eden Recep Peker Milli Şef deyimini kullanan ilk kişidir. Cumhuriyetin sonraki

²⁰⁰ Kemal, *Ünal.Bir Cumhuriyet* yılı, s. 210.

²⁰¹ Çelik, Nur Betül. *Kemalizm,Hegomanik bir söylem*, Kemalizm ,iletişim yay. 2 2001, s. 78.

dönemlerine damgasını vuracak Şef sistemi –ki Mustafa Kemal ve İnönü döneminde yoğun şekilde benimsenip çok partili hayatla etkisini kaybetmiş ve İnönü ile son bulmuştur- inkılapların da ulusal iradenin de dayanağı olarak görülmüştür. Peker’e göre “Milletçe üstün olabilmek için ulu bir şefin etrafından kenetlenmek şarttır. Isıtıcı, besleyici ve alıp götürücü vasıflarıyla Şef ulusun babasıdır”²⁰² Nitekim 1936’da gerçekleştirilen parti-devlet özdeşliğinden sonra Atatürk için kullanılan sıfat şef olmuştur. CHF’nin 1927 yılında kabul edilen tüzüğüne göre ilk kez partinin genel başkanı, değişmez Genel Başkan sıfatını kazanmıştı. Anayasal olmasa da gayri resmi bir şeflik sistemi işletiliyordu. Mustafa Kemal parti genel başkanı olarak milletvekillerini belirliyor bu milletvekilleri Cumhurbaşkanı seçiyor ve hem CHF değişmez Genel Başkanı hem de Cumhurbaşkanı olarak Mustafa Kemal hükümetleri ve çalışmalarını belirliyordu. Bu durum Cumhuriyetin ulusal iradesinin kişinin şahsında toplandığının göstergesiydi. Gerçekte de siyasi karar alma organı meclis değil fakat dar bir kadroydu. Başta Cumhurbaşkanı ve Başbakanın oluşturduğu dar bir kadronun aldığı kararlar önce iktidar partisinin meclis grubunda benimsetiliyor ve en sonunda meclis tarafından da tasdik ediliyordu. Bu siyasi mekanizma içinde meclise düşen görev önüne getirilen kararları onaylamaktan ibaretti.²⁰³ Fiili durum da ve yasal durum da böyle olmasına rağmen Kemalizm’i yönlendiren aydın-bürokrat kadro milli iradenin tek kaynağının millet olduğunu her zeminde ifade ediyordu. Bu durum Ülkü’de TBMM’nin açılış yıldönümü münasebetiyle meclisin açılışının manası şöyle ifade edilmekteydi: “*Bunun manası şu idi: İrade ve hakimiyeti fertlerin elinde zavallı biçare bir hale düşürülen hariçte ve dâhilde Türk milletini işlemez, manasız bir yığın haline getiren eski zihniyetlerin, eski usullerin yıkılarak yerine Milli irade ve hakimiyetini her şeyde, her işte müessir ve amil kılmak için hakiki bir millet irade ve hakimiyet kaynağı vücuda getirmektir.*”²⁰⁴

Meclisin açılışı millet iradesini sağlamak amacıyla yapılmıştı. Bunu yapan da Şef’ti. “*Hakiki Şef şüphesiz millete dayanan Şef’tir. Milletir iradesini, milletinin iradesini, tanımadan Şef mevkiinde kalmak isteyenler hakiki devamlı şef olamazlar*”²⁰⁵ Mustafa Kemal’in kurtarıcı-önder kimliği, meclisi açıp milli iradeyi hâkim kılışı onu doğal şef yapmaktaydı. Ayrıca meclisin açılışı adı konmamış Cumhuriyetin ilk cumhurbaşkanının da seçilmesi idi. “*1920 de Mustafa Kemal müttefikken büyük millet meclisi reisi olarak*

²⁰² Peker, Recep. (1984). İnkılâp dersleri. İletişim yayınları.

²⁰³ Kocak, Cemil. (1946). Terk parti yönetimi, Kemalizm ve Şeflik sistemi, *Kemalizm*, s.122

²⁰⁴ Güven, Ferit. Celal. Bir kuruluşun yıldönümü”, *Ülkü*, 9(51), s. 214.

²⁰⁵ Güven, s. 215.

seçildi. Bununla yeni meclisin reisi değil Türk Cumhuriyetinin ilk reisi idi.”²⁰⁶ Kurucu unsur olarak Milli Şef, yeni kuşaklar için de her şeyi hazırlamıştı. “Türk çocukları için vatan hudutları içinde bel bağlanmayacak bir tek şey yok, saadete ermek isteyenlere büyük Ata onun sevgili milleti, sevgili yurt üzerine her şeyi hazırladı, her şeyi kurdu”²⁰⁷.

Ülkünün Şef anlayışında her gücün üstünde olan bir anlayış göze çarpsa da bizzat Peker’in kaleminden bir dengenin de olduğu ifade edilir. “Şef’e verilecek değer telakkisinde zamanımızın olgun muhitleri az çok farklarla bir düşünürler. Fakat bunun yanında ya Şef’in rolünü küçülten anarşik düşüncelere veya medeni ve değerli insanların bilgilerini tecrübelerini zekâlarını hiçe indiren ve Şef’i zamanımızın telakkisine uymayan yapma bir büyütle peygamberleştiren fikirlere rastlarız. İkisi de yanlış olan bu akışın ortasındaki hakikate uyan nokta, bizim şef telakkimizin ifadesidir”²⁰⁸

Şef ve CHF, Türk İnkılabının ve Cumhuriyetin yürütücüsüdür. Cumhuriyetçilik fikrinin de temelinde bu anlayış hâkimdir. Parti-Devlet bütünleşmesi şiirlerde de vurgulanan, işlenen konudur. Vatana hizmet CHF üzerinden anlatılmakta zaten tek parti olan CHF’ye halkın katılımı istenmektedir.

“Gel Akan suya katıl Durgun ruh Tutar yosun
Bizim partinin sesi bizim ulusun sesi
Yurdun idaresine katılmak iradesi
Şu bu bina değildir onun binası vatan
Partinin nabzıdır Yurdun kanında atan
Gel onun cephesine gönüllü girdiğin gün
Vazife aldın demek safında İnönü’nün
Onun yolu doğrudan güneşin tarafıdır
Ebedi Başkumandan Atatürk’ün safıdır.”²⁰⁹

Parti devlet bütünleşmesi Türk politika tarihinin mühim hadiselerinden biri olarak görülür. Bu birliğin Türk ihtilalinin ilk günlerinden beri Atatürk’ün şahsında zaten var olduğu vurgulanmaktadır. Kurtuluş savaşı yıllarında Büyük Millet Meclisi’nin açılışı, halk iradesinin ve özgürce düşüncelerin ifade yeri olması açısından demokratik karaktere sahip Türk ihtilalinin bu birleşmeyle daha da güçlendiği ifade edilmektedir.

²⁰⁶ Güven, s. 215.

²⁰⁷ Güven, s. 215.

²⁰⁸ Peker, Recep. (1984). *İnkılâp dersleri*. İletişim yayınları. s 2

²⁰⁹ Çağlar, Behçet. Kemal. (1936). *Partimize Davet. Ülkü*, S. 229.

*“Partinin reisi Türk Cumhuriyetinin de reisi, partinin vekilleri de uzun zamandır Türk hükümetinin başı bulunuyordu. Dâhiliye Vekilinin Parti Genel Sekreteri, valilerin vilayet parti reisleri olmaları Parti-Devlet kaynaşmasının politik oluşumunun tamamlanmasına giden kuvvetli bir adımdır. “... Atatürk’ün bu büyük politika dâhisi Türk milletini kısa zamanda dünyanın en yeni ve en ileri politik nizamına ulaştırmaktadır.”*²¹⁰ Burada da görüldüğü gibi Tek partili rejimin ve parti-devlet kaynaşmasının amacı devletin ilerlemesidir. Çok partili sistemde halk iradesi devleti yanlışla ayrımcılığa sürükleyecektir. Bununla birlikte Ülkü yazarları Avrupa da görülen Tek partili rejimlerle Türkiye’nin Tek parti anlayışının farklı olduğunu baskıcı olmayan siyaset ve cemiyet hayatına en uygun rejim olduğunu belirtmektedirler:

*“Kemalizm yegâne Tek partili rejim değildir. Fakat tek partili olmasının temeli öteki tek partili rejimlerden ayrı bir esasa dayanır. Bu esas Kemalizm’in politikayı şu veya bu şekilde bir egoizmden kaynaklı sübjektif bir programın her şeye rağmen ve her şey pahasına tatbikine savaşma olarak almayıp sosyal kanunların bir disiplini bir Fen saymasıdır... Sosyete doktorları olan politikacıların da el birliği yapmaları lazımdır. Ta ki politika her tarafa çekilmeyen bir ilim olur ve hususi menfaatlerin aleti veya tek taraflı görüşlerin esiri olmaktan kurtulsun”*²¹¹

Kemalizm’i yeni devletin resmi ideolojisi haline getirmeye çalışan Ülkü yazarlarının üzerinde durduğu ilginç konulardan biridir. Kemalizm’in bir bilimsel disipline dönüşmesi yeni bir politika ve sosyal bilimler algısı oluşturmada Kemalizm öncüsü olarak görülmektedir. Yukarıdaki satırlar bunun ifadesidir. CHP’nin milli iradenin yansıdığı yegâne yer olduğu inancında etkili olan sebeplerden biri hiç şüphesiz Kurtarıcı Şefin kurduğu partisi olmasının yanında yeni kurulan devlet sisteminin düşünülen toplum yapısının CHP bünyesinde şekillendirilmiş olması da etkilidir. Ülkü yazarlarına göre; *“CHP’nin prensipleri evvelemirde modern bir devlet programıdır. Türkün tarihine, seciyesine, alicenaplığına ve gururu milliyesine muvafık olan bir devlet programıdır.”*²¹²

SCF deneyimini ve Menemen vakasını geçirmiş kurucu kadroları, SCF kapatıldıktan sonra rejimi ve inkılapları koruma konusunda daha da hassaslaşmışlardır. CHF’nin çatısı altında tüm yurdu toplayarak halk iradesini ve halkın isteklerini karşılama

²¹⁰ Köymen, Nusret. Kemal. (1936). *Kemalizm ve Politika Bilgisi*. Ülkü, 6(37), s. 321.

²¹¹ Köymen, N. (1936). *Kemalizm’in Hususiyetleri*. Ülkü, 6(42), s.416.

²¹² Anonim, *Anayasamızdaki değişiklikler*, Ülkü

düşüncesi CHF'nin halka daha çok anlatılmasını beraberinde getirmiştir. *“CHP teşekkülü köylerden başlayarak kasabaları, şehirleri sinesine aldıktan sonra ta millet meclisine gelinceye kadar devlet ve millet işlerini, memleketin ihtiyaçlarını, halkın dileklerini her biri en son mesul bir heyetmiş gibi kongrelerinde müzakereler ederek kararlarını milli hâkimiyetin en yüksek mümessili olarak Kamutaya kadar getirirler. Kamutayın verdiği karar herkesçe mutadır. Bu idare tarzı demokrasi de gaye olarak varılmak istenen referandum ve kanun yapma teşebbüsünü de ihtiva eden bir rejimdir.”*²¹³ Ülkücü yazarlara göre CHF toplumun tüm kesimlerine ulaşan, onları dinleyen ve isteklerini meclise taşıyarak iradelerinin yansımasını sağlayan millet iradesi yönünde kararlar aldırır. *“Türk’ü bin yıllık ulusal ruhuna kavuşturan”* partidir.

SCF ve Menemen olaylarının da etkisiyle daha içe dönük, Tek partili ve Şefli sistemi ülkeyi ve inkılapları koruyacak en iyi yol olarak gören Kemalist yönetici ve Aydınlar her şeye rağmen rejimin demokratik olduğunu da savunmaktadırlar. Ülkü yazarlarına göre, *“Her memlekette kurulan halk idareleri birbirine eş olmamıştır. İspanya demokrasisi ile Fransız demokrasisi, İsviçre demokrasisi ile Amerika demokrasisi arasında bariz farklar vardır”* Bu farkların sebebi de toplumsal yapının farklılıklarıdır. Örneğin Komünizm, Faşizm ve rasizm iradeleri hep bir kaynaktan doğmuş halk idareleridir. Fakat doğdukları cemiyetlere göre başka başka inkişaf bulmuş idarelerdir. Bizim partimizin amaç edindiği idare genel vasıfları itibariyle her şeyden evvel bir halk idaresidir.” Halkın verdiği bu yetkiyi Devlet otoritesi kullanır ve bu otorite de sınırsız değildir. Mecliste yapılan kanunlarla sınırlandırılmış bir otoritedir.

Devleti, inkılapları korumak için güçlü bir konumda gören Ülkücü Kemalizm’e göre vatandaşlar, büyük Ülkü için devlete karşı sorumlulukları olan kütlelerdir. Milli iradenin uygulayıcısı olan devlet ferdi menfaatlerin üstündedir. Buna rağmen rejim için fert önemlidir.

*“Bizim sosyete hakkındaki inancımız büyüktür... Sosyete içinde ferde de bir mevki veriyoruz. Çünkü cemiyet manevi bir varlıktır. Onu yaratan teklerin inkişaflarını yine cemiyetin yüksek menfaatleri bakımından lüzumlu görüyoruz... Ferde cemiyet içinde değer veriyoruz.”*²¹⁴ Görüldüğü gibi ferdin önemi yine cemiyet için önemlidir. Yeni Türkiye’nin hızla kurulduğu dönemde toplumun genel menfaatlerinin bireysel hak ve menfaatlerin üstünde tutulması hem Kemalizm’in genel özelliği hem de dönemin gereğidir. Bunun yanında Ülkü yazarları Batıdan bir noktada farklı bir bireysel haklar

²¹³ Kaya, Şükrü. (1935). *Türk İnkılabı*, s. 162.

²¹⁴ Küçük Necip Ali. (1935). *Parti kurultayı*, 5 (27) s. 162.

anlayışına sahiptirler. Bireysel hakların doğuştan gelen haklar olmadığı ve sınırlarının da çizildiğini belirtirler. Haklar rejim tarafından verilen haklardır.

“Fert, kendisine verdiğimiz bu değeri ancak ferdi ve içtimai hürriyet, müsavat, masuniyet ve mülkiyet hakları ile temin eder. Bizim fertte var olduğunu kabul ettiğimiz bu haklar ezelden mevcut ve hudutları muayyen manevi bir cisim değildir. İşte benim kanaatimce Fransız inkılapçıların en çok aldandıkları ve büyük inkılabı anarşiye düşürdükleri nokta bu olmuştur. Fransız inkılapçıları, 18. asır filozoflarının inançlarına uyarak tabii hukuk fikirlerine saplandılar. Bu tabii haklar telakkisi fertlerde uçsuz bucaksız bir hürriyet vermek istiyordu. Bu hava içinde eski nizamın içinde yeni bir nizam kurulamadı. Nihayet nizamı kurmak için diktatörlük kuruldu.”²¹⁵

Kemalist rejim ve onun doğal yapıcısı ve temsilcisi olan CHF, cemiyetin genel menfaatlerine göre hareket etmektedir. Bunun içinde bireysel hakların sınırları da cemiyet menfaatlerini şekillendiren Kemalistler tarafından belirlenmiştir. Cumhuriyetçiliğin temel ilkesi olan millet iradesinin yansıması da buna göre şekillenecektir. *“Türkiye’de yapılan büyük İnkılap hamlelerinin muvaffakiyetle başarılmaması sebeplerinden biri de budur.”* Ferdin, cemiyetin menfaatlerine göre şekillenmesi “Halk devlet” anlayışının da bir sonucu olarak görülmektedir. Demokratik sistemin inkişafı içinde memleketin yaşayışına uygun tarz belirlenmiştir.

CHF parti programına Peker’in yazdığı başlık Ülkü sayfalarında duyurulurken bunun halk iradesi açısından önemi de anlatılmaktadır: *“Yurdun her yerinde kurulan kongreler halkın istekleri üstünde konuşmalar yaparak her yerin kendi ihtiyaçları bakımından ve genel ihtiyaçları bakımından tespit edilen dilekleri parti hükümeti ve müesseseleri nezdinde takip eder. Bu sistem sayesinde halk yığınlarının dilek ve istekleri süzülerek kurucu ve yapıcı makamların çalışmasında bir yandan devletin ve idarenin yüksek görüşlerinin icapları göz önünde tutulurken öte yandan kararların alınmasında ve işlerin yapılmasında ulusun görüşleriyle de mümkün olduğu kadar uygunluk temin edilmiş bulunuyor. Bu sistemle ulusun tesiri yalnız meclisleri seçerken rey vermekle kalmıyor. Otoritenin yüksek hâkimiyeti kanunlar ve prensipleri mahfuz kalmakla beraber hâkimiyetin kaynağı olan ulus kütlesi yolundan devlet idaresine arasız surette iştirak fırsatını da bulmuş oluyor.”²¹⁶* Milletın iradesi CHF bünyesinde yansırken, devlet ve idarenin yüksek görüşleri, otoritenin yüksek hâkimiyeti bu iradenin üstünde

²¹⁵ Küçük, 1935, s. 163.

²¹⁶ Küçük, 1935, s. 164.

bir konumda kendisini göstermektedir. Bu durum aynı zamanda “Demokrasinin zararlarının da ortadan kaldırılmasına” hizmet etmektedir.

Rejimin halk iradesine dayandığı ve demokratik yanı getirilen eleştirilere cevap vermek amacıyla da sıklıkla ifade edilmiştir. Gerçi derginin çıkış dönemi itibari ile açık eleştiriler getiren muhalefet ortada yoktur. Fakat yine de önceden yapılan eleştirilerin halk ve aydınlar da etki bırakması istenmemektedir. Kurulan Kemalist sistemin demokratlığı ve Cumhuriyetin halk iradesine dayandığı düşüncesi daha çok DP kurulduğu dönemlerdeki yazılarda kendini gösterecektir. 1933-45 arasındaki dönemde özellikle Atatürk’ün vefatına kadar olan dönemlerde devrimci ruhun da etkisiyle Cumhuriyet rejimi her açıdan halka anlatılmaya kavratılmaya çalışılmıştır. Peker’in ve İnönü’nün öncülüğünde şekillenen Ülkücü Kemalizm’deki Cumhuriyetçilik anlayışı her iki isim tarafından da sıklıkla açıklanmıştır. İnönü’ye göre de; *“Türk İnkılabı ilk anda Halk devletini kurdu”. “TBMM müessesesinde vücutlanan halk devleti –ki onun açık ifadesi Cumhuriyettir- Türk milletinin mukadderatı üzerinde kayıtsız ve şartsız bütün yetenekleri kendinde toplamıştır. TBMM meclisinin Türk milleti için lazım ve faydalı gördüğü hiçbir tedbiri kendi idrakinden ve kararından başka tabi tuttuğu bir miyar yoktur”*²¹⁷

Özetle meclis her gücün üstündedir. Fakat yine de birey vatana hizmetle mükelleftir. Ulusun idaresine katılmış da bu cihettendir. İnkılabın sürdürülebilmesi Halkın iradesiyle oluşmuş güçlü bir devletle mümkündür. Bunun içinde fert devlete ve cemiyete karşı sorumludur. “Hayat cemiyet için feda edilmelidir” “Hayat sevgisinin korunabilmesinin tek çaresi cemiyet için feda edilmesi yolunda mevcuttur.”²¹⁸

Vatandaşın cemiyete karşı sorumluluğu Demokratik Cumhuriyetin bir sonucu olarak değerlendirilir. Halkı terbiye edecek haklarını verecek olan devlettir. Aksi halde *“yani demokratik olmayan mutlakıyetçi veya müfrit sosyalist bir cemiyetle bazılarını terbiye etmeye tahsis edilen müesseseler diğerlerini ahlaksız ve gayri içtimai yapar. Saltanat devrinin sarayları bunun bariz bir numunesidir. Devlet halkın iradesinin tecellisi olmadıkça bu daima böyle olmuştur.” “İşte demokrasi de vatandaşlar arasında veya vatandaşlar ile devlet arasında ahenkli bir teşriki mesaidir. Bu tabir hak mefhumunun bu suretle doğru olarak anlaşılmasının tabii bir neticesidir.” “Türk milleti tarihte görülmedik fedakârlık ve kahramanlığı ile kurduğu Cumhuriyet rejiminde bu yüksek*

²¹⁷ Anonim, (1934). İnkılap kürsüsünde İsmet Paşanın dersleri. *Ülkü*, 3(14), s. 84.

²¹⁸ Anonim, 1934, s. 85.

ülküünün tahakkukunu istihdaf ediyor."²¹⁹ Ortak çıkarı amaç edinen ve bireylerin yasalarla otoriteye bağlı kaldığı ve büyük ölçüde bir hukuk devletini ifade eden Cumhuriyet fikri, insanlardan birer yurttaş olmalarını istemekte, devlete karşı eşit haklara ve yükümlülüklerle sahip yurttaşların varlığı bireyi azınlık konumundan çıkarmaktadır. Atatürk ilkeleri ve devrimlerinin, modernleşme politikalarının merkezinde bu Cumhuriyet tarzı yönetim anlayışı vardır. Yönetim tarzını Cumhuriyet olarak belirleyen Türkiye’de bu durum en temel vasıftır. İşte tam da bu noktada Cumhuriyet rejimine öncülük edenlerin "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir" söylemiyle ifade edilebilecek modern toplum düzeyinde bir toplum oluşturma arzuları batılı kurum ve kuralları benimseyerek egemenliğin temel dayanağı ve dolayısıyla modernleşmenin ana vurgusu olan modern insana yönelik temel çıkışları yön değiştirmiş. Cumhuriyeti toplumdan çok, toplumun temsilcisi gördükleri devlete dayanan bir yönetim tarzı haline sokmuştur.²²⁰

Cumhuriyet ideolojisinin temel özelliklerini sınıflandıran Suavi Aydın, Kemalist Cumhuriyetin üç temel özelliğini şöyle ifade eder: "*İlk bakışta Cumhuriyet ideolojisinin üç temel özelliği göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi mutlak ve meşruti rejimleri yok sayan ve I. Meşrutiyetten beri devam eden anayasacı akımın mirasçısı olan Cumhuriyetçi özüdür. İkincisi ulusal olmayan bir siyasal oluşumun çözülmesi sonucu ortaya çıkan ortak bir kültürü ve dili olan bir toplum esasına dayanan bir ulus devletinin ideolojisi olmasıdır. Üçüncüsü ise resmi ideolojinin önemli bir bölümü din doğmasına dayanan Osmanlı devletinin tersine ve o ideolojik esası reddederek laik bir içerik taşımasıdır*"²²¹ Bu sınıflandırma Ülkü dergisinde şekillenen Resmi Pekerci-İnönücü Kemalizm’in Cumhuriyetçilik anlayışının dayanaklarını ifade etmektedir. Bunun yanında Şef-Tek Parti, Parti-devlet bütünleşmesi devlete dayanan irade anlayışı bu esaslar çerçevesinde oluşturulmuş uygulamalardır.

Her şeye rağmen Kemalist kadro rejimin demokrasiden, hürriyetten yana olduğu görüşündedir. Hatta birazda abartılı ifade etmektedirler: "*Tereddütsüz diyebiliriz ki bütün dünyada bizim gibi inkılap içinde olan bir tek memleket daha yoktur ki iş başında olan hükümeti ve fırkası vatandaşlara bizde olduğu kadar fikir hürriyeti vermiş olsun.*"²²² SCF’nin kapatılmasından ve basını parti yöneticilerinin denetimine sokan kanunun kabulünden, Menemen vakası sonrası gelişmelerden sonra yazılan bu ifadeler

²¹⁹ Saffet, Mehmet . (1943). Devlet ve Vatandaş. *Ülkü*, 1(3), s.84.

²²⁰ Tazegül, 2005, ss. 220-221.

²²¹ Aydın, Suavi. (1993). *Modernleşme ve Milliyetçilik*. Gündoğan Yayınları. s. 16

²²² Köymen, N. K. (1933). Milli Bayram ve Halk Terbiyesi. *Ülkü*, 2(9), ss. 245-253.

Ülkücü Kemalizm anlayışındaki ortak yarar anlayışının da bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

Devletin, inkılapların ve tüm cemiyetin menfaatlerinin garantisi olduğu Cumhuriyet rejiminde umumun menfaatleri esastır. Hürriyet de bu çerçevede değerlendirilmiştir. Ortak yarara hizmet ettiği ölçüde herkes eşit ve hürdür. Halkın iradesi ancak böyle tecelli edebilir. Dersim isyanı üzerinden Cumhuriyet ideolojisinin bu yönüne bakacak olursak, bir nevi bölgesel özerklik içinde bulunanlara karşı devletin tavrı ve nasıl bir Cumhuriyet anlayışı olduğu daha net ortaya konabilecektir: *“Arkadaşlar Dersimliler ne istiyorlar? Dersimli Kurunuvustai bir zihniyetle orada oturup şekavet yapmak istiyor; mal çalacağım ilişmeyeceksiniz diyor, adam öldüreceğim kanuni takibat yapmayacaksınız diyor, silahla gezeceğim müsamaha edeceksiniz diyor, vatani mükellefiyetlerimi ifa etmeyeceğim, imtiyazlı bir insan olarak hepinizin muvacehesinde dolaşacağım diyor. Bilinmesi lazım gelen bir hakikat vardır ki Cumhuriyet böyle bir vatandaş tanımıyor. Cumhuriyet külfette olduğu kadar nimette, nimette olduğu kadar külfette müsavi ve seyyan muameleye tabi insanlardan mürekkeptir... Cumhuriyet herkesin kalbinde, fikrinde garantilemiştir. Bir takım vatan hizmetinden kaçmış bedhahlara diyoruz ki yadırgadığınız veyahut ihanet ettiğiniz rejim ne yapmıştır... Eserimizi seyrederken onlara diyoruz ki sizi affettik.”*²²³

Başbakan İnönü'nün Dersim isyanı üzerinden Cumhuriyetin kazanımları ve yönetime katılacak halkın bazı özelliklerini ifade ettiği bu nutku Cumhuriyet rejiminin merkezliğini ifade açısından da önemlidir. Temelleri Kurtuluş savaşı sırasında atılan Kemalizm'in ulusal iradeye dayalı yönetim ideali, Saltanatın kaldırılmasının ardından Cumhuriyetin ilanı ile resmiyet kazanmıştır. Saltanat kaldırıldığında olayın nasıl vuku bulacağı bizzat Mustafa Kemal tarafından 1 Kasım 1922 konuşmasında açıklanmıştır:

“Efendiler dedim, Egemenlik hiç kimseye bilim gereğidir diye, görüşmeyle tartışmayla verilemez. Egemenlik güçle, erkle ve zorla alınır. Osmanlıları zorla Türk ulusunun egemenliğine el koymuşlardır. Bu yolsuzluklarını altı yüzyıldan beri sürdürmüşlerdir. Şimdi Türk ulusu bu saldırılara artık yeter diyerek ve buna karşı ayaklanıp egemenliğini eylemli olarak kendi eline almış bulunuyor. Bu bir oldubittidir. Söz konusu olan ulusa egemenliği bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız sorunu değildir.

²²³ İnönü, İ. (1938). *Başvekilin Nutku*. *Ülkü*, 10(65), ss. 391-399.

Sorun zaten bir olupbitti gerçeği durumuna gelmiş bir gerçeği açıklamaktan başka bir şey değildir.”²²⁴

Devrimlere geçişin bu ilk ciddi adımı sert bir tavırla ortaya konmuş, Egemenliğin bir tartışma konusu yapılmayacağı “ihtimal bazı kafaların kesileceği” gerçeği ile karşılaşanların durumu halk desteği aramaksızın kabul edeceği kesin dille ortaya konmuştur. Bu Kemalist devrimlerin ana karakteridir. Kemalizm’in hedefi baskıcı olmayan bir Devlet toplum anlayışı olsa da Ülkenin genel menfaatleri ve Devrimlerin yapılabilmesi için ikna yerine zorlama yolu seçilmiştir. Devrimleri her fırsatta halka anlatan Mustafa Kemal gerekli desteği görmese de halka açıkladıktan sonra zorlama yoluna gitmiştir.

Devrimleri daha otoriter tarzda yapma durumu Mustafa Kemal için dönemsel zorunlulukların bir sonucudur. Bu yönü ile Ülkü dergisi etrafından toplanan Pekerli – CHF ci Kemalistlerden ayrılır. Ülkücü Kemalistler otoriter Kemalizm’i süreklilik arz eden her dönem için geçerli ve başarılı bir tarz olarak görürler. Saltanatın ilanında ki sert tavır Cumhuriyetin ilanında pek kendini göstermez, rejimin adının konacağı ve Osmanlıyla bağların tam bir şekilde tarihi olarak da koparılacağı Cumhuriyetin ilanı bir hükümet buhranına bağlanır. İlane neredeyse gerekçe aranır. Ülkü Cumhuriyetin ilanını CHF dördüncü kurultayı vesilesiyle şöyle aktarmaktadır:

“... Bu sırada çıkan hükümet buhranı rejimin hakiki adının konulmasına fırsat verdi. Bu konuda ateşli görüşmeler yapan partinin kamutay grubu durumun kotarılmasına çare bulması için Büyük Önderin kılavuzluğunu karar altına aldı. O zamana kadar her işte en doğru ve ulusun hakiki ihtiyacına ve karakterine en uyan kararları almış olan Atatürk parti arkadaşlarını aydınlattı. Yine doğru yolu o gösterdi. Parti önderinin önergesine uyarak Cumhuriyet ilanı kararı aldı.”²²⁵

Halk iradesinin yansıması büyük önderin şahsında kendisini göstermiştir. Mustafa kemal daha siyasi bir yolla Cumhuriyetin ilanını gerçekleştirmiştir. Durumun meclis kararı olmasından çok Ülkü yazarları Büyük önderin, şefin, yol göstericiliğini iradenin yansıması olarak görmüşlerdir. Halk iradesinin yansıması olarak görülen Milli Şefe ve CHF ’ye sıkı sıkıya bağlı olan Ülkü dergisi hakimiyetin kaynağını millet olarak görür. Laik ve Halkçı bir Cumhuriyetçilik anlayışı vardır. Devletin rejimi CHF üzerinden tanımlanır:

²²⁴ Atatürk, Mustafa. Kemal. (1945). *Atatürk’ün söylev ve demeçleri*, s. 337.

²²⁵ Anonim, CHP’nin doğuşu ve gelişimi”, *Ülkü*, 5(28) s. 263.

*“Bizim partimizin amaç edindiği idare genel vasıfları itibariyle her şeyden evvel bir halk idaresidir. Teşkilat-ı esasiye kanunumuzda ve partimizin programında milli hâkimiyetin biricik kaynağının millet olduğu ifade edilmiştir. Artık metafizik kuvvet taslaklarına inkılabımızla kati suretle nihayet verdiğimiz için ulus iradesinin kendisini göstereceği yer ancak Komutay, bu mefhumu büyütecek tatbik edecek müessese de ancak Cumhuriyettir”*²²⁶

Kurulan Cumhuriyetin Halkçı ve Laik karakteri sıklıkla üzerinde durulan konulardandır. Esasında da Ülkü dergisi Kemalist yönetim modelini de bu üç esas üzerinde açıklar. Milli iradenin yönetime hâkim olması da bu üç ilkenin ön kabulü ile mümkündür. Cumhuriyetin Halkçı karakteri “Devlet Halkçılığı” şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre devlet halkçılığının esasını Halkın yönetimi ele alması gayesi oluşturur. Halkın gücü ve kanı kullanılarak yapılan inkılaplardan sonra halkın değil de bir zümrenin yönetime gelmesi inkılapların gayesine aykırı görülmüştür. Halkın istismarının engellenmesini sağlayacak en önemli yöntem ise halka kendisini yönetecek bilgi ve beceri bütünlüğü kazandırmaktır. Kısaca devlet halkın öncülüğünü üstlenecek eşitlikçi bir toplumsal sistemi sürdürecektir. ²²⁷

*“Cumhuriyetçiler zümresinin kapısı memleketin idaresinde söz sahibi olabilecek ruhi kabiliyetlere malik olan her ferde açıktır. Bu kabiliyet ve temayüller kapalı akideler değil, aykırı tesirler altında kalmamış, her normal insanın malik olması tabii olan his ve fikir esaslarıdır. Cumhuriyetçilik, halkçılık, milliyetçilik, devletçilik, laiklik. Bu beş esası bir tekinde hulasa etmek istiyorsak üzerinde duracağımız kelime Halkçılıktır. Halkçı bir devletin en büyük vazifesi halkın mümkün olduğu kadar süratle kendi kendini idare edecek kültür ve şuur seviyesine vardıracak tedbirler almak ve halk arasında bu seviyeye varanları otomatik olarak memleket idaresine ortak edecek şekiller koymaktır. Şüphe yok ki bir yarım akıllı veya şuuru aykırı tesirler altında aksayan bir adamla şuuru mükemmel ve hür bir adama memleket idaresinde aynı hakkı vermek doğru olmaz.”*²²⁸

Halkın inkılaplara inanmış ve bu gaye etrafında çalışan millete dönüştürülmesi Kemalizm’in toplum modelinin de hedefidir. Bu doğrultuda halkın yönetime

²²⁶ Küçük Necip Ali. (1935). *Parti kurultayı* ,5 (27) s.163.

²²⁷ Gümüsoğlu, Firvevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları, s 194.

²²⁸ Köymen, Nusret Kemal. (1934). *Halkçılık* . 1(8) s.187

katılabilmesi de Cumhuriyetin temel niteliklerine bağlanmaya göre konumlandırılmıştır. Yönetime katılmada yurttaşların eşitliği vurgulansa da “şuuru aykırı tesirler altında aksayan adamlar” ülke yönetiminde eşit hakka sahip görülmemiştir. Bu bir anlamda Cumhuriyet ülkeyi yönetecek kadroda olacak olanlara da getirilen ön şarttır. Kemalizm, halk örgütlenme ve inkılap şuurunu öğreninceye kadar iradeyi halk adına halkın yararının temsilcisi olan CHF ve ülkeyi kurtaran, kuran yönetici aydın-bürokrat-asker kadroya devretmiştir. Nitekim Cumhuriyet rejimi fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür insanlara ihtiyaç duyar. Bunun yanına Kemalizm, Cumhuriyet anlayışında yurttaşları eşit esaslar üzerinde bilinçli bir dayanışma içinde ister. Bu sayede toplum büyük işleri el birliği ile uyum içinde yapar. İmparatorluk devrinde tebaa ahlakının yarattığı riya, tababbus(yaltaklanma) ve gösteriş yerine Cumhuriyette; ciddiyet, samimiyet ve çalışma birliği esastır.²²⁹

Milli iradenin tesisinde laiklik vurgusu da daima Cumhuriyetçilikle birlikte işlenmiştir. Laik olmayan bir Cumhuriyet anlayışını Ülkücü Kemalizm kabul etmez. Vicdanın hür olması mutlak esastır: “*Kendilerini yeryüzünde Allah’ın gölgesi, peygamberin vekili addeden ve milleti idare etmek için kendilerinde adeta bir zafer hakkı gören bir takım sahtekâr, hasta ve mecnun insanlar sınır dışına çıkarılmıştır.*”²³⁰ “*Hilafeti bütün ananeleriyle birlikte memleket haricine atan Cumhuriyet, Türkiye’de geriliği ve orta kurun zihniyetini temsil eden... Unsurlardan memleket temizlendi.*”²³¹ Milli iradenin ülke yönetimine yansımalarının önünde en büyük engel olan saltanat ve Hilafet kaldırıldıktan sonra bu iki siyasi mekanizmanın dayanağı olan “ortaçağ, geri düşüncesi” de toplumun ve devletin bünyesinden çıkarılarak hür irade ortaya çıkarılmıştır. Milletın düşünce ve vicdanının özgürleşmesini engelleyen bu ortaçağ zihniyetine ait olan kurumlar da kaldırılarak halkın iradesinin tam oluşması sağlanmak istenmiştir. Kemalizm’e göre Dinin yönlendirici tesirinde olan bir millet hür iradesini yönetime yansıtamaz. “Şuuru aykırı tesirlerde kalanlar” memleket idaresinde inkılapçılarla aynı haklara sahip olamaz.

Kemalizm’in diğer ilkelerinin kaynağı ve başlangıcı olan Cumhuriyetçilik ve milli iradenin egemenliği hiç şüphesiz otoriter bir yapıyla kurulmuştur. “İcap ederse cemiyete zorla kabul ettirilen hamlelerden²³² biridir. Demokratik özelliği sürekli vurgulansa da burada belirtilen dönemin şartlarına uygun ve bize has demokrasidir. Kemalizm’e göre

²²⁹ Saffet, M. (1933). *İnkılap Terbiyesi. Ülkü*, 1(8), s.108.

²³⁰ Küçük, 1933, s.190.

²³¹ Sungur, İhsan. (1936). *Kültür işlerimiz. Ülkü*, 8(45), s.245.

²³² Küçük, 1933, s. 178..

devlet örgütlenmiş Ulus'tur. Devlet karşısında ferde hiçbir özerk hareket alanı bırakmayan Cumhuriyet anlayışı iç bütünlüğü korumak amacıyla devletin örgütlerinin yanı sıra ulus olarak da örgütlenmeyi esas alır. Atatürk etrafında oluşturulan lider kültü sosyo-politik, ideolojik ve ekonomik muhalefetin tasfiyesinin ulusal bir misyon olarak görülmesi, bütün vatandaşları resmi ya da potansiyel üyesi olarak gören Tek parti anlayış Kemalist Tek parti devletin totaliter karakterinin açık tezahürleridir.²³³ Her şey devlet için vardır. Cumhuriyeti ve milli iradeyi korumak da ortak yarar etrafında birleşmeyle sağlanabilir. Milli Şef ve CHF halk iradesinin tezahürüdür. Türkiye Cumhuriyeti bir parti devletidir. Parti devletle birlikte çalışır. Demokrasi de her memleketin ihtiyacına göre uygulanması gereken bir kavramdır. İşte bu Ülkücü Cumhuriyetçiliğin özetidir.

3.2. Halkçılık

Kemalizm'in en temel ilkesi Halkçılıktır. Diyebiliriz ki diğer ilkelerde Halkçılık ilkesinin üzerine inşa edilmiştir. Devrimlerin ulaşmak istediği nihai hedef her yönü ile Halk ve halkın her alandaki yükselmesidir. Halkçılık Cumhuriyetin ideolojik söyleminde merkezi bir öge ve siyasi yelpazenin sağından soluna hemen her kesimin bir şekilde vurguladığı öne çıkardığı ilkedir.²³⁴ Her kesimin vurguladığı bir kavram olmasına karşın sınırları ve tanımı da daima muğlak kalmıştır. Kemalizm'in ve Tek parti döneminin iyi bir şekilde anlaşılması da esasında Halkçılık ilkesinin anlaşılmasıyla mümkündür. Sağ ya da sol ideolojiye ait olmayan bu söylem Osmanlı aydınlarından, Cumhuriyetin kurucu aydın-asker-sivil bürokratlarına kadar tartışılmış, buna yönelik faaliyetler düşünülmüş planlanmıştır. Bu nedenle Kemalizm'in Halkçılık anlayışı da birçok noktada Osmanlı dönemi düşünceleriyle anlayış farklarına rağmen devamlı ve benzerlik gösterir.

Cumhuriyetin ilanından önce Milli Mücadele döneminde de Halkçılık sıkla vurgulanan bir kavramdır. Bu dönemde halkçılığın gündeme gelmesinin nedeni toplumun değişik kesimlerini ortak mücadele etrafında mobilize etmektir. Bunun yanında milli mücadele Sovyetlerle ilişkileri geliştirmek içinde halkçılık söylem olarak kullanılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra Halkçılık vurgusu daha da ağırlık kazandı. Atatürk'ün Halkçılık programı adlı metni daha 1921 yılında anayasanın içeriğinde gözlemlenmekteydi. Nitekim 1923 yılında kabul edilen Dokuz umde de Halkçılık vardı.

²³³ Yıldız, Ahmet. *Recep Peker, Kemalizm, İletişim yay. 2 s.62*

²³⁴ Karaömerlioğlu, M. Asım. (2001). *Tek Parti Döneminde Halkçılık. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, 2, ss. 272-283.

CHP'nin 1931 ve 1935'teki üçüncü ve dördüncü kurultaylarında Halkçılık diğer ilkelerin yanında partinin temel vasıflarından biri olarak kabul edildi. Cumhuriyetle gündeme gelen halkçılık anlayışının en belirgin özelliği "milli hakimiyet" kavramında somutlaşıyordu ve bu kavram cumhuriyetçilik ilkesinin altyapısını oluşturuyordu. Vurgulanmakta olan yeni rejimde siyasal iktidarın meşruiyet kaynağının halkta olduğuydu. Rejim çalkantılı bir şekilde kuruluyordu. Toplumun bünyesinde bin yıllara dayanan kurumlar kaldırılırken gelecek tepkilere karşı da Halk yararı, Halkın önceliği ve faydası ön planda tutularak devrimlere temel aranıyordu. Nihayetinde tüm devrimler halkın ilerlemesini engelleyen kurumlara yönelikti.

Halkçılık rejimin ve devrimlerin halk tarafından kabullenilmesini de sağlayacak bir ilke olarak görülmektedir. Kemalist Halkçılığın vurgulanan bir diğer önemli yanı da Milliyetçiliğe olan katkısıdır. Kemalist Halkçılık aynı zamanda milliyetçidir. Bu durum tek parti dönemi ve sonrasındaki çok partili hayat dönemin boyunca da millet ve halk kavramlarının aynı anlamda kullanılmasına yol açmıştı. Kemalizm'e göre millet halktır. Çok uluslu bir imparatorluktan tamamen Türk olan bir kimliğe geçerken toplumsal ve ekonomik düzende halkta yine ortak amaçlar etrafından birleşmiş, bölünmez, birbirine benzer ve birbirini bütünleyen standartlaşmış bir toplumsal bütünlüğe işaret etmeliydi. Bir başka deyişle milliyetçilik tarihsel etnik ve kültürel bir tekdüzeliğe gönderme yaparken halkçılık bu tekdüzeliği toplumsal dokuda temellendiriyordu.²³⁵ Birleşmiş, bütünleşmiş, sınıfsız ve aynı dili konuşan Halk, milleti oluşturuyordu.

Cumhuriyetle birlikte geliştiren Halkçılık anlayışının bir başka siyasal ve toplumsal anlamı Devletle yönetilenler arasında herhangi bir aracı kurum yapı ya da toplumsal oluşumun gereksiz ve yersiz olarak görülmesidir. Egemenlik kayıtsız şartsız millettir ilkesiyle kastedilen sadece egemenliğin kaynağının ve meşruiyetinin yeniden tanımlanmasının ötesinde artık bir takım ara mekanizmalara da gerek olmadığının vurgulanmasıdır.²³⁶

Ülkü dergisinin çıktığı dönem artık Tek parti rejiminin sağlamlaştığı ve halka da bu yönetim tarzının çeşitli araçlarla benimsetildiği dönemdir. Ülkünün Halkçılık anlayışı da bunca göre şekillenmiştir. Siyasal açıdan en temel devrimlerin yapıldığı muhalif yapıların sindirildiği dönemde devrimlerde ağırlıklı olarak Halkı daha doğrudan ilgilendiren alanlarda yoğunlaşmıştır. 1930'lar hem ekonomide hem de siyasette bir dönüm noktası teşkil etmiş ekonomide 29 krizinin de etkisiyle devletçilik, siyasette ise

²³⁵ Karaömerlioğlu, 2001, s. 276.

²³⁶ Karaömerlioğlu, 2001, s. 280.

devlet-parti bütünleşmesinin sağlandığı aşırı milliyetçi eğilimleri ağır basan bir dönem olmuştur. Bu dönemde Halkçılık daha sık gündeme getirilmiştir. Halk evleri Halkçılık ideolojisinin tartışıldığı Aydınların halkla buluşmasını sağlayan kurumlar haline tasarlanmıştır. Rejimin tabana yayılmasını sağlamak için Halkçı politikalar devrimci bir ruhla anlatılmaya savunulmaya başlanmış Halkı eğitmek yetiştirmek için birçok model, uygulama üzerinde uzun tartışmalar yapılmıştır. Ülkü dergisi de rejimi halk tabanına yaymaya çalışan resmi kurum olan CHF'nin yayın organı olarak sayfalarını aydınlara açmış ve aydınları Halkı bilinçlendirme yolunda daha çok hizmete çağırmıştır.

Özellikle birinci seride yazan aydınlar Halk için yapılması gerekenleri ateşli bir şekilde tartışmış, yazmış yeni tekliflerde bulunmuş Halkı her alanda kalkındırma konusunda fikirler üretmişlerdir. 2. ve 3. Seride devrimci özelliği diğer alanlarda olduğu gibi azalan Halkçı söylem zamanla daha muğlak ve liberal bir çizgi de daha çok sanat-edebiyat konularında işlenir olmuştur.

Tek parti Halkçılığı temelde büyük ölçüde tepeden, bürokratik, anti liberal ve anti demokrattır. “Halka rağmen Halk için” şeklinde sloganlaşan bu anlayış demokratik karşılık olarak ta özgürlüklerin sınırlandırılması gerektiğini temel alan “Disiplinli Hürriyet” anlayışıyla kendini gösterir. Özellikle köylü kitleleri söz konusu olunca bu durum biraz daha belirginleşir. Fakat Ülkü dergisinde bu durum anti liberal anti Demokrat özelliğini korumakla beraber Halka tepeden bakmayan onu devrimlerin istediği şekilde yetiştirmeye çalışan bir anlayışla karşımıza çıkar. Köyde sanayi, Halk dükkanları, Halkın cezaevi ve kırsalalarda eğitimi gibi kendine has modellerle yüzyılların geri kalmışlığını özellikle Köy üzerinden çözmeye çalışan aktif bir Halkçı söylem geliştirilmiştir.

Ulusun önüne bir hedef olarak sürekli bir ilerleme konulmuş. Aydınlara da halka yönelmenin, halka bütünleşmenin gerekliliği anlatılmıştır.²³⁷ Halkın erdemleri duru ve öz kültüre uygun yaşayışı, ahlaken batı toplumlarından bile ileri düzeyde olduğu sıklıkla ifade edilmiştir. Ülkünün halkçılık anlayışı bir yerde pozitivizmden beslenen aydınlar eliyle toplum mühendisliği yapmaktır. Dergide halkın eğitilmesi merkezi önem taşır. Cumhuriyetin ve devrimlerin mefkûresine sahip olan münevverler bunu Halka taşıyacak her alanda bir birlik sağlanacaktır.²³⁸ Zira “fikir birliği, his birliği hatta zevk birliği cemiyetin temelidir.”²³⁹ Kemalizm'in istediği “Tek Tip Halktır; Millet olmuş Halk Ülkü

²³⁷ Çelik, Nur Betül.(2001).*Kemalizm: Hegemonik bir söylem. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*,2,s. 77.

²³⁸ Gümüşoğlu, 2005, s. 154.

²³⁹ Peker, Recep. (1933). *Konuşunuz, Konuşturunuz. Ülkü*, 1(1), s. 22.

dergisinde Halkçılık ilkesini toplumun aydınlarına benimsetme ve onlarında halka öncülük etmesini sağlamaya yönelik çok sayıda yazı bulunmaktadır. Halkın ekonomik düzeyini yükseltmekten eğitime, sağlığını korumaya, babalık eğitimi verilmesine kadar pek çok konu halktan yana bir yaklaşımla ele alınır.²⁴⁰ Ülkü dergisinde aydınlara yüklenen görevi anımsatan ısrarlı yazılar bir yandan rejimin halktan kopmamasını sağlamayı amaçlarken olduğu kadar halkın da rejimin bir parçası olmasının koşullarını oluşturmasını amaçlar. Dergide halkçılık merkezli yazıların ana teması ümmetten-millet yaratmak²⁴¹ ve sınıfsız toplum oluşturmaktır. Yeni rejimin temel dayanağı halkçılık olduğu için halkı dönüştürecek araçları bulmak hedeftir.

Hedef halkı dönüştürmek olunca eğitime yapılan vurgu büyük önem taşır. Eğitim aracılığı ile toplumsal çelişkileri ve sınıf karşıtlığını ortadan kaldırılacağı düşünülür. Bu yönü ile de Ülkü dergisi Halkçılık açısından ideolojik bir role sahiptir. Dergide az zamanda çok iş yapılmasının, başarının ve halka güvenin Propagandası yapılmakta toplumsal kesimler arasında dayanışmaya vurgu yapan bir söylem bulunmaktadır. Bunun yanı sıra dergide toplumu çeşitli kesimleriyle tanıtmaya toplumun eğitilmesine ve örgütlenmesine yönelik oldukça ayrıntılı bilgilerin yer aldığı görülmektedir.²⁴²

Ülkü dergisinin Halkçılık anlayışında en önde olan vurgu hiç şüphesiz sınıfsız toplum hedefidir. Kemalizm'in de en temel dayanaklarından ve ideallerinden olan sınıfsız toplum anlayışı Halkevleri çalışmalarında da derginin yazılarında da hem kırsalda hem de kentte sıklıkla işlenmiştir. Türkiye'nin kapitalist toplum yapısına sahip olmamasından hareketle kapitalist ekonomilerin çökmesi sonucu batıda meydana gelen sosyal patlamalar sınıflar arası uçurumlara bağlanmış Kemalist devrimlerin bu konuda batının dahi önünde olduğu belirtilmiştir. Bu yönü ile Kemalist Halkçılığın devletçi ekonomi modeliyle sağlanabileceği en sık işlenen konudur. Tersten söylemek gerekirse halka uygulanan Devletçi politikaların gerekçesi olarak Halkçılık gösterilmiş aydınlara da Kemalizm'in batıya dahi örnek olabilecek ekonomik ve sosyal politikalarını sahiplenip halka anlatması istenmiştir. Almanya, İtalya, Rusya da zaten devletçi yapıların güçlendiği bir ortamda Türkiye'nin ve Kemalizm'in uygulamalarının dünyaya örnek gösterilmesi ve yeni uygulamalar gibi gösterilmesi abartılı olsa da Ülkü yazarlarının Kemalizm'i sahiplenip bir ideoloji olarak inşa etmelerinin göstergesi açısından oldukça önemlidir.

²⁴⁰ Gümüsoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları.s. 206.

²⁴¹ Gümüsoğlu, 2005, s. 384.

²⁴² Gümüsoğlu, 2005, s. 385

Dergide Halkçılık ilkesinin ilk yıllardaki işlenişi de diğer ilkelere olduğu gibi eski düzenle karşılaştırmalı olarak yapılmaktadır. Halkçılığın temeli Osmanlı son dönem uygulamalarında ve aydınların tartışmalarında olsa da Kemalizm Halkçılığı yine de Osmanlı “eski düzeninin” reddine ve halkı sömürdüğüne dayalıdır. Halkevi broşüründe bu durum şöyle ifade edilir.

“Üçüncü Ok der ki Halkçıyız

İmparatorluk devrinde hiç düşünülmemeyen bir şey vardı. O da Halktı. Halk yalnız vergi veren, yalnız borç ödeyen buna karşı hiçbir şey istemeyen bir küme sayılırdı. Sultanların masraflarına parayı o yetiştirirdi. Asker O olur boş yere sınırlarda ölürdü buna karşılık hiçbir hak isteyemezdi.

Mektebi yoktu yahut yok denecek kadar azdı. Hastaneleri pek azdı. Halkın sıhhati ile hiçbir kimse meşgul değildi. Memleketi idare edenler saraylarına kapanıp halkla konuşmaz bile. Halk derdini anlatacak hiçbir kapı bulamazdı.

Türk ulusu dünyanın en sınıfsız yaratılmış bir ulusu olduğu halde bir takım uydurma sınıflar kurulmuştu. Herkes rütbe rütbe sınıf sınıftı.

Şimdi Atatürk der ki: Türk milletinin efendisi köylüdür. Halkın verdiği vergi yalnız Halkın ihtiyaçlarına sarf olunur. Milletın sırtından, çalışmasından geçinen bir sınıf artık yoktur. Her isteyen vatandaş her istediği büyüğün karşısına gidebilir. Cumhuriyet yazı dili halk dili olarak zenginleştirmeye çalışıyor. Halk için tiyatro Halk için parklar halk için sinemalar açıyor. Şimdi hiç kimsenin unvanı yoktur. Herkes yalnız adı ile çağrılır. Biz sınıfsız, farksız bir ulusuz.”²⁴³

Burada da görüldüğü gibi Halkçılık sınıfsız toplum temelinde değerlendirilmiş ve özellikle ekonomik karşılaştırmayla eski düzenin halkı nasıl sömürdüğü üzerinde durulmuştur. Halkın saray tarafından sömürüldüğü, hiçbir hizmet üretilmediği vurgusu ekonomik açıdan zor durumda olan ve Kemalizm’in yaşamlarında somut iyileştirmeleri görmeyen halkı rejime ikna açısından önemli bir vurgudur.

Derginin en önemli yazarlarından Köymen’in Halk tanımı Ülkücü Kemalistlerin Halkçılık anlayışına da açıklık getirir. Köymen “halkı aynı sınırlar içinde yaşayan ortak kültür kaynaklarından beslenen kazanç ve yaşam biçimi açısından benzeşen büyük

²⁴³ Gümüšoğlu, 2005, s. 192.

çoğunluk yani orta tabaka olarak tanımlar.”²⁴⁴ İnsanlık tarihinde toplumların üç tabakadan oluştuğunu belirten Köymen yüksek tabakaya üyeliği kuşaklar boyu aktarılan kültür ve görgü sahibi olmakla ilişkilendirir. Bu oldukça ilginç bir toplumsal sınıflamadır. Ülkücü Kemalistlerin sık üzerinde durduğu konulardan olan Toplumsal ahlak Halkı yeniden inşa ederken de üzerinde durulan noktadır.

“Nitekim sonradan görmeler, harp zenginleri hiçbir yerde hiçbir zaman yüksek tabakaya girememiş kendi kendilerine ayrı bir sınıf teşkil etmişlerdir. Sonradan görme tabiri cemiyetin sınıflama şuurunda “görgü” yani daha geniş tabiriyle kültürün servet ve mevkiden çok daha üstün olduğunun açık bir delilidir. Aşağı tabaka ise görgüsü ve geliri az yani yaşama seviyesi düşük olanların sınıfıdır. Burada da görgünün paradan evvel geldiği meydandadır.

Bir dilenci, bir kötü kadın bir dolandırıcı, bir yankesici zengin olmakla cemiyetin galat görüleri müstesna aşağı olmaktan kurtulamaz. Bu sınıflamayı yapan cemiyet şuurudur. Yüksek ve aşağıyı tayin edebilmek için aldığı esas ölçüde “Orta’dır.”²⁴⁵

Köymen’in Halkı tanımlarken vurguladığı toplumsal ahlak ve Orta sınıf vurgusu Ülkü’nün genel politikasıdır. Orta sınıf vurgusu temelde Osmanlı’nın son dönemlerdeki Halk tanımlarında kullanılmıştır. Celal Bayar’ın 1918’de İzmir’de çıkardığı Halka Doğru dergisinde de Halk Orta Sınıf olarak tanımlanmaktaydı.²⁴⁶ Fakat Halk tanımı Osmanlı döneminden Cumhuriyete etki eden aydınlar arasında da farklı tanımlanmaktaydı. Bunlardan en bilineni ve Cumhuriyete düşünce alanında en çok etki eden Ziya Gökalp’a göre Halk eğitilmiş elitlerin dışında kalan bütün katmanlardı. Eğitimsiz toprak ağası da köylü de halktan biriydi. Oysa görgü ve eğitim Köymen’e göre Halkın yüksek tabakaya ait olmasının ön şartıydı. Bunun yanında Gökalp’in aralarında çıkar çatışması olmayan sınıfsız kaynaşmış toplum tanımı Kemalist Halkçılığında tanımlanmasında oldukça belirleyicidir. Yusuf Akçura’nın “yoksul kesimler” ‘e vurgu yapan Halk kavramı da Ülkü’deki Halkçılık anlayışına etki etmişse de bu orta sınıf vurgusu kadar yapılmamıştır. Akçura’ya göre millet ve Halk ayrı kavramlarken Ülkü’ye göre millet ve Halk kavramları aynı şeydi.

²⁴⁴ Gümüsoğlu, 2005, s. 193.

²⁴⁵ Köymen, Nusret Kemal. (1933), *Halkçılık*, 1(3) s. 185-186.

²⁴⁶ Karaömerlioğlu, M. Asım. (2009), *Türkiye’de köycülük*, Kemalizm, iletişim yay. s. 274.

Osmanlı dönemi aydınlarından farklı olarak Kemalizm halkı, Halkçılık politikasına dönüştürerek sistemleştirmiştir. Halkçılığı da tanımlarken hem eski rejimden kopuşu sağlamayı hem de halkın sınıflaşmasını önleyerek rejimi halka mal etmeyi hedeflemiştir. Köymen Halkçılığı ikiye ayırır “Devlet Halkçılığı” ve “Cemiyet Halkçılığı” bu ayrım hem ideolojik açıdan Osmanlı dönemi aydınlarından ayrılarak yapılmış bir tanım hem de Kemalistlerin rejimin siyasi ve sosyal açıdan Halka bakışını sınıflamaktadır. Devlet Halkçılığı, Cumhuriyet rejiminin halk tarafından benimsenmesini kolaylaştırma amacına yönelik bir tanımdır ve Halkçılık politikasının siyasete bakan yanıdır. Köymen’e göre Devlet Halkçılığının en önemli görevi kendi kendini idare edecek bilinç düzeyine ulaşip örgütleneceği zamana kadar halkın koruyucusu olmaktır. Halkı demokrasiye hazırlama ideali devletin görevleri arasındadır. Devlet halkçılığının Devlete yüklediği diğer sorumluluklar ise Halkın sağlığının korunması, Halk sağlığını koruyacak tarımsal üretim yapılması halkın eğitim ve kültür düzeyini arttırmaktır. Cemiyet Halkçılığı ise Halkın yaşam düzeyinin her alanda artırılmasını ifade eder. Orta sınıfın ülkede çoğunlukta olduğu iddiasından hareketle bunun Cemiyet Halkçılığı için avantaj olduğu vurgulanır.²⁴⁷

Ülkü dergisi Halkçılığı tanımlarken bunu rejimle birlikte ifade eder. Yeni yönetimin ise Komünizm ve Faşizmden tamamen farklı ve Halkçı olduğu vurgulanır aydınlara Halkı Halk evlerinde örgütleyerek medeniyetten uzak vatandaşları aydınlatmaları söylenir. Burada dikkate çeken husus bir yandan Halkça övgüler düzülüp halkın yüksek karakteri övülürken özellikle Köylerde saf temiz Türk yüksek kültürü korunmuştur denilirken diğer yandan eski rejimin kötülüklerini de anlatabilmek için halk medeniyetten uzak diye nitelendirilmektedir.. Bu durum Kemalistlerin halka yukarıdan bakan elitist bir halkçılığa sahip olduğu²⁴⁸ tezini doğrular gibi görülse de Ülkü’de özellikle Köycülük yazılarında elitist bir yaklaşım yoktur. Bu durum daha çok ülkenin o günkü sosyo-kültürel gerçekliğinin sonucudur hakikatte de halk oldukça geri eğitim ve kültür seviyesindedir. Toplumun büyük kesimini kırsal nüfus oluşturmakta, okullaşma, basın, yayımlanan eser sayısı, sosyal kurumlar, sayılarına bakınca toplumun medeniyetin nimetlerinden uzak kaldığı açıkça görülmektedir.

Kemalizm gücünü halktan alan bir sistem olarak kendini tanımlar. Kemalist aydınlarda halk her gücün kaynağı olarak görürler. Ülkü dergisinde Kemalizm’i sistemleştirmeye

²⁴⁷ Köymen, 1934, s.190.

²⁴⁸ Karaömerlioğlu, M.A. (2001). Tek Parti Döneminde Halkçılık. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, 2, 272-283. , s.283.

çalışan aydınlar da hem rejimi ayakta tutmanın şartı hem de ilerlememenin dayanağı olarak halkı güçlü bir toplumsal bünye olarak inşa etmek isterler. Bunun için Halk'ın geçmişten gelen gücüne, tarihi tecrübelerine ve kültürel derinliğine sık sık vurgu yaparlar. Köymen Halkın unutturulan geçmişten gelen gücünü anımsatmaya çalışır ve Irkçılığa yakın bir övgü ile Türk ırkının Kemalizm'le yeniden teşkilatlandığını ifade eder. Halka öz güven vermek amacıyla geçmişten güç alınır. *“Bu yeni (ruhi) inkişafta beşeriyetin her hamlesinde olduğu gibi Türkün ön safta olacağını damarlarında Alpin kanı Türk kanı girmiş her insan duymaktadır. Alpin Türk ırkının cemiyetçi ve teşkilatçı olduğunu Garp âlimleri söylemektedir. 50 bin seneden bire akmış ve bütün dünyaya özünden vermiş olan Halk kuvvetini yeniden teşkilatlandırıyoruz.”*²⁴⁹

Köymen Türk ırkının yüksek karakterini bütün dünyayı etkileyen 50 bin yıllık bir geçmişe dayandırarak “Halk Kuvveti'nin varlığına vurgu yapar. Güçlü bir devlet yapısının oluşmasını da Halk kuvvetinde görür: *“Bir insanın damarlarında nasıl kan akarsa bir milletin damarları olan müşterek dil ve müşterek hislerde de halk kuvveti akar. Bütün hedef bu halk kuvvetini bütün memlekette teşkilatlandırmak hâkim kılmak.”*²⁵⁰ Potansiyel olarak görülen Halk kuvvetinin dinamik hale dönüştürülmesinin aracı da Halk evleridir.

Ülkü yazarları halkçılığı tanımlarken tarihi geçmişine sürekli vurgu yaparlar bu durum Osmanlı mirasını reddeden yeni devletin devrimlerinin köklü geçmişine atıfta bulunarak halk tarafından benimsenmesini kolaylaştırma amacına yöneliktir. *“Doğuda ve Batıda binlerce yıl önce bilgisine ve kılıcına boyun eğdiren Türklerin dünya kurulalı beri elinden kılıcı ve bayrağı düşmemiş büyük Türkün en göze batan benliğini gelecek yüzyıllarda da ünlü ve varlıklı olarak yaşatacak olan çok genç Cumhuriyeti baştan başa halkçıdır. Türkün bu halkçılığı anayurdumuzun Orta Asya yaylasında kuruluşundan ve Türkün yaradılışından ileri gelmiştir.”*²⁵¹ Kemalizm'in kendisine Orta Asya Türk tarihinden getirdiği dayanaklar tüm ilkelerde kendisini göstermektedir. Halkın yönetime katılması dahi hem halkçılığın bir gereği hem de tarihten gelen bir miras olarak tespit edilmektedir. *“Memleket işlerine karışıp söz söyleyebilmek için günü gelince o sözün sonunu getirmek ve konuşulan işi başarmak lazımdır. Bundan dolayı halkçı Türelerimizden (Törelerimiz) birisi bu işlere girmek için 18 yaşını bitirmiş olmayı ölçü*

²⁴⁹ Köymen, Kemal Nusret. (1933). *Halk Kuvveti*.ll. *Ülkü*, 1(1). s.48.

²⁵⁰ Köymen, 1933, s.49.

²⁵¹ Naci,K. (1933), *Türk devriminde Halkçılık*, s.191.

koymuştur. Bu yaşa gelmek süngü ve kılıç kullanılmasını bilmek demektir.”²⁵² Seçmen yaşı olan 18 yaşı dahi eski Türk Töreleriyle bağdaştırılarak devrimler ve yeni devletin uygulamalarına tarihi temeller aranmıştır. Bunun gibi Meclis Kurultaya, Kanun-i Esasi eski Türk Törelerinin devamına, Mustafa Kemal Türk’ün Büyük oğlu olarak kağanlara benzetilmiştir.

Kemalistlere göre Halkçılık bir anlayış ve Ülküdür. Bir vakıa olmaktan ziyade bir prensip ve Ülkü olan Halkçılık, millet içinde ortak vasıflara sahip en geniş kitleyi Halk olarak tanımlar ve bu kitleyi manen ve maddeten yükseltmeyi adet olarak arttırmayı ve memlekette tam manasıyla hakim kılmayı hedefler.²⁵³ Nusret Kemal gibi Ülkü yazarları Kemalizm bu orta tabaka idealinde alt ve üst tabakayı tasfiye ederek “Halk Milleti” kurmayı savunur. Bu Ülkü yazarlarının genelinde hakim olan görüş değildir şüphesiz, fakat Ülkünün ilk yıllarındaki İnkılapçı görüşlerde bu anlayış daha hakimdir. Kemalizm’in ülkücü ideolojisini oluşturmayı hedefleyen aydın kesim için Orta tabaka üzerinden halkı tanımlamak zamanın koşullarına da en uygun görülen yoldur. Bu orta tabakanın da halkçılık ve inkılaplar adına en acil olan ihtiyacı kendi kendini idare edecek konuma getirilmesidir. Bunun içinde bir liderin yol göstericiliğine ihtiyaç duyulmuştur. *“Niçin dünyada bir üsttekiler ve alttakiler rejimi yerine .. baştakiler ve peştekiilerin nizamı tam ve şuurlu olarak kurulmasın. Gücü yetenin üste çıkması yerine en layık görülenin başa geçirilmesi neden kabil olmasın.*”²⁵⁴ Liyakate vurgu yapan bu yazıda göze çarpan ilk şey bir önderin yöneticilerin ve onu takip eden kitlelerin tüm dünya için bir nizam teklifi olduğudur. Yazının devamında ise biraz çelişik olmakla beraber halk yönetimine vurgu yapılır. Üsttekiler ve baştakiler bir sınıf olarak görülmez, içinde bulunan dönemin maddeci anlayışına tepki olarak Halk hâkimi... Ülküsü idealleştirecek halkçılık tanımı yapılır.

“Buhranın Seraplar gösterdiği, inançsızlığın insanları kudurttuğu çıplak et üstünde saklayan materyalizm kırbacının içleri gıcıkladığı en kirli paranın ruhları satın aldığı bu zamanda insan, bir insan cemiyetinin dizginlerini hiçbir fert veya zümrenin eline vermeden kendi kendini doğrudan doğruya idare etmesi ülküsüne iman ve cesaretle yürüyecektir. İleri manada Halkçılık budur.”²⁵⁵

Kemalizm’de Halk bir memleketin hudutları içinde memleketin en umumi kültürüyle birbirine bağlı olan ve aşağı yukarı aynı kazanç ve yaşayış seviyesinde bulunan büyük

²⁵² Naci, (1933), s.192.

²⁵³ Köymen, N. K. (1934). İnkılâp İdeolojisinde Halkçılık. *Ülkü*, 3(13), s. 41.

²⁵⁴ Köymen, 1934, s.42.

²⁵⁵ Köymen, 1934, s.42.

ekseriyet büyük orta tabaka... Sınıfsız orta tabaka vurgusu hâkimdir. Bunun yanında devletin bu orta tabakaya halkçılık politikası olarak koyduğu hedef kendini idare seviyesine yine devlet tarafından getirilmesidir. Türk inkılabının da hedefi budur. Fakat Ülkü dergisine göre bu bir gayeden ibarettir. Ulaşılması zor bir gayedir.

*“Cumhuriyetçi bir rejimde devlet halkçılığının esasını halkın memleketin umumi idaresini eline alması gayesi teşkil eder. Gaye diyoruz çünkü tarihin hiçbir yerinde bu vakıa olamamış ancak bir gaye çok defa yarı şuurlu bir gaye olarak kalmıştır. Halk hâkimiyeti namına halkın gücü ve kanı kullanılarak yapılan inkılaplar çok geçmeden zümre hâkimiyeti şekline inkılap etmiş ve halkçılık şuurunu yavaş yavaş kaybetmiştir. Cumhuriyetin temeli halkın memleketi idare edebilecek seviyeye planlı bir surette eriştirilmesi olduğu halde halk hiçbir yerde ve hiçbir zaman bu seviyeye getirilememiş ve halkın cahilliği ve zaafı Cumhuriyetçilik namına zümreler tarafından istismar olunmuştur.”*²⁵⁶ Halkın bilinçlenmediği yerlerde Cumhuriyetçiliğin amacının dışına çıktığını belirten yazar devletin halkı korumasıyla ancak halkın zarar görmesinin önlenebileceğini ifade eder. Ekonomik ve sosyal korunmanın yanında Halkçılık politikasının bir ürünü olarak devlet her türlü tahakkümden halkı korumakla sorumlu kılınmıştır. Zira Kemalist halkçılık tahakküme karşıdır. Halk her memlekette binlerce seneden beri şu veya bu isim altında üzerine bastırılan tahakkümleri yıkmıştır. Halkın düşmanı tahakkümdür. Halkçılık cemiyet içinde tahakküm zihniyetinin büyümesine mani olmak veya şayet bu zihniyet büyüyecek olursa onunla mücadele etmek demektir. 1930’ların Kemalizm anlayışı bizzat kendisi tahakküm kurucu bir anlayışta olsa da Mustafa Kemal Ebedi Şef olarak sistemin varlığının teminatı sayılsa da, halkın henüz kendin yönetecek olgunluğa ulaşmadığına inanan aydınların sayısı fazla da olsa Ülkü yazarları kendilerini yine de Halk hâkimiyetine tam inanan idealistler olarak görürler. Tek parti dönemindeki siyasi durumu da tahakküm değil halkı tahakkümlerden kurtarma vasıtası olarak görürler. Halka güvenmeyen rejimleri ve bu anlayışların savunucularını da hataya düşmüş olarak görürler. *“Eskiden beri birçok fikir adamları şu hataya düşmüşlerdir. Halk idare etmez edilir. Bu günde aynı düsturu açıkça söyleyenler kapalı geveleyenler az değildir. Bugün hiçbir yerde tam manasıyla kendi kendini idare eden veya idare edebilecek bir Halk olmaması da olmayacağına delil sayılmaz. Bir kere kabul etmek zarureti vardır ki halk kendi tarafından o salahiyet verilmeden fertlerin veya zümrelerin tepeden idaresine razı olmamaktadır. Bundan başka halk şuuru fert ve*

²⁵⁶ Köymen, (1933), *Halkçılık*, Ülkü 1 (3) s.186.

*zümre şuurundan daha salim olduğu gibi muvaffakiyet için daha daha ziyade lüzumludur.”*²⁵⁷ Kemalizm’in Halkçılık anlayışının her türlü tahakküme karşı olması siyasi alanda olduğu kadar ekonomik ve kültürel alanı da kapsayan bir karşı çıkıştır.

*“XIX. asırda milliyet ve ırk nazariyelerinin inkişafı, iler geri milletler ve yüksek ve aşağı ırklar tellaktakilerini ve bu suretle yabancı kültür tahakkümünü ve siyasi tahakkümü meydana getirmiştir. Yirminci asırda milli renkte bir fikir tahakkümü nizamına sahne olması tehlikesi vardır. Binaenaleyh Halkçılık en evvel yabancı bir siyaset ve kültür tahakkümü ile iktisadi tahakküme düşmandır. Halk ruhi tahakküme karşı da büyük bir tahammülsüzlük göstermektedir. Bu tahammülsüzlüğü dünyada büyük bir kuvvet almış bulunan laiklik cereyanında görüyoruz.”*²⁵⁸

Özetle, Ülkü dergisinin Kemalist anlayışında Halkçılık ilk önce sınıflaşmayı kabul etmekle beraber sınıflar arası çekişme ve çatışmaya karşıdır. Bunu önlemek içinde İnkılapları orta sınıfa dayandırmayı amaçlar. Halkın kendi kendini yönetme kabiliyeti kazanması için devlet halkı yönetme görevini üstüne alır. İnkılapların tarihi temellerine vurgu yapılarak Halkçı politikalarla toplumun devlete ve rejime bağlanması hedeflenmiştir. Ferdin, bireyselliğin yerine ortak yarar anlayışına hizmet eden Halk asıl olandır. Eski rejimin reddi üzerine kurgulanmış Halk tanımında ırk esasına karşı çıkan fakat Millet olan bir vurgu hâkimdir. Irkçılıktan uzak olunduğu vurgulansa da Anadolu da yaşayanlar has Türk olarak tanımlanır. “Ortak Kültür” halkın tanımının da içine alınmıştır.

3.2.1. Halkçılık Politikasının Yansıması Olarak Halk Eğitimi ve Halk sağlığı

Kemalizm Osmanlı sonrası Türkiye topraklarını her alanda yeniden yapılandırma hedefindedir. Siyasi alan halk hâkimiyeti ve laik devlet düzenine göre yeniden şekillendirildikten sonra “Ümmetten Ulus Yaratma” gayreti hız kazanmıştır. Türkiye sınırları içinde yaşayan topluluk ortak özelliklere sahip, ulus özelliğini kazanmış Halk olarak şekillendirilmeye çalışılmıştır. Halkı ulus olarak yeniden inşa etmek İnkılap ideolojisine göre yetiştirilmiş bir ulus yaratmak Kemalizm’in de en önemli hedef olarak ateşli ve devrimci bir ruhla uygulama sahasına konulmaya çalışılmıştır. Halkı yeniden inşa ederken de dayanak olarak “Halka kuvveti” görülmüştür. Halk kuvveti halkın unutturulan geçmişten gelen gücüdür. Geleceğe yeni bir hızla atılmak için gerekli

²⁵⁷ Köymen, N. K. (1934). *İnkılâp İdeolojisinde Halkçılık*. Ülkü, 3(13), s. 43

²⁵⁸ Köymen, (1934), s.42.

kuvvettir. Herkese geleceği umutla bakması için Halk kuvvetine ihtiyaç vardır. Halk kuvvetinin ortaya çıkması Halkçılık esasına dayalı bir sistemin kurulması da ancak Halkın eğitilmesiyle mümkündür. Eğitim konusu ülkücü Kemalistlerin en çok üzerinde durduğu konudur. Yeni toplumun eğitimle kurulacağı sık sık savunulur. Eğitim Kemalist halkçılığın bir zorunluluğudur. Eğitim hem Halkçı devlet politikasının vatandaşlara bir görevi hem de halkçılığı kurmanın aracı görülür. Ülkü yazarlarına göre Halkın biçimlendirilmesi için eğitim öncelikli anahtarıdır.

Kemalizm'e göre, Anadolu halkı yoksul ve unutulmuştur. Savaşlar ve salgın hastalıklarla boğuşmak zorunda olan halkın kaderi Cumhuriyetle değişmeye başlamıştır. Bu değişimde halkın medeni seviyesinin yükseltilmesi ortak bir amaç etrafında örgütlenmesi önemli bir hedeftir. Değişimin ilacı da Halk eğitimidir. Eğitimin hedefi de halkta ilerlemek ve medenileşmek hevesi uyandırmak ve hevesi kalıcı kılmaktır.²⁵⁹ Halk eğitimi Halkçı politikalarının gereğidir. Halkı eğitmek için de her vasıtanın kullanılması amaçlanmıştır. Ülkü yazarlarının Halk eğitiminde özellikle üzerinde durdukları "Söz" ile halkın eğitimidir. Okuma yazma oranının çok düşük olduğu Türkiye'de halkın sözlü kültüre olan bağlılığı da düşünülürse söz üzerinden halkın eğitimi döneme en uygun yoldur. Bizzat Peker'in de halkın ikna edilmesinde büyük önem verdiği "söz" halkın devrim ilkelerine yakınlık duymasını sağlayacak yoldur.²⁶⁰

Söz'ün yanında o dönem için yeni olan Radyo ve Film gibi iletişim araçlarının da halk eğitiminde kullanılması önerilmektedir. Film gösterimleri ilköğretimden üniversiteye kadar bütün eğitim alanlarında kara tahta kadar önemli bulunur. Filmin henüz dünyada etkili bir iletişim aracı olarak tam kullanılmadığı bir dönemde Ülkü yazarlarından Hamit Zübeyir devletin bir film arşivi kurmasını teklif eder. Bunun yanında yazar Radyonun icadını toplumsal yaşamda bir devrim olarak değerlendirir. Gelişmiş ülkelerde Radyonun halkın muallimi yazarı, papazı, doktoru, avukatı olduğundan söz edilir.²⁶¹ Bunun yanında halkın şehirlilerle köylüler arasındaki kültür farkı dikkate alınarak köylere özel radyolar kurulması teklif edilir. Bundan da amaç yine köyü köylüyü eğiterek ruhunu yoğurmak, bedenini sağlamlaştırmak, vatani sevdirmek ve en önemlisi hükümetin halktan yana olduğunu inandırmaktır.²⁶² Radyo üzerinden halkın eğitilmesi örneğinde de görüldüğü gibi Halk eğitimi, Halkçılık politikasının da bir ürünü olarak

²⁵⁹ Zübeyir, Hamit. (1933) ,*Halk terbiyesinin vasıtaları*, Ülkü 1 (2) s.152.

²⁶⁰ Peker, Recep. (1933), *Konuşunuz konuşturunuz*, Ülkü I (1) , s.22.

²⁶¹ Gümüsoğlu, 2005, s. 201.

²⁶² Zübeyir 1933,s.158.

salt bir propaganda değil halkın dönüşümünü ve rejimin kabullenmesini sağlayacak bir ara unsur olarak görülmektedir.

Ülkü dergisinde Halkçılık kavramının en önemli ögesi sayılan Halk eğitiminin uygulanacağı kurumlardan biri de Ordu'dur. Esasında Kemalizm Orduya hususi bir önem atfeder. Ordu kurtarıcı ve kurucudur. Rejimin ve geleceğin teminatıdır. Bu milletin has evladı ve tüm zorluklara karşı koyan kurumdur. Halkı dönüştürmek için her vasıtayı değerlendiren Kemalistler büyük bir kitlesel dönüşüm programının parçası olarak ta Ordu'yu görmüşlerdir.

Yaşamında ilk kez evinden köyünden uzaklaşarak askere giden gençlerin bedensel eğitiminin yanında Cumhuriyet yurttaşı olarak eğitilmesi amaçlanır. Ayrıca Ordu zengin ve fakir gençlerin birbirlerini tanıma ve eşit olarak hissetmelerini sağlayacak bir kurum olarak kabul edilir. Askerliğini bitirdiğinde köyüne dönen gencin köyü dönüştürmesi istenir. Ülkenin her yanından kışlaya gelen bu gençlerin içinden yetenekli olanların saptanması sonucu ülke kalkınmasına katkıda bulunulacağı hesaplanır. Subaylara emri altındaki askerlere hem ağabey hem kardeş hem de muallim olması istenir. Daha da ilginç olarak Asker ocağındaki erlere çocuk bakımının öğretilmesi istenir günümüzde etkin olarak konuşulan anne-baba okulu eğitimleri Ülkü yazarları tarafından 1930'larda teklif edilmiş dahası bir adımda ileri gidilerek "Babalık Belgesi" verilmesi teklif edilmiştir.

Çocuklarında, babalarında yetiştirilmek istenmesindeki ana gaye İnkılabın rejimin bir an evvel memleketin tümüne yayılmasını sağlamaktır. Kışla da bunun vasıtasıdır: *"Neferlerin talim ve terbiyesiyle sıkı sıkıya meşgul olmak İnkılabımızın bir an evvel memleketimizin her tarafına yerleştirilmesi demektir. Ordu köylünün ve halkın en mühim, en mesul ve verimi en çok bir mektebi olabilir. ... Acaba terhis edilen askerler köylerine dönünce ihtiyarlara, köy halkına, annelerine ve küçük kardeşlerine İnkılabın büyüklüğünden, manasından gayesinden bahsedebiliyorlar mı?"*²⁶³ Ülkü dergisinde askerliğini yapan gençlerin eğitime yapılan vurgunun benzeri tutuklulara yönelik olarak ta yapılır. Tutuklularında üretken olmaları, topluma kazandırılmaları için teklifler yapılır. Tutukluların doğa ile iç içe yaşamalarını sağlayacak olanaklar oluşturulması bununla ahlaki gelişimlerini sağlaması düşünülür. Hatta suça şehir hayatının buhranlarının sebep olduğu bu yolla suç oranlarının düşeceği ifade edilir: *"Bir fidan yetiştiren onun evladı gibi sever. Hele onu aşılayıp ıslah ederse sevgisi büsbütün artar.*

²⁶³ Malik, Hilmi. (1933). Kışla ve Köy Terbiyesi, *Ülkü*, 1(3), s.23.

Bu cihet mahpusların ahlakı üzerinde çok iyi tesirler yapar. Bir fidan yetiştiren bir hayata kıymaz”²⁶⁴

Halkın eğitilmesinde yine halkçılık adına kaynakların doğru kullanılması amacıyla farklı tekliflerde derginin sayfalarında yer alır. Okuma kabiliyeti olmayanların zorla okullara hapsedilmemesi, herkesin de okumaya mecbur olmadığı Ülkü yazarlarının bazılarınca ifade edilmiştir. Bu durum aynı zamanda demokrasiyle de ilişkilendirilmiştir: “...Demokrasinin bu günkü telakkiye göre herkesin mecbur okuması gayesiyle yetiştirme işlerinin çok pahalıya mal olduğunu düşünülecek bir noktadır. Fakat asıl mesele demokrasinin herkesi okutmağa mecbur olup olmadığıdır. Demokrasi herkese aynı imkânı ve fırsatı vermeğe herkesi aynı derece mesut etmeğe mecburdur. Fakat okumağa istidadı olmayan bir çocuğa mektep kendisine zindan olan bir zavallıyı zorla okutmağa senelerce mektebe hapsederek ruhen öldürmeğe neden mecbur olsun, Demokrasinin birinci vazifesi... Vatandaşın ruhi kabiliyetini yükseltmek ondan sonra okutmaktır”²⁶⁵

Eşitliğin bireyin yararına değerlendirildiği eğitim işi aynı zamanda kıt kaynaklara sahip memleketin “Az para ile çok terbiye işi” yapmasının yollarının arandığı alandır. Halkın genelinin menfaati için kaynaklarını doğru kullanımı vurgulanmaktadır: “Az para ile çok terbiye işi yapmanın başka bir yolu da küçük okutmasından ziyade büyük okutmasına ehemmiyet vermektir Çocukların öğrenme kabiliyetinin 15 yaşından sonra büyük bir inkişaf gösterdiği hakikattir. On beşten evvel çocuğa zorla öğreteceğimiz şeylerin o yaştan sonra kolaylıkla öğretebileceğiz en istidatlıları muntazam bir talim ve terbiye sistemiyle yetiştirmek... Çok daha ucuz ve verimli olur”²⁶⁶ Halkçılık politikasının bir yansıması olarak halkın eğitimi ülkenin kalkınma davasının bir parçasıdır. Bizzat Mustafa Kemal tarafından dile getirilen bu dava Ülkünün Kemalizm anlayışında Halkçılığın ve bunun zorunluluğu olarak halk eğitiminin temel hedefidir: “... Okuyup yazma bilmeyen tek vatandaş bırakmamak memleketin büyük kalkınma savaşının ve yeni çitasının istediği teknik elemanları yetiştirmek memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak fert ve kurumlar yaratmak. İşte bu önemli umdeleri en kısa zamanda temin etmek kültür vekâletinin üzerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir... Elimizdeki programın ruhu bizi yalnız bir kısım

²⁶⁴ Aydın, Hidayet. (1937). Yurdumuzun Ağaçlandırılması ve Ziraî Hapishaneler. *Ülkü*, 10(57), s.267

²⁶⁵ Köymen, (1933), *Terbiye meselesi*, *Ülkü* I s.438

²⁶⁶ Köymen, 1933, s.438.

*vatandaşla alakalı kalmaktan men eder. Biz bütün Türk milletinin hadimiyiz.”*²⁶⁷ Bu metinden de anlaşılacağı gibi vatandaşın eğitimi memleketin kalkınmasının ve tüm vatandaşlara hizmetin zorunlu politikasıdır ve Halkçılık ilkesinin de ana temasıdır.

Ülkü dergisinin Kemalizm anlayışı devrimci yeniden inşacı bir anlayıştır. Halkçılık anlayışı da aynı şekilde devrimci ve yeniden inşacıdır. Devletin halka karşı görevleri olduğu gibi halkın da topluma ve devlete karşı ödevleri vardır. Bu halkçılık politikasının çerçevesidir. Yeni devlet kurulurken devlet her yönüyle güçlendirilmiş kalkınmış yeni bir ulus yaratmak istemektedir. Osmanlının ve eski düzenin ihmal ettiği her alan Halkçılık ilkesiyle yeniden inşa edilecektir. İşte Halk sağlığı da bu yeniden inşanın en önemli ayağını oluşturur. Ülkü yazarlarına göre Halk sağlığı bozuk bir millet tarih sahnesinde inkişaf edemez. Türkiye’de halkçılık politikasına paralel olarak halk sağlığının korunmasına yönelik en büyük adımlar Cumhuriyet döneminde atılmıştır. Kadınların sağlık alanına girişlerinin önündeki engeller kaldırılmış, halk sağlığını koruyacak yasal düzenlemeler yapılmış çeşitli merkezler açılmıştır.

Ülkü dergisi de halk sağlığı davasında yerini almış ve bu konuda birçok makale yazılmıştır. Bunlardan da temel nokta toplumun ıslahı kalkınması ve her alanda dirençli hale getirilmesidir. İyi vatandaş olmakla sağlık olmak arasında doğrudan bir bağ kurulur. Çünkü hastalıklı bireylerin topluma yük olacağı düşüncesi savunur. “*Frengi, verem ve sıtma gibi hastalıkla malul olan bir gencin teşkil edeceği ailede sıhhat, saadet ve refah olmayacağı pek bellidir. Bunların zürriyetlerinin pek çoğu daha doğmadan ölür... Tesadüf yaşamış olanlardan da aile cemiyet istifa edemez.*”²⁶⁸

Halk sağlığı alanında yapılanlar da Osmanlı dönemiyle karşılaştırılarak verilir: “*...Bu kanunlar sayesinde ki şarkta ve serhatteki vilayet ve kazalar doktor yüzü görmeye muvaffak olmuştur. Türk köylüsü cumhuriyetten evvel yıllar geçer köyünde sağlık işlerini güden ve onaran bir memura rastlamazdı. Acı ve sancılar içinde kıvranan köylüye deva ve şifa getiren bir devlet memuru görme nasip olmazdı. Hudut boylarında yaşayan annelerimizin çocuklarını hep cahil pis ebe taslaklarla doğurtur ve tabi çoğunu öldürüyorlardı. Yurt çocukları hep konu komşunun son verdiği koca karı ilaçlarıyla şifa bekliyorlardı...*”²⁶⁹ Bu ve buna benzer makalelerde özellikle, sıtma ve frengi gibi yaygın hastalıklarda rakamlar verilerek Osmanlı dönemiyle karşılaştırma yapılar ve hastalıklarla mücadelenin bir dava şuuruyla sürdürüldüğü savunulur. Sağlıklı bir toplum

²⁶⁷ Mustafa Kemal Atatürk, (1937). *Atatürk’ün nutukları, BMM beşinci devre üçüncü yılının açılışı münasebetiyle. Ülkü*, 11(58), s.195.

²⁶⁸ Nasır, Zeki. (1933). *Halk Sıhhati. Ülkü*, 1, s.74.

²⁶⁹ Anonim, (1933). *Cumhuriyetin sağlık, bakım ve yardım işleri*”, *Ülkü*, 1, s.295.

yaratılmak istenen yeni devletin ve yeni ulusun ideal hedefidir. Bireyler ruhen bedenlen bu yeni düzene uygun hale getirmelidir. Bunun içinde zihniyetlerin değişim için yapılan savaş bedeni tehdit eden toplumun sağlığını tehdit eden yaygın hastalıklara karşı da yapılmıştır. Bu bir Cumhuriyet davasıdır.

Sağlıklı ve çoğalan bir nüfus politikası güden Cumhuriyet hükümeti çeşitli illerde Doğum ve çocuk bakım evleri de açar. Bu kurumlar ana ve çocuk sağlığını korumakla sağlıklı kuşaklar yetiştirmekle yükümlü olarak halka ücretsiz hizmet veren kurumlardır. Bu kurumların faaliyetleri de Ülkü dergisinde işlenerek Cumhuriyet hükümetlerinin başarıları aktarılır. Nüfusun artması da kıvanç vesilesi olarak görülür. Nüfus meselesinde de ortak yarar ön plana çıkan husustur: *“Türkiye Cumhuriyetinde doğacak bir çocuğun yaşaması için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız. Geniş yurdumuzun verimli toprakları düşünecek çalışacak ve başaracak güçlü ve gürbüz nesil istiyor. Yurdumuzun zenginliği imarı refahı ve saadetini ancak sağlam vücut ve dimağla kalabalık bir ulus yapabilecektir. Biz Cumhuriyet gençlerini bu şekilde yetiştireceğiz. Kafa, adale ve makine kuvvetiyle bu güzel ülkeyi her yerden üstün işleyeceğiz ve süsleyeceğiz.”*²⁷⁰

Savaştan çıkmış salgın hastalıklarla sarsılmış azalmış bir devlette her fert önemlidir. Cumhuriyet yöneticileri de ülkenin hızlı kalkınabilmesi için gerekli iş ve insan gücünü teminde hayli zorlanmaktadır. Önlerine uzak hedefler koyan Kemalist yöneticiler nüfus planlanmasına da bu açıdan bakmışlardır. Doğan her çocuk geleceğe yatırım kaybedilen her fert kalkınma davasında kaybedilen bir neferdir: *“İlk yavrusunu doğuramayacak veya doğururken ölen genç annenin vatana yapacağı faydaları düşünelim. O, kırk beş yaşına kadar vatana daha birçok yavrular verecektir bunları da büyüttünüz, çoluk çocuk sahibi yapınız Servet ve nüfus çoğalacaktır.”*²⁷¹ Nüfusun arttırılması Kemalist Halkçılığın bir hizmet yoludur. Bu nedenle çok çocuk teşvik edilmiştir. Hatta dergi de çok çocuklu ailelerin bazı vergi ve ücretlerden affı memuriyete girişte kolaylıklar teklif edilmektedir.

Nüfus ve halk sağlığı politikaları Kemalist halkçılığın önemli bir yansıması olmakla beraber aynı dönemlerdeki Alman ve İtalyan yönetimlerinin politikalarıyla da ciddi benzerlikler gösterir. Ülke kalkınmasına adanmış, sağlıklı, güzel görünüşlü nesiller için bu batı Avrupa ülkelerinde de yoğun çaba ve politikalar üretilmektedir. İtalya ve Almanya’da olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti’nde de çocukların duruşları bile belli bir

²⁷⁰ Barker, Zeki. N. (1935). *Yavrularımızın Değerini Bilelim*”, *Ülkü Mecmuası*, 5(27),s. 200.

²⁷¹ Barker, 1935, s.207.

kalıba sokulmak istenmektedir: “Çocuklarımızdaki duruş düzeni de ancak mekteplerde temin ve tashih edilebilir. Yeni yetişen nesli mütenasip endamlı dik durur ve yürür şekilde hazırlayacağız. Duruşu düzgün olmayan yavrularımızı düzeltecek doğrultacak tedbirler almalıyız”²⁷²

İtalyan ve Alman, Faşist nüfus ve halk sağlığı politikaları ırkçı bir anlayışla saf ırkı oluşturmaya yönelik çabanın ürünü iken Kemalist Cumhuriyetin temel amacı yeni bir toplum inşa etmek ve kalkınmayı sağlayarak geleceği inşa etmektir. Faşizmin “insan üretme çiftlikleri” tarzında bir anlayışı yoktur. Savaştan hastalıklardan devletin ihmaliinden yıpranmış çökmüş bir toplumu yeniden inşa etme hedefi vardır. Bunda da öncelik fert değil fertten hareketle toplumun ortak faydasıdır. Zenginleşme kalkınma ve güçlenmedir.

Sağlıklı nesiller yetiştirme bir Kemalist dava olarak görülmüş ve uygulanmıştır. Bu dava aynı zamanda İnkılaplarla aynı hedefe hizmet eden bir davadır. Yeni rejimi yaşatma geleceğe taşıma davasıdır. Bunun yanında engelli çocuklar içinde dergide birçok teklifler yapılmıştır. “Kusurlu Çocuklar” olarak adlandırılan engelliler için yurtlar, dershaneler, eğitim merkezleri açmak, yetenekleri doğrultusunda “yurda yararlı hale getirmek” yapılan tekliflerden bazılarıdır. Sonuç olarak Ülkü dergisi Kemalizm’in bir davası olan halk sağlığı ve nüfus meselelerini Halkçılık politikasının bir yansıması olarak görmekte ve münevverlere rehberlik etmektedir.

3.2.2. Kemalizm’in Toplumsal Yayılma Alanı Olarak Köycülük

Halkçılık politikasının Ülkü dergisinde karşımıza çıkan en önemli boyutu köycülüktür. Özellikle 1940’a kadar Ülkü’de halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesinden söz eden her yazıda Köy hem bir sorun hem de kültürün en saf kaynağı olarak ele alınır.²⁷³ Ülkü etrafında toplanmış Kemalist aydınlar ülkenin kalkınması için hareket noktası olarak köyün kalkınmasını alırlar. Bunun da temel nedeni hiç şüphesiz ülkenin gerçekleridir. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında mutlak olan şudur ki ülkenin geneli köylü nüfustur. Kent nüfusu da modern kent algısından uzak kırsala yakın bir yapıdadır. Bu nedenle Halkçılığı köy ve köyün sorunlarına yönelen bir ilke olarak görürler. Köyü yeni bir cemiyet yapmak isterler. Ülkü dergisi kültürel dönüşümün de köylünün eğitilmesiyle sağlanacağını “Ortaçağla ancak böyle savaşılabileceğini” savunur. Bunun yanında Köylünün köyünde tutularak kalkındırılmasını amaçlar.

²⁷² Barker, 1935, s.208.

²⁷³ Gümüşoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü Dergisi Ve Kemalist Toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları. s.221.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru gelişmiş Kapitalist ülkelerde görülmeye başlayan Köycülük düşüncesi temelde kentleşmeye ve sanayileşmeye tepki olarak doğmuştur. Kriz sonrası Avrupa’da yaygınlaşarak taraftar bulan Köycü akım daha çok Alman Nazi ve İtalyan Faşizm rejimlerinde ideolojik dayanaklardan birini oluşturur. Gelişmiş ülkelerdeki bu tepkisel Köycü akım daha çok yüzü geçmişe dönük bir Köycü akımdır. Bunun yanında daha az gelişmiş tam Kapitalist olmamış ülkelerde Köycülük daha farklı nedenlerle gündeme gelmiştir. 1917 Rus devriminde olduğu gibi Köycü akım bu ülkelerde devrimlerin itici gücü olmuştur.²⁷⁴

Türkiye’de ise Köycü söylem hem tepkisel bir anlayışta ortaya çıkmış hem de ilerlemeci anlayışın unsuru olarak görülmüştür. Cumhuriyetin ilanından sonra özellikle de 1930’lar sonrasında aydınların Köye ilgisi artmıştır. Bunda yeni rejimin siyasal tabanının arttırılması, gibi rejimin halka benimsetilmesi, Kemalizm’in yayılma alanı olarak görülmesi kaygıların önemli bir etkisi vardır. Nüfusun yüzde sekseninden fazlasının kırsalda yaşadığı düşünüldüğünde Köycülüğün bir ideolojik yaklaşımdan çok siyasi bir stratejinin ürünü olduğu anlaşılır. Bu dönemde Köye ve Köylüye yönelik ilgiyi dile getiren açıklamada Kırsal bölgelerin gelişiminin rejimin en önemli görevi olduğu sıklıkla ifade edilir.

Ülkü dergisinde işlenen Köycü söylemin en ayırt edici özellikleri şehirleşmeye karşı olması ve Kalkınmanın köyde sağlanacağıdır. Kemalizm’in Halkçılık ilkesinin en temel prensibi olan sınıfsız toplum yapısı da Ülkü yazarlarına göre Köyün yapısının korunması ve Köyün kendi içinde eğitilerek kalkındırılmasıyla mümkündür: “*Sarsıntısı bütün dünyayı dolaşmış koca bir İnkılaptan habersiz ibtidai bir hayat süren köylülüğün demokrasi vatandaşı olarak yetiştirilmesi*” gerekmektedir. Yeni rejime uygun yeni bir toplum oluşturulurken yapılması gerekenleri Ülkünün en önemli Köycü yazarı şöyle sıralar.

“1- Köylünün kazancını arttırmak ve her ferde milli iktisattaki rolünü tanıtmak ve vermek

2- Köylünün içtimai seviyesini (ahlak, toplu yaşama, eğlence, çalışma zevki vs.) yükseltmek

3- Köylüyü rejimi kavramış vazifesini idrak eder ve yapar vatandaş olarak yetiştirmek

4- Köylüyü hurafelerden salim bir ilim mantığına sahip geniş görüşlü mütekamil insan olarak yetiştirmek

²⁷⁴Karaömerlioğlu, M. A. (2009). Türkiye’de köycülük. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, 2 , s.285.

5- Köylüyü ırkının ruhi vasıflarına malik ve mümtaz ananelerine sadık bir Türk olarak yetiştirmek

6- İzdivaçta istifa ve beden terbiyesi yoluyla köylünün bedeni ve ruhi vasıflarını tekâmül ettirmek.”²⁷⁵

Bu sıralanan maddeler bile Ülkü’deki Köycü hareketin özetini amaçlarını ortaya koyar. Yeni toplumu inşa ederken inkılapların istediği insan tipini ve toplum yapısını kurmak için Köy bir araç olarak görülür. Rejimin ve Kemalizm’in bir an önce halk tarafından benimsetilmesi ve Ülkenin hızla kalkınması gerekmektedir. Bunun içinde Köycülük üzerinden ilginç tekliflerde de bulunur. Ülkemiz gibi yeni gelişmekte olan yoksul bir ülkede yedi yaşındaki bir çocuğun eğitime para harcanmaktansa on yaşında bir çocuğun eğitilmesi daha rasyonel bulunur. “Demek oluyor ki üç sınıflı bir köy mektebinde yirmi küçük çocuğu okutmak için yapacağımız masraf ve emekle masraflar azalan bir nispette artacağı cihetle en az yük köy delikanlısı okutulur ve çok daha iyi semere alırız”²⁷⁶

Kemalizm’in en temel hedeflerinden olan ülkenin kalkındırılması için Ülkü yazarları Köyü adres gösterirler ve sık sık şehirle köyü karşılaştırarak yeni rejim için Köyün önemine vurgu yaparlar. Köyün kültürel geriliğinin nedeni olarak ta kentler görülür. Ülkü yazarlarına göre; Kentte emniyet yoktur, aile bağları zayıftır, kentleşme sınıflaşma ve sınıf mücadelesine yol açar, Köy kendine yeterli bir ekonomik birimdir. Köyde işçi-patron farkı ve mücadelesi bulunmaz.²⁷⁷ Köylünün kendisini sömüren ağalık sistemine karşı korunması ve özgürleştirilmesi savunulur. Kemalistlerin de en önemli söylemlerinden olan Köylünün topraklandırılması Ülkü de sık işlenen konulardandır. Fakat bunun nasıl olacağı üzerinde pek durulmaz.

Kemalizm’in Köycü hareketinde Ülkü dergisi köycülüğü diğer Köycü hareketlerden farklı olarak adeta rejimin kurtarıcı alanı olarak görülür. Köy abartılı tarzda yüceltilir. Köylü barışçı, uysal, oturaklı töreci ve saygılıdır. Köylü saftır ve olduğu gibi görünür. Köylünün duygusu normalin üstünde arık keskin ve incedir düşüncesinde aşırılıktan kaçır. Köylü zevzeklikten hoşlanmaz.²⁷⁸ Köylü asırlardan beri istismar edilmektedir. Kültür, idare, iktisat vasıtalarını elinde tutan ve bu vasıtalar sayesinde fikren yükselen ve teşkilatlanan şehir teşkilatsız kalmış Köyü istismar etmektedir. Bu ve bunun gibi şehirleşme karşıtı yazıların altında yeni kurulan devletin siyasi yayılma alanı olarak

²⁷⁵ Köymen, Kemal. Nusret. (1933). *Köy Seferberliğine Doğru*. Ülkü, 1(5), s.357.

²⁷⁶ Köymen, (1933), s.358.

²⁷⁷ Köymen, (1934) *Türkiye’de köycülüğün esasları*, Hakimiyeti Milliye, ,Ankara s. 27.

²⁷⁸ Aydoğdu, Said. (1935). *Köylü ve Köylü Ekonomisi*. Ülkü, 6(31), s.170.

köyün görülmesi yatmaktadır. Ülkü yazarları köylüyü memleketin hakiki efendisi yapma girişiminde samimidir. Bunun için özgün ve kendilerine has fikirler de ileri sürmüşlerdir. Fakat birçoğu pratikte uygulama alanı az olan ve yönetici kadrolar tarafından pek uygulanmayan fikirler olarak kalmışlardır.

Daha önce de belirtildiği gibi Ülkü'deki Köycü hareketi Kemalizm'in prensiplerine göre oluşturulmuş bir akımdır. İlerlemeci bir anlayışa sahiptir. Köyün dönüştürülmesiyle toplumun dönüştürülmesi amaçlanır. Ülke'de kalkınma sağlanırken bunun getireceği zararları ortadan kaldırmak amacıyla Köylünün köyünde kalması ısrarla vurgulanmıştır. Refah seviyesi ve eğitim durumu artan Köylünün "demokratik vatandaş" olarak yetişeceği belirtilmiş fakat kalkınma ile birlikte Köylünün de "Şarhıların" hayat tarzına döneceği köyün iktisadi ve sosyal farklarının korunamayacağı öngörülememiştir. Ülkü yazarları Köylünün değerlerini koruyarak gelişmesini ve dönüşmesini arzulamaktadırlar.

Alman ve İtalyan rejimlerinde itici güç olmuş Köycü hareketi Kapitalizmin yaşam tarzına tepki olarak doğarken beraberinde muhafazakâr anlayışı da getirmiştir. Bu yönü ile Türkiye'deki Köycü hareketle Köyün milliyetçi ve muhafazakâr yanına özellikle dikkat çekilir rejimin de bu şartlarda yaygınlaşacağını düşünür. Kemalizm'in Milliyetçi-Halkçılığı en iyi kendini Köycülük akımında gösterir. Ülkü'nün Halkçılığın bir parçası olarak gördüğü ve yeni bir toplumun inşasında ve bir ulus yaratma da en önemli faktör olan milliyetçilik ilkesi köycülükle topluma yaygınlaşacaktır.

1930'larda birçok Köycü ulusal kültürün saf ve tamamen korunmuş olduğu yerlerin köyler olduğunu vurguluyordu. Ülkü'deki Köycülere göre "eğer bir ulus tarihinin ana çizgilerini ararsa onu en belirgin olarak köyde bulur orada yaşanmış tarihin ana çizgileri açık ve saf olarak yaşar durur"²⁷⁹

Ülkü dergisinde köylere atfedilen bir başka üstünlük Türk ırkının asıl olarak burada korunmuş olduğuydu. 1930'ların Köycülerinde özellikle de Ülkü dergisi ve Halkevlerinin Köycülerinde ırkçı faaliyetler görülmektedir. Türk ırkı ile ilgili antropolojik ve biyolojik incelemelerin köylerde yapılması gerektiği teklif edilmekte Köylü üzerinden Türk ırkının üstünlükleri dergide tartışılmaktadır. Yine Köy incelenirken Anadolu'da mevcut bulunan Ermeni-Süryani vb. diğer etnik kökene ait yurttaşların yaşadığı köylerden bahsedilmez. Köy denilince "Türk" olarak köylü

²⁷⁹ Aydoslu, (1935), s.176.

anlaşılmaktadır. Buna rağmen Ülkü deki Köycü düşünce, Alman ve İtalyan Köycü düşünceye göre daha az dışlayıcıdır. Irka yönelik atıfları daha az belirgindir.²⁸⁰

Ülkü dergisinin Kemalizm anlayışının temelini oluşturan yeniden inşa, toplumu yeniden kurgulamak, devletin istediği tarzda ve devletin kontrolünde bir değişim hareketi için Köycü hareket adeta bir laboratuvar vazifesi görmektedir. Tüm halk gibi halkın çoğunluğunu oluşturan köylü de “asırlardan beri çektiğimiz milli musibetlerin teyakkuz ve intibahı devrinde bulunduğumuz şu sıralarda himmet ve alaka beklemektedir ... Köycülük senelerden beri devam eden bir hareketin bir idealin mahsul ve mümessilidir. Bu memleketin genç ve münevver evladının sınıf ve zümre farkı olmaksızın memleketin kurtuluş ve yükselişi uğrunda beslediği fikirleri temsil eder... Muasırlaşmak ve teceddüt işte bu cereyanın hülasasıdır.”²⁸¹ Görüldüğü gibi köycülük İnkılap ideolojisinin özeti olarak görülmektedir. Memleketin yükselişi köyün yükselişine bağlıdır. Köylü ülkenin geleceğidir. Saf ve milli karakterin korunduğu yerdir. Kemalizm milli benliği koruyarak medenileşme idealinin de en kolay uygulanacağı yerdir. İnkılaplar üzerinden devam eden Kurtuluş Savaşı köyde de devam etmektedir ve köyü kurtarmak en büyük iştir. “*Bu yükseliş savaşında yapacağımız ilk büyük iş köyü kurtarmaktır.*”²⁸² Köyü kurtarmak İnkılapları tüm yurda yerleştirmektir. Bunun içinde İnkılapların amaç ve gayeleri köye tam olarak kavratılmalıdır. Milli şuuru takviye ve inkılapları kökleştirmek için söz, yazı, sinema, afiş, temsil gibi her tür vasıtalarla istifade edilerek azami faaliyet göstererek köyün inkılaplara göre yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

“... Her şeyden evvel milli terbiye ve inkılap terbiyesi mesaimizin üssül esasını teşkil edecektir. Bu millete tarihin büyüklüğünü medeniyetteki büyük rolü cihan tarihindeki mevkii büyük kahramanları menkıbeleri mefahiri ve destanları anlatacak milli menfaatimizin neler olduğu milli felaketimizin sebepleri saltanat devrinin kötülüğü Cumhuriyetin nimetleri izah olunacak Milli şuur takviye edilecektir. İnkılabımızın her veçhesi ayrı ayrı izah edilecek bunların ifade ettiği manaları derinliği anlatılacak ve bütün bunların İstiklal harbi üzerine kurulduğu ve bu harbin ne şerait üzerinde kazanıldığı ve büyük Gazinin hangi yollardan giderek memleketi kurtardığı gösterilecek büyük nutuktan parçalar vesikalar okunup izah edilecektir.”²⁸³

Köylü halkın büyük bir ekseriyetini oluşturmaktadır. Bu durum Halkçılık ve Cumhuriyetçilik ilkelerini de doğrudan etkileyen bir unsurdur. Çünkü “İnkılabımız bir

²⁸⁰Karaömerlioğlu, M. A. (2009). Türkiye’de köycülük. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, 2, s.294.

²⁸¹ Saffet, Mehmet.(1933), *Köycülük nedir*, Ülkü s .422.

²⁸² Saffet,(1933), s.423.

²⁸³ Saffet, (1933), s.425.

halk hâkimiyeti inkılabıdır” ve “Halkımızın büyük bir ekseriyetini teşkil eden köylü bunu anlamadıkça bu inkılap tahakkuk etmez. İnkılabın ruhunu anlamayan köylü de şehirlilerin düştüğü hataya düşer ve sınıf çatışması oralara da sıçrar. Köylü yanlış siyasi cereyanların tehlikesine açık hale gelebilir. Günlük eğlencelerinde Ülkü dergisinde Kemalizm’e göre düzenlenmesi hususunda çalışma yapılması teklif edilmektedir. Köy eğlence konusunda da şehirden farklı olarak varlığını sürdürmektedir. Milli eğlence anlayışı köy üzerinden vurgulanmaktadır: “Köylerimizde hemen hiç bulunmayan içtimai eğlenceleri Türkün cirit, güreş, yarış ve dans gibi tarihi ve güzel oyunlarını ve bugün unutulmuş daha birçok milli eğlencelerini ihya etmek ve yeni bir takım oyunları seyyar sinemaları köylerimizde tamim etmek lazımdır. Hayat ancak böyle sevilir. İnkılabımızın hümanist prensibi budur”²⁸⁴

Kemalizm Halkçı anlayışına göre her türlü ayrımdan ülke korunmalıdır. Eşit, sınıfsız, birleşmiş bir toplum oluşturulursa ancak İnkılap yaşayabilir. Batıcılık İnkılabın ana prensibi olsa da batının hastalıklarından korunmak için gereken tedbirler alınmalıdır: “Biz garbın merkentil medeniyetindeki manasında şehir ve köy ayrımını istemiyoruz. Şehirle köyü ruh itibariyle kültür itibariyle medeniyet itibariyle kavuşturmak istiyoruz. Türkiye de çalışanlar ve istismar edilenler diye iki zümre yoktur. Türkiye de herkes çalışır ve herkes çok çalışır”²⁸⁵ Görüldüğü gibi Kemalizm’in Halkçılık ilkesi çerçevesinde Ülkü dergisinde köye ve köylüye ilişkin her konuda tartışma yapılmıştır. Cumhuriyet yöneticilerinin bazıları ve Ülkü etrafında toplanan aydınlar için Köycülük “Her şeyden önce ulusal bir ödevdir. Ulusal bir ahlaktır. Köycülük bütün maddi ve manevi kuvvetlerin çarpıştığı bir meydan savaşıdır ve Köy davası bir devlet işidir. Köyü ancak Devlet kuvveti kurtarabilir”²⁸⁶ Devlet ve rejim adına da Partiye bağlı Halkevleri sivil toplum kuruluşu olarak! Devletin bu konudaki yükünü de paylaşıacaklardır. Köycülük tartışılırken zaman zaman nesnel olmayan köy gerçeğinden ve sorunlarından uzak sorunlar önerilmekteydi. Ülkü dergisinin Köycülüğü temelde rejimin halka yayılması ve ülkenin köy üzerinden istendiği gibi yeniden inşası amacına yönelikti. Bu açıdan da köycülük “bilhassa sosyal ve ilmi bir konusu olması bakımından henüz romantik devrini yaşamaktadır”²⁸⁷ Ayrıca Köycüler temelli bir programa da sahip değillerdir.²⁸⁸ Halkçılık politikalarına özellikle siyasi inkılaplar tamamlandıktan sonra

²⁸⁴ Saffet, (1933), s.425.

²⁸⁵ Köymen, (1933), *Köy seferberliğine doğru*, s.356.

²⁸⁶ Kandemir, Selahattin. (1935). Köycülüğümüz. *Ülkü*, 6(31), s.32.

²⁸⁷ Kandemir, 1935, s.33.

²⁸⁸ Kandemir, 1935, s.35.

ağırlık veren yönetici kadrolar Köycülüğü parti programına almalarına rağmen gerekli somut adımları atmaktan uzak kaldılar toprak reformu gibi Köy için hayati öneme sahip kanunları dahi tam manasıyla çıkarıp uygulayamadılar. Köylünün efendiliği romantik bir söylem aşamasında kaldı. Köycülük Kemalist aydınlar arasında hatırı sayılır bir etkiye yol açtı. Köycülük Kemalizm'e paralel ona karşıt ya da ondan ayrı bağımsız bir söylem bir hareket oluşturmadı. Köycü söylem büyük ölçüde çeşitli zamanlarda ve biçimlerde Kemalizm'le eklemlendi.²⁸⁹ Özellikle Halkçılık ve sanayileşme konularında Köycülük Kemalizm'in ana tartışma alanlarından oldu. Tek parti dönemi Köycü söyleminin üzerine yapılan tartışmalar ülkenin hayati konularında dahi devlet politikaları bağlamında bir netliğin olmadığını bilakis bu politikalar söz konusu olduğunda muğlaklığın arttığı görülmektedir.

Köyle sanayileşme, köylü hanı, şehrin her şeyiyle bağımlı olduğu Köye yollarla bağlanmasının sağlanması, Köy Halk dükkânları gibi oldukça özgün projelerinde ortaya konduğu Ülkü dergisinin Köycülük çalışmaları dergi etrafında devrimci bir ruhla çalışan aydınların Kemalizm'e ve Halkçılığa bakışını da ortaya koymaktadır. Şunu da belirtelim ki Celal Bayar gibi daha liberal ve şehirleşme yanlısı yönetici kadroyla Ülkünün Fuat Köprülü gibi yazarları Köycülük konusunda Ülkünün temel politikasıyla ayrılık gösterirler. Köycülük konusuna pek değinmeyen Peker dahi Nusret Kemal gibi Köycülerin bazı fikirlerini hayalperest görür. Köycülüğün üzerinde belki de en çok ittifak edilen yanı Halkçılığın doğrudan bir yansıması olması ve Halkın refahının köyün inkılap prensiplerine göre kalkınmasına bağlı olduğunun düşünülmesidir.

Dergi 1940'li yıllardan itibaren Köycülük konusunda devrimci ruhunu kaybetmeye başlamış tartışmalar daha çok sanayileşme konusunda yoğunlaşmıştır. Dergide Köylülüğe ilişkin yazılarda ciddi bir azalma olmuş Bayar'ın Ülküde çıkan söylevleriyle de Köycülük tartışmaları Köyü anlama, Köylünün sosyal yapısını çözme sorunlarını tam tespit etme yerine ekonomik tartışmalara kaymıştır.

3.2.3. Halk Kuvveti ve Dayanımcı Halkçılık

Ülkü dergisinde Halkçılık diğer inkılaplarından farklı olarak rejimin üzerine oturduğu temel kaidedir. Tüm dönüşümleri de kurtarıcı önderin ve Onun evrensel fikirleri olan Kemalizm'in harekete geçirdiğini "Halk Kuvveti" sağlayacaktır. Atatürk'ün daha Halk fırkasını kurmak üzere çalışmalarını yaparken sıkça vurguladığı gibi, halk bir kere içinde tezatların ve çelişkilerin olmadığı bir bütünsel yapı olarak oluşacak bu da Halk

²⁸⁹Karaömerlioğlu, M. A. (2009). Türkiye'de köycülük. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, 2, s.296.

kuvvetini ortaya çıkaracaktır. “Bir insanın damarlarında nasıl kan akarsa bir milletin damarları olan müşterek dil ve müşterek hislerde de “halk kuvveti akar”²⁹⁰

Kemalizm’i ideolojiye dönüştürmeye çalışan ve Ülkü etrafında toplanan Kemalist aydınların Kemalizm’e çizdiği Komünizm-Faşizm arasında bize has üçüncü yol devrimci anlayış tüm ilkelerin tanımlanmasında ve uygulamaya yönelik tekliflerde kendini gösterir. Halkçılıkta da “Halk kuvveti” bu üçüncü yolu ifade eder. Bunun yanında Halkçılık söylemi tesanütçülük adı verilen Fransız üçüncü Cumhuriyetinin Solidarizminin (Dayanışmacılık) de en önemli etkilerini taşır. Solidarist düşünceye göre toplum kendi içinde çatışan değil birbirini tamamlayan unsurların oluşturduğu bir bütünlük anlayışı üzerine temellenir. Toplumda çatışma değil ahenk uyum esastır. Özellikle liberal düşüncenin bireyi ön plana çıkaran toplumu ya da cemiyeti geri plana atan düşünce sistemine karşı toplumsal dayanışmayı öngörür ki bu yönü ile özellikle anti liberal bir görüş olduğu gibi anti sosyalist de bir içerik taşır.²⁹¹ Solidarist düşünce Cumhuriyet dönemi Kemalist aydınları etkilediği gibi Ülkü dergisindeki Halkçı düşüncenin toplum tasavvurunda da derin etkileri vardır. Özgün olma kaygısında olan Ülkü yazarları Solidarizmi doğrudan alıp savunmak yerine yeni bir yol çizme iddiasıyla bu akımın özelliklerini çizdikleri Halk ve toplum anlayışına yansıtmışlardır.

“Bütün hedef Halk kuvvetini bütün memlekette teşkilatlandırmak hâkim kılmak. Ne fert ne zümre ne de sınıf diktatörlüğü; el birliği, his birliği fikir birliği yol birliği ile geniş hudutların çevrelediği müşterek hedeflere doğru herhangi bir korkunun veya maddi bir ihtiyacın sevkiyle değil büyük rehberin peşinden gitmenin verdiği heyecan ve inançla yürüyen yüreği temiz ve ateşli kafası dalgın ve duru bir halk. Fertleri birbirine bağlayan sınıf menfaatleri ekmek kaygısı düşman tehlikesi değil tarihin hatırlamadığı zamanlardan beri beraber yaratılan beraber teneffüs edilen hususi bir havanın içinde hep beraber birbirini tanıyarak severek tamamlayarak yaşamının verdiği yüksek heyecan işte halk kuvveti.”²⁹²

Dayanışmacı Halkçılık anlayışı da diğer inkılaplarda olduğu gibi Türk tarihine dayandırılır. Tarihte de Türkler sınıfsız kaynaşmış bir toplumdur ve her alanda işbirliği içindedirler. Her fert cemiyeti için vardır. Cemiyete ve Devlete hizmet ettiği ölçüde katkı sağladığı ölçüde değerlidir. “Anayurtta... Hiç kimsenin ötekinden çok bir

²⁹⁰ Köymen, Kemal Nusret. (1933). *Halk Kuvveti*.İ. Ülkü, 1(1) s. 49.

²⁹¹ Karaömerlioğlu, 2009, s.2 82.

²⁹² Köymen, Kemal Nusret. (1933). *Halk Kuvveti*.İ. Ülkü, 1(1) s. 49

*yükseklik bir üstünlük gütmesi adet değildi. Yalnız “El“ devlet işlerinde ele en çok iyilik yapanların en çok hizmet edenlerin adları saygı ile anılır kendileri sevgiyle karşılanırdı.”*²⁹³

İtalyan Faşizmin toplum anlayışına yakın olsa da başta Marksizm olmak üzere diğer cereyanlara Türk inkılabının benzemediğini ileri süren dergi yazarları Dayanımcı halkçı rejimin diğer rejimlerden farkını da şöyle ifade eder. *“Türk inkılabı ferdi mülkiyeti kabul eder köylüyü mülkünden tecrit değil belki ameleyi mülklendirmek suretiyle mütecanis bir halk kütlesi yaratmağı düşünür memleketi diktatörlükle değil tam bir halk hâkimiyeti ile idare etmeyi ister Milliyetçi Türk inkılabının beynelmilelciliği ise milletler arasında sulh medeniyet ve kültür yolunda bir elbirliğinden ileri geçmez. En düşman olduğu şey fert ve zümre diktatörlüğü olan Türk rejiminin bu itibarla Faşizm, rasizm ve saire gibi fert ve zümreye kontrolsüz salahiyyet veren idare şekillerini de kendine yakın saymasına imkân yoktur. Türk Halkçı rejiminin gayesi kırbaçlı ve dizginli bir idareye doğru gitmekten ziyade sevgi ve ülküye dayalı bir halk ve devlet birliği kurmak, halktan çıkan devleti halktan ayrı bir şey yapmamaktır.”*²⁹⁴ Demokratik bir rejimi savunan fakat çok partili hayatın sınıf çatışmalarını arttıracığına inanan ve Tek partinin halkın ihtiyaçlarını karşıladığını savunan Ülkü yazarları bu anlayışlarıyla da solidarist ve Korporatif rejimlerle paralellik gösterirler. Zira bu rejimlerde bireysel ve sınıfsal çıkarlar reddedilir ve çok partili hayata gereksinim duyulmaz. Karizmatik bir şef etrafından birleşen toplumsal bir harmoni projesi vardır. Ülkünün halkçılık anlayışında da bu esaslar kendini açıkça göstermektedir.

Ülkü dergisinin en çok üzerinde durduğu dergi etrafında toplanan aydınların en çok bağlandığı Halkçılık ilkesi “Türk aydınlarının Jön Türklerden beri pozitivist bilimsel ilerleme düşüncesi üzerine temellenen toplum projelerinin kurucu ögesidir.”²⁹⁵ Halkçılık bütün Kemalist ilkeleri bir arada tutan ve onları yeniden anlamlandıran kurucu ögedir: *“Atatürk Türk vatanını yeniden kurduktan ve istiklalini kurtardıktan sonra bu vatanın ve bu istiklalin bir daha tehlikeye düşmemesi için birçok tedbirler düşündü aldı ve tatbik etti. Bu tedbirlerin başında evvel eminde bütün halkın ve bütün milletin idareye*

²⁹³ Naci, K. (1933), *Türk Devletinde Halkçılık*, s.191.

²⁹⁴ Köymen, 1934, s.44.

²⁹⁵ Çelik, Nur Betül.(2001). *Kemalizm: Hegemonik bir söylem. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2, s.76.

iştirakini temin edecek olan halkçı bir devlet kurmak oldu. Ve bu prensipleri devleti kurduktan sonra CHP'nin eline ve mesuliyetine verdi."²⁹⁶

3.3. Devletçilik

Kemalizm'in altı okundan biri olan devletçilik Kemalistler arasında farklı algılanan ilkelerden biridir. Kapitalizm-Liberalizm ve Sosyalizm etkisinde kalan Kemalist aydınlar Devletçiliği kendilerini yakın buldukları siyasi rejime göre tanımlamışlardır. Bir çok konuda olduğu gibi Devletçilik konusunda da tanımı tam yapılmış bir Kemalist devletçilik anlayışı yoktur. Esasında bu Mustafa Kemal'in pragmatist yaklaşımı ve devrimci anlayışına da uygun bir durumdur. Yeni devleti inşa eden Ebedi şef ekonominin gidişatında da sabit bir model uygulanmasına karşıdır. Fakat Kemalizm'i bir ideoloji olarak inşa etmek isteyen farklı ekollerin temsilcisi Kemalist aydınlar ve bürokratlar devletçiliği bir devlet politikası olarak uygulamak istemiş bunu yaparken de dünya üzerindeki örneklerinden farklı özgün bir yol takip etmek istemişlerdir.

Bütün ilkelerin olduğu gibi Devletçiliğin de hedefi "yeniden inşa" dır. Milli ve Bağımsız bir ülke kurulurken ekonomi de hem bağımsız hem milli hem de Halkçı modelde olmalıdır. Siyasi bağımsızlığın sağlanmasının ön şartı olarak görülen ekonominin bağımsızlık aynı zamanda Kemalizm'in hedeflediği toplum ve ulus modeline de hizmet eden tarzda olmalıdır. Hızlı ve milli kalkınmayı amaçlayan ekonomik model 1930'larda Kemalist özgün ekonomik model olarak savunulmuş ülkeye katkıları devrimlerin hedefleri üzerinden çeşitle araçlarla halka anlatılmaya çalışılmıştır. Bu araçlardan biri de Ülkü dergisidir.

Ekonomide Kemalist modelin benimsediği esasların başında mali disiplin gelir. Hedef kendi mali disiplinine sahip bir ulus devlet olabilmektir. Çünkü imparatorluğun çöküşünde mali zaaf ve disiplinsizlik etkili olmuştur. Osmanlının çöküşünü her alanda yaşayan Kemalistler özellikle Umumi Harp esnasında kontrolsüz ekonominin sonuçlarını askeri yöneticiler olarak gözlemlemişler ve yeni devlet için bu durumu çok ciddi bir tehlike saymışlardır.

Yeni bir devlet ve ulus inşa eden Kemalistlerin belki de en büyük sorunu ekonomi mali disiplini. Osmanlı sonrası Türkiye'nin ekonomik durumunu ve Kemalist ekonominin ana çizgilerini 1930'ların iktisat vekili Mustafa Şeref Özkan şöyle ifade etmektedir: *"Cumhuriyet Türkiye'sinin eline menkul kıymet stokundan tamamen mahrum arazi itibariyle harabeler gösteren iktisadi faaliyet itibariyle mümaresesiz (bir beceresi*

²⁹⁶ Şükrü Kayanın nutku, (1937), Ülkü 9 (49) s.2.

olmayan) fakat azimli vatandaşlardan başka bir şeyi olmayan, iktisadi muvazene itibariyle geniş mikyasta açık veren bir ülke geçti. Bu noktayı daima göz önünde tutmalıdır. Böyle bir vaziyette ne yapılır. Cumhuriyet Türkiye'si bir nokta üzerinde teveccüh etti. Memleketin istihsal kuvvetini artırmak, iktisadiyatta esas olan memlekette istihsal kuvvetlerini yaratmak artırmaktır.”²⁹⁷ Sermaye birikimini Kemalistler uygulamalarda iki ayak üzerinde oturtur. Birincisi demiryolları diğeri de sanayi programlarıdır. Tarım politikaları daha çok sosyal politikaları destekleme köylüyü kalkındıracak devrimlerin amaçlarına uygun bir kitle haline getirme amacına yöneliktir. 1924-40 arasında sermaye biriktirme amacıyla özel kesim sanayii hatırı sayılır ayrıcalıkla teşvik edildi ve hızla gelişti. Ancak teşvik te görse özel sanayi ulus devlete ekonomide ve özellikle de savunmada sağlamlık verecek ölçek ve türde bir ekonomik baz ve hareket veremedi. Oysa sağlamlık Cumhuriyet kurucuları için kritik önemdeydi ve keyfe bırakılamazdı. Özel kesimin rejimi ayakta tutabileceği ve sağlamlaştıracağı düşüncesi özellikle 1930’lardan sonra artık rağbet görmedi hatta riskli bulundu. Sanayileşmenin ekonomi için önemi artmıştı ve bu noktada ekonomide ağırlık merkezinin devlet kesimine verilmesi izlenecek tek yol olmuştu. Devletçilik demiryolu politikasının dışında farklı uygulamalara da açık bir terimdi. Fakat somutlaşması sanayi programlarıyla oldu. Devletçilik sanayileşme arzusu ile özdeşleşti ve bu baz üzerinde gelişti.²⁹⁸

ABD kaynaklı ekonomik krizin serbest piyasa ekonomisine bağlı ülkeleri sarstığı dönemin ardından gelen 1930’lu yıllar Devletin ekonomik ve toplumsal politikaların merkezine yerleşmesi ile sonuçlandı. Birçok ülkede devlet-piyasa ilişkileri tekelci devlet kapitalizminin gerekleri doğrultusunda yeniden biçimlendi. Çoğu ülkede serbest piyasa ekonomisi Keynesçi model üzerinden yeniden örgütlenme yoluna gitti. Devlet üstlenici, belirleyici, düzenleyici olarak baş aktör oldu. Liberal kuramın devlet-toplum ya da devlet-piyasa arasında kurduğu karşıtlık ilişkisi ve bu iki alanın birbirinden bağımsız olabileceği kurgusu kriz döneminde geçerliliğini kesin olarak yitirdi.²⁹⁹

Türkiye’de ekonomik ve siyasi alandaki değişimler dünya ekonomik buhranı ile bağlantılı olarak şekillendi. Türkiye’nin ilk yıllarında dış ticaret tarımsal ürün ve hammadde ihracı ve buna karşılık sanayi ürünlerinin ithaline dayalıydı. Buhranla birlikte Türkiye’nin ihraç ettiği tarımsal ürünlerin fiyatında büyük düşüş olurken ithal

²⁹⁷ Kuruç, Bilsay. (2002). Kemalist Ekonomi Görüşü: Kesitler. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2 s.298.

²⁹⁸ Kuruç, 2002, s.299.

²⁹⁹ Kilim, E. E. (2007). Ülkü’de Devletçilik ve Planlama. *Memleket Siyasal Yönetim*, 2(5), ss, 175-191.

malların fiyatı yükseldi. Bu durum dış ticareti olumsuz yönde etkiledi. Dış ticaret hacmi daraldı. Fiyatların yeniden düzenlenmesi ve fiyatların kontrol altına alınması ihtiyacı devlet müdahalesini gerekli kıldı.³⁰⁰ Bunalıma karşı Türk Parasını koruma kanunu çıkarıldı. İthalat kotalarla sınırlandırıldı. İhracat teşvik edildi. Yarı resmi Milli İktisat ve tasarruf cemiyeti kuruldu. Buna benzer tedbirlerle krizin ülkeye etkileri azaltılmaya çalışıldı.

Kriz olmasa dahi ülkenin, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren içinde bulunduğu ekonomik durum ve Kemalizm'in milli ekonomi ideali gibi iç koşulların zorlamasıyla giderek kontrollü bir ekonomiye ve devletçiliğe yönelmekteydi.³⁰¹ Yine Başbakan İsmet İnönü Kadro dergisinde çıkan "Fırkamızın devletçilik vasfı" makalesinde devletçilik siyasetinin aldığı yolu anlatır. İnönü "*Biz iktisatta Devletçilik' i inkişaf için ve yeni düzeni kurmak için de feyizli ve müspet bir yol sayıyoruz...*"³⁰² ifadeleri ile kurucu kadronun devletçilik siyasetini siyasal rejimle aynı doğrultuda gördüklerin ifade eder.

1930'da SCF'nin ekonomik alanda liberal politikalara vurgu yapması Atatürk ve İnönü'nün Devletçilik ilkesi üzerinde titizlikle durmalarına yol açar. Başbakan İsmet İnönü 30 Ağustos 1930 da Kayseri-Sivas demiryolunun işletmeye açıldığı gün Sivas'ta yaptığı konuşmada ilk kez "Mutedil Devletçilik "ten söz eder.³⁰³ İnönü'ye göre "*Devletçilikten büsbütün vazgeçip her nimeti sermayedarın faaliyetinden beklemek kabahat, bu memleketin anlayacağı bir şey değildir.*" Atatürk, 27 Ocak 1931 günü yapılan CHP İzmir İl Kongresinde ekonomi alanında istenen başarının sağladığını ve artık "yepyeni bir güdümlü ekonomi düzeni" kurulacağını açıklar. İktisat vekili Bayar Cumhuriyetin yedi yıllık deneyiminin sonunu da geldiği noktayı şöyle özetler. "*Milletin muhtaç olduğu refahı bazı özel girişimlere ve bu girişimin dayandığı sermayeye bırakmak gerekirse en az iki yüzyıl daha bekleme dönemi geçirmemiz gerekir*"³⁰⁴ Bu açıklamalar göstermektedir ki Türkiye serbest piyasa ile kalkınma yolundan dönmektedir ve 1930'lar Türkiye'sinde devletçiliğin ve planlamanın kapsamı konusunda önemli tartışmalar yaşanmaktadır. Genel olarak tartışmalar SSCB deneyimini savunan ve devletin her alanda planlamacı olmasını savunan Kadrocuların anlayışı ile Kurucu Kemalist lider kadrosunun da savunduğu "Mutedil Devletçik, Güdümlü ekonomik düzen" anlayışı arasında geçmektedir. Buna bağlı olarak

³⁰⁰ Gümüsoğlu, 2005, s.109.

³⁰¹ Avcioğlu, Doğan. (1969). Türkiye'nin Düzeni. Bilgi yay. Ankara, s.212.

³⁰² İnönü, İsmet, 1933, Fırkamızın Devletçilik vasfı, Kadro 2,(22) s.4-6.

³⁰³ İnan, Afet(1933), Devletçilik ilkesi ve Türkiye Cumhuriyetinin birinci sanayi planı, TTK Ankara, s 24 .

³⁰⁴ Avcioğlu, Doğan.(1974),Milli Kurtuluş Tarihi, 3, Tekin yay. İstanbul, s.1394.

Türkiye’de Devletçilik piyasa ekonomisine alternatif bir yönde değil piyasa odaklı olarak gelişmiştir. Uygulanan plan ise piyasa öncelikli olmuştur.³⁰⁵ Ülkü dergisi de işte bu piyasa temelli devletçiliğin resmi temsilcisidir.

Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar, Kemalizm’in milli ekonomi ve bağımsız ülke ideali, Liberalizmin çöküşü, Buhranın etkileri gibi birçok etmenin yanında devletçi ekonomide piyasa odaklı mutedil bir devletçiliğe geçişin bir diğer nedeni ise Orta sınıfı genişletme ve rejime yükselen sınıflar üzerinden destek olarak sınıf farklarının ortaya çıkmasını engelleyerek rejimi sağlamlaştırmaktır. Ekonomi üzerinde etkili olan tüm kesimlerin mutabakatını sağlayarak uygulanan devletçilik, liberalizmin etkisinin azalmasını ve liberal politikaların dünyada iflasının da etkisiyle ülkenin liberal Kemalistlerinin de desteğini almıştır. İş Bankası Umum Müdürü olarak finans çevrelerinin bir nevi temsilcisi olan Celal Bayar Sanayileşme hareketlerine hız verilmesi için bütün milli kuvvet, kaynak ve unsurlardan çok istifade lazım geldiğini ifade eder. Bu durum yeni devletçiliğin Tüccar, sanayi ve finans kesimlerinin, büyük toprak sahiplerinin de menfaatine uygun olacağı ve her kesimin payını alacağı bir ekonomik mutabakatın sağlandığını göstermektedir. 1934’ten sonra ekonomi büyümeye geçmiş Büyük toprak sahipleri de dâhil herkesin payı genişlemeye başlamıştır. Ekonominin makro istikrarı buhran koşullarında da büyüme ortamında da mali disiplin sürdürülerek korunur. Bu durumda ekonomiye etki eden grupların Mutedil Devletçiliğe desteğini devam ettirir. Sınıfsız toplum idealini koruyan Kemalistler orta sınıfı büyötmeye çalışırken piyasa odaklı devletçi anlayışla da diğer kesimlerin desteğini sürdürmüştür.

Devletçilik 1931 yılında CHP programına yazılmış 5 Şubat 1937 tarih ve 3135 sayılı yasayla da Anayasaya girmiştir.

Devletçilik bizzat Atatürk tarafından şöyle tanımlanır: *“Bizim takibini muvafık gördüğümüz devletçilik prensibi bütün istihsal ve tevzi vasıflarını fertlerden alarak milleti büsbütün başka esaslar dâhilinde tanzim etmek gayesini takip eden ve hususi ve ferdi iktisadi teşebbüs ve faaliyete meydan bırakmayan sosyalizm prensibine müstenit kolektivizm kominizim gibi bir sistem değildir. Hülasa bizim takip ettiğimiz devletçilik ferdi mesai ve faaliyetleri esas tutmakla beraber mümkün olduğu kadar az zaman içinde milleti refaha ve memleketi mamuriyete erdirtmek için milletin umumi ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği işlerde bilhassa iktisadi sahada devleti fiilen alakadar*

³⁰⁵ Kuruç, B. (1999). *Yirminci Yüzyıl Planlama ve Türkiye*. Kamu yönetiminde Planlamanın kurumsallaşması sempozyumu, Yayınlanmamış Bildiri, 7-8-9 Haziran, Mersin.

etmektedir.” Görüldüğü gibi Atatürk’ün devletçilik anlayışı kısa sürede kalkınmaya dönük pragmatik bir anlayıştır. Türkiye’nin sermaye gücünün farkında olan Atatürk kalkınma için yerli özel teşebbüsün yetersizliği karşısında devletin “bazı büyük müşterek menfaatleri tatmine ancak muktedir olduğunu” özellikle vurgular. Bunun yanında “devlet ile ferdin karşılıklı faaliyet sahalarının ayrılması gerektiğini düşünür.”³⁰⁶

Ülkü dergisinin çıkarılmasında ve fikri yapısının oluşmasında en etkili isim olan ve bir dönem Resmi Kemalizm’in temsilcisi olan Recep Peker devletçiliği Atatürk’ten daha otoriter ve her alanı kapsayıcı şekilde tanımlamaktadır. Bu tanımda şüphesiz özellikle 1940’lı yıllara kadar Ülkü dergisinde ağırlığını koruyan bir anlayıştır. Peker 8 Mayıs 1935 günü CHP’nin 4. Büyük kurultayında devletin sınırlarını da ifade eden geniş kapsamlı devletçiliğini tanımlar: “*Amme haklarında anarşiyi besleyen ekonomi ve ulusal çalışmayı yıpratıcı ve ulus yığınını istismar eden Liberalizme karşı cephemizi daha da sıkılaştırıyoruz. Haklarda hürriyetin sınırını devletin varlığının içine alıyoruz. Teklerin ve hususi toplulukların faaliyetini genel menfaatlere aykırı olmamak kaydıyla bağlıyoruz. Ancak her yerde son nefesini vermekte olan liberal devlet tipinin kucagında beslenip büyüyen çalışmalar zincirini kırıyoruz ve sınıf kavgaları yollarını sınımsız kapatıyoruz. Liberal devletten ulus devlete geçiyoruz ... Türkiye’de ekonomik teşebbüs ulusal bütünlüğün ahengine uygun olacaktır*”³⁰⁷ Peker’in anlayışı Ülkü etrafında toplanan Kemalizm’in özet bir ifadesidir. Devlet ve umurun menfaati ancak devletin gücü ile tam tesis edilebilir. Kemalizm’in ulus devlet, kaynaşmış toplum ve devlete adanmış ortak menfaatler anlayışı devletçilik ilkesinin de hedeflerindendir.

Sınıfsız toplumu sağlamak için ferdi menfaatlerinin ve liberalizmin getirdiği sınıf kavgalarının ortadan kaldırılması Halkçı devletçiliği, dışa bağımlılığı ortadan kalkmak yerli sermaye biriktirmekte Milliyetçi devletçiliği temsil eder. Kemalist devletçiliğin en göze çarpan yanı da hiç şüphesiz milliyetçiliğidir. Tam bağımsızlığın ancak ekonomik bağımsızlıkla sağlanabileceğini bilen Kemalistler devletçi politikalarla bir taraftan milli sanayiye kurarken bir taraftan da yabancı şirketleri millileştirerek “Devletçiliğin şeref hanesine”³⁰⁸ yazarlar. Esasında da milliyetçi devletçilik Kemalizm’in devletçilik anlayışının da hem hedefini hem de sebebini oluşturan omurgadır.

Devletçilik politikası kısa sürede önemli başarıların kazanılmasına yol açar. Anadolu önemli sanayi kuruluşlarına kavuşur. Devletçilik kredi ve dış yardım olmadan

³⁰⁶ Aydemir, Şevket. Süreyya. (1963). *Tek Adam*. Remzi Kitabevi, s.451.

³⁰⁷ Aydemir, Ş. S. (1963). *Tek Adam*. Remzi Kitabevi, s.451.

³⁰⁸ Avcıoğlu, Doğan. (1973). Türkiye'nin Düzeni. *Bilgi*, s.217

kalkınmanın mümkün olacağını göstermiştir. Bu durum devletçilik fikrini savunanları güçlendirmiş rejime desteğin artmasını sağlamıştır. İzmir İktisat kongresi ve sonrasında liberal politikalara destek veren fakat bu politikaların yeteri başarı göstermemesi ve dünyada yaşanan gelişmelerin de etkisiyle Devletçi politikalara ağırlık veren Atatürk 1937 yılında Devletçi politikaları şöyle savunur: *“Türkiye’nin uyguladığı devlet sistemi sosyalizm den alınmış alelade bir nakil değildir. Bu Türkiye’nin ihtiyaçlarından doğma Türkiye’ye has bir sistemdir. Kişisel girişimini desteklemek fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını ve yerine getirilmemiş vazifelerini göz önünde tutarak vatanın iktisiatını devletin eline bırakmak. Türkiye Cumhuriyeti Devleti kısa bir zaman içiresinde özel girişimin yüzyıllarca başarmaya muktedir olmadığı şeyi yapmayı başarmıştır.”*³⁰⁹

Devletçiliğin özellikle 1929 Buhranından sonra daha sık tartışıldığı Türkiye’de Kemalizm’i bir ideolojiye dönüştürmek isteyenlerde Devletçilik konusunda farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Ülkü Kemalistler de hem Ülkünün sayfalarında hem diğer halk evi yayınlarında daha çok Peker’in temsil ettiği Resmi devletçilik anlayışını halka anlatmaya çalışmışlardır. Eskinin reddi ve yeni rejimin faydaları burada da hâkim anlatımdır:

“Osmanlı İmparatorluğu Galata sarraflarının boy boy murabahacıların tuzağına düşmüştü. Yabancı kapitaller yabancı tecimenler yurdu sarmıştı. Bunlar paramızı dışarı çeker zararlı böcekler gibi kanımızı emerdi. Onlar yurdu kendi çıkarlarına göre istedikleri yere sürüklüyorlardı. Yurttan yok pahasına alıp götürdükleri mahsulleri üzerinde bir parça işlettikten sonra gene bize ateş pahasına satıyorlardı. Bir tek ulusal fabrikamız yoktu. Yediklerimizin çoğu giydiklerimizin hepsi dışarıdan gelirdi. Koca imparatorlukta 3,357 km demiryolu 60 yılda yapılmıştı. Bunların bir metresi bile bizim değil hepsi yabancı şirketlerindi. Çektiğimiz bütün para sıkıntıları hep o zamanın cezalarıdır...

*Devletçiyiz: Kurak ovalara kanallar açtı. Geçilmez nehirlerle köprüler yaptı. Eskiden yabancı şirketlerin elinde bulunan su, havagazı, telefon gibi birçok işler devletin eline geçti. ...*³¹⁰

³⁰⁹ Borak, Sadi. (1998). *Atatürk’ün Resmi Yayınlarına Girmemiş Söylev, Demeç, Yazışma ve Söyleşileri Konuşmaları*. Kaynak Yayınları.

³¹⁰ Anonim, Halkevlerinden Halka, s.10-11

Ülkü'deki ekonomiye uygulanan Devletçiliğin ana hatları bu hâkim anlayıştır. 1940'lara kadar da Devletçilik birçok yazı ile anlatılmaya çalışılmıştır. 1940'lardan sonra Dünyada da politikaların değişmesiyle özellikle de Savaş sonrası ekonomi anlayışların değişmesiyle Devletçilik daha az yazılan bir ilke haline gelmeye başlamıştır. 1940'lardan sonra devletçi politikalara olan ilginin azalmasında savaş yıllarında ekonomiyi savunma harcamalarına ve tüketime göre yönetme politikalarının sonuçları da etkili olmuştur. Savaş ekonomisi sanayi yatırımcılarının askıya alınmasına yol açmış, tarımsal üretim düşmüş, gelirler azalmıştır hızlı sanayileşmenin yaşandığı dönemdeki olumlu hava bozulmuş bunun yanında savaş ekonomisinden ve karaborsacılıktan zenginleşen tüccar kesimi ve yeni ekonomik güçler de savaş sonrasında liberal politikaları savunmaya başlamışlardır.

Partinin ve kadroların eskimesi, yorgunluğu, savaş yılların ekonomi ve kıtlık faturalarının partiye kesilmesi siyasi alanda değişim taleplerini de getirdi. Güçlenen yeni tüccar ve büyük toprak sahiplerinin de desteğini alan liberallerin daha doğrusu savaş sonrası iç ve dış şartları iyi okuyarak kitlelerin desteğini bulmak için liberalleşen DP'nin siyasi sahaya çıkmasıyla da devletçi politikalar gündemden düştü. Kendi menfaatlerini düşünen özel teşebbüse ortak yarara hizmet etmeyen anlayışlara şiddetle karşı çıkan Ülkünün yazarları II. Dünya savaşının sürdüğü yıllarda karaborsadan kazanç sağlayanları sert dille eleştirir ve bu kesimleri "ticaret terbiyesi olmayan" tüccarlar olarak tanımlar.

*"Bu günkü azgın kazançlara kapılarak memurluktan çekilip ticaret yapanlar çoğalmıştır. Ama herkes tüccar olamaz. Çünkü serbest mesleklerde kazanmak hırsının karşısında vicdan duygusu ve cemiyet vardır. Bunların kaynaşmasından bir kaide meydana gelir. Bu da ticaret terbiyesidir İnsan ne kadar zengin olursa olsun yine cemiyet içinde yaşar. Mesut adam zengin adam değil muhitini mesut ve refahlı gören adamdır. Bu günün muhtekirleri yabancılar değil fakat vatan ve millet vazifelerini düşünmeyen insanlardır. Vakıa şahıslar değişmiştir. Fakat ruh soymak ve sömürmek ruhu aynıdır"*³¹¹ Bir idealin ve devrimci bir Kemalizm'in temsilcileri olan Ülkücü Kemalistler bu yeni sınıftan oldukça rahatsızdılar. Bu sınıfları devrimin ideallerine aykırı görürler. Fakat savaş sonra değişimi okuma da yetersiz kalırlar. Bu yeni sınıf Kemalist olmasına karşın Ülkü'nün Devletçilik anlayışına karşıdır. 1930'lardan ikinci dünya savaşının sonuna kadar hızlı kalkınma ile başarılı olan devletçilik politikası savaş

³¹¹ Osten, Necmi. (1943). Konuşma. *Ülkü*, 54, s.1.

sonrası etkinliğini yumuşatsa da Ülkünün yayınlandığı yıllarda Ülkücü devletçilik oldukça etkili bir politikadır.

Ülkü dergisi ekonomik konularda piyasa temelli devletçiliğin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Devletçilik anlayışı ve planlama kavramı konusunda dergideki görüşler resmi ideolojinin ve Tek Parti'nin yaklaşımlarını anlamak için oldukça önemlidir. Recep Peker gibi derginin ana çizgisini oluşturan Kemalizm'in teorisyenlerinin devletçiliğinin yanında Celal Bayar gibi liberal devletçilerin görüşleri de dergide yer bulmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde Dergi yazarlarının devletçilik konusunda kendi aralarında düşünce çeşitliliği gösterdiği dönemin devletçilik anlayışında zaman zaman kırılmaların yaşandığı görülmektedir. Diğer ilkelere göre devletçilik daha dinamik bir yapıya sahiptir ve pragmatik bir tarzda ele alınmıştır. Buna rağmen ülkünün ana fikrini oluşturan kadroların diğer ilkelere katı devletçi tutumu ve daha otoriter yaklaşımları özellikle 1940'lara kadar derginin sayfalarında hâkim düşüncedir.

Ülkü'nün genel yaklaşımı her alanda devleti etkin kılmaktır. Ekonomik alan ise bundan ayrı düşünülemez. Devlet en üstün bir zümre kuvvet ve kudret sahibi teşekküldür. Devlet sahip olduğu otorite sayesinde milletin bütünlüğünün sağlanması amacıyla her türlü itilafı bertaraf ederek ahengi ve gelişmeyi sağlayacak tedbirleri alır. Her alanda devletin rehberliği ve öncülüğü gerekir. Bu Ülkü'nün ana çizgisidir: *“Devletin bütünlüğü tam ve mükemmel bir halde taazzuvu ve teşekkülünü mümkün kılmak. Bütünlüğün yüksek menfaatlerinin lüzum gösterdiği sanayii mesela askeri sanayii bizzat kurmak zümrelerden vazifelerini yapmayanların işini kolaylaştırmak veya bizzat bunlarını işini de kendi yapmak dış ticaret mürakebesi altında bulundurmak ve hatta bizzat tanzim etmek salahiyeti ve vazifeleri haizdir.”*³¹² Ülkünün devletçilik anlayışında devlet toplumun her alanında kalkınmayı sağlayıcı, birliği ve bütünlüğü sağlayıcıdır. Sınıf kavgalarının önlenmesi için devletin kontrolü şarttır. Öte yandan liberal sistemler tüm dünyada çöküntü içindedir. Ülkenin içinde bulunduğu şartlarda da özel sektörün istenilen kalkınmayı sağlamaya imkânı yoktur.

Devletçilik büyük bedeller ödenerek sağlanan bağımsızlığın korunması için de şarttır. Emperyalizmin sömürsünden kurtulmak ancak milli ekonomi ile sağlanabilir. Batılı devletler sömürülerini liberal sistemlerle sürdürürken bundan kurtulmanın yolu Milli Ekonomiye kurmak olarak görülür. Ülkünün devletçilik anlayışının en güçlü dayanağı milli ve bağımsız ekonomi hedefidir. Milliyetçilik devletin kurucu prensibidir ve Milli

³¹² Aydoslu, S. (1933). Milliyetçi ve Taazzuvcu İktisat 1. Ülkü, 1(3), s.203.

bir devlet olmanın en önemli şartı milli bir ekonomi kurmaktır. Liberalliği savunan ülkeler kendinden bir şey vermeksizin başkalarından bir şey almak için çalışan ülkeler olarak görülür. Ülkünün tanınmış yazarlarından Falih Rıfkı Atay geri kalmış ülkelerin gelişmiş ülkelerin baskısı altında olduğunu belirtir ve “eğer birkaç büyük devlet kendi çıkarlarını birleştirebilselerdi dünyanın öbür kısmına “liberalizm düsturlarını” dikte etmeye kalkışacaklardı” diyerek liberalizmin sömürü aracı olarak kullanıldığını ifade eder. Ona göre esas dava XIX. yüzyıl siyasi istiklal davasından XX. yüzyıl iktisadi istiklal davasına geçilmiş ve coğrafyadan sonra ülkeler refahın paylaşımına girişmişlerdir.³¹³ Atay’a göre bağımsızlık mücadelesini başaran Türkiye sanayileşmiş ülkelerin ihtiyaçlarından ziyade kendi milli çıkarını düşünerek sanayi atılımını gerçekleştirmeye başlamıştır. Buna göre ilk yıllarda içe kapanık şekilde yeniden inşa ve daha sonra korumacı devletçi kalkınma olarak nitelenen sistemlerle ilerlemeye devam eden Türk ekonomisi kendi yolunu tamamen ülkenin kendi ihtiyaçlarına göre çizmiştir. Bu durum devletçi ekonomi anlayışının başarısıdır.³¹⁴

Ülkü yazarlarına göre başarı devletçi ekonomi ile mümkündür bunun dışındaki sistemler devleti felakete sürükler, en çok eleştirilen sistem de Liberal ekonomik sistemdir. Beş yıllık planın uygulanmaya konduğu ilk yıllarda planın başarılarıyla birlikte Ülkü yazarları sisteme daha çok sahip çıkmış daha sağlam yazılarla sarılmışlardır. Esasında bu yıllar devletçi ekonominin de altın yıllarıdır: *“Liberal iktisat denilen ticarete ferdi kar ve hürriyet rejimi yaptığı hatalar uzun gidişte cemiyet ve tabiat kanunlarının silsilesi ile düzeltilse bile medeniyet yolunda kaybedilen zaman ve birçok emeğin ve birikmiş servetin heba olması bakımından çok ziyandır. Diğer yandan dünyanın beynelmilel bir beşeriyet esası üzerine olmaktan ziyade milliyetçi ve müstakil devletler esası üzerine kurulmuş olması da devlet halinde siyasi istiklallerini kurmuş millet halinde kültür istiklallerini şuurlaştırmış olan cemiyetlerin iktisadi istiklallerine de sahip olmalarını bir zaruret haline getirmiştir. Bu hakikatlerin birçok acı tecrübelerinden sonra anlaşılmış olmalıdır ki son senelerde bütün ileri memleketlerde “Planlı ve devletçi iktisat” görüşünü kuvvetlendirmiştir.”*³¹⁵

Daha önce de belirtildiği gibi Ülkü yazarları devletçilik konusunda kendi aralarında düşünce çeşitliliği gösterirler. Bu çeşitlilik dönemin ruhunu uygun olarak Devletçilik hakkında Kemalistlerin henüz ortak bir tanıma ulaşmadıklarını da göstermektedir. Fakat

³¹³ Rıfkı, Falih. (1933). Londra Dersi, Ülkü Evleri Mecmuası, 1(6) s.418.

³¹⁴ Atay, 1933, s.418.

³¹⁵ Köymen, K. N. (1934). Bizim Planımız. Ülkü, 3(13), s.16.

Ülkü yazarlarının devletçilik konusunda üzerinde ittifak ettikleri bir konu varsa o da devletçiliğin Kemalizm'in uygulanabilmesi için önemli bir ilke olduğudur. Kemalizm'in en önemli hedefleri olan sınıfsız toplum, Milli ve bağımsız bir ülke olarak yaşayabilme çağdaş ve ilerici bir toplum yapısına ulaşma ancak Devletçiliğin sağlayacağı imkânlarla mümkün olabilir.

3.3.1. Korporatist Devletçilik ve Milletçi Taazzuvcu Ekonomi

XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Avrupa'da muhafazakâr düşüncenin yeni bir dalı olarak gelişen ve Birinci Dünya savaşından sonra küçümsenmeyecek bir siyasal etkinliğe ulaşan korporatizm Kemalist rejimin kurucu kadroları ve politikaları için güçlü bir ilham kaynağı olmuştur. Korporatizm siyasal ideolojiye yansımaları yanında genellikle devletçilik olarak kodlana gelen ekonomi-politika uygulamalarının asıl saiki olarak kendini göstermiştir.³¹⁶

Ekonomik düzlemde Korparatilizm'e ve kapitalizmin getirdiği tüm ilişkiler ağına siyaset ve toplumsal düzlemde de bireyselleşmeye temelden karşı olan korporatizm gerek ekonomide ve siyasette gerekse de toplumsal ilişkilerde bireyi kontrol altına almayı ve insanların bireyselleşmesinin önüne geçmeyi hedefleyen bir toplum projesidir. Kemalistlerin etkilendiği Devlet Korporatizmi ise ülke içinde bulunan herkesin devlet tarafından alınan kararlara riayet etmesini sanayicilerden işçilere memurlardan amirlere bütün vatandaşların devletin gösterdiği hedef doğrultusunda işbirliği-dayanışma ve uyum içinde faaliyet göstermesini esas alır.

Korporatist ideolojinin 1920'li yıllarda ivme kazanmasıyla birlikte Avrupa'nın kimi bölgelerinde bu yeni anlayışın feodalizmin ve liberalizmin ardından insanlığın geldiği yeni nokta olduğuna inanıldı. 1930'lı yıllarda yaşanan ciddi boyuttaki ekonomik kriz nedeniyle liberalizm ve demokrasi "her kafadan bir sesin çıktığı" rejimler olarak anılmaya başlandı. Kriz nedeniyle problem yaşayan ABD demokrasisine karşılık Almanya ve İtalya'daki nizamlı Korporatist idarelerin güçlenmekte oluşu bu ideolojiye olan ilgiyi de arttıracak. Türkiye'de mesleki temsil olarak çevrilen Korporatist siyasal yapılanmayı ilkin birinci dünya savaşı sonlarına doğru İ.T. fırkası içinde bir grup savunmuştur.³¹⁷ Savaş sonrasında da tartışılan Korporatizmi CHP içinde önemli bir rol üstlenen Necmettin Sadak, Mahmut Esat Bozkurt ve Recep Peker gibi isimler ülke gündemine taşımışlardır.

³¹⁶ Kansu, Aykut. (2001). Türkiye'de Korporatist Düşünce ve Korporatizm Uygulamaları. *Türkiye'de Modern Siyasi Düşünce Kemalizm*, 2, s.253.

³¹⁷ Kansu, 2001, s.258.

1921 Teşkilatı Esasiye kanun tasarısı tartışılırken mesleki temsil projesi üzerinden Korporatizm gündeme getirildi. Tam teşekküllü bir korporatif yapıya dayanan bir anayasal düzen kurulmasını hedefleyen Bazı Kemalistler loncaların yeniden ihyasını yeni kurulacak Korporatist meclislerde siyasal temsilin partiler aracılığı ile değil ülke genelindeki iş kollarını temsil eden loncalar aracılığı ile yürütülmesini savundu. Bu yeni yapıda değişik çıkarlar etrafında örgütlenmiş siyasal partilere ve seçimlere ihtiyaç kalmıyordu. Ancak bütün propagandalara rağmen gerek meclis içinde gerekse kamuoyunda büyük tepki gören bu anayasa tasarısı sonunda reddedildi ve 1921’de yasalaşan Teşkilat-e Esasiye kanunu klasik prensipler üzerine inşa edildi.³¹⁸

1923’ten başlayarak 1946 yılına kadar sürecek olan Tek parti döneminde Korporatist yapı rejimin siyasal yapısına da uygun olarak yeniden gündeme geldi ve uygulama sahası buldu. Tek parti rejiminin ideologlarından ve ülkü dergisinin de fikri yapısını oluşturan Recep Peker 1935 yılında basılan “İnkılap Dersleri Notları” adlı kitabında Korporatizmin en açık ve net savunmasını yapmış, hem sosyalist ve komünist rejimlere hem de ağırlıklı olarak kapitalist ekonomik düzene ve liberal demokratik rejimlere son derece sert saldırılarda bulunmuştur. Peker’e göre çok partili rejimler ülkeleri bunalımlara sürükleyen devlet yapısını zayıflatan ve genel olarak istikrarsızlığa yol açan bir sistemdi. Peker toplum içinde ortaya çıkabilecek çok sesliliği devlet için en büyük tehlike olarak görür.³¹⁹ Bu durum aynı zamanda ferdiyetçiliğe karşı olan ve çok partili hayatı reddeden korporatizmin açık ifadesidir.

Korporatist düzende ekonomi kendi kendine yeter hale gelmelidir. Tüm ihtiyaçları yerel ekonomi tarafından karşılanması öngörülür. Korporatist modele göre bir ülkenin kendi sınırları içinde kendi tüketeceği bütün malları üretebilmesi ve bunun sonucu olarak ta herhangi bir dış kaynağa ihtiyaç duymaması dışa bağımlı olmaması gerekmektedir. Kapitalizm üretimin sürekli arttığı ve tüketimin teşvik gördüğü bir düzendir. Hâlbuki Korporatizm yanlıları için ideal olan fazla ve gereksiz tüketimin önlenmesi idi. Korporatizmin bu temel özellikleri yeni kurulan Cumhuriyetin de idealleriyle örtüşüyordu. Krizin de etkisiyle kendi yağıyla kavrulan bir iktisat yaratma çabası ülke ekonomisinin işleyişini belirleyen öncelikler arasına girdi.

Dünya çapındaki ekonomik bunalımın aşırı tüketimden kaynaklandığını savunan Kemalist ekonomi bürokratları Türkiye’nin de böyle bir tehlikeye maruz kalmaması için üretimi en ince ayrıntısına kadar planlamanın gerekliliğine savundular. Bu planlama

³¹⁸ Kansu, 2001, s.258.

³¹⁹ Kansu, 2001, s.261.

tarımda nerede ne kadar ekim yapıp hangi fiyattan nerede pazarlanacağı konusunda sanayide hangi sektörün ne kadar üretim yapacağı bunun hangi fiyattan kime satılacağına kadar alınacak tüm kararların merkezi devlet otoritesi tarafından belirlenmesi anlamına geliyordu.³²⁰ 1930'lu ve 1940'lı yıllar boyunca özellikle ekonomide Devletçi uygulamalarla bu planlama hayata geçirilmeye çalışıldı. Ülkü dergisi de hem bu uygulamaların halka benimsetilmesi için aydınları yönlendirmeye çalıştı hem de Ziraat-Sanayi tartışmaların merkezlerinden biri haline geldi.

Korporatizmi Ulus devlet kavramıyla bayraklaştıran CHP'nin konuya yaklaşımını parti genel sekreteri ve ideoloğu Recep Peker'in 1935 yılı CHP programı ile ilgili yaptığı açıklamalarda görmek mümkündür: *"Feodal Devlet batı onun yerine gelen liberal devlette kendi içinden tefessüh neticesinde dünyanın her yerinde çöküyor yerine çeşit çeşit devlet tipleri kuruluyor arkadaşlar Feodal devletten sonra gelen liberal devletin yıkılışı ulus devletin doğuşu devrini getirmiştir. Ulus devlet keyfi bir idare değildir. Her kafadan bir ses çıkaran dağıtıcı bir idare demek te değildir. Bizim anladığımız ulus devlet nizamlı bir idarede herkesin özel teşebbüsü demektir"*³²¹ Yeni devletin devlet anlayışı Ulus devlet çizilirken 1935 programında Devletçilikte Kemalist Korporatizme uygun olarak tanımlanıyordu.

*"...Devletin ekonomi işleri ile ilgilisi filig surette yapıcılık olduğu kadar özel girişimlere de ön vermek ve yapılmakta olan işleri düzenlemek ve kontrol da etmektir. Devletin filig olarak hangi ekonomik işleri yapacağını belirtmesi ulusun genel ve yüksek aşışlarına bağlıdır. Bu lüzum üzerine devletin filiğ olarak kendi yapmağa karar verdiği iş eğer özel bir girişit (teşebbüs) elinde bulunuyorsa onun alınması her defasında özgü bir kanun çıkarmağa bağlıdır..."*³²² Bu tanımda da görüldüğü üzere devlet ekonomi üzerinde tam hâkim konumdadır ve bu durum özel sektörü de planlayan Korporatist düzenleyiciliğin yansımasıdır. Kemalizm'de her ferdin devlete karşı görevleri vardır. Toplumun her kesimi devletin koyduğu hızlı kalkınma hedefi doğrultusunda üzerine düşen görevi yerine getirmelidir. Bu nedenle 1935 programında Grev ve lokavt yasaktır. Devletin koyduğu hedefe ulaşmayı engellemeye kimsenin hakkı yoktur. Piyasa da üretim de fiyatta devletin denetim ve düzenlemesi altındadır.

Korporatist Devletçiliğin en önemli tartışma ve propaganda aracı olan Ülkü dergisi bu anlayışını ekonomi yazılarında önemli ağırlığı olan Aydoslu Said üzerinden

³²⁰ Kansu, 2001, s.265.

³²¹ Parla, Taha. (2008). *Türkiye'de siyasal kültürün resmî kaynakları*. Deniz Yayınları. s. 219.

³²² 1935 CHP Programı.

açıklamaktadır. Aydosluya göre üç temel ekonomik sistem vardır. Bireyci ekonomi sistemi, komünist sistem ve milliyetçi organizmacı (taazzuvcu) sistem. Bireyci sistem bütün ekonomik sistemi birey temelli kuran sistemdir. Bireyi harekete geçiren güdü kişisel çıkardır.³²³ Komünist sistemde Aydosluya göre birey çıkarlarına dayalıdır. Korparatist Devletçiliği yansıtan milliyetçi taazzuvcu sistemin ise özellikleri şöyledir: *“Milliyetçi ve taazzuvcu ekonomide konu önceki iki ekonomi sisteminin tersine bütünlüktür. Milletin toplumsal varlığıdır. Bu amacı elde edenlerde bütünlüğün temsilcisi ve organları sıfatıyla çeşitli ekonomi şubeleri ve bireylerdir. Bu şubeler ve bireyler milliyetçi ve taazzuvcu ekonomi sisteminde kendi varlıklarını korur ve sağlarken toplumun yüksek amaçlarına uyar. Böylece kendi kendilerine karşı sorumlulukları yanında ve daha fazla organı oldukları toplumun ortak amacının sorumluluğunu da yüklenmişlerdir.”*³²⁴ Ortak yarar ve toplumun menfaatlerinin kişisel menfaatlerden üstün tutulması Kemalizm’in ana temalarındandır. Sınıfsız kaynaşmış topluma ulaşma sınıfları yok saymadan ortak ideal etrafında birleştirme düşüncesi korporatif kurumları gerekli kılmaktadır. Korporatif devletçilikte piyasa ekonomisi temel alınmakla birlikte bu piyasa serbest sıfatını kaybetmiş görünür. Devletin her sektörde egemenliğini sağlayan örgütleri oluşturması ve bu örgütler aracılığı ile piyasayı yönetmesi beklenir.

Milliyetçi taazzuvcu sistemde Tarım, sanayi, ticaret gibi sektörlerde politikaları uygulayan kurumların kooperatif, korporatif ve birlik şeklinde örgütlenerek hem devletin hem de o politikayı uygulayan zümrenin denetimi altında bulunması ana unsurdur. Bunun için kooperatiflerin birliklerin baroların, esnaf cemiyetleri gibi korporatif örgütlerin devlet tarafından oluşturulacak bir düzen içinde bütünleştirilmesi gerekmektedir.³²⁵ Bireyciliğin ve serbest rekabetin zararları Korparatist devletçiliğin Kemalizm’le örtüşen en önemli yanıdır. Bu zararları ortadan kaldırmanın yolu İtalyan ve Alman deneyimlerinde başarılı görünen Korparatist uygulamalarda görülür: *“Kartel, Konser her türlü iktisadi birlikler kooperatifler birliği ve kooperatifler (Kendi kooperatif birlikleri esas ile düzenlenmesi alım-satım kooperatifleri ve özellikle bunların bölge bölge ve bölgelerin üstünde de ülkeyi kapsayan birlikleri ki başka memleketlerde de görüyoruz –İtalya, Almanya- ve biz de de yapılmasını çok temenni*

³²³ Aydoslu, Said. (1933a). Milliyetçi ve Taazzuvcu İktisat 1. Ülkü, 1(3), s.202.

³²⁴ Aydoslu, 1933a, s. 203.

³²⁵ Kilim, E. E. (2007). Ülkü’de Devletçilik ve Planlama. Memleket Siyasal Yönetim, 2(5), s. 180.

ediyoruz.)”³²⁶ Görüldüğü gibi sistem tekelci sermayenin örgütlenmesine de gereksinim duymaktadır.

Mazhar Nedim’in İtalya’da uygulanan korporatist sistem hakkındaki açıklamaları Aydoslunun savunduğu sistemi de aslında açıklamaktadır: *“Bir Cemiyet alınız içindeki bütün sınıfları bütün meslekleri örgütlendiriniz. Bu kuruluşları birbirine bağlayınız. Kümeleri de bir tek partinin mekanizmasına bağlayınız. Elde edeceğiniz sonuç Mussolini’nin nutuklarında tasarladığı Korporatif İtalya devletidir”*³²⁷ Aydoslu ’ya göre de Devlet bütün bu örgütlenmelere düzen getirip bütünleştirmekte görevlidir. Devlet zümreler arası çatışmaları bertaraf eder bunların bütünlük içinde gelişimini sağlar. Zümrelerden işini yapmayanların işini kolaylaştırır veya bunların işini kendisi apar. Dış ticareti denetim altında tutar tüm bu işleri yaparken gelirini kendi öz kaynaklarından sağlar milli faaliyetlere sekte vuracak vergi sistemlerinden sakınır.³²⁸ Milliyetçi organizmacı sistemde herkesin eşitliği değil eşitler arasında eşitlik geçerlidir. Bu eşitlik düşüncesi herkese gerçekten layık olduğunu veren dağıtıcı adalet düşüncesi ile tamamlanır. Herkes bütünlüğe ne getirdiyse onu almalı herkes boyunun ölçüsüne göre ³²⁹ bütünlükte yer almalıdır.

Ülkü yazarları toplumu her açıdan bir bütün olarak görürler “fertler bu bütünün organlarıdır” İnsan canlı ve uzvi bir varlıktır. Onun oluşturduğu toplumda uzvi bir varlıktır. Bir insanın el, kol, ayak, göz, beyin vs. gibi organları arasında nasıl bir uyum ve bütünlük varsa milliyetçi ve taazzuvcu iktisat sisteminde de bir bütünlük mevcuttur. *“... bu gayeyi elde edenler de bütünlüğün mandateri ve uzuvları sıfatıyla muhtelif iktisat şubeleri ve fertlerdir. Bu şubeler ve fertler milliyetçi ve taazzuvcu iktisat sisteminde kendi varlığını muhafaza ve temin ederken cemiyetin yüksek gayelerine tevafuk ederler. Bu suretle değil yalnız kendi kendilerine karşı bir mesuliyet aynı zamanda ve daha ziyade uzvi oldukları cemiyetin müşterek gayesinin mesuliyetini de yüklenmişlerdir”*³³⁰ ifadeleri ekonomik faaliyetlerin bütünlüğünü ortaya koymaktadır.

Korporatist modele göre bir ülkenin kendi sınırları içinde kendi tüketebileceği bütün malları üretebilmesi ve bunun sonucu olarak ta herhangi bir dış kaynağa ihtiyaç duymaması dışa bağımlılık olmaması gerekmektedir. Korporatizm yanlıları için ideal olan fazla ve gereksiz tüketimin önlenmesidir. Bu yaklaşım İsmet İnönü dahil Kemalist

³²⁶ Aydoslu, 1933, s. 450.

³²⁷ Nedim, Mazhar. (1934). İleri Hukuk. *Ülkü*, 3(15), s. 184.

³²⁸ Aydoslu, S. (1933a). Milliyetçi ve Taazzuvcu İktisat 1. *Ülkü*, 1(3) s. 205.

³²⁹ Aydoslu, (1933), s. 280.

³³⁰ Aydoslu, (1933), s. 203.

kurucu kadronun hemen tamamında kendi gösterir. İnönü, “*Millet milli mücadeleyi kendi parası ile kazandığını ve on yıllık geçmiş olan devletin yeniden inşa sürecinin de benzeri bir yöntemle gerçekleşeceğini milletin kaderinin kendi kaynaklarına dayanarak belirleneceğini...*”³³¹ İfade ederek dışa bağımlılığa karşı olduğunu belirtmektedir. Türkiye açısından kendi kendisine yeten bir ülke olmanın yolu üç beyazlar olarak adlandırılan ürünlerin ülke sınırları içinde üretimi ve tüketiminden geçiyordu. Yeterli buğday ve şekerin Türkiye’de üretilip tüketilmesi ihtiyaca yetecek kadar pamuğun yetiştirilmesi resmen “devletçi” olarak adlandırılan korporatist politikaların en önemli öncelikleriydi.³³²

1930’lu yıllardan başlayarak tarımda Toprak Mahsulleri Ofisi, sanayise Sümerbank ve madencilik alanında Etibank Türkiye’de modern ekonominin tüm kurum ve kuruluşlarını denetim altında tutan yapılar olarak varlıklarını sürdürdüler. Bunun yanında Bankacılık sektöründeki daralmanın da etkisiyle yatırımcıların ihtiyacı olan kredilerin temini için kurulan kooperatifler de korporatist devletçiliğin bir başka ayağını oluşturdu. Kooperatifler dağıttıkları krediler ve ellerindeki diğer yetkilerle tarımsal üretici ve esnaf üzerinde onları denetim altına alan bir mekanizma oluştu. Korporatist bir tasavvur çerçevesinde kooperatifçilik özellikle küçük tarım işletmelerinin devlet denetimi altında zorunlu olarak katılması gereken birlikler haline geldiklerinde tarımsal üretimde hemen her türlü kontrolün gerçekleştirilmesine olanak sağlamaları bakımından devletin önemle üzerinde durduğu bir konu oldu. Özellikle devlet denetimi altında kooperatifleşme kırsal alanda korporatist bir toplum yaratmanın en önemli araçlarından biriydi.³³³

Ülkü dergisinin “Köycülük” yazarlarının da düşüncelerinde planlamacı, devlet kontrolünde bir köy ekonomisi vardı. Köycülerde diğer Ülkü yazarları gibi Köylüyü devrimin yeni Cumhuriyetin hizmetinde bir bütünün parçası olan toplumsal bütün olarak görmekteydi. Bu ise korporatizmin toplum projesinin bir yansımasıydı. Köycüler köylünün “demokrasi vatandaşı” olarak yetiştirilmesini istemektedirler. Bunun sağlanabilmesi için de “Köy iktisadının teşkilatlandırılması” gerektiğini³³⁴ savunurlar.

³³¹Kilim, E. E. (2007). Ülkü’de Devletçilik ve Planlama. Memleket Siyasal Yönetim, 2(5), s. 180. , s. 183.

³³²Tekeli, İ, ve İlki, S. (1934). *Atatürk Döneminin Ekonomik ve toplumsal sorunları 1923-38*. İstanbul. Yüksek İktisat ve Ticaret mektebi mezunları derneği yay. İst. s.283; Kansu, 2001, s. 264.

³³³ Kansu, 2001, s. 266.

³³⁴ Köymen, 1933, s.357.

Köyün iktisadının teşkilatlandırılmasıyla ekonominin devlet kontrolünde iyileştirilmesi için Köycüler iki farklı öneri getirirler biri Halk dükkânları diğeri ise sanayinin köyde kurulmasıdır.

Köylünün sömürülmesini önleme amacıyla teklif edilen halk dükkânları vasıtasıyla devlet, ürünün üreticiden köylü tüketiciye ulaştırılmasında dağıtıcılık ve aracılık işini üzerine almaktadır. Devletin ve belediyelerin ortaya koyacakları sermaye ile günümüzdeki süpermarket tarzında kurulması önerilen bu dükkânlar “*Zavallı Türk köylüsünü en basit ihtiyaçları için aracı ve tefecilerin elinde esir oyuncak olmaktan kendi ürününü bile yiyemeyecek kadar soyulmaktan kurtarmakla kalmayacak ona hakiki insan gibi yaşama isteğini uyandıracaktır. Onda iktisat, elbirliği ile ilerleme bilinci uyandıracak kooperatifleşmesine zemin hazırlayacaktır.*”³³⁵ Kooperatifleşme ise köylüyü sermayenin istismarından kurtaracak yoldur.³³⁶

Ekonominin devlet tarafından kontrolünü ve teşkilatlanmasını savunan köycülük ekonomi tartışmalarında ziraatçı olan köylüyü sanayici olan şehir karşısında korumak amacıyla “Köyde sanayi” teziyle ortaya çıkmışlardır. Türkiye için oldukça orijinal ve yeni olan bu tez kırsal alanın sorunlarını çözecek gerçekçi çözümler yerine korporatist düzeyde sağlanacak istikrarlı ve durağan yaşantının kentsel alanlar dışında nasıl sağlanabileceği üzerine kafa yorulan bir proje idi. Halkçılığın köye ve kırsal yapıya bakış açısı genellikle “Milletin efendisi” olarak yüceltilen köylünün nasıl kapitalist bir üreticiye dönüşmeden ve Pazar ekonomisine eklemlenmeden köyde tutulabileceği sorunsalı etrafında şekillenmektedir.³³⁷

Köyde sanayi fikrine göre, köylü işçi fabrikalara ortak edilerek yiyeceğini sağlayabileceği kadar toprağa sahip olarak proleterleşmekten kurtarılabilir. Böylece küçük ölçekli fabrikalar kurularak hem köy-kent çelişkilerinin derinleşmesi önlenerek hem de sınıf çelişkilerinin keskinleşmesi engellenebilecektir.³³⁸ 1930’lu yıllar ve devamında Türkiye’de tarımın egemen olduğu yapı sermaye ve emeğin örgütlenme düzeyinin düşüklüğü korporatist devletçiliğinin uygulama olanağını azaltmıştır. Kalkınma planlarıyla hem ekonomi hem de toplumun ekonomiye katılan kesimleri örgütlü bir hale getirilmeye çalışılsa da ikinci dünya savaşından sonra liberal taleplerin artmasının da etkisiyle korporatist devletçilik önemini büyük uygulama alanları bakımından yitirmeye başladı.

³³⁵ Köymen, N. K. (1933). Halk Dükkanları. *Ülkü*, 1(4), ss. 268-73.

³³⁶ Trakyalı Ali Galip, *Köylü*. 1(11), ss.329-330.

³³⁷ Kansu, 2001, s. 266.

³³⁸ Köymen, N. K. (1936). Sanayileşmemiz üzerine düşünceler. *Ülkü*, 8(35), ss.16-19.

3.3.2. Piyasa Odaklı Devletçilik

Ülkü’de sanayi, ticaret, tarım, turizm, ulaşım ve altyapı sektörlerindeki politikalarla ilgili yazılarda piyasa odaklı devletçiliği görmek olanaklıdır.³³⁹ Serbest piyasa ekonomisinde dünya çapında yaşanan kriz ve 1930’lara kadar uygulanan politikaların istenilen başarıyı yakalayamaması liberal kuramcıları savunmasız bırakmıştır. Bu durum devletçi ekonomi anlayışının yükselmesine neden olmuştur. Devletin özel sektörün temel alındığı bir ekonomide sanayileşmeyi desteklemesi ve yalnızca özel sektörün giremeyeceği alanlarda faaliyet göstermesi piyasa odaklı devletçiliğin temel özelliğidir. Asıl olan piyasanın kendi kuralları içerisinde serbestçe hareket etmesidir. Türkiye’de 1930’lar öncesinde de devlet özel girişimin yetişemediği alanlarda devreye girmiş özel girişimlerin yaratılması geliştirilmesi için özendirici ve destekleyici önlemler almıştır.³⁴⁰ İzmir İktisat Kongresi ve Teşvik-i Sanayi Kanunu bunun en güzel örneklerindendir.

Piyasa odaklı devletçilik anlayışını 1931 tarihli CHF programında da görmek mümkündür. “Ferdî mesai ve faaliyeti esas tutmakla mamuriyete eriştirmek için milletin umumi ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği işlerde –bilhassa iktisadi sahada- devleti fiilen alakadar etmek esaslarımızdandır”³⁴¹ Buna göre özel girişimin başaramayacağı veya özel girişime bırakmakta zarar geleceğine inanılan işleri bu politika ile birlikte devlet üstlenecektir. Bu da piyasa odaklı devletçiliktir. Özellikle ağır sanayi ve ulaşım alanlarında devletin öncülüğü ve planlamacılığı gerekmektedir.

Özel sektörün giremeyeceği alanlardan biri olan demiryolları inşası Ülküde en çok işlenen konulardan biridir. Sermaye birikimi için önemli bir altyapı yatırımı olan demiryollarının masraflarının çoğu devlet tarafından karşılanmıştır. Ali Süreyya’nın “Demiryolu Siyasetimiz” başlıklı yazısı Cumhuriyetin demiryolu siyasetini ele alan ilk yazıdır. Yazara göre demiryolu siyasetimizin parolası “bir karış fazla şimendifer”di. Ali Süreyya’ya göre ülkenin siyasi ve ekonomik güvencesinin sağlanması, kalkınması için milli ekonomiyi güçlendirmek gerekmektedir. Bu ilerleyiş ise birinci dereceden şimendifer hazırlayabilir.³⁴² Demiryollarının herkesten toplanan vergilerle yapılması bazı kesimlerce eleştirilmiştir. Eleştirilerin gerekçesi faydası uzun dönem olan bu yatırımın tüm yükünün yalnızca o dönemin nesline yüklenmesidir. Yükün gelecek

³³⁹ Kilim, 2007, s.183.

³⁴⁰ Sezen, Serife. (1999). *Devletçilikten özelleştirmeye Türkiye’de planlama*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü. Ankara s.148.

³⁴¹ Tunçay, Mete. (1981). Türkiye Cumhuriyeti 'nde tek-parti Yönetimi'nin kurulması (1923-1931). Yurt Yayınları. s.448.

³⁴² Süreyya, Ali. (1933). Demiryolu siyasetimiz. *Ülkü Seçmeler*, s.56-60.

nesillere de paylaşılabilmesinin tek yolunun uzun vadeli dış kredi kullanımı olduğunu savunanlara karşı milli sermayenin gücünü savunan Ali Süreyya “bu fikrin arkasında imparatorluğun cahil hükümet adamlarından yağlı imtiyazlar koparmış ecnebi sermayecilerin gölgesinin olduğunu ileri sürer.”³⁴³

Milli ve müstakil bir politika olarak görülen şimendifer politikası kapalı pazarları mübadeleye ve milli sanayiye açmak için uygulanan bir program olarak savunulmaktadır. Demiryollarının ülkenin genelindeki hammaddenin işlenmesine iktisadi hayata kazanılmasına hizmet edecektir. “İleride Zonguldak’tan geçerek Ergani’ye ulaşacak olan Irmak-Kilyos hattı kadar iktisadi bir hat şimdiye kadar hiç yapılmamıştır. Kömür havzasının verimini yirmi otuz mislisine çıkaracak olan bu hat Anadolu’nun sanayileşmesi meselesini de büyük bir nispetle halledecektir. Gene bu hat sayesinde o civardaki balta girmemiş ormanlarımız işletilecek büyük bir memleket parçası kapalı Pazar halinden çıkarak toprak mahsullerini denize doğru sevk edecek ve bilmukabele milli sanayi mamulâtını satın almak kudretini kazandıracaktır. ... Samsun-Sivas hattı yayla Anadolu’sunun şarkını kapalı Pazar halinden çıkarmakla kalmayarak düne kadar yabancı memleketlerin unlarını yiyen sahillerimizin ekmeğini temin etmiştir ...”³⁴⁴

Milli ve müstakil bir iktisat vücuda getirmek Ulusal sermaye birikiminin sağlanmasına bağlıdır. Özel teşebbüs eliyle sağlanamayan bu sermaye devlet eliyle oluşturulmaya çalışılmıştır. Piyasa odaklı devletçilik anlayışı da devletin bu tamamlayıcılığının yansımasıdır. Ulusal sermaye birikiminin sağlanması için devletin iç pazarı koruyan önlemlere başvurmasının – gümrük serbestisinin sınırlandırılması ve paranın değerinin korunması gibi zorunluluktan kaynaklandığı açıklamaları da piyasa odaklı devletçiliğin görünümleridir. Kendi kendine yeterli olma iyi ve tavsiye edilebilir bir şey olarak kabul edilmemektedir. Ancak sanayileşmiş olan batı ülkeleri bile iç pazarı koruyan önlemler aldığı için bu umumi afet karşısında “nefis müdafaası” yapmak gerekmiştir.³⁴⁵ Devletçiliğin ülkenin ve dış dünyanın şartlarından kaynaklandığını savunan piyasa odaklı devletçiliğin Ülkü’deki temsilcileri dengeli bir ekonomik yapıdan yanadırlar: “... İşte bu zaruret karşısında ferdi teşebbüsü esas unsur tanımakla beraber endüstrileşme hareketini devletin dirije (devlete bağlı + devletin planladığı) etmesi ve ferdi

³⁴³ Süreyya, 1933, s.53.

³⁴⁴ Süreyya, 1933, s.57.

³⁴⁵ Kilim, E. E. (1936). Türkiye’nin Endüstrileşme davası”, *Ülkü*, 6(36), s.417.

teşebbüslerle gerçekleştiremeyecek sahalarda bizzat faaliyete geçilmesine karar verildi...”³⁴⁶

Devletçilikle kapalı bir ekonomi hedeflemez piyasa koşulları da gözetilir. Özellikle yabancı sermayeye karşı korumacı bir anlayış kabul edilse de tamamen reddedilmez ithalat ve ihracatta yerli mamulün üretiminden sonra ihtiyaç olunanın alınması da bir beis görülmez: “... Türkiye’nin yalnız imar sahasında yapılacak o kadar çok işi ve bu işleri görmek için de yabancı mamulatından olan maddelere o kadar fazla miktarda ihtiyacı vardır ki bu günkü endüstri kapasitesi on misli artmış ve zirai istihsalde birkaç misli fazlalaşmış olsa ve bütün fazla zirai mahsullerini mübadele etmek imkânını bulsa bile yine karşılığında alacağı mamul maddeler kendine lüzumsuz olmayacak hatta şöyle dursun kendi ihtiyaçlarını bile tam manasıyla karşılamayacaktır.”³⁴⁷ Fakat dünyanın mevcut durumu Türkiye’yi de kapalı ekonomik tutumlara itmektedir. “... Görülüyor ki otarşiyi icat eden biz değiliz ve katiyen otarşi taraftarı da değiliz. Çünkü menfaatlerimiz bize bunun aksini emreder. Ancak dünyada pek hızlı ilerlediği fark edilen bir cereyanı görmemek için gözlerimizi kapamıyoruz...”³⁴⁸

Devletin istediği yatırımları yapabilmesi ve işe yatırılacak paraya ihtiyacı vardır ve memleketin serveti halkın zenginliğindedir. Devletin gerçek hazinesi milletin kesesidir. Bireysel tasarruf refah ve kazanç getirmez tasarruf edilmiş paranın bir iş sahasına yatırılması ve hareketli bir sermaye haline getirilmesi gerekir.³⁴⁹ Bunun içinde “İstikraz tahvilleri” ile iç borçlanmanın gerekliliği savunulur. Bu durum hem halkı tasarrufa yöneltir hem de piyasayı hareketlendirecek yerli para kaynağı sağlanmış olur. En kazançlı yatırımlardan biri olarak ta Ergani Bakır İşletmesi gösterilir: “... Bu maden işlenmeye başlanırsa bin kadar amele çalışacak senede 29 bin ton levha halinde bakır ihraç edilecektir. Bu ihraç mukabilinde memleketimize mühim miktarda ecnebi kambiyesi girecek paramızın kıymetini korumak için aldığımız tedbirlere kıymetli bir yardımcı vazifesi görecektir.”³⁵⁰ Kemal Zaim yazısında halkı karlı olan ve ekonomiye katkısı çok olan bu hisselerden almaya çağırır.

Sermaye birikiminin sağlanabilmesi için dâhili istikraza başvurulması gerekliliği İsmet Paşa tarafından da ifade edilmektedir. Hisse senetlerine halkın ilgisini artırarak sermaye oluşturmaya çalışan devlet bu yöntemin dış borçlanmadan daha sağlıklı bir yöntem

³⁴⁶ Kilim, 2007, . s.418

³⁴⁷ Kilim, 2007, s.419.

³⁴⁸ Kilim, 2007, s.419.

³⁴⁹ Zaim, Kemal. (1933). Dahili Borç. *Ülkü*, 1(1), s.53.

³⁵⁰ Zaim, 1933, s. 53.

olduğunu halka benimsetmeye çalışır. Dâhili istikraz milli kalkınmanın en emin vasıtası olarak kabul edilir. *“Yeni vatanı dâhili istikrazlar yapabilir. Vatandaşların anlayışına gönül rızasına istinad eden dâhili istikraz siyaseti sermaye noktai nazarından içinde bulunduğumuz dar ve sakit daireyi geniş doğru ve müspet işler bir düzen haline getirecek tek vasıta ve çaredir.”*³⁵¹

Piyasa odaklı devletçiliğin en temel vasfı olan özel teşebbüsün yapamadığı alanlarda devletin yatırım yapması tarım politikalarında da zaman zaman kendini göstermektedir. *“Fertlerin yapamayıp bıraktıkları boşlukları hükümet doldurmalıdır.”*³⁵² Çekirdeksiz üzümün üretimi ve ihracatına yönelik söylenen bu sözler Ülkü dergisindeki piyasa odaklı Devletçilik anlayışının da önemli bir boyutudur. Burada anlatılan bireysel girişimin yapamadığı ya da yapamayacağı üretim alanlarına devletin girmesinin zorunluluğudur. Kendiliğindenciliğin reddi, iradenin zorlayıcı lığı söz konusudur.³⁵³

Sermaye birikimi ve hızla sanayileşerek milli bir ekonomi kurma hedefi Ülkü yazarlarının katı devletçi anlayışa sahip olmayan yazarlarına göre devletçiliği zorunlu kılmıştır. *“Devletçiliğin bizde manası şudur. Fertlerin hususi teşebbüslerini ve şahsi menfaatlerini esas tutmak fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını ve birçok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak memleket iktisadiyatını devletin eline almak ...”*³⁵⁴ İfadelerinden de anlaşılacağı gibi Ülkünün piyasa odaklı devletçileri dengeli bir tutum içindedirler. Mart 1936 tarihli sayıda Celal Bayar özel teşebbüsü oldukça sert bir üslupla şikayet etse de sonraki dönemlerde hususi teşebbüsleri esas tuttuğunu ifade etmiştir: *“Devlet bir taraftan hususi teşebbüslerin iştirakiyle diğer taraftan bizzat kendi teşebbüsü ile memlekette şimdiye kadar kurulmamış olan esaslı sanayi branşlarını bir program dâhilinde kurma işini üzerine almıştır. Beş yıllık sanayi Planı ...”*³⁵⁵

Piyasa odaklı devletçilik anlayışını ifade eden en önemli yazı Ülkü’deki “Bizim Planımız” başlıklı Nusret Kemal’in yazısıdır. Korporatist ekonomik yapıyı daha çok savunan Köymen’in yazısı piyasa odaklı devletçilik anlayışı ile korporatif devletçiliğin ortak noktalarının varlığını da göstermektedir. Her iki görüş içinde önemli olan sermaye birikimini sağlamak ve milli bağımsız bir ekonomik yapı oluşturmaktadır. Bizim planımız başlıklı makalede bir yandan özel sektörün kendi kuralları çerçevesinde

³⁵¹ İnönü, İsmet. (1933). Memleketi imar edecek sermaye” Ülkü, 1(1), s. 355.

³⁵² Naci, (1933), s. 193.

³⁵³ Gümüsoğlu, 2005, s. 257.

³⁵⁴ Ünal, Kemal. (1936). Aydın Politikası. Ülkü, 7(37), s.75.

³⁵⁵ Kaplan, M. (1935). Türkiye’nin Sanayileşme İşi. Ülkü, s.90.

çalışması için ortamın oluşturulması hedeflenirken diğer yandan korporatist anlayışa uygun olarak devletin planlamacılığı ön plana çıkarılmıştır.

Beş yıllık sanayi planı devletin bu yeni siyasetinin bir meyvesidir Memleketin bütün iktisadi faaliyetlerini fertlerdeki teşebbüs hızını kırmadan ve başarıma heyecanını setlemeden... Memleket için en lüzumlu olan sanayii ileri teknik memleket ihtiyaç ve imkânlarına göre kurmak hususunda hususi teşebbüse yol göstermek³⁵⁶ amacıyla planlı ekonomiye geçilmiştir. Planın piyasa odaklı devletçi anlayışını yansıtan maddelerden bazıları şöyledir:

“Ekonomi planının ana hatları olan aşağıdaki maddelere bakılınca, piyasa odaklı devletçilik anlayışının, plana da egemen olduğu görülmektedir.

1. Özel girişimin en iyi şekilde yapmasına olanak olmayan ve memlekette kendine yeter bir ekonomik hayatın gelişmesi için zorunlu olan ana sanayiye devlet eliyle kurmak,

2. Memleket için en gerekli olan sanayiye ileri teknikle, memleket ihtiyaçlarına ve olanaklarına göre kurmak konusunda özel sektöre yol göstermek,

3. Memleketin bütün ekonomik faaliyetlerini bireylerdeki girişim hızını kırmadan ve başarıma heyecanını setlemeden topluma zıt eğilimlerden korumak ve bütün faaliyetler arasında bir ahenk ve dayanışma kurmak,

4. Liberal sanayiciliğin başka memleketlerde kurmuş olduğu işçi ve sermayeci sınıflarının ve çatışmasının Türkiye’de doğmasına mani olmak,

5. Memleket sanayisi için uzman ve bilgili işçi yetiştirmek,

6. Memlekete bireysel kâr ile beraber topluma hizmet ülküsüne dayanan bir ekonomi terbiyesi vermek

7. Kredi işlerini tefecilikten kurtararak sanayinin gelişimini kolaylaştıracak bir dayanışma esası üzerine örgütlendirmek,

8. Halk tasarruf ve borç işlerini sermaye birikimini kolaylaştıracak, genel refah seviyesini yükseltecek, halkın satın alma yeteneğini artıracak şekilde düzenlemek,

9. Memleketin doğal kaynaklarını, iklim ayrıcalıklarını, toplumsal kurumunu, var olan kurum ve geleneklerini, milli yeteneklerini, ehliyetli

³⁵⁶ Köymen, K. N. (1934). Bizim Planımız. Ülkü, 3(13) ,s.16-19.

işçilerini, çeşitli sanayiye uygun yerlerini inceleyerek ekonomik gelişme yolumuzu aydınlatmak,

10. Milli ürünlerimizin yabancı piyasalarda sürümünü arttırmak için benzer ürünler yetiştiren memleketleri inceleyerek mallarımızı dünya standartlarının üstüne çıkarmak ve ihracatçılar arasında dayanışma sağlamak,

11. Uluslararası iktisat sahasında Türkiye'nin rolünü geliştirmek,

12. Memleket ürün ve mallarını korumak ve gelişmelerini sağlamak için alınacak tedbirleri araştırmak,

13. Memleket ekonomisinin gelişiminde en önemli rollerden birini oynayan nakliyat işlerini ve tarifelerini memleket çıkarlarına uygun şekilde düzenlemek,

14. Sanayinin gelişiminde en önemli unsurlardan biri olan buhar ve yakacak sorununu halletmek,

15. Memleket ormanlarını tehdit eden odun yakma âdetinin yerine kömür yakmayı geçirmek ve memleketi ağaçlayarak iklimin ıslahına çalışmak,

16. Türkiye'ye has ürünlere milli sanayide yer bulmak ve bu şekilde bu ürünleri dış piyasanın ezici etkilerinden korumak,

17. Türkiye'nin mümkün olduğu kadar kısa bir sürede kendine yeter bir hale gelmesini sağlamaktır.”³⁵⁷

Anlaşılan o ki, meşale “özel girişim”, özel sektör”, “birey girişimi”, “bireysel kâr”, “sermaye birikimi” gibi kavramların yolunu aydınlatmak için ışıldamaktadır.³⁵⁸

3.3.3. Halkçı Devletçilik

Ülkü dergisinde kanıtları ancak toplumsal politikalarla ilgili yazılarda bulunabilen halkçı devletçilik, devletin rolünü kamu hizmeti düşüncesi ile açıklamaktadır. Toplumsal hizmetin sunumunda piyasa mekanizmalarının gündeme getirilmemiş olması dikkati çekmektedir.³⁵⁹ Korporatist devletçilik ve piyasa odaklı devletçilik anlayışlarındaki devletin yüklenici rolü sosyal politikalar ve halkın ihtiyaçları, refah merkezinde tekrar edilmektedir. Halkçı devletçilik diğer devletçilik anlayışlarının üstünde hatta onların ulaşmak istedikleri nihai sonuç olarak da anlamlandırılabilir. Yeni rejimi, en temel “Ok” u olan Halkçılık şüphesiz her alanda uygulanan, uygulandığı

³⁵⁷ Köymen, 1934, s. 19.

³⁵⁸ Kilim, 2007, s. 188.

³⁵⁹ Köymen, 1934, s. 20.

savunulan düşüncedir. Cumhuriyet hükümetinin bir halkçı hükümet rejimin bir halkçı rejim olduğu düşünülürse ekonomik alanın bundan bağımsız olması düşünülemez. Nitekim 1931 parti programında genç Cumhuriyetin “Devletçilik Oku” milleti refaha ve memleketi mamuriyete erdirmek için milletin umumi ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği işlerde –bilhassa iktisadi sahada- devleti fiilen alakadar etmek mühim esaslarımızdandır” diye tarif ediliyordu.³⁶⁰

Ekonominin halkın ihtiyaçlarına göre şekillenmesi milli, bağımsız bir ekonomi oluşturulması Cumhuriyetin kurucu kadrosunun ana hedeflerindendir. Bunun içinde hem devletin kurucu ve yönlendirici olması hem de planlayıcı olması gerekir. 1933 yılında Cumhuriyetin para ve bütçe politikalarını anlatan bir yazısında İnönü ekonominin çok yönlü yapısını ve halkçılığa dönük anlayışını ortaya koymaktadır: “... *Bir bütçenin denkliği, bütçenin yalnız ihtiyaçları giderecek durumda olması değildir: Mektebine, ziraatına, sanayine, memleket müdafaasına kafi gelmeyen bir bütçede de muvazene ve intizam bulunabilir. Fakat bu muvazene mektep açmama lıgın, tarlaları sulamamanın, yolları, fabrikaları inşa etmemenin hulasa; hastaları tedavisiz bırakmanın ve memleketin silahlarını kafi bulundurmamanın tehlikelerini ve zararlarını izah etmez.*”³⁶¹

Halkın ihtiyaçlarını sağlama ve refah seviyesinin artırılmasında devletçiliğin önemli katkılar sağladığını savunan Ülkü yazarları devletçi politikaların getirdiği başarılar, açılan fabrikaları milli gelirdeki artışları sık sık yazılarına taşırlar. Bu yazılarda da en öne çıkan unsur halkçı politikaları destekleyen başarılardır. Cumhuriyetin on beş yılında ekonominin değerlendirmesini yapan Kemal Ünal Cumhuriyet ekonomisinin başarılarını rakamlarla anlatır. On beş yılda belediye sınırları içinde yer alan alanlarda içme suyu olan yerlerin, fenni su tesisatı olan, elektrik tesisatı olan yerlerin, mezbaha, Pazar yeri, haller, spor alanları, park ve bahçeler, asri mezarlıklar, asfalt ve şose yollar, köprü ve menfezlerin vs. sayısındaki büyük artışı rakamlarla gösterir.³⁶²

Ülkücü Kemalistlerin Halkçılık politikasının açık yansıması sınıfsız kaynaşmış bir toplum yapısı oluşturma hedefidir. Toplumdaki sınıfları oluşturan da ekonomik yapılarıdır. Gerek sanayileşmede gerekse liberal ekonomiye karşı çıkışlarda üzerinde sürekli durulan konu sanayileşmenin ve Liberal ekonomilerin batıda sınıf çatışmalarına yol açtığıdır. Kalkınma ve refah için sanayileşmeyi zorunlu gören Ülkü yazarları batının

³⁶⁰ Tunçay, Mete. (1981). Türkiye Cumhuriyeti 'nde tek-parti Yönetimi'nin kurulması (1923-1931). Yurt Yayınları, s. 448.

³⁶¹ İnönü, İsmet. (1933). Memleketi imar edecek sermaye” Ülkü, 1(1) s. 353.

³⁶² Ünal, K. (1938). Cumhuriyetin On beş yılında Ekonomi. *Ülkü*, 10(59), s. 223.

düştüğü sınıf mücadelelerine ülkeye kurban vermemek için liberal politikaların terkin ve devletin öncülüğünü üstlendiği bir sanayileşme modelini savunurlar.

Sanayileşmenin belli merkezlerde toplanması yerine daha yaygın özellikle kırsalı kalkındıran bir sanayileşme modelinin halka daha fazla hizmet edeceğini sanayileşmiş ülkeler üzerinden ortaya koyarlar. Köymen'in "*Sanayinin şehirlerde toplanmasının diğer büyük zararı da memleketin büyük parçalarına uzak olan yerlerin zayıflaması milli gelir ve enerjinin bazen en kozmopolit en büyük birkaç merkeze çok miktarda akması ile milli bütünün kuvvetten düşmesi ve parçalanmasıdır.*"³⁶³ İfadeleri yaygın bir sanayileşmenin halkçılığa hizmet edeceğini aksi halde milli bütünlüğün sağlanamayacağını ortaya koyan yazarların ortak görüşüdür. Dayanakları da CHP'nin programındaki şu satırlardır: "*Endüstrinin memleketin bazı bölümlerinde toplanması yerine kurulmaları ekonomikte olmak şartıyla genişlikle yayılmasını göz önünde tutarız.*"³⁶⁴

Sanayinin yaygınlaştırılması, sermayenin yalnız özel teşebbüsün eline bırakılmaması yoluyla sınıfların oluşumunu önlenerek halkçı ve devletçiliğin önemli bir vasfı ekonominin planlanmasında da buna dikkat edilmesi gerekliliği Ülkücü Kemalistlerin önemli üzerinde durduğu konudur. "*Bir toplumun bütün ekonomik faaliyetlerini sınıf mücadelesi doğurmayacak şekilde düzenlemek bu faaliyetlere çatışmasız ve rasyonel bir şekilde birbirini tamamlamak bilincini vermek, ticarette bireysel karla beraber topluma hizmet ahlakını kurmak toplumun bir olarak kendine yeterliliğini ve uluslararası iş bölümünde rolünü kendine uygun bir şekilde yapmasını sağlamak...*"³⁶⁵ Halkçı devletçiliğin ifadesidir. Başta demiryolları olmak üzere ulaşım ağının yaygınlaştırılması da Halkçı devletçiliğin bir yansıması olarak görülür. Devletin ülkeyi demir ağlarla örmesi ülkenin doğu ve güney bölgelerinin ülkenin diğer bölgelerine bağlanacağını ülke içinde üretilen ürünün büyük şehirlere ulaştırılarak hem iç ihtiyacın karşılanacağını hem de köylünün, üreticinin malını satma imkânı bulacağını anlatan yazılar da dergide sıklıkla yer almaktadır. Bunun yanında özellikle sağlık alanı başta olmak üzere devletin sosyal politikaları bunların ekonomik ve sosyal yansımaları dergide fazlaca olmasa da Halkçı devletçilik anlayışına uygun başlıklar olarak yer almaktadır.

Halkçı Devletçilikte, devletin kamu hizmetlerini devlet eli ile yürütmesi birliğin sağlanması için zaruret olarak görülür. Sağlık alanında yazılan bir makalede şu satırlar

³⁶³ Köymen, N. K. (1936). Sanayide Yayıncılık. *Ülkü*, 7(39), s. 175.

³⁶⁴ Köymen, 1936, s.176.

³⁶⁵ Köymen, 1934, s.17.

yer alır: *“Türkiye Cumhuriyeti’nin en parlak eser ve zaferlerinden biri de sağlık ve yardım işlerinin devletin esaslı ve siyasi ülküleri arasına almaz olmuştur. Sıhhat ve içtimai Muavenet Vekâleti tamamen Cumhuriyetin malıdır. Memleketin dört bir köşesindeki sağlık işlerini bakım ve yardım görevlerini devletin beyni ile düzenleme, eli ile idare ve gözü ile denetlemeden sonradır ki milletin gereksinimleri ve dertleri anlaşılmış ve gereken tedbirler alınmıştır.”*³⁶⁶

Devletin sağlık politikası, doğumu çoğaltma, ölümü azaltma, salgın hastalıklarla mücadele, gereksinim duyana parasız doktor, hasta yatağı ve ilaç sağlama sağlık çalışanlarının sayısını arttırma, uzmanlaşmalarını sağlama, çalışmalarını düzenleme, halkı bilinçlendirme, sağlık standartlarını yükseltme gibi işleri kapsamaktadır. Sağlığın kamu hizmeti olması ve devlet eli ile idaresi noktasında yazarlar arasında görüş birliği vardır. Bunun yanında eğitim yatırımlarının da devlet eliyle yapılması, eğitimin devam eden milli mücadele sürecinde devletin önemli bir cephesi olduğu da vurgulanır. Sağlık gibi eğitim de halkçı devletçiliğin önemli bir ayağıdır. Eğitim bir terbiye işi olarak görülür. Amaçlanan da vatandaşta ülkenin gereksinimi olan üretim ve hizmeti bilimsel yöntemlerle yapabilecek donanımı sağlamaktır.

Halkçı Devletçiliği savunan Ülkü yazarlarında ortak kaygı her şeyin halkın ortak yararına hizmet etmesidir. “Milletin gereksinimleri ve dertleri” üzerinde ittifak edilen konudur. Fakat bunun yanında sistemin halka hizmet etmesi fikrinden ziyade Ülkücü Kemalistlerin hemen her alanda önemle vurguladıkları “Halkın devrimlere, rejime ve kurulan sisteme hizmet etmesi” anlayışı ekonomik uygulamalar anlayışında da kendini göstermektedir. Daha önce Kemalizm’in toplum idealinde gördüğümüz ortak yarara adanmış toplum anlayışı bireyin ekonomik hayata katılma sürecinde de bir rol üstlenmesiyle kendini göstermektedir: *“Her Türk’ün bu büyük milli ülkü işinde payına düşen vazifeyi yapabilmek için şimdiden hazırlanması lazımdır.”* Bireylerin topluma karşı görevlerini yerine getirmeleri gerektiğine duyulan inanç milletin gereksinimlerinin, piyasanın gereksinimleriyle paralel görülmesine de yol açmıştır.

“Fakat unutulmamalıdır ki servette ancak beden ve ruhu sağlam bir insanın elde edeceği bir nimettir... Vücudu zayıf, aklı yerinde olmayan hasta bir toplum ve insan bir ülke için servet kaynağı olamaz. Hatta böyle bir kalabalık çok kere o toplum ve aile için refahı azaltacak yok edecek bir neden de olabilir... Sanayide fabrika hayatında nezle yüzünden işe gelmeyen ve gereği gibi iş görmeyen milyonlarca halk kütlesine yaptığı

³⁶⁶ Anonim, 1933, s.253.

zararlar da sayısızdır Amerika da sadece nezle yüzünden ekonomik zararın yılda yarım milyar dolara yakın olduğu söyleniyor. İşte görülüyor ki hepimizin önemsiz diye düşündüğümüz nezle bir memleketi ekonomisi üzerinde önemli etkiler yaratıyor”³⁶⁷ Bu makale kim için devletçilik sorusuna cevap olmasının yanında, bireyin ortak yarara zarar verecek tutumlarının dahi ekonomik yansımalarının Kemalist aydınlarca değerlendirildiğini ifade etmesi açısından önem arz eder. Bu tutum ve benzeri fikirler diğer alanlarda Ülkücü Kemalistlerin ortak noktası olarak kendini gösterir.

Halkçı devletçiliğin Ülkü’deki temsilcilerinden Behçet Günay şehirlerde fiyat denetimlerinin köyde ise toprak reformunun müjdesini yazılarında vererek Devletin ekonomiyi kontrolünün halka sağlayacağı faydaları anlatır. Ona göre fiyat denetimleriyle ucuzluk sağlanacak çiftçiler kendi topraklarında daha çok üretecek ucuzluk ve bolluk yaşanacaktır.³⁶⁸ Devletin işçiler ve nüfusun dörtte üçünü oluşturan köylüler için her türlü önlemi almasının ardından yapılacak tek şey kalmaktadır: Üretmek.³⁶⁹

Ülkü dergisinin halkçı devletçileri devletin tarım politikalarında da aktif ve yönlendirici rol oynamasını istemelerine karşın köylünün asıl sorunu olan toprak meselesinde ortak bir politika belirleyememişlerdir. Köylünün büyük oranda topraksız olması veya borçlanma yolu ile kendisini sömüren ağa ve eşrafa bağımlılığı kalması “Köylünün efendimiz” olduğu söylemi ile ciddi bir zıtlık oluşturmaktadır. Kemalistler çağdaş uygarlık yolunda atılması gerekli ilk ve en önemli adımın toprak düzeninde prekapitalist ilişkilerin tasfiyesinin gerektiğini bilmekle birlikte bunu gerçekleştirebilecek sınıfsal dayanaklardan yoksunlardı.³⁷⁰ Bu nedenle köylüyü memleketin efendisi yapmak girişiminde Ülkü yazarlarının samimi olduklarını kuşku götürmemekle birlikte sınıfsal dayanaktan yoksunluk onları zaman zaman öznel çözümlere götürmektedir. Ağalık sistemi ve toprak reformu bazı yazılarda tartışılrsa da Ülkü’nün misyonuna uygun oranda kendini göstermektedir.

Ülkü Dergisi makaleleri incelendiğinde Devletçilik ilkesinin oldukça çok işlendiği görülmektedir. Derginin birbirinden farklı devletçilik anlayışına sahip yazılarının yanında ortak nokta olarak bağımsız bir ekonomik politikanın yaşamsal öneminin vurgulanması ve özel sermayenin giremediği girmek istemediği alanlarda devletin yatırımlar yapması şeklinde özetlenebilir. Osmanlı imparatorluğunun ekonomik

³⁶⁷Nasır ,Zeki. (1933) , *Stıhat ve iktisat*, Ülkü, 2 (11) s. 416-418.

³⁶⁸ Güney, Behçet. (1935). Ucuzluk. *Ülkü*, 6(33), ss. 349-351.

³⁶⁹ Güney, B. (1935). Çiftçiye Öğütler. *Ülkü*, 6(35), Ss.349-351.

³⁷⁰ Avcıoğlu, Doğan. Türkiye’nin düzeni, s. 170.

politikasının eleştirisi üzerine temellenen Devletçilik anlayışında devlet tüketen değil üreten ve halkı da üretim süreçlerine özgür birer yurttaş olarak katan bir kütle olarak tanımlanır.³⁷¹ Türk sermayesinin oluşmaya milli bankaların ve işletmelerin kurulmaya başladığı bu yıllarda izlenen politika ulus devlet olmanın bir sonucu olarak ta açıklanabilir. Bağımsız ekonomi, milli sermaye, denk bütçe ve çağdaş bir ülke devletçilik politikasının ana çerçevesidir. Büyük buhranın etkisi, Batı dünyasının geçmişte bıraktığı emperyalist amaçlar ve buna karşı yürütülmüş bir Kurtuluş Savaşının varlığı, yerli sermayedarların ekonomik hayattan daha fazla pay alma talebi gibi diğer etkenler de hızlı kalkınmayı sağlamak zorunda olan Kemalistlere devletçi politikaları uygulama alanı açmıştır. Ülkücü Kemalistlerde partinin ve resmi Kemalizm'in bu idealini halka anlatacak münevverlere yol göstermek amacıyla Devletçilik ilkesini sıklıkla işlemişlerdir.

3.4. Milliyetçilik

CHF'nin 1931 yılındaki programında Altı Ok'un Milliyetçilik ilkesi şöyle tanımlanır.:

*“Fırka terakki ve inkişaf yolunda beynelmilel temas ve münasebetlerde bütün muasır medeniyetlere müvazi ve onlarla bir ahenkte yürümekle beraber Türk içtimai heyetinin hususi seciyelerini ve başlı başına müstakil hüviyetine mahfuz tutmayı esas sayar.”*³⁷²

Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi Cumhuriyet Devrinin milliyetçilik anlayışında çağdaş uygarlıkla denk ve uyum içinde birlikte yürümek hedeflenir. Bu yapılırken Türk toplumunun bağımsız kimliğini korumak esas alınır. Aynı zamanda milletin tanımı da şöyle yapılır. *“Millet, dil, kültür ve mefkûre birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve içtimai heyettir.”* Atatürk, Afet İnan'ın kaleme aldığı vatandaş için Medeni bilgiler kitabında kendi el yazısıyla Türk milletini şöyle tanımlar: *“Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir”*³⁷³ Ülkü dergisinde de bu tanımdan yola çıkarak çok sayıda makale yayımlanmıştır. Aydınların bu konuyu tartışması istenmiştir.

Millet tanımında kapsayıcı bir anlayış benimseyen Ülkü dergisi bunu hem yeni rejimin oluşumunun temel dayanağı olarak görmüş hem de yeni toplumu oluşturacak ana unsur olarak konumlandırmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin ulus-devlet biçiminde şekillendirilmesi çalışmalarına koşul olarak bireye de milli kimlik kazandırılması önemli bir amaç olmuş ve tek bir Türklük kimliği altında farklı tüm dinsel ve etnik

³⁷¹ Gümüşoğlu, 2005, s.272.

³⁷² Tunçay, 1981, s.448.

³⁷³ İnan, A. (1988). *Medeni Bilgiler*. Ankara: TTK Basımevi, s.7.

kimliklerin yer alması hedeflenmiştir.³⁷⁴ Yeni ulusun oluşturulmasında bireylere milli kimlik kazandırılması çalışmalarında ulusal birliğin sağlanmasına toplumu birbirine kenetleyecek bağların oluşturulmasına hizmet edecek yazılar Ülkünün milliyetçilikle ilgili yazılarının omurgasını oluşturur. Derginin önemli yazarlarından Aydoslu Said Millet ve Milliyet başlıklı yazısında toplumu bir arada tutacak unsurlara değinir. Bunu ortaya koyarken de CHF'nin parti programına atıfta bulunur.

Aydoslu'ya göre, *“Milleti yapan unsurların başında kültür gelir. Çünkü kültür birliği zorunlu olarak dil birliğini ve mefkûre birliği gerektirir.”*³⁷⁵ Aydoslu, Kültür birliği maziye beraber bağlı olmak zengin ve müşterek bir hatırat mirasına sahip olmak geçmiş zamanların acı ve tatlı hayatını beraber yapmış ümitleri beraber beslemiş büyük eserleri beraber yapmış büyük müşkülleri beraber yenmiş olmak³⁷⁶ Bir milletin millet olabilmesi için bu üç temel hakikati bütünlük halinde bulması şarttır, der.

Milliyetçilik, halkçılıkla birlikte kurulan ve yaşatılması gereken yeni devletin temel birleştirici unsurlarıdır. Her alanda ülkenin kuruluş sıkıntılarının yaşandığı ilk yıllarda dayanışmacı, toplumcu bir milliyetçilik anlayışı rejime en iyi hizmeti görececek anlayış olarak dergide kendisini gösterir. Ortak kültür etrafında tanımlanan millet topyekûn toplumun ve devletin kalkınmasına hizmet edecektir. Türklerin Osmanlı sonrası bu yeni dönemde tekrar tek bir ideal etrafında dil ve kültür birliği içinde yaşamaları modernliğin de bir gereği olarak milliyetçilik ilkesiyle mümkün olacaktır. Milliyetçiliğin hedeflerinden biri olarak ta; *“Türk milletinin geniş halk tabakalarına milli kültürden pay vererek ve bu sayede şuurlu kümeleri siyasi ve içtimai dirime ortak ederek Türk milletinin dirim güçlerini ve kaynaklarını tazelemek ve inkişaf ettirmek”*³⁷⁷ belirlenmiştir.

Ülkücü Kemalizm'in resmi ideolojiye kaynaklık eden en önemli vurgusu milliyetçilik açısından “Milli Kimlik” tir. Yeni devlet ve toplum projesiyle hareket eden Kemalist yani Türk kimliğini etnik ve dinsel alt kimliklerin üzerinde bölgesel ve siyasal çatışma çıkarıcı yaklaşımlardan uzak, uyumlu bir toplumsal ve siyasal yaşama göre uyarlamaya çalışmışlardır. Cumhuriyetin sınırları içerisinde yaşayan herkes din ve etnik köken farkı gözetilmeden “Ne Mutlu Türküm diyene” anlayışı çerçevesinde Türklük üst kimliği altında yer almıştır.

³⁷⁴ Tazegül, Murat. (2005). Modernleşme Sürecinde Türkiye. Babil. s.198

³⁷⁵ Aydoslu S. (1933). Millet ve Milliyet. *Ülkü*, 1(10), s. 281.

³⁷⁶ Aydoslu 1933, s. 291.

³⁷⁷ Zübeyir, Hamit.(1933) ,Halk terbiyesinin vasıtalrı, *Ülkü* 1 (2) , s. 152.

Tarih ve Dil tezleriyle geçmişle övünebilecek yeni bir ulus oluşturmak isteyen resmi ideoloji alt kimliklerin canlanmasına ve kendini ifade etmesine hiçbir zaman müsaade etmemiştir. Bunları Türklük bilincini yıkan ve ülkenin bütünlüğünü parçalayan unsurlar olarak görmüştür. Bu nedenle Ülkü dergisinin Milliyetçilik anlayışının birinci kısmını bütünlüğünü sağlayan bir milliyetçilik anlayışı oluşturur. Devlet, millet ve milli kimlik inşasını ana hedef olarak belirleyen Kemalist milliyetçilik çatışmalardan arınmış, Cumhuriyet idaresinin yekpare bir görüntüsüyle yansıyacağı bir alan olarak tasarladığı kamusal alanı bu görüntüyle uyuşmayan her türlü sızmaya karşı koruma altına almıştır. Üç temel problem olarak gördüğü din, sosyal sınıflar ve etnikliğin görünür kimlikler olarak bu alana taşınmasını reddetmiştir.³⁷⁸ Bu nedenle derginin milliyetçilik ile ilgili yazılarının genelinde her türlü ayrıma karşı çıkılmış Türklük üst kimlik olarak belirlenmiş bunun dışında ki etnik kümeler bu kimlik içinde erimesi zorunlu olan hatta zaten bu kimliğe aitken sonradan farklılaşan kimlikler olarak değerlendirilmiştir. Özellikle dil meselelerinde diğer etnik unsurların da Türk soydan geldiği tezinden hareketle Anadolu'daki kitle tek bir kültür etrafında birleştirilmeye çalışılmıştır.

Anadolu'nun doğu ve güneydoğusunun bugünkü halkının yüzde elliden çoğu öz Türkçenin gayri dillerle konuşmaktadır. Vaktiyle hem bütün halkı öz Türkçe konuşan ve tarih vesikalarının gösterdiğine göre Türk'ten başka bir soydan olmayan bu insanlar nasıl olmuştaki öz dillerini yitirmişlerdir. Anadolu'nun doğu ve güneydoğusu çevresinde oluşan halk bundan birkaç asır önceye gelinceye kadar hep öz Türkçe konuşurlardı. Bu gün buralarda birkaç dil konuşuluyor. Bu diller arasında Türkçeden sonra en yaygın olanlar Kırmacı ve Zaza dilleridir. Yapılan birçok araştırmalar neticesinde bu dillerin dağılımı Türkler tarafından konuşulan Türkçenin haritalaştırılmış iki lehçesi olduğu anlaşılmıştır. Kadri Kemal'in makalesinde kendini gösteren Anadolu'nun Türklüğü anlayışı temelde diğer etnik unsurları reddederek birliği sağlama idealinin bir yansıması olarak Ülkü dergisindeki diğer yazarlarının da dönemin resmi tezinin de ortak anlayışıdır.

Ülkü yazarlarının Ulus tanımı da bütünlüğü sağlayacak unsurlar etrafında kurgulanmıştır:

“Bize göre Ulus dili bir kültürü bir ve mazi hatıraları ile istikbal emelleri bir olan aynı hadiselerden aynı surette duygulanan müşterek felaketlerden beraber acı duyan müşterek mazhariyetlerden beraber sevinen ve müşterek zorluklara beraber karşı koyan siyasal ve sosyal bir bütünlük olmalıdır. Bu

bütünlük kendinin mahsus bir i  âlemin grizi sıcağı içinde ya amakla beraber dış  lemden ayrılmış kendi kabuğı içine çekilmiş merd mgeriz (insanlardan kaçan) bir varlık değıldir. Türk ulusu kendinden başka ulusal varlıklarla arasız bir degetle ve m nasebetledir. Bütün hayatı boyunca ilimde ve modern hayatta  ağıda  uluslarla yan yanadır. Türk ulusu yeni Türk devletinin rejimine esas olan ana prensiplere beraber inanmıştır. ... Biz yeni manada millet bütünlüğünü içinden bir olmak ve i ten kuvvetli olmak diye anlıyoruz. ... Biz ulus kütlesini her teki kalbini ve kafasını kullanan i  imanı ile birbirlerine ve devlete bağı bir topluluk olarak istiyoruz ... Biz ruhların derinliklerinde yer tutan bir birlik duygusu ile hakiki manada disiplinli bir millet kütlesi yapılabileceğıne inanıyoruz ... ”³⁷⁸

Ülkü dergisinin ve resmi Kemalist tezin fikir babalarından Peker’in bu ifadelerinden yola çıkararak Ulus tanımının nasıl yapıldığını ve bu tanıma girecek fertlerin nelere uyması gerektiğı daha net anlaşılacaktır. Ülkü dergisinin de ana çizgisini oluşturan anlayışa göre Kemalist “Ulus” Ziya Gökalp’ten ayrı olarak dil birliğini esas alan ortak tarih ve gelecek fikrinde birleşen siyasal ve sosyal hayatta aynı düşünce tarza sahip olan bunun yanında medeni dünya ile de bağıları olan ve oraya ait olan bir ulus anlayışıdır. Bu anlayış farklılıklara yer yoktur. Fertlerin özgürlüğüne karşın devlete ve topluma bağı rejimin temel prensiplerine toptan inanan bir k tlele me esastır: “*K tlele mek bu asrın en bariz vasıflarından biridir. K tlele memi  insan cemaatlerine millet bile denmiyor. Artık bu gün Millet diye k tlele mi  manen ve maddeten birbirlerine tesanüt bağılarıyla bağılanmış insan kümelerine diyorlar. Yeryüzünde bu şartlara haiz olmayan kümeler millet değıldir.  zerinde sadece ferdi iradeler hâkim olan ve yalnız tabiatın sevk ve idaresine bırakılan yeryüzünde müstakil bir cemiyet ve millet olarak yaşamasına imkan yoktur.*”³⁷⁹

Peker gibi Necip Ali’de millet olmayı k tlele me olarak tanımladıkları bütünleşmeye bağılamaktadır. Osmanlının yıkılması üzerine kurulan yeni Türkiye’de ümmetçi anlayışa göre kurgulanmış toplum yapısıyla rejim ayakta kalamazdı. Günün  artları da Ulus devletin hayat bulduğı  artlardı. Kurulan devletin ve rejimin devamı topluma dayanmasına bağılıydı. Milliyetçi bir rejim olarak kurulan Kemalist Cumhuriyet kendi Ulusunu yaratmak zorundaydı. Bu da ancak vatan olarak kabul edilen Anadolu da k tlele mi , devlete bağı ve hem rejime hem de diğ r fertlere karşı görevleri olan Laik

³⁷⁸ Peker, R. (1936). Ulusla ma-Devletle me. * lk  Halkevleri Dergisi*, 7(40), s. 3.

³⁷⁹  lk , s. 107.

anlayışa sahip medeniyetçi fakat öz değerlerinin bilincinde Türkçe konuşan Türk olduğunu kabul eden bir halk kütlesi yaratmakla mümkün olabilirdi. Bu nedenle Kemalist ülkücü milliyetçilik halkçıdır, Laiktir, devletçidir. Osmanlının toplumu ayırdığına bütünlüğü bozduğuna inanır. Toplumsal bütünlüğün her türlü farklı kültürün Türk kültürü etrafında eritilerek sağlanacağını savunur. Laik karakteri gereği de Kemalist Ülkücü Milliyetçiler Türklerin İslam öncesi unsurlarını daha çok ön plana çıkarırlar. Bununla bir taraftan Türk Milletinin üstün unutulmuş özelliklerini tekrar canlandırırken diğer taraftan bütünlemeyi önleyen skolastik anlayışı toplum bünyesinden atmayı hedeflerler.

Ortak bir millet tanımı etrafında şekillenen Kemalist Milliyetçilik anlayışında tarih ve dil çalışmaları önemli bir fonksiyona sahiptir. Türkçe konuşan Türk gibi düşünen kendisini Türk hisseden bir toplum yapısı oluşturulacaksa bu ancak dil ve tarih ile olabilir. Osmanlı döneminde toplumdaki ayrımı arttıran ve asli unsur olarak görülen Türklerin de ezilmesine yol açan Ümmetçi anlayışın yerine Milli bir anlayış geliştirmekte dil ve tarih çalışmalarının yapılmasıyla mümkün görülür. Diğer ilkelere olduğu gibi Milliyetçilik ilkesi de Osmanlı'nın hata ve eksikliklerinin telafisi eski sistemin tasfiyesi anlayışına oturmuştur.

“Bir milletin ileri hamlelerinde hayat ve kudret menbaı ve en sağlam mesnedi Milli Tarih'tir. Milli tarihine kıymet vermeksizin yaşayabilen hiçbir millet hatırlamıyoruz. Milli tarihinden gelen milli vasıflarını dilini medeniyetini korumada ihmal gösteren kavimler inhilal ve inkıraza hazırlananlardır. Maddi inhilalden önce böyle manevi inhilal envareleri görünmeye başlar. Dil ve medeniyet bir milletin varlığının iki sağlam temelidir. Tarihini unutan dilini kaybeden milletler yok olmuş demektir. ... Osmanlı imparatorluğunun zaafında dillerine yapılan taarruzu reddetmeyerek hululü kabul eylemenin mühim bir tesiri olduğunu inkâr edecek kimse bulunmaz sanırım. Dilin bu karışıklığı ve çetinliğidir ki Türk halkının coşkun okumak ve yazmaktan okur yazarlarının bile birçok yazıları okuyup anlamaktan mahrum kalmasına sebep olmuştur!... Osmanlı mekteplerinin resmi ders kitapları olarak kabul edilen umumi tarihte meşrutiyetten önce İslam vahdeti nazarda tutularak Türk tarihine pek az yer ayrılır ve Türklerin ırki birlikleri asla gösterilmezdi. Meşrutiyetten sonra ise garp medeniyeti hayranlığına Türk tarihi kurban edilir olmuştur.

*Bu gayri tabii tedris usullerine de nihayet Gazinin dehası karşı durdu. O büyük muallim medeni ve milli terbiye ve tedriste çok mühim bir mevkii olan tarihi ilmi bir surette yani milli gayemize hizmet edecek veçhile millet çocuklarına okutmak çarelerini araştırdı. Bundan Türk Tarih Cemiyeti doğdu ...*³⁸⁰

Milli devlet ve toplum anlayışını, kütleleşmiş yeni Ulusun oluşumunu, halkta dil ve tarih bilincinin oluşumunda gören Ülkü yazarları Türk dil ve tarih cemiyetlerinin çalışmalarında özel alanlar ayırmışlardır. Kütleleşmiş bir ulus anlayışının inşasında eski tarih anlayışının değişmesi gerektiğini savunan Ülkücü Kemalistler milliyetçi anlayışlarını beynelmilelci bir anlayışa oturtmalarına batı ile uyumlu bir Milliyetçi anlayış geliştirmelerine karşın özellikle Tarih alanında batının yaklaşımlarına karşıdır. Ülkücü milliyetçilere göre Batılı devletler de düşünürler de Türk milletinin asıl gücünün ve medeniyete hizmetlerinin bilincinde değildir. “...Avrupa da Tarih usullerine itina edilmiş gibi gösterilerek yeni yeni yazılan tarihlerin ekserisinde Avrupa medeniyetinin mani ve haldeki başka medeniyetlere mütefevvik Hristiyan dininin başka dinlerden üstün, Ari namını verdikleri itibarı bir insan fasilesinin başka insan zümrelerinden yaratılış itibarıyla daha yüksek olduğunu okutmaktayız. Bu müddeaların istikra usulüyle ispata kafi vakalar, objektif bir surette toplayarak değil müddeaya uygun vakaları cem edip uygun olmayanları ihmal etmekle ispata çalışırlar... Artık bizde kendi kitaplarımızda derslerimizde kendi ırkımıza kendi kavmimize layık olduğu mevkii vermeye ve bütün beşer vakalarına milli nokta-i nazarımızdan bakmaya yani garplıların telif ve tedris usullerini benimsemeye başladık. Onlar bize bütün kavimlerin Arya ırkından aşağı ve Allah tarafından arıların menfaatleri için çalışmaya mahkum bir nevi hizmetçi olmak üzere halk edindiklerini telkine çalışıyorlar... Artık kitaplarımız böyle yanlış ve bize zararlı bir noktai nazarın naşirliğini etmeyecektir.”³⁸¹

Ülkücü Kemalistler milli kültürü ulus bilincinin oluşması ve ulusu ortak bir ideal etrafında birleştirme aracı olarak görürler. Türk ırkı Türklerin medeniyete hizmetleri, Türk tarihinin ve medeniyetinin eskiliği, Türk dilinin zenginliği konularında batıda mevcut olan yaklaşımlara ve kendilerini üstün görmelerine karşı olmalarına rağmen Kemalizm’in en temel özelliği olan Batı dünyası ile uygarlık bağı kurma batı medeniyetinin bir parçası olma idealine bağlı kalmışlardır. Ülkücü milliyetçilerin milli vasfı batının medeniyet anlayışına karşı değildir. Daha da önemlisi bunu bir toplumsal

³⁸⁰ Akçuraoglu, Y. (1933). Birinci Türk Tarih Kongresi.1. *Ülkü*, 1(2.1933), s. 25.

³⁸¹ Akçuraoglu 1933, s.30.

birlik aracı olarak görür. Yeni devleti oluşturacak Ulusu ancak batı medeniyetine dâhil olarak kalkındıracağına inanan Kemalistler milli kimlikleriyle çelişik olmayacak Milli varlığı eritmeyecek Batılılaşma anlayışıyla uyumludurlar. Milli kimliğe ait unsurların Batı'nın medenileşme ölçüsü olan unsurlarıyla yeniden yorumlanan yeni milli kimliğe dönüştürülmesine çalışmışlardır. Müzik, resim, sosyal yaşama ait davranışlar edebi ve sanat eserleri gibi alanlardaki çalışmalar bu yola medeni ve milli bir tarzda yeniden inşa edilmeye çalışılmış yeni ulusa yeni milli değerler oluşturma hedeflenmiştir. Ülkü yazarları da bu konuda çok sayıda yazı yazmış önerilerde bulunmuşlardır. Bu yolla Osmanlı-Arap kültürüne ait izler silinecek Türk kültürünün en eski kültür öğeleri yeni medeni dünyanın öğeleriyle yeniden yorumlanarak yeni Milli Kültür yaratılacak ve Yeni ulus bu yeni Kültürün etrafında birleştirilecektir.

“... Milli benliğimizin hissiyatını ve milli nağmelerimizi beynelmilel musiki tekniği içinde ifade etmek istiyoruz. Bugün milli musiki diye aramızda yaşayan İran ve Arap nağmelerinin karışmasından oluşan söz ve fasıl musikisine nihayet vermek istiyoruz. En ileri milletlerle omuz omuza yürümek istediğimiz ve daha ileri adımlar atmak iddiasında bulunduğumuz bir zamanda eski hayatın ruhunu terennüm eden musikinin yeni hayatımızla bir alaka ve nisbeti yoktur. Bu ifademizle milli musikimizi bitirmek istemiyoruz. Musiki, edebiyat ve sanat gibi şahsiyetin kuvvetli izlerini taşıyan bir müessesedir.

Şu hale göre tamamıyla garp musikisi alarak milli musikimizi ihmal etmek hem milli kültürümüz ve hem de beynelmilel sanat alemi için bir hatadır. Milli hayatımızın terennümlerini ve milli benliğimizin namelerini beynelmilel musiki tekniği içinde ifadeye hazırlanıyoruz. Elbette ileride bu milletin de Vagnerleri, Verdileri, Çaykavskileri yetişecektir. İşte bu büyük üstatlar garp tekniği içinde milli nağmeleri de koyacak ve bugünkü Rus musikisi gibi beynelmilel bir şöhreti haiz ve milli rengimiz içinde bir musikimiz doğacaktır...”³⁸²

Musiki üzerinden milli kültürün beynelmileliliğine yapılan bu vurgu özellikle sanatın ve kültürün diğer alanlarında da göze çarpmaktadır. Burada asıl amaçlanan da şüphesiz yeni bir ulus meydana getirirken eski ile bağları koparıp medeni dünyayla bütünleşmiş bir Milliyetçi anlayış geliştirmek ve inkılap ideolojisine uyumlu olan kütlelemiş

³⁸² Ülkü, (1933). Necip Ali Beyin Nutku, Ülkü, 1(1), s. 25.

bireyleri bu yeni ulus anlayışı etrafında birleştirmektir. Emperyalizme karşı savaşmış Kemalist kurucu kadro batının tahakkumuna milli varlığı yok eden anlayış ve uygulamalarına kökten karşıdır. Bunun yanında medeni dünya ile eşit şartlarda kaynaşmak ve yükselmek ülküsündedir. Bu nedenle bir taraftan topluma kökleri üzerinden milli şuur aşılırken diğer taraftan Türk inkılabının evrenselliği üzerinden batı ile yakınlaşma çabasıdır. Batı ile uyum milliyetçiliğe engel olmayan bir medeniyet tercihi meselesidir: *“Biz Türk milliyetçisi isek de beynelmilliyetçi olmağı da isteriz. Asyai olmaktan ziyade Avrupai bir millet olmak ülkümüzdür. Bütün müesselerimizle şüphesiz kendimize has ve orijinal bir şekilde Avrupalılaşırken beynelmilelliğe de girmiş oluyoruz. İnkılabımız bile bize has olmakla beraber insani akışlar uyandıran bir inkılaptır”*³⁸³ Ülkü’nün önemli yazarlarından Kazım Nami’nin bu ifadeleri de bu medeniyet tercihini açıkça ortaya koymaktadır.

Kültürel ve sosyal açıdan en eski Türk Kültür öğelerine ulaşmaya çalışan ve bunları batı medeniyetinin içinde evrensel bir değere dönüştürmeyi hedefleyen Ülkücü Milliyetçiler, vatan kavramı mevzu bahis olduğunda sınırlandırılmış bir Vatan anlayışını benimsemişlerdir. Meşrutiyet Turancılarından farklı olarak Anadolu’ya konumlanmış bir vatan ve bu vatanın etrafında birleşmiş Türkler, Kemalist milliyetçiliğin unsurlarıdır. Anadolu imgesi Kemalist Milliyetçiliğin bir diğer birleştirici unsurudur. Yaratılmak istenen yeni ulus Anadolu’daki Türk Milletidir. Hanedanlık karşısı İslami olmayan ve etnik imalar barındıran mülki açıdan sınırlanmış bir Milliyetçilik bu Ulusun çerçevesidir. Milli Mücadele döneminde çizilen Milli misakla belirlenen sınırlar yeni Türkiye Cumhuriyetinin değişmez sınırları olmuştur. Bu nedenle imparatorluktan Cumhuriyete geçişle belirginleşen milli siyaset Osmanlıcılık, milletlerarası Komünizm, Panislamizm ve Pantürkizm gibi her çeşit millet ötesi kardeşlik hayalini sona erdirmiştir.³⁸⁴ Bunun yerine Anadolu coğrafi sınırında birliğe dayalı bir Kardeşlik-Millileşme projesi uygulamaya konmuştur. Türk isminde sembolik yansımasını bulan millet tanımı etnik niteliğe dayalı bir Mülkilik anlayışını benimsemiştir. Bir toplumsal birlik hamlesi olan Kemalist Milliyetçilik anlayışı tüm unsurları Türk adı etrafında birleştirirken bu ulusa da Anadolu’yu vatan olarak seçmiştir.

Ortak vatan Kemalist Milliyetçiliğin ana birleştirici unsurlarındandır. Bu ortak vatanda esasında eski bir Türk yurdu olarak gösterilen Anadolu’dur. Anadolu’nun en eski Türk yurdu olduğu ya da başka bir deyişle Türklerin Anadolu’da antik çağlardan beri var

³⁸³ Duru, Kazım. Nami. (1934). Hümanisma. *Ülkü*, 3(17), s. 336

³⁸⁴ Yıldız, A. (2001). Kemalist Milliyetçilik. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Kemalizm*, 2, s.211.

olduğu yönündeki Kemalist milliyetçi söylem Kemalist millet inşa pratiğinin bir yansımasıdır. Bilimsel tetkik ve araştırmalar üzerinden Anadolu halklarının Türklüğünü ispatla Cumhuriyetin kurulduğu vatandaki Türk etnik kökene dayanmayan unsurların dahi aslında Türk olduğu ispata çalışılmış ve Türklük bilinci etrafında ortak vatan paydasına sahip bir Ulus yaratmaya çalışılmıştır. Anadolu medeniyetleri üzerine yapılan araştırmalar Türklüğün İslam öncesi unsurları ve bunların Anadolu'daki en eski izleri bu idealin bilimsel temeli oluşturma gayreti olarak kendini gösterirken Türk Tarih ve Türk Dil tezleri de bu çerçevede oluşturulmuştur. Esasında asimilasyoncu Kemalist Milliyetçiliğin dayanak noktası da burada oluşmaktadır. Asimilasyon politikalarını mümkün kılacak şekilde “*Milli Biz*” in tanımı etnik niteliğe rağmen genişletilmiş³⁸⁵ Anadolu’yu kapsar hale getirilmiştir.

Anadolu’nun, zaten antik çağlardan beri Türk olan fakat bunun farkında olmayan gayri Türk unsurlarla birlikte Tüm ulusun vatani olması Kemalist milliyetçilik anlayışının “Tek yürek Tek bilek” şiarına dayalı Halk birliğinin bir tezahürüdür. Birliği her şeyde tekliğe irca eden bu totaliter anlayışta milli ülküden sapma oluşturabilecek hiçbir şeyin görünürlüğüne yer yoktur. Tek yürek Tek bilek şiarının vurgulandığı milli durumu gerçek kılabilmek için Kemalist seçkinler her türlü farklılığı çatışma kaynağı olarak kabul ettiler. Ve bütün nüfusa tek bir üniforma biçtiler. “Türklük”. Tam vatandaş olabilmek için herkes Türk olmak ve Türk gibi hissetmek zorundaydı.³⁸⁶ Anadolu’nun Türklüğü bu birlik anlayışına hizmet ettiği kadar aynı zamanda bu birliği bozacak Ermeni ve Rum milliyetçiliğine karşı da bir anti tez görevi görmekteydi. Anadolu’nun asli unsurunun kendileri olduğu iddia eden Rum ve Ermenilere karşı bir taraftan buranın en eski Türk yurdu olduğu ispatlanmaya çalışılırken diğer taraftan da kendilerini farklı bir ırktan gören bu etnik unsurların da aslında Türk olduğunu ispatla Türklük bilinci ve Anadolu vatani bilgi içinde bir Ulus yaratılmak istenmiştir.

Ülkü dergisi de Resmi Tarih tezinin bu en güçlü ögesine uzunca bir zaman yer ayırmıştır. Bunun yanında Ülkünün Milliyetçilik anlayışının da omurgasını oluşturan unsurlardan biri Anadolu’nun Türklüğü ve Anadolu’daki hakların Türk olduğu görüşüdür. Afet İnan’ın; “Anadolu’nun antikiteden beri Türk yurdu olduğunu fiziki antropoloji yoluyla kanıtlama” diye açıkladığı bilimsel çalışmalara ülküde yer verilmiş bu yönde çokça yazı yazılmıştır: “*Anadolu’nun en eski halkının da öz Türk soyuna dayandığı gün geçtikçe aydınlanan bir hakikat olduğu gibi son asırda Hristiyanlığın*

³⁸⁵ Yıldız, 2001, s.228.

³⁸⁶ Yıldız, 2001, s.230.

tesiri ve Osmanlı idaresinin gafleti ile yabancı milletlere mal edilen Anadolu Hristiyanlarının da öz Türk olduğunu gösteren vesikalar bulunmuştur.”³⁸⁷ şeklinde Ülküde yer alan yazılarda Anadolu’nun Türklüğü sıkça vurgulanmıştır. Anadolu’nun Türklüğünün Oğuz-İslam akınlarıyla başladığı şeklindeki Osmanlıdan kalma yaklaşımları reddeden Ülkü yazarları, yer adları, şahıs isimleri, sözlü edebiyat ürünleri üzerinden Anadolu’daki diğer etnik unsurlarında Türk olduğunu ispata çalışmışlardır.

“Anadolu’dan İstanbul’a getirilen Hristiyan delikanlılarının adları değiştirilmemiş olsaydı Mısırda Kölemenlerin günlerinde görüldüğü gibi yeniçeri ortalarında da binlerce Turgut, yahşi, toman, Tomanbay, demir gibi adlar duyacaktık. Müslümanlık nasıl bir yandan öz Türk adlarını İslam, arap adlarıyla değiştirdiyse papazlardan başlayarak yavaş, yavaş Hristiyan Türklerin de öz adlarını bırakıp Hristiyan öz Rum ve Ermeni adlarını aldıklarını görüyoruz.”³⁸⁸ Kişi ve yer isimleri üzerinden Anadolu’da yaşayanların Türk olduğunun ispatlanmaya çalışılmıştır. Bu ve benzeri yazılarla etnik unsurların Türk soyundan geldiğini ispatla Türklük ırki unsuru etrafında bir ulus oluşturulma amaçlanmıştır.

Köken, dil, kültür ve Ülkü birliğinin, coğrafya birliğinin sağlanması Ülkücü Milliyetçi devlet seçkinleri ve aydın kadrosu için Devrimin hedefidir. İnkılabın başarıya ulaşması İnkılap ruhuna sahip yeni ulusun inşasında görülür esasında Türk Devrimi bu Ulusun yüceltilmesi için yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti aynı Irkın kafa gönül dil ve vatan birliğine sahip çocukları olarak gördüğü Türkleri yüceltmeyi kendisine ülkü edinmiştir. Bu sebeple Türk kültüründen uzak kalmış olanların bu kültürü benimsemeye zorlanmaları gerekmektedir. Ülkeyi yöneten kurucu kadroyla bu kadronun bir nevi yarı resmi yayın organı olan ülkünün yazarları buna inanmaktadır. Asimilasyoncu ve birliği bozacak her türlü ayrımı reddeden resmi milliyetçi anlayış, iskan kanunu ve şark ıslah raporlarıyla kendini gösterirken bu uygulamaların ruhuna uygun yazılarda Ülküde yayınlanmıştır. 27 Mayıs 1934 tarihli İskan Kanunu Muvakkat Encümen raporunda ifade edilen; “Öteden beri Türk kültürüne uzak kalmış olanların ülkede yerleşerek onlara Türk kültürünü benimsetmek için devletin yapacağı işler bu kanunda açıkça gösterilmiştir. Türk bayrağına gönül bağlamamışken Türk yurttaşlığını kanunun onlara verdiği her türlü hakları kullanmakta, onları Türkiye Cumhuriyeti uygun görmezdi. Bunun içindir ki bu gibileri Türk kültüründe eritmek ve onları Türk oldukları için daha

³⁸⁷ Fehmi, T. H. (1934). Anadolu’da Gregoryen ve Ortodoks Türkler. *Ülkü*. 4(2), s. 173.

³⁸⁸ Fehmi, 1934, s.176.

sağlam yurda bağlamak yollarını bu kanun göstermiştir.”³⁸⁹ Görüşler Asimilasyoncu resmi Kemalist milliyetçiliğin görüşleridir. Ülkü deki Türk olmayan diğer etnik unsurların aslında kendilerini bilmeyen Türkler olduğu bunun ispatı içinde antropolojik ve arkeolojik çalışmaların yapıldığı yönündeki yazılar bu görüşlerin dergideki savunmaları ve temellendirmeleridir.

Ülkücü Kemalizm’in devlete yüklediği, her alanı devrimin idealleri doğrultusunda düzenleme misyonu Irki, tarihi ve kültürel alanda özellikle Milliyetçilik fikri etrafında şekillenmiştir. İskân Kanunu’nun gerekçesinde yer alan bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi devlet vatandaşlık haklarından yararlanan fakat Türk hissiyatına sahip olmayanların durumunu uygun görmez ve Milliyetçiliğe aykırı bu durumu aldığı tedbirlerle düzeltir. “Türk gibi yurdun bütün iyiliklerini kazançlarını bol bol almakla beraber Türk duygusunu taşımaz gibi durmak işini bu kanunla kesip atar” Bu kanunla Milliyetçiliğe aykırı uygunsuzlukların hepsini ortadan kaldırır.

Milli Mücadele ile vatani düşman işgalinden kurtaran Kemalist Milliyetçiler bu vatanda Türk ulusunun ezilmişliğine yok sayılmış lığına son verirken köklerinden koparılmış Türklerin de aslına dönmesi için bu öze dönüş işini gerekirse zorla yapacağını açıkça ifade eder. En eski Türk yurdu olan Anadolu’da “Türk benliğinin eritme potasında bir kardeşlik ve vatandaşlık birliğinin” oluşmasını amaçlarlar. Asimilasyonist bu politikalar temelde ulusal birliğin zorunlu sonucu olarak görülür. Irkçı olmadığını iddia eden Ülkücü milliyetçilik Türk ırkının dışındaki etnik unsurları birliği bazen unsurlar olarak görür. Kemalizm devrimi işte bu bilgi sağlayan devrimdir. Uluslaşma olarak adlandırılan bu durumu Peker şöyle ifade eder: “*Kan milliyetçiliğini bir tarafa bırakmak isterim. Benim demek istediklerimi yazmak için rasist ve irredantist milliyetçiliğinin lehinde veya aleyhinde bulunmak hiç te lazım değildir. Dışarı ile birleşme veya içeride tasfiye gibi tezahürlerle gözü çeken aktif ve pasif irredantizin günlük bir politika işidir. Asıl mesele bir sınır içinde hak ve şerefleri müşterek insanlar olarak yaşayanların beraberliği ve bütünlüğüdür. Biz Türkiye’de bu beraberliği bozan bütün kötü unsurları süpürdük ve onları doğurmuş olan devlet tipi ile beraber hayatımızdan çıkardık, attık...*”³⁹⁰

Peker’in dış basına verdiği makalede yer alan bu açıklamalar bir anlamda asimilasyoncu ve ırkça yaklaşımları barındıran Milliyetçi uygulamalara getirilen gerekçedir. Gerçekte ise hak ve şerefleri müşterek insanlar olarak yaşamının yolu Türk kimliğine girmekte

³⁸⁹ Yıldız, 2001, s.231.

³⁹⁰ Peker, 1933, s. 3.

mümkün görülür. Ülkücü Kemalist Milliyetçiler için Milliyetçilik birleşmiş bir ulusu ifade eder. Bu birleşme de ancak Kemalist devrimlerin ruhuna ve ideallerine uygunlukla mümkündür. Bu nedenle batı medeniyetine aidiyet laik karakter, ortak dil ve tarih anlayışında ittifak, Anadolu'nun vatan olarak görülmesi Millet olmanın şartı olarak görülür. Bunun dışında kalan anlayışlarla ulus olunamaz. Ülkücü Kemalist Milliyetçilik bunu kabul etmez. Hristiyanlaşsalar da Ermeni ve Gürcü nüfus aslında Türk'tür. Kürtler Moğol baskılarından kaçarak dağlarda yaşamak zorunda kalmış dağlı Türklerdir. Anadolu antik çağlardan beri Türk'tür. Dolayısıyla Türk ırkı ve kültürü etrafından birleşerek yeni ulus yaratılacaktır.

3.4.1. Köklere Dönüş ve Etkin Var Oluş Aracı Olarak Milliyetçilik

Ülkücü Kemalistlere göre Osmanlı idaresi Türklüğü ve Türk ırkını yok sayan onu baskı altına alan bir idaredir. Osmanlı döneminde Türklük öz benliğinin yüksek vasıflarını unutmuş ve dünya muvazenesinde hak ettiği yeri alamamıştır. Hatta Türkler kimliklerini inkâr etmek zorunda kalmışlardır: *“Orta Anadolu’da birçok Türkmen boyları zaman zaman Osmanlıların idaresizliğinden zulümlerinden kaçarak Anadolu’nun doğusundaki sarp dağlara çetin geçilir vadilere göçüp yerleşmişlerdir. Çoğu Şii veya bir kısmı Hanefî olan bu Türk boyları mezheplerini değiştirmemiş ve fakat komşuları bulunan Şafî Kürtlerle anlaşabilmek için Türkçeden ayrı bir dil edinmiş ve yavaş yavaş kendilerini Türk’ten gayri bir unsur saymaya başlamışlardır. Onların bu hareketleri o devrin icraatındandır. Çünkü o zaman Türk olmak ve Türk bulunmak adeta bir musibet sayılırdı...”*³⁹¹

Ülkü yazarlarına göre Osmanlı, Türklerin kimliklerini kaybetmesine sebep olmakla beraber köklü tarihlerinin de yok edilmesine çalışmıştır: *“İmparatorluk devrinde milletin tarihine taç ve saltanatın hayat ve bekası namına kasten yanlış bir istikamet verilmiş ve istikamet millet ve bilhassa kendisi için korkunç olmuştur. Filvaki Osmanlı tezine göre Türk Tarihi altı yüz küsür senelik göçebe bir kabilenin cengaverane fetihlerinin menkıbelerinden başka bir şey değildir.”* Osmanlı'nın bu tutumunun Türklerin batıda yanlış tanınmasına yol açtığını iddia eden Ülkü yazarları bu durumu yazılarında eleştirilmiştir: *“..İşte tarihi bu tarzda telakki hem vakaların hakikatine tamamiyle zıt ve yanlış ve hem de memleketimizi istila etmek isteyenler için müthiş bir fırsat silahı oldu. Başka milletler bizi Küçük Asya da ve Avrupa da yerleşmiş sarı ırka mensup yabancı ve düşman bir millet tanımak istediler. Binlerce yıllık tarihin her*

³⁹¹ Kemal, Kadri.(1933) , s. 405.

safhasında muhtelif milletlere muzafferane temas eden Türk milletinin başka milletler üzerinde birçok acı intibalar bırakması tabii görülebilir fakat milletimize atfetmek istedikleri isnatlar doğru değildir.”³⁹²

Kendini Batı medeniyetinin bir parçası gören Ülkücü Kemalistler batı gözünde Türklerin imajını önemsemişlerdir. Yeni kurulan rejimin dünyada tanınması ve kabul görmesi için de bu gereklidir. Kemalist devrimle Osmanlı bağlarını koparan yeni Türkiye, Milliyetçiliği Topluma öz güven verme Köklere geri dönerek yeni bir ulus yaratma ve dünyaya kendini ispat edecek etkin bir var olma aracı olarak görmüştür. Kemalist Milliyetçiler dünyaya gözlerini bir bozgun havasında açmış bir nesildir.³⁹³ Toplum son yüzyıllarda ağır kayıplar vermiş girilen hemen bütün savaşlar kaybedilmiş medeniyet sahasında da oldukça geri kalınmıştır. Kurtuluş Savaşını kazanarak yeniden var olma iddiasındaki kurucu kadro bu zaferi diğer tüm alanlarda da sağlayarak toplumun ve meydana getirilecek yeni ulusun öz güvenini arttırmak istemiştir. Bu nedenle de Dil ve Tarih Milliyetçiliğin en güçlü aracı olarak kullanılmıştır. Tüm dünyada ırklar ve devletler üstünlüklerini ortaya koyarken var olma ve kabul görme mücadelesinde ki Türkler bundan gayri kalamazlardı. Henüz yeni kurulan devletin ortaya koyacağı üstünlük argümanları da hiç şüphesiz tarihinde olmak zorundaydı. Milleti, Türk ırkı ve kültürü etrafında tanımlayan Kemalist Milliyetçiler Tarihi, Türk ırkının başarıları etrafında kurgulamış ve daha sonraki dönemlerde Irkçılık eleştirilerine yol açacak tarzda abartılı bir Tarih yaklaşımı ortaya koymuşlardır.

Esasen Ülkücü Kemalist milliyetçiler ırkçılığı reddeder onlara göre “Millet bayrağı Atatürk Terbiyesinin elinde şovenlik amili değil ileri hamlelerle milli varlığa ve insanlığa hizmet aşkını temsil eden bir semboldür”³⁹⁴ Kemalist Cumhuriyetin resmi akidesi referans ideolojisi ve “Türkün yeni amentüsü”³⁹⁵ olan Ülkücü Milliyetçilik milli birlik ve bütünlüğe büyük önem verir. Söylemde ırkçılığı reddeder hayali üstün ırk fikrini reddeder. Olgusal durumu yansıtmayan ve Ülkü sayfalarındaki yazılarla çelişen bu düşünce temelde ulaşılmak istenen hedefi ifade eder. Yeni kurulan ulusa kök bulmak, öz güven verme kaygısıyla abartılı bir şekilde ortaya konan ırki vasıflar bu milletin var olma mücadelesinin ürünüdür.

Kemalist Milliyetçilik Batının büyüleyici dünyası karşısında hissedilen ezilmişliğin tahrik ettiği bir var olma mücadelesi ve medeniyetçilik iradesidir. Batı karşısında kendi

³⁹² Ali, Necip. (1934). Halkevleri Yıldönümü Nutku. *Ülkü*, 3, s. 7.

³⁹³ Ali, 1934, s. 8.

³⁹⁴ Anonim, 1936, s. 246.

³⁹⁵ Yıldız, A. (2001). Kemalist Milliyetçilik. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Kemalizm, 2, s. 212.

üstünlüğünü ortaya koyma çabasıdır. Bu da ırkçı özelliklerin ön plana çıkmasına yol açmıştır. Dönem itibariyle de özellikle Ülkünün çıktığı zaman dilimi dikkate alındığında Almanya ve İtalya gibi devletler de ırki vasıfların ön plana çıkarılması Ülkücü Kemalistlerin bu tavrının sebeplerini anlama açısından önemlidir.

İrkçılığı reddeden Kemalist Ülkücü Milliyetçiler, Türkleri insanlığın kök Irkı olarak görürler. Tüm medeni dünyanın kökleri Türk ırkının ortaya koyduğu ürünler üzerine bina edilmiştir. Bu iddia Ülkü yazarları tarafından bilimsel araştırmalarla da ispatlanmaya çalışılmıştır: “...*Vatan toprakları kurtarıldıktan ve yurt içinde yepyeni bir sosyal düzen kurulduktan sonra vakit geçirmeksizin kültür işinde ele alınması gerekir. Kültür işinde ana kaynağın tarih olduğu kanaatidir ki bu alanda çalışmaya çok önem verildi. Birkaç yıllık uğraşma sonucunda tarihin en karanlık köşelerini aydınlatan hakikat bulundu. O hakikat şudur: Dünya yüksek kültürünün ilk beşiği Türk ana yurtlarıdır ve o kültürü kuran bütün dünyaya yayan da Türklerdir. Arkeoloji irdelerinin her gün bir kat daha aydınlattığı bu hakikat artık bir hipotez sayılma devrini çoktan geçmiştir.*”³⁹⁶

Türklerin medeniyet yapıcı ana unsur olduğu ifade eden bu ve benzeri yazılar Ülkü’nün en sık işlediği konulardır. Hemen her yazarı Resmi Kemalist Tarih Tezi olan “Tüm medeniyetlerin kaynağı” konusunu işlemiş ve bu yönde toplumu yönlendirme amacıyla yazılar yazmıştır. Özellikle Türk Tarih Tezinde Türklerin Tüm medeniyetlerin kaynağı tüm yüksek medeniyetlerin de kurucusu olduğu vurgulanmıştır: “*Orta Asya’da kültür kurmuş ve bunu dünyanın beş bucağına yaymış bir ulus çok tabiidir ki yarattığı kültür eserlerinin adını ve bu eserlere bağlı fikir sistemlerini birlikte götürmüş ve içlerine girdikleri uluslara yaymıştır. ... Bu gün Çin, Elam – Hind – Sümer – Eti – Mısır – Etrüke – Grek – Latin kültürleri altında anılan ve hepsi Türk atalarımız tarafından kurulan bu kültürlerde*”³⁹⁷ ifadeleri kurucu ırk vasfının en belirgin ifadeleridir.

Ülkücü Kemalistlerin bu “Kurucu Irk” iddiası üzerinde durduğumuz gibi topluma nesillere özgüven verme gayretinin tezahürüdür. Yeni Ulusu bir inanç etrafında yeşertme çabasıdır: “...*Siz bütün kültür dünyasını kuran adamların çocuklarısınız ve gene siz bunu bileceksiniz: Siz bugün çürümüş gibi görünen dünya kültürünü yeniden yaratacak Türk çocuklarısınız...*”³⁹⁸ Yeni Türkiye’nin geleceğini inşa edecek üniversite öğrencilerine yüklenen görev budur. Bu ifade aynı zamanda Kökçü tarih anlayışının da

³⁹⁶ Yeni Fakültemizin Açılışı (1934). Saffet Arıkan’ın Söylevi. *Ülkü*, 10(1), s. 403.

³⁹⁷ Aynı, s.404.

³⁹⁸ Aynı, s.405.

bir tezahürüdür. Nitekim Mustafa Kemal'in tarihçiliğinde de kökçülük vardır. Ülkü yazarlarının topluma ve ulusa özgüven verme gayretleri de bu kökçü anlayışa dayanır. Bu aynı zamanda yeni Ulusun var olmasını sağlayacak temelleri de belirler. Köklerinin Türklük ana unsuruna dayandığı yeni ulus devrimin amaçlarına hizmet edebilir. Ülkü yazarlarına göre; *“Kafasını ve vicdanını en son terakki meşaleleriyle güneşlendirmeye karar vermiş olan bu günün Türk çocukları biliyor ve bileceklerdir ki onlar 400 çadırılı bir aşiretten değil on binlerce yıllık medeni yüksek bir ırktan gelen yüksek kabiliyetli bir millettir.”*³⁹⁹

Kökçü milliyetçi anlayışa sahip Ülkü yazarları Türk ırkını kurucu Irk olarak görmüş Türkleri medeniyet yapıcı bir Kültür kaynağı olarak vasıflandırmışlardır. Bu çaba abartılı gerçek dışı iddialarında dergide sıkça yer bulmasına sebep olmuştur. Ülkü yazarlar tüm dünyada Türk ırkının yüksek vasıflarının izlerini bilimsel tezlerle sürdüklerini iddia etmişlerdir. Çünkü onlara göre “Türkün tarihi çok eskidir ve bütün milletlere kültür ışığını saçmış olan ulus Türk ulusudur” Bu yaklaşıma inanmalarının gerekçesi de Yeni ulusa özgüven vermek ve köklere dönmesini sağlayarak Osmanlı anlayışından uzaklaştırmaktır. Kökçü milliyetçi anlayışta Sümerler – Etiler – Girit ve Yunanistan'a yerleşen kavimler Türk'tür. Orta Çağ İslam medeniyetini Türkler kurmuştur. Eski Mısır aynı Irkın ürünüdür.

“Filvaki bugün ilk medeni insan cemiyetini Sümerlilerin kurduğuna itiraz eden yoktur ve Sümerlilerin insan ve lisan abidelerinden bunların Ari ve Sami namlarıyla Türklerden ayırt edilen kavimlerden değil Turani tabiriyle tamim olunmak istenilen Türklerden bulundukları Arkeoloji, lisanîyat ve tarih alimlerinin ekserisi tarafından kabul olunmuştur ... Sümerlileri takip eden devirde Anadolu da ilk medeniyeti kamil olan milletin Eti'lerin antrepoloji lisan ve asarı atika vasıtasıyla tetkikleri Türk ırkından olduklarına birçok deliller vermiştir ... Afrika'nın şimali şarkisinde ilk ve muazzam bir medeniyet tesis eden eski mısırlıların mitolojisi ve ilah isimleri üzerinde yapılan lisan tetkikatıyla menşelerinin taharriyatı bu kavminde aynı ırktan neşet ettiğine kuvvetle ihtimal verdirmektedir. Girit'te ve bugün Yunanistan denilen memlekette yerleşip oralara ilk medeniyetleri tesis ve inkişaf ettiren kavimlerde gene Orta Asya'dan gelmiş geniş kafalı ırktan oldukları ve kullandıkları lisan ve inandıkları mitolojilerle Türk dil ve itikat

³⁹⁹ Akçuraoglu, Y. (1933). Birinci Türk Tarih Kongresi.1. Ülkü, 1(2), s. 30.

efsaneleri arasında dikkate şayan benzeyişler bulunduğu nazarımıza çarpar...”⁴⁰⁰

İslami tesirlerden arındırılmış İslam öncesi Türk geçmişinin yeniden yapılandırıldığı Kemalist kökçü milliyetçi anlayış bütün sosyal ve siyasi faaliyetleri belirleyen yüksek kuvvet olarak Cumhuriyetin üzerine oturduğu temel çerçevedir. Genç Kemalist Cumhuriyet bu yeni oluşturulan Milliyetçilik çerçevesinde kendini tanımlamış Tarih, dil ve coğrafya çalışmaları da, Batı dünyasında yaralanmış Türk milli gururunu onarmaya çalışmıştır. Milli Onuru yeniden inşa etme Türk imajını düzeltme ve yükseltme amacıyla Kökçü çalışmalar ve resmi siyasi söylem oluşturulmaya çalışılmıştır. Kökçü Kemalist Milliyetçi anlayış siyaseten yayılmacı olmasa da kültürel anlamda ütöpik derece de yayılmacı anlayışa sahiptir. Bu durum kültürünü diğer milletlere kabul ettirme tasavvurundan çok zaten tüm medeniyetlerin kurucusu olma iddiasıyla desteklenmektedir. Ülkücü milliyetçilere göre “ilk sosyallik ışığı yeryüzüne Türkler tarafından götürülmüştür ve bu belgelerle ispat edilmiştir. Ülkücü Kemalist milliyetçilerin bu aşırı ütöpik anlayışlarının ardında hem Batıdaki Türk imajına hem de Osmanlı siyasi ve toplum anlayışına tepki vardır. Bu algı ortadan kaldırılmadan toplumun özgüveni sağlanamazdı.

“Yüzyılların hele son üç yüz yılın birbiri ardınca gelen acıları üzüntüleri ezginlikleri bunlardan daha ileri olmak üzere Türk ulusuna yapılan kıyımlarla usun şaşkın kılındığı çağlarda bu yaratkanın usun bilginin kavrayamayacağı (safsataların) belki bir kısa bir yaşayışı olabilirdi. Nitekim olmuştur da. Büyük Türk başındakilerin kendini küçültücü çalımları karşısında yavaş yavaş kendini küçük görmeye başlamıştı. Çünkü nereden geldiği soyunun sopunun kimler olduğu kendisine unutturulmuştu. Türklüğe yakın düşüncede olan kişilerin Türklük üzerine yazdıkları tarih bitikleri Türklüğe karşı içinde bulunulan bunca aşağılatmalar sezilmeksizin olduğu gibi Osmanlıcaya çevriliyordu. Mekteplerimizde Türk çocuklarına olduğu gibi okutuluyordu. Bu türlü Tarih bitiklerinde Türk bütün acun uluslarından sonra gelen anlayışta yeni bulmadan yeni yapma erdemliliğinden uzak yıkıcı bir varlık gibi gösteriliyordu. ... İşte Osmanlılık içinde Türkün az da olsa

⁴⁰⁰ Akçuraoglu, 1933, s. 27.

bir parçası Türk budun Cumhuriyet ulusu kurulduğu güne değin bu aşılınmayı gerekli bir iş gibi görmeye alışmış bulunuyordu."⁴⁰¹

Kökçü milliyetçi anlayışta daha önce de belirttiğimiz gibi Türk kurucu unsurdur. Göçler vasıtasıyla Türk yüksek kültürü dünyanın her yerine yayılmıştır.

"Türkler anlatmaya çalıştığımız içinlerden dolayı yöndemlice her yere gittiler. Doğuya, Çin'e Japonya'ya, Okan adalarına bu adaların birbirine eklenen uçları üzerinden Meksika, Peru gibi Amerika batı ellerine yukarıda buz denizine doğru Sibir adalarına gidenler buzlar çözüldükten sonra ... Karadeniz'in üst yalı ülkelerine çıkan bu denizlere dökülen Ural-Volga Don-Dinyeper ırmaklarının bataklıklarını ancak kültür bilgilerindeki yükseklikle tutabilen, geçebilen Türkler Tuna'ya dayandılar. ... Mora'nın Mataban burnuna vardılar ... İtalya'nın batısındaki denizlere Turan denizi, Türk denizi denildiğini bugün coğrafya kitaplarında görmekte okumaktayız. ... Türk tunanın yukarısına aşağısına birçok seçkin soylarını bıraktılar. Bu soylar Baltık denizine doğru sıklıkla yayılmamışlarsa da bu kıyılarda hatta Avrupa'dan Manş denizi ile ayrılan İrlanda adasının, İzlanda adasının göbeklerine baydur üyelerini göndermişlerdir. Bu soyların Rus üst yoluyla Baltık kıyılarına ulaştığını bugün kendisinin Türk olduğunu söyleyen Moğol-Türk Finlandiya ülkesini geçerek Loponya denilen Tükel Türkleri oradan bir belge gibi bırakarak İsveç-Norveç'in il uğrayanları kültür kurucuları oldukları güvenle söyleyebilirim ... O yürüdü Fransa içlerine girdi Alplara adını verdi. Fransa'nın güneyinde kuruldu. Oraya da Galya dedi.

*Öz adı Turski Türk olduğu halde Etrüsk dedikleri ayrı bir kolunda İtalya'ya giderek orada parlak bir kültür kurduğu artık acunca bilinmektedir..."*⁴⁰²

Görüldüğü gibi günümüzde de yaygın olarak dillendirilen göster yoluyla Türk kültürünün dünyanın her yerine yayıldığı ve kurucu unsur olduğu iddiası Ülkü yazarlarının en sık üzerinde durduğu konudur. Özellikle resmi Türk Tarih teziyle yaygınlık kazanan ve bilimsel temele dayandırılan bu görüş aynı zamanda Batının medeniyet kurucu olduğu tezine bir antitez niteliğindedir. Kemalist rejimin var olma ve dayanak bulma düşüncesinin de ürünü olan Türk ırkının kurulduğu tezi Batı medeniyetine ait olmaya çalışan yeni rejimin bu medeniyet karşısında köken ve etki

⁴⁰¹ Göker, Muzaffer. (1934). Türk Soyu ve Türk Tarihi. *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 4(22), s. 240.

⁴⁰² Göker, s. 252.

olarak aşağı bir yanının olmadığı ve yüksek kültür kurucu olarak batı medeniyetine zaten ait olduğu ve dolayısıyla kabul görmesi düşüncesine dayanmaktadır.

“Bu uydurmacılar direnerek diyorlar ki Kültür kaynağı Avrupa’dır. Bu kaynağın yetiştirdiği yükselttiği kültür Avrupa denilen yerde doğmuştur. Avrupalılar yerlerinden kalktılar atamlık acununa kültürü yaymak... İşini üzerlerine aldılar. Bunu acıyarak her Türkün yeniden düşünmesini değerli görürüm. İnsanlar kesildi asıldı çakmak tüfekte öldürüldü. Yüksek kültür varlıkları yıkıldı. Yağmaya uğradı ve ne barbarlık... Şimdiki sözlerim ancak Türk ulusuna onun gençliğine tarih okutan Türk hocalarınadır. Kültür batıda bulunmuş doğuya getirilmiş bu doğru değildir. ... Kültür yalçın taş devrinde başlayarak son asırlara dek bütün acunlarda belirmesini yayımını gösteren köklü kültür Orta Asya da Türklerce yapılmıştır, yükseltilmiştir.”⁴⁰³

Kökçü ve medeniyet kurucu Türk imgesi üzerine inşa edilmiş Ülkücü Kemalist Milliyetçilik bir kök medeniyettir. Bu kökçü anlayışta Türk ırkı Kanarya adalarında dahi kurucu varlığı artık ispatlanan bir gerçek olarak görülür. Diğer örneklerde olduğu gibi Kanarya adalarında yaşayanların dil-yaşam tarzı- örf ve adetleri üzerinden Türklükleri ispatlanmıştır.

“Arap orduları Mısır ve Afrika’nın şimalini zapt ettikleri zaman burada bugün Türk kabilelerine rasgeldiler. Bu Türklerden büyük ordular meydana getirdiler. İspanya’yı zapt eden (Tarık= Tar Kay) berberi Türklerden yani Tuvareklerden idi. Tuvarek Türkleri olmasaydı Arapların İspanyayı zapt etmeleri mümkün değildi. Pek eski devirlerde Tuvarekler Kanarya adalarında birçok şehirler kurmuşlardır... Tuvarekler olsun Kanarya adalarındaki Guvanşlar olsun Türk tarih bakımından çok önemlidir. İspanyollar kanarya adalarını zapt ettikleri zaman Guvanşlarla tam sekiz sene muharebeden sonra onları hâkimiyetleri altına alabildiler. Bundan sonra bu cenkçi ve medeni kavmin araştırılmasına başlanarak Tuvarek ve berberi Türklerin münasebeti anlaşıldı. Bu suretle Guvanşlar Orta Asya’dan gelmiş Türkler olduğu anlaşıldı.”⁴⁰⁴

Ülkü dergisinin hem yeni rejimin Dünyada kabul görmesine hem de yeni kurulan topluma öz güven vererek kökçü bir medeniyet algısı oluşturulmasına yönelik

⁴⁰³ Göker, s. 253.

⁴⁰⁴ Göker, s. 253.

oluşturmak istediği resmi Kemalist Milliyetçi anlayışta Türkler aynı zamanda dünyaya bir çok alanda hizmet etmiş üstün bir Irk 'tır. Sanatta, Sporda Müzikte Türk ırkı kurucu unsurdur. Amerika'nın keşfinde, Balkan folklorunun oluşumunda Futbol ve polo oyunlarının da Türkler icatçı ve etkin Irktır. Dergide çıkan yazılarla desteklenmeye çalışılan tezlere yönelik bazen ilginç örneklerde verilmiştir. Amerikan keşfinde Türklerin hizmetleri konulu yazı bunlardan biridir yazıya göre, Amerika'nın keşfine Kristof Kolomb'u ikna eden gerçekte adını Rodrigo olarak değiştirmiş Müslüman bir Türk'tür. Yine Kolomb'un San Salvador adını verdiği ada aslında Guvan Hani adıyla anılan bir adadır. Yazıya göre Kolomb'un gemisinde Rodrigo'dan başka bulunan bir kaç Türk'ten biri gemi direğine çıkarak adı Guvan olan arkadaşına "Ben göremiyorum Guvan ada hani nerede" manasında *Guvan Hani* demiş bunu anlamayan İspanyollar da adanın Guvan Hani adası olduğunu sanmış ve bu isimle anmaya başlamışlardır.⁴⁰⁵

Bu tarzda ilginç iddialar taşıyan yazılar esasında azdır ve Ülkü'nün çok ta etkin olmayan çok ender yazan Yazarlarınca anlatılmıştır. Bunun yanında spor-müzik ve birçok kültürel eserin Türkler tarafından icat edildiği iddiası ise sık işlenen ve Ülkü yazarlarının genelinde hâkim olan anlayıştır. Bu iddialara göre: "Polo zaten dünyanın en eski ve en usta binici milleti olan Türklerin oyunudur."⁴⁰⁶ "Futbol oyunu da Çin'de çok eski zamanlardan beri oynanmıştır."⁴⁰⁷ Bu iddiaların da şüphesiz ulaşmak istediği amaç kökçü ve medeniyet kurucu bir anlayışla Batı karşısında Topluma özgüven verme çabasıdır. Bu iddiaları ortaya atıp bunu çeşitli bilimsel iddialarla da desteklemeye çalışan ülkü yazarları iddiaları ortaya attıkları yazılarında da bu durumu ortaya koymuşlardır:

"...Mesela bir İngilizce konuşan bir Türk gencinin göğsünü gere gere o İngiliz'e:

*- Biz sizin milli oyununuz sandığınız futbolu, binicilik bediası yiğitlik örneği tuttuğunuz bu heyecanlı Polo oyununu sizden iki bin sene üç bin sene önce büyük Türkistan ovalarında ve nihayetsiz Çin memleketin tahtına saraylarının meydanlarında oynardık... diye bilmesi ve bunu bıçakla kesercesine ispat etmesi kadar milli gurura hoş gelecek ve milli gençliğin kendisine güvenmesin yükseltecek ne vardır... "*⁴⁰⁸

⁴⁰⁵ Miralay, Abdurrahman. (1934). Amerika'nın Keşfinde Türklerin Hizmeti. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, 17(3), s. 365.

⁴⁰⁶ Seyfi, Ali Rıza. (1933), Tarihte Türkler ve spor, Ülkü I (6) s. 477.

⁴⁰⁷ Seyfi, (1933), s. 480.

⁴⁰⁸ Seyfi, (1933), s. 480

Milli gurur, Ülkücü Milliyetçi Kemalizm'in bel kemiğidir. Özellikle Batılılara karşı ispatlanması gereken bir değerdir. Bu ispatlanırken de inandırıcılığı attırmak için batılı yazarlardan sıkça örnekler verilip onların tanıklığı kullanılır bu durum dahi Ülkücü Kemalist Milliyetçilerin batı medeniyetine dâhil olurken batı karşısındaki yenik Ulus psikolojisinden toplumu kurtarmaya çalıştıklarının göstermektedir. Bu çaba beraberinde birçok alanda Türklerin etken Ulus olduğu iddiasını getirmektedir. Polo ve futbolda olduğu gibi kayak ta ve birçok sanat alanında da Türkler kurucu unsurdur: *“Bütün sporlar içerisinde en güzellerinden biri belki de birincisi olan kayak sporu Türklerde en eski zamanlardan beri mevcuttur. Fakat kayak sporu Türkler için hem spor hem de maişet vasıtasıdır. Ve bu alet en ziyade karı çok olan Türk dünyasında taammüm etmiştir ve hiç şüphe yoktur ki bu aletin banisi Türklerdir.”*⁴⁰⁹ *“Garp bozmasını küreğini hatta papucunu bile tahtadan yaparken Türk topraktan çıkardığı demiri kalkan, kılıç, miğfer yapmış ve üzerini altın nakışlarla süslemiştir.”*⁴¹⁰ Tüm bu yazılar Batıya karşı Kurtuluş Savaşı vermiş ve bu savaşta başarılı olmuş kurucu kadroların yeni kurulan rejimi bir yerden bir temel üzerine inşa ederek kökçü bir medeniyet anlayışı oluşturma ve topluma bu köklerinden öz güven verme çabasıdır. Bu çaba Ülkücü Kemalist aydınların Irkçı söylemler geliştirmelerine sebep olsa da temel de Ülkü dergisinin Kemalist Milliyetçi anlayışı Irkçılığa karşı olduğunu ifade eder. Zaman zaman ırkçılık karşıtı olduklarını ifade eden yazılar da yazmışlardır. Kazım Nami'nin Cumhuriyet Terbiyesi başlıklı yazısında belirtilen *“...Türkçülük terbiyesi şoven olmaktan uzaktır. Türk derin ve özlü mazisinin asilliğini saklıyor başka ırkları hakir görmüyor insanlığa layık olduğu değeri veriyor.”*⁴¹¹ ifadeleri ırkçılık karşıtı anlayışı yansıtan temel düşünce olarak karşımıza çıkıyor.

Ülkü yazarları diğer toplulukların kendisini üstün görmesine tepki gösterir. Mirat Katırcıoğlu'nun “Sami Felsefisinin Irkçı vasfı” adlı makalesi buna örnektir. Bu makale Ülkücü Milliyetçi Kemalistlerin düşünce olarak ırkçılığı benimsemediklerine örnek gösterilse de Derginin 1940'lı yıllara kadar yayımlanan yazıları özellikle Türk ırkının vasıfları üzerinden üstünlüğünün aktarılması Ülkücü Milliyetçiliğin ve onun temsil ettiği Resmi Kemalist anlayışın günümüzde dahi Irkçı olarak vasıflandırılmasına yol açmıştır. Kökçü, topluma öz güven vererek yeni ulus inşası sürecinde önemli bir görev üslendirilen Ülkü dergisinin her alanının kurucu, medeniyet inşacı öncü milleti olarak

⁴⁰⁹ Öztekin, Hasan. (1938). Türkler ve Kayak. *Ülkü*, 10(60), s. 1513.

⁴¹⁰ Sami, Ali. (1933). Sanat Varlığımızda Resmin Yeri. *Ülkü Mecmuası*, 1(5), s. 396.

⁴¹¹ Duru, Nami. Kazım. (1933). Cumhuriyet Terbiyesi. *Ülkü*, 1(9), s. 204.

Türk milletini görmesi ve bu milletin tanımını da içi doldurulmuş olarak yapamaması bu yöndeki gayretlerin amacından sapmasına yol açmıştır. Yeni ulusu inşa ederken her şeyi Orta Asya'dan gelen ve Anadolu'ya yerleşen Türk Irkında temsil edilen insanlar topluluğuna dayandırması ve diğer ulusları yok sayması tüm fikri üretimini bu temelde yapmasına yol açmış bu durum da sonraki zamanlarda ırkçılık olarak tanımlanmıştır.

Türkleri medeniyetlerin kurucu unsuru gören Ülkü yazarlarının özellikle antropolojik yaklaşımlarla bunu ortaya koymaya çalışması ırkçılık anlayışı yaklaşımlarını güçlendirmiştir. Özellikle 1933-1940 yılları arasındaki yazılar Kültürel milliyetçilikten çok antropolojik ırk milliyetçiliğine yakındır. Medeniyet kurucu ırk olarak dergide değerlendirilen “Alpin Irk” Türklerin antropolojik olarak dâhil olduğu üstün vasıflı Irktır. Bu ırkla ilgili değerlendirmeler yapılırken de yabancı yazarlardan örneklerle konu temellendirilmeye çalışılmış Türklerin tüm medeniyetlerinin kaynağı olma vasfı ırki vasıtalarla da açıklanmaya çalışılmıştır.

“Amerikalı bir Tarihçinin 1932 yılının sonrasında çıkan bir eserinde Alpin Irkı ve Türklük hakkında bulunan malumatın bir kısmı hülasa ve tepki olarak şudur: Alpin ırk yuvarlak kafalıdır. Orta Asya yaylalarından eski Alpin ırkının tekamülü yoluyla bundan takriben 50 bin sene kadar evvel hususi vasıflarını bulmuştur. Alpinler bundan 35 bin sene evvel dünyanın öteki ırkları henüz eski taş medeniyetinde bulunmakta iken yani 25 bin yıl takaddümle yeni taş medeniyetini kurmuş ve bu medeniyeti tüm dünyaya yaymıştır. Alpinler kültür hâkimiyetiyle beraber kan hâkimiyetini de almışlardır. Bugün dünyanın büyük kısmında Alpin kanı hâkimdir. Alpin kanının ve kültürünün girdiği yerlerde ilk kuvvetli medeniyetler doğmuştur. Dünyanın bugün bilinen en eski şehir medeniyeti Türkistan Anav şehrinde bulunmuştur. Sonra bundan 7 bin sene evvel Alpin Sümerler tarafından Sümer medeniyeti canlı bir suretle kurulmuştur. 6 bin sene kadar evvel İran'da Alpin karışması artmış ve susa medeniyeti vücuda gelmiştir. 5 bin sene evvel Alpin kanı Mısırdaki ilk Firavun sülalesini ve ilk Mısır medeniyetini kurmuştur. Bundan 3 bin sene kadar evvel gene Alpin olan Etrüskler Akdeniz hakimiyetini elinde bulundurmuş ve Hazerlilerle karışarak Roma medeniyetini kurmuştur. Bin sene kadar sonra diğer bir

*Alpin ve Hazerli karışması Yunan medeniyetini meydana getirmiştir... Eski Anadolu ve Mezopotamya medeniyetini Alpinler kurmuştur...*⁴¹²

Orta Asyalı Alpin Irkının bu vasıfları Türklerin diğer medeniyetlerin kurucusu olduğu tezinin dayanağıdır. Çünkü bu Alpin ırk tabii ki Türklerdir. Bu makalesinde ilginç şekilde verilen bir dipnotta dikkat çekicidir.” Alpin kanı üstün olan Romalılar, Yunanlılar ve Bizanslılarda Halkçı olmayan Akdeniz ve Hazer kanının çoğalması üzerine bu kavimlerin kurdukları medeniyetlerin çökmüş olması muhtemeldir” ifadeleri kan milliyetçiliğinde dergide nasıl abartılı yaklaşımların ortaya konduğunu göstermesi açısından ayrıca önemlidir. Topluma öz güven verme gayretindeki dergi yazarları Yüksek Irki vasıflara rağmen neden geri kalındığına da ilginç yaklaşımlarla yorum getirmişlerdir.

*“Kendi kendimize soracağız Peki, niçin bu kadar geri kalmışız? Hayır geri kalmış değiliz. Bilakis çok ileriyiz. Yüksek yaylasından inen Alpin Avrupa kıyılarında bir çok kanlarla bilhassa ferdiyetçi ve hotbin şimalli hayalperver ve kavgacı Akdenizli kanlarla karışmış, aslındaki cevher halkçılık, halk kuvveti körelmiş, bu karışımdan türeyen yeni milletler hayalde, hodbinlikte ve kavgacılıkta kuvvetli olmuşlar. Makine medeniyeti ferdiyetçi ve istismarcı bir yolda inkişaf ettirilmiş ve 19. asır İngiltere’sinin liberal, maddeci imperyalizmin de en yüksek noktası bulmuş ...”*⁴¹³

Alpin Türk ırkı diğer gelişmiş ulusların içinde yaşayarak aslında medeniyet kurucu vasfıyla ileri medeniyetlerin kurucusu olarak yaşamaktadır. Bu nedenle de Ülkü yazarlarınca bir anlamda geri kalınmış sayılmaz bunun yanında Yeni Ulusa hedeflerde verilmektedir. Yeni esaslar üzerinde yeni bir medeniyet kurma yolunda dünyanın önüne geçmeye hazır olmak. Türklerin yüksek vasıflarının Irki özelliklerinden kaynaklandığına dair sık sık yazıları yayımlayan Ülkü dergisinde Antropoloji ve Arkeoloji verileri de kullanarak Türk Irkının ve Kanının üstünlüğü ortaya konmaya çalışılmıştır. Alpin ırk yaklaşımından başka fiziki özelliklerle de Türk ırkı dergide tanımlanmaya çalışılmış “Kafa Tasçı” yaklaşımlar gösteren yazılar yayınlanmıştır. “Antropoloji denilen ilim insanları kafalarının şekli itibariyle iki büyük sınıfa ayırır. Bunlardan birisi Geniş kafalılar (Brakisefal) öbürü uzun kafalılar (Dolikosefal)dır. Şimdiye kadar yerden çıkarılıp ölçülen kafalardan ilk medeniyet müessislerinin Orta Asya’dan gelme geniş kafalı insanlardan oldukları anlaşılmıştır. Geniş kafalı insanların

⁴¹²Köymen, K. N. (1933). Halk Kuvveti II. Ülkü, 1(1) , s. 46.

⁴¹³ Köymen, 1933, s. 46.

*umumiyetle Türk ırkından oldukları ise bu gün yaşamakta olan insan kütleleri üzerinde yapılan tecrübelerle sabittir...*⁴¹⁴

Yusuf Akçura'nın Antropoloji üzerinden Türklerin medeniyet kurucu bir Irk olduğu yaklaşım genel olarak 1940'lı yılların ortalarına kadar Ülkü'de hâkim olan ve Resmi Tezi de ifade eden anlayıştır. Resmi Tarih Tezi, Türklerin uygarlığı yapan milletlerden biri olduğu hatta uygarlığın en temel kaynağı olduğudur. Tezin esas görevi de bu iddianın önünde duran Avrupa merkezci –daha doğrusu Anglosakson ve Fransız uygarlık anlayışının ürettiği- engelleri birer birer kaldırmaktır.⁴¹⁵ Bu engeller içinde belki de en önemlisi uygarlığı inşa etmek bakımından her şeyden önce ırken yetersiz ve geri sayılmaktır ki dönemin hakim ideolojisiyle örtüşen bu Avrupa merkezci ve Irkçı uygarlık anlayış açısından bakıldığında Türklerin de dahil olduğu geniş bir insan topluluğunun ırken bu gerilikte malul olduğu neredeyse tartışmasız bir gerçeklik olarak gözükmektedir. Bu uygarlık anlayışı dikkate alındığında tezin ispat etmesi gereken iki şey vardır. Birincisi Türklerin uygarlık yapıcı ırk grubuna dahil olduğunun ikincisi ve Türklerin Avrupa merkezci sınıflamaların ve Almanya'da yükselen ırk ve öjeni çalışmalarının iddia ettiği ikincil ırkların içinde bulunmadığının ispatıdır.⁴¹⁶

Bu doğrultuda Arkeoloji ve Antropoloji çalışmaları Kemalist çevrelerce desteklenmiş ortaya çıkan sonuçlar makaleler halinde Ülkü dergisinde sık sık yayımlanmıştır. Uygarlık kurucu millet olarak Türkler üstün ırklar grubuna mensuptur. Bu ırk Kafkaslardan Anadolu'ya çok eski zamanlarda gelmiş Anadolu uygarlıklarının ve diğer uygarlıklarının temelini atmıştır. Bu çerçevede Ülkücü Kemalist milliyetçiliğin dönemin özelliğine göre geliştirdiği ana temadır. Uygarlığın kurucu ırkı Türklerdir ve Uygarlık dünyaya Türkler aracılığı ile yayılmıştır. Uygarlığı yapan bu ırk Kafkasoid –Alpin ırka mensuptur. Bunu da ilk uygarlık bölgelerinde bulunan Alpin ırka ait iskelet serileri belgelemektedir.

Bizzat Atatürk'ün emriyle 1937 de yapılan ve sonuçları Afet İnan tarafından Cenevre de Doktora tezi olarak sunulan “Türkiye Antropometri Anketi” Avrupa merkezci Irk sınıflamalarına karşı Türklerin üstün ırklar grubuna mensubiyetini ispatla kendine yer açma çabasının ürünüdür. Anadolu da 64 bin kadın ve erkek iskelet kalıntısı üzerinde çalışılarak hazırlanan tez Anadolu'nun antikite den beri Türk yurdu olduğunu fiziki antropoloji yoluyla kanıtlamaya çalışırken aynı zamanda Türklerin Avrupa'daki ırk

⁴¹⁴ Akçuraoglu, 1933, s. 27.

⁴¹⁵ Aydın, Suavi. (1993), *Cumhuriyetin ideolojik şekillenmesinde Antropolojinin rolü; ırkçı paradigmanın yükselişi ve çöküşü*, Kemalizm, 2, s. 358.

⁴¹⁶ Aydın, (1993), s. 358.

tasniflerinde medeniyet kurucu olan Brakisefal-Beyaz ırka mensubiyetini de ortaya koymaya çabalamıştır. Anlaşılacağı üzere Kemalist milliyetçileri ayrı bir tezle ortaya çıkmak yerine Avrupa da üretilen Irkçı milliyetçi yaklaşımlarda kendisini onlarla eş duruma getirecek Batı tezi içindeki yerini yine Batı medeniyetini kuran üstün ırkların yanında belirleyecek böylece toplumsal özgüveni attıracak bir yaklaşım benimsenmiştir. Afet İnan anketin değerlendirilmesinin sonucunda Türkiye halkının genel olarak “Homo Alpinus” adı verilen Avrupa’nın büyük beyaz ırkına mensup olduğunu söylemekte bu ise ırksal Avrupalılık takıntısını açıkça ortaya koymaktadır. Her vesile ile ırken Avrupalılara yakın olunduğunu tespit etme ihtiyacı dönemin ırkçı paradigmasının resmi ideoloji üzerindeki etkisini göstermesi⁴¹⁷ açısından önemlidir.

Afet İnan’ın da hocası olan Prof. Eugene Pittard’ın “Türk ırkı hakkında” adı makalesi ırken Avrupalı olduğumuzu ispat için batılı yazarların tanıklıklarını da kullanan Ülkü yazarlarının görüşlerinin de temelini yansıtır. Makaleye göre de; *“Türk ulusunu teşkil eden insanlar büyük bir çoklukla beyaz ırka mensupturlar. Mongolid’ler azlıktırlar ... Türk kavminin büyük ekseriyeti istilahlarda müstheriken Osmanlı Türkleri diye anılan insanlar itirazsız bir surette Avrupa kıtasında yaşayan beyaz ırkın muhtelif tipleri arasında yer almaktadır...”*⁴¹⁸

Medeniyetleri ırklara göre tasnif eden 30’ların batı dünyasındaki ırkçı yaklaşımların etkisinde ve bu yaklaşımlara cevap üretme kaygısında ki Ülkücü Milliyetçiler bunu bizzat Mustafa Kemal’e dayandırarak açıklarlar. Onlara göre “Türklük hakikatının yüce timsali beşeriyet tarihinin en büyük dâhisi olan Mustafa Kemal’in harikalı sezisiyle bulduğu yeni tarih nazariyesi artık ilmi vesikalarla da teyyüt eden bir hakikat olmuştur” Ve bu nazariye kök olarak ırkçı olmayı hedeflemese de şekil ve şartlar itibariyle ırkçıdır. Irk tasnifleri Ülkücü Kemalistlerin yaptığı bir çalışma değildir. Fakat yapılan tasniflere göre de Batılı Tezin aksine Türkler üstün ırktır. Irk Tasnifleri renk ve dil miyarlarını bertaraf ederek en son salâhiyetle âlimler tarafından antropolojik esaslarla icra edilmektedir. Bu tasnifte Brakisefallar en mükemmel medeniyete sahip bir ırk olarak gösterilmekte ve menşeleri Orta Asya’ya icra edilmektedir. Orta Asya ise tarihten evvel ve Tarih içinde hiçbir devirde Brakisefal öz Türklerden başka bir kavim tarafından iskân edilmemiştir. Türk milletinin iki üç asır evveline kadar bütün

⁴¹⁷ Aydın, 1993, s. 362.

⁴¹⁸ Saffet, Mehmet.(1933), *Anadolu’da en eski Türk medeniyeti ve cihan medeniyetine hakimiyeti*, Ülkü, s. 264.

beşeriyete medeniyet liderliği yaptığı hakikati bu tasnifin doğruluğunu tevsik etmektedir.

Batıdaki ırk tasnifleri çalışmalarının etkisiyle merkezini ırkçı açıklamalara ve temellere kaydıran Ülkücü resmi Kemalist milliyetçi anlayış sadece Ülkü sayfalarında kendini göstermemiş gerek Üniversitelerde gerekse diğer resmi kulvarda ağırlığını hissettirmiştir. Atatürk'ün talimatıyla başlatılan Arkeolojik, Antropolojik çalışmalar ırk tasniflerinin diğer ilmi sahaları da içine alacak şekilde genişlemesine sebep olmuştur. Psikoloji, iktisat, dil gibi alanlarda Irkın getirdiği etkiler incelenmeye çalışılmış bu konuda az da olsa makaleler Ülkü sayfalarında yer bulmuştur. Bunlardan biri de Prof. Dr. Fahrettin Kerim'in "Milli nüfus siyasetinde (EUGENİQUE) meselesinin mahiyeti" makalesidir. Makaleye göre; *"İrkların antropolojik hususiyetlerini ruhi vasıflarını bilmek icap eder. Binaenaleyh tesalüp meselesinde bu cihet araştırılmalı göz önünde tutulmasıdır. Yabancı iki ırk birleştiği zaman bir göğüste iki nevi şahsiyetin yer bulduğunu binaenaleyh ruhi tecezziyi düşünmek lazım gelir. Yine tesalüp vasıtasıyla irsi vasıfların birbirine gayri müsait tesiri yüzünde tehaddüs eden karakter ahlak zaifliğini itimatsızlık, sadakatsizlik, kudretsizlik gibi noksanları nazarı dikkate almak icab eder. Orta ve Cenubi Amerika da zencilerle beyazların karışmasından meydana gelen melezlerde ruhi arızaları aşikâr olarak görüyoruz. Fransızlarla zencilerin birleşmesi daima fena neticeler vermişti... Mesela zenci karakterinde istikbali düşünmek cihetinden zaaf görülür. Büyük culture imkânı görülüyor..."*⁴¹⁹ Bu gibi yazıların Ülkü dergisinde yer alması bir dönem ırkçı anlayışın güçlenmesine sebep olsa da özellikle Fuat Köprülünün derginin yönetimini tamamen üstlendiği dönemlerden itibaren azalmaya başlamıştır. Aynı makalede Atatürk inkılaplarının ruhuna pek uymasa da kadına yine irki özellikler yoluyla bazı sorumluluklar yüklenmiştir.

Atatürk devrimlerinin kadını etkin bir şekilde sosyal hayatın içinde olmasını sağlayacak anlayış yerine ev hanımı vasfı yüklemesi ayrıca ilgi çekici noktadır. Yazara göre; *"Kadınlar da irsi sanat ev hanımlığı ve valideliktir. Bundan dolayı mümkün olduğu kadar kadın umumi hayata atılmamalıdır. Ev işleri ve çocuğun terbiyesiyle meşgul olmalıdır. Hayat mücadelesi daha fazla yorduğu için umum evsafi bozuyor. Bundan dolayı iş kadınlarının çocuk yapmaması muvafıktır. Çocuk yapmayacak olduktan sonra evlenip te nesil yetiştirecek bir erkeği zürriyetine mani olmak da doğru olmadığından iş*

⁴¹⁹ Fahrettin Kerim, (1934). Milli Nüfus Siyasetinde (Evgeni) meselesinin mahiyeti. *Ülkü*, s. 210.

hayatına atılan kadınların bekar kalmaları tavsiye edilmektedir....”⁴²⁰ Yeni toplum meydana getirme çabalarında ırkın güzelleştirilmesi meselesi ayrıca Ülküde tartışılan konudur. Milliyetçi anlayışın ırk ve toplum üzerinden her alanda inşasına özgü, dönemin ruhuna da uygun bir yaklaşımdır. Ülkücü Kemalist Milliyetçiler Osmanlı dönemiyle bozulan ırkın vasıflarını da düzeltme iddiasındadır. “Aziz milletimizin yüksek ırki necabetini tereddiden korumak” görev olarak addedilir.

İrkçı yaklaşımların yanında bazı Ülkü yazarları Kan milliyetçiliğini de ön plana çıkararak Türk ırkının üstünlüğünü ve medeniyet kuruculuğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu yazar grubuna göre, “*Kan Âlemşümül aklın özüdür. Kan bir adesedir ki ruh mutlaka onun arkasından seyrederek. Kan bir hamledir ki varlık ondan doğar. Hayat ondan fışkırır. Binaenaleyh her ırkın antolojisi kendi kanına göre tayin ve tespit edilmiştir. Hayatın ifadesi de her ırka göre değişir. İngiliz ampirist Amerikalı pragmatist Fransız ekletik ve Alman idealisttir. ... Biz bu neticede daha ziyade o milletlerin kanlarındaki mahiyetin bir ifadesini buluyoruz.*”⁴²¹

Ülkücü Kemalist Milliyetçi anlayışın Antropolojiye dayalı ırkçı yaklaşımlarını açıklaması açısından dergi de makale halinde yayımlanan “Hamidin Antropolojik Tetkiki” yazısı iyi bir örnek teşkil eder. Usta Edebiyatçı Abdülhak Hamid Tarhan’ın vefatından sonra yazılan makalede yazarın Antropolojik, biyolojik özelliklerinden hareketle Türklüğü ve sanattaki ustalığının kan ve ırk kökleri ispatlanmaya çalışılmıştır. Ülkünün ve resmi Kemalist söylemin önemli yazarlarından Şevket Aziz Kansu’nun Hamid’in sağlığında yaptığını ifade ettiği tetkiklere dayalı olarak yazdığı makalesinde: “*Hamidin başı morfoloji görüşü ile yuvarlıktır yani braki-kafa’dır. Hamidin burnu ince ve uzundur ... Hamid’in başının bu saydığım belli başlı antropolojik karakterleri bakımından Alp ırkının evsafını taşımaktadır.*”⁴²² Yani Hamid’in Türklüğü ispatlanmıştır. Bu ispat sırasında burada yer vermediğimiz detaylı ölçüm bilgileri yazar tarafından uzun uzun verilmektedir. Bunun da altında yatan sebep Batıda beliren “Dâhiler kültürel mahiyette her terakkinin esaslı unsurlarıdır ve dâhilerin bir ırkta diğer ırklara nazaran daha fazla nispetle tezahür edebildiğine”⁴²³ dair anlayışta Türk aydınların ve Ülkücü Kemalistlerin yer bulma ve dahi üreten ırklar sınıfına girme çabasıdır. Bu yolla yeni kurulan Cumhuriyetin yeni toplumuna dâhiler üreten yüksek ırktan olunduğu da ispatlanmış olacaktır.

⁴²⁰ Kerim, (1934), s. 211.

⁴²¹ Kantarcıoğlu, Miraç. (1942). Kendi Metafizigimize Doğru. *Ülkü*, 3(16), s. 264.

⁴²² Kansu, Şevket. Aziz. (1937). Hamidin antropolojik tetkiki. *Ülkü*, 3(161), s. 210.

⁴²³ Kerim, 1934, s. 212.

Bu bölümde şimdiye kadar incelediğimiz yazılardan da anlaşılacağı üzere Ülkücü Kemalist milliyetçiler batının Türkleri aşağı ve yok sayan tavrına, Osmanlı döneminde zedelenen Türk imajına karşılık Toplumunu yeniden inşa ederek özgüven verme kaysındadırlar. Yeni kurulan Cumhuriyetin Kemalist devrimleriyle, yeni bir ulus inşa edilirken kendisine inanmış bu ulus Batı medeniyetine öz değerleriyle giriş yapacaktır. Bu yeni ulusun ırki özellikleri itibariyle üstün ırktır batıyı da kuran ırktır. Ülkücü Kemalist Milliyetçilik Türklüğün tarihin derinliklerinden gelen milli varlığıyla uygarlığı taşıyan uluslardan biri olduğunun kanıtlanması Batıdaki yaygın “Osmanlı Türk” imajının kırılması ve dolayısıyla yurttaşla güven verecek yeni ve kapsayıcı bir kimlik tasarımının temellerinin atılmasıdır. Ancak bu kanıtlama girişiminin temel kabullerinin 20. yy. başının egemen paradigmaları olan kültürü ve sonra ırkçı teorilerden geniş biçimde etkilendiği göz ardı edilemez.⁴²⁴ Bunun yanında Anadolu da yapılan Arkeolojik ve Antropolojik araştırmaların çoğunlukla Alman ve Avusturyalı bilim adamlarınca yapılması da ayrıca dikkate değerdir.

Ülkücü Kemalist Milliyetçilik, Gökaltçı milliyetçiliğin medeniyet anlayışından da ayrıdır. Ülkücülere göre uygarlığı kuran Irk olarak Türklerin muasır medeniyete yönelmesi aslında özünde olana dönmesinden ibarettir. Batı ile savaşarak Cumhuriyeti kuran kadroların Batı medeniyetine dâhil olma çabalarının temellendirildiği nokta da burasıdır. “Batı zaten Türklerin kurduğu bir medeniyettir.”

1930’larda dünyadaki hâkim ideolojilerin propagandalarının da etkisiyle ulus kurma sürecinde daha önce bastırılmış olarak var olan ve Kemalist devrimlerle yeniden yüzeye çıkan Türkçülüğün Ülkücü versiyonu olan Kökçü-Anadolucu milliyetçilik için pek çok çalışma yapılmıştır. Ülkünün sayfalarında ses bulan bu çalışmalar resmi Kemalist milliyetçiliğin de bir dönemini yansıtır. Her alanda milli olmayı hedefleyen bu anlayışta devlet ve toplum yeniden inşa edilmeye çalışılmıştır. Irk-dil Tarih-coğrafya düzleminde başlatılan millileşme sanat-felsefe-spor dâhil her alanda uygulamaya konulmuştur. Dil ve tarih çalışmalarıyla kendini bir parçası olarak görmek istediği Batı karşısında Kemalizm, yalnız sosyal değil fiziki antropoloji çalışmalarıyla da kendine olan güvensizliğini yenmeye çalışmış bu bağlamda Güneş Dil teorileriyle bütün dillerin Türkçeden türediğine, Dünyada kültür ve bilim adına ne varsa Türklük sayesinde olduğuna yönelik Tezler üretilmiştir.

⁴²⁴ Aydın, Suavi. (1993), *Cumhuriyetin ideolojik şekillenmesinde Antropolojinin rolü; ırkçı paradigmanın yükselişi ve çöküşü*, Kemalizm ,s. 353-54.

Köklere dönen toplumu bu kökler etrafında yeniden kurgulayan ve birleşmiş bir ulus kütlesi meydana getirmeyi amaçlayan Ülkücü Milliyetçiler Osmanlının gayri milli olduğuna inandığı tüm alanlarda yeniden inşacı bir yaklaşım benimsemişlerdir. Irkçılığa karşı olduklarını beyan etmelerine ve ırkçı yaklaşımların zararlı olduğunu ifade etmelerine karşın sosyal ve siyasal açıdan herkesi Türk, Türklüğü de yüksek vasfı olarak görmeleri nedeni ile ırkçı asimilasyoncu politikaları savunmuşlardır. Batının küçümseyici yaklaşımlarına yine batının geliştirdiği siyasal ve sosyal düşünce kalıplarıyla karşı çıkmış anti tezler geliştirmişlerdir. Uluslaşmış imparatorluklara karşı savaşıarak bağımsızlığını sağlamış ve batının geçirdiği uluslaşma aşamalarını yaşamadan hızla tek bir ulusa dönüşmek isteyen Kemalist milliyetçiler kendilerine has olduğunu iddia ettikleri devrimlerle medeni dünyada hızlı bir şekilde yeni bir ulus olarak var olmak istemiştir. Milliyetçiliği de bu var oluşun en temel aracı ve hedefi olarak konumlandırmışlardır.

3.5. Laiklik

Batılı emperyalistlere karşı bağımsızlık mücadelesini kazanan, sonrasında Osmanlının yerine yeni bir devlet ve toplum kurma mücadelesine girişen Kemalist kurucu kadrolar, ortaya çıktıkları ilk anlardan itibaren “kavga veren” bir ideolojinin savunucusu oldular. Eski düzenin, siyasal sosyal ekonomik yapısının ilerlemenin önündeki tek engel olduğunu düşünen Kemalistler, bu düzene karşı her alanda köklü devrimleri içiren ideolojik kavgayı Batının fikri temellerine oturtular. Yeni devletin yeni ideolojisi Kemalizm; medeni dünyanın gelişme yolunda geçtiği aşamaları çok hızlı bir şekilde geçerek bir an önce muasır medeniyete ulaşmayı amaç edinmiş kurucu kadronun ideolojisi olarak devleti hiç şüphesiz laik bir yapıya oturtmak zorundaydı. Çünkü Kemalistlere göre ulaşılmak istenen batı medeniyeti laiklik sayesinde düşünce dünyasını “ortaçağ karanlığından” kurtarmış ve devamında tüm ekonomik ve sosyal devrimleri gerçekleştirerek bu günkü duruma ulaşmıştır.

Başta Mustafa Kemal olmak üzere devrimleri yapan, düşünen ve uygulayan kadrolara göre Laiklik devrimlerin olmaz ise olmazıdır. Yani Rejim ve yeni rejimin bireyini yaratma iddiasındaki resmi ideolojinin, geleneksel yapının İslami unsurlarına karşı fikir ve uygulamalar geliştirmesi ve devrimlerin çoğunun bu dinsel kurumlara karşı yapılması Laikliği, Kemalizm’in orta noktasına konumlandırmıştır. Kemalizm’in, dinin, devlet yönetimi ile ilişkisini koparıp bireyin vicdanı ile sınırlandırmasına ilişkin söylemi dönemin devlete ait bütün belgelerinde görülür. CHP’nin 1935 yılı parti programında

laiklik ilkesi şöyle tanımlanır: Parti bütün kanunların, tüzüklerin ve usullerin yapılışında ve toplanışında (uygulanışında) en son ilim ve teknik esasları ile asrın ihtiyaçlarına uyulmasını prensip olarak kabul etmiştir. Din, bir vicdan işi olduğundan, parti, dini, dünya ve devlet işleri ile siyasette ayrı tutmağı ulusumuzun çağdaş medeniyet yolunda ilerlemesi için başlıca şartlarından sayar. Tanımda dikkat çeken iki önemli husus vardır. Birincisi devletin oturduğu hukuki temelin çağın ihtiyaçları ve bilimsel gerçeklere dayandırılması yani dini olmayan hukukun kurulması ikincisi ise siyasi hayattan dinin uzaklaştırılması yolu ile devletin ilerlemesinin önündeki engeli kaldırmaktır. Bu tanımda vatandaş dini sosyal hayatta yaşamada serbest bırakılmıştır. Ana tema olarak ta devletin ve toplumun ilerlemesi seküler pozitivist bir dünya görüşüne bağlanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yirmi yılında laiklik ilkesine büyük önem verilmiştir. Altı Ok'un arasında Laiklik ilkesi diğer okların hayata geçirilmesinde olmaz ise olmaz kabul edilir. Genç Cumhuriyette din devlet yönetimi ile ilişkisini koparıp bireyin vicdanı ile sınırlı hale getirilmek istenmiştir. Bu düşünceye, insan aklına ve yaratıcılığına vurgu ile ortaçağ düşüncesinden beslendiği kabul edilen her türlü batıl inanca karşı savaş açmak da eşlik etmektedir.⁴²⁵ Laiklik, Kemalistlere göre çağdaş yaşama geçişin bir garantisi olarak görülür. Kemalistlerin laiklik söylemi bireyleri batılı hümanist aydınlanmacı değerleri benimsemeye düşünme ve muhakeme etme tarzını bilimsellik ve rasyonellik ölçüsünde değiştirmeye halkın düşünüş tarzını belirlediği düşünülen hurafe ve inançları kökünden yok etmeye ve yeni toplumun temeline pozitif ve deneysel bilimlerin bakış açılarını yerleştirmeye dönük bir tasarıdır. Söylemin temel çizgisi dini siyasi dışı, inanca dair her şey gibi özel alana ait saymaktır. Meşru ve meşru olmayan dinsel etkinlikler arasında kesin bir ayrım öngörür. Bu ayrımın ve genelde dinsel alanın denetimi devletin elindedir.⁴²⁶

Kemalist Laiklik anlayışı Resmi ideolojinin, devletin her alanı yeniden inşası ve kontrol etmesi pratiğine uygun tarzda gelişmiştir. Hatta laiklik bu konuda devletin temel dayanağıdır. Devleti ileri götürecek tüm alanlardaki eski düzenden kopmaya dönük devrimlerin meşru zemini halka da devrimleri benimsetmenin fikri temelidir. Medenileşme için Batılılaşmayı, batılılaşma içinde laikleşmeyi sağlamak Kemalist kurucu kadronun batılı devletlerin deneyimlerinden çıkardığı sonuçtur. Bu nedenle kurucu kadrolar Cumhuriyet devrimlerini, medenileşmesinin aracı olarak laiklik uygulamalarına dayandırmışlardır.

⁴²⁵ Gümüsoğlu, 2005, s. 273.

⁴²⁶ Çelik, Nur Betül. *Kemalizm, Hegomanik bir söylem*, Kemalizm ,iletişim yay. 2 2001, s. 86.

Türkiye'nin Cumhuriyet idaresi ile tanıştığı Laiklik, Osmanlının son dönemlerinde ortaya çıkan ülkeyi kurtarma, batı karşısında yenilgiye son verme kısaca selamete kavuşma tasarısının bir parçası veya sonucuydu. Osmanlı sisteminde siyasi ve toplumsal sınıflandırmayı belirleyen dindi. Osmanlı kendisini öncelikle İslam aleminin Batıya da Hristiyan aleminin temsilcisi olarak görüyordu. Osmanlının batı karşısında bir yenilgisi varsa bu da doğal olarak dini siyasi ve sosyal anlayışın yenilgisiydi. Osmanlı batıcı aydınları da ülkeyi çöküşten çıkaracak fikirleri ortaya atarken nispeten dinin geri bıraktığına inanmalarına karşın asıl olarak Batıyı izleyerek yükselme imkanını aramaktaydılar. Batıda hakim olan ve özellikle Tanzimat'tan sonra Osmanlıyı da etkilemeye başlayan pozitivist düşünce devletlerin ilerleyişini bilimsel düşüncenin hakim olmasında görüyor. Buna karşın dinin düşünce dünyasında ve toplum hayatında belirleyici etkisinin azalmasını talep ediyordu. Bu düşünce tarzı Cumhuriyetle birlikte net bir tavıra dönüştü. Devrimlerin keskin dönüşüm uygulamaları Laiklik temelinde net ortaya konuldu. Cumhuriyet idaresinin kurucuları yenilgi ve çöküşün gerçek sebeplerini tam tespit ettiklerine ve çözüm yollarının da kesinleştiğine inandıkları noktada devrimleri tarihi bir görev olarak uygulama sahasına soktular. Osmanlı meşrutiyeti aydınlarından dine karşı tavırda kesin bir şekilde ayrılan Cumhuriyet kadrolarının Kemalist kurucuları kurtuluş yolundaki tüm engellere son verecek olan reformları dayandırdığı laiklik ilkesini benimsedi. Bu reformlar öncelikle modern bir toplum inşasına temel teşkil eden kurumsal ve toplumsal dönüşümlerin tümüne zemin hazırlamayı hedefliyordu.

Laiklik ilkesi bu yönü ile geleneksel toplumdan modern bir topluma dönüşümün çerçevesine belirliyordu.⁴²⁷ Türk inkılabının yeniden şekillendirmesi yapısında Laiklik önemli bir rol oynuyordu. Ülkü yazarlarına göre “Türkiye Cumhuriyeti yalnız bir politik rejimin adı değildi. O aynı zamanda bir milleti diriltten yeniden yoğuran ve şekillendiren bir ruh ve iç değişikliğini ifa eden” bir dönüşümün adıydı.⁴²⁸ Bu değişimin de temel direklerinden birini Laiklik oluşturmaktaydı. Geleneksel yapının temsilcisi Osmanlıya dair her kurum ve sosyal yapı Türkiye Cumhuriyetini kuran İnkılapla toptan değişime uğrayacaktı. Bu değişimin yönü ise milli bir yapı içinde modernliğin temsilcisi Batıya doğru olacaktı. Batı medeniyeti Kemalistlere göre gelişmişliğin ulaştığı noktaydı. Gelişmek ve ilerlemek isteyen Türkiye de “Osmanlı rejimine sırt çevirmek ve

⁴²⁷ Mert, Nuray. (2001). Cumhuriyet Türkiye'sinde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu. *Modern Türkiye'de Siyasi*, 2, s. 204.

⁴²⁸ Mert, 2001, s. 205.

medeniyet âleminde değerli bir varlık olarak yaşamak”⁴²⁹ istiyorsa Batının zihin dünyasını kendi milli zihin dünyasına uyarlamak zorundaydı.

Laiklik ülkü yazarlarına göre Devrimin üzerine oturduğu fikri temeldir. Gelişme ancak batının geçtiği yoldan gitmekle olur. O yoldan gitmek için de batının yaptığı gibi gelişmenin önündeki en önemli engeli yani dini düşünceyi ortada kaldırmak gerekir.

Türk inkılabı ilk bakışta yıkıcı görülür. Hakikatte bu inkılap yeni bir medeniyete susamış olan Türk içtimai muhitine garp medeniyetinin çalışma ve metotlarını tekniklerini samimiyetle getirmek ve Avrupa medeniyetini halleden bu metot ve tekniğin bu temizlenmiş muhitte işlenmeye muhtaç tabiatta orijinal bir Türk varlığının yaratmasına meydan bırakmak için bu cemiyeti skolastik medeniyetin bütün tesirlerinden temizlemeye mecburdu. Bu vazifesinde ıslahatçı olamazdı oportinizmaya giremezdi. Tanzimat ile asla mukayese edilmeyecek bir zihniyet ve cesaretle bu yıkıma ameliyesini yaptı.

Türk inkılabının batının ulaştığı seviyeye hızla ulaşabilmesi için yıkıcı gibi görüşler devrimlerin bir zihniyet değişimi olduğun ifade eden bu yazı genelde Ülkünün Laiklik uygulamaların da halka açıklamasının nasıl olacağını belirlerler mahiyettedir. Devrimleri halka anlatacak aydınlara yön verme iddiasında ki ülkü devrimleri yıkıcı olarak gören halka skolastik zihniyet üzerinden bir açıklamanın yapılmasını uygun görmüştür. Ülkücü Kemalistlere göre Laiklik kurtarıcı ilkedir. Osmanlıyı yıkan dini düşünce yeni devletin oluşumdu Laiklik ile ortadan kaldırılacak ve rejimin devamlılığı sağlanacaktır. *“Türk kültürün ve Türk sosyetesinin zafında şeriat bağlarının tesiri büyüktür. Osmanlı İmparatorluğunun dağılmasını ve çökmesini intaç eden amillerden birinin de bu imparatorluğun siyasi adli idari teşkilatını İslam şeriatı esaslarına bağlamış olmasında ve zaman ve mekana göre değişmeyen bu ahkama bağlı kalması yüzünden Devleti ve milleti idareden aciz kılışında aramak lazımdır.”*⁴³⁰ Dinin Osmanlıyı geri bıraktığı tezi ülkünün Laiklik inkılaplarını açıklamadaki temel tezdır. Bu tez temelde Batı düşüncesinin alınmasının zorunluluğunun bir getirisiidir.

Ülkü yazarlarına göre din sadece sosyal ve siyasi alanda geriliğe sebep olmamış ekonomik geriliğinde sebebi olmuştur. *“Dar bir ekleziyastik (Din adamı-ruhban) sınıfın haris iştahını doyurmak ve menfaatlerine hizmet etmek için kasten tahrif edilmiş bir nevi narkoz haline getirilmiş bir din mistiğinin tesiri altında asırlarca müddet bu memleket bir marmat uykusu ile uyudu. Bu hal garapte ekonomi ve tekniğin gitgide*

⁴²⁹ Anonim, 1936, s. 229.

⁴³⁰ Anonim, 1936, s. 230.

hayatın her sahasına hükmeden bir enerji kaynağı haline gelişine muvazi (paralel-eşit) bir seyir takip etmiştir."⁴³¹ Dinin uyutucu etkisiyle gerileyen Osmanlıya karşı dinin etkisinden kurtularak her alanda ilerleyen Batı Ülkücü Kemalistlerin yol haritasıdır.

Ülkü yazarlarının "dini düşünce toplumu geri bıraktı" tarzındaki resmi Kemalist düşüncesinin de temelini oluşturan tezleri ilginç tespitlerinde yapılmasına neden olmuştur. Örneğin günlük hayatta işlerin başarılı olmaması eğlence hayatının olmamasına eğlence hayatının yokluğu da yine dini düşünceye bağlanmıştır: "...Hayat iki şeyden müteşekkildir. İş ve eğlence. Eğlencesi olmayan bir insan iş için kendisinde heves bulamaz... Hakiki eğlence insanın ruhuna açıklık verir ve ona hayatı sevdirebilir ve çalışmak için istek ve enerji bahşeder. Avrupalı ile Şarklının arasındaki mühim farklardan birisi de budur. Onlar işlerini de eğlencelerini de asla ihmal etmezler... Türk'te aslında böyledir. Fakat son dini tesirler altında ferahla, neşe ile yaşamağı unuttuk. Tam olarak eğlenemediğimiz için de işlerimiz de hep eksiz ve isteksiz olduk..."

İlginc olan bu tespitin mantığında aslında yine batının başarısındaki sebepleri arama arzusu vardır. Başarısızlığımız yine dinin etkisine bağlanmıştır. Ülküce Kemalizm'in laiklik anlayışı daha doğrusu Laikliğe niçin ihtiyaç duyulduğu doğunun geri kalması batının ilerlemesi ve bunların sebepleri üzerine kurgulanmıştır. Türk inkılabı ileriye dönük bir harekettir. İlerlemeyi hedefler. İlerlemenin ön şartı da bunu engelleyen zihniyeti ortadan kaldırmaktır. Zihniyet değişiminin en güçlü aracı ise laikliktir. Millileşen Türk kültürü ilerlemeyi sağlayabilmesi için Laik karakterli olmak zorundadır. "...Atatürk'ün Türk kültüründe yaptığı en feyizli hamle bu kültüre laikliğin karakterini vermesidir. Hilafeti bütün an'anesiyle birlikte memleket haricine atan Cumhuriyet, Türkiye'de geriliği ve orta kurum zihniyetini temsil eden medreseleri tekkeleri bir hamlede kapattı. Türkiye'de bütün öğretim ve eğitim kurumlarını dini tesirlerden ve her türlü batıl itikat ve hurafelerden kurtardı. Bir taraftan da falcılık, üfürükçülük gibi asırlardan beri Türk içtimai bünyesinde menfi izler bırakan ve halkın ilmi bir zihniyetle düşünmesine engel olan amillerden memleketi temizledi. Atatürk, memleketin manevi havasını bozan bütün muzır tesirlerden Türkiye'yi kurtarmakla ona inkılap alanında en önemli hamleleri yapacak dinamik bir kudret vermiş oldu."⁴³² Bu ifadeler en genel şekliyle Ülkü'nün Laiklikten ne anladığını ifade etmektedir. Ülkenin ilerlemesi için gerekli görülen zihniyet devrimine laiklik araç olarak kabul edilmiştir. Hatta Fransız ihtilalinden 93 yıl sonra Fransa da okulların laikleştiği örnek gösterilerek hızla

⁴³¹ Anonim, (1936), *Türkiyenin endüstrileşme davası*, Ülkü, s. 416.

⁴³² Sungur, İhsan. (1936). *Kültür İşlerimiz*. Ülkü, 7(45), ss. 244-47.

laikleşen, Türk devriminin cihan tarihinde görülmemiş bir inkılap hamlesi olduğu ifade edilmiştir.

Ulusal egemenliğe dayalı bir yönetim anlayışı ile kurulan Yeni Türkiye’de Kemalizm Ulusal egemenlik anlayışının bir sonucu olarak dinsel alanın siyasal alandan çıkarılması anlamında devlet aygıtının laikleştirilmesini ve buna paralel olarak ta toplumun modern uygarlıkların dayandığı bilimsel ilkeler ve kurallara göre örgütlenmesini⁴³³ amaçlamıştır. Laik düşünce, Laik devlet, laik ahlaka dayalı toplum yapısı, kalkındırılacak ve muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkacak yani Türkiye’nin araçları ve dayandığı tarihi temellerdir.

Ülkücü Kemalistlere göre ilerleme devrimlerin hem hedefi hem de gerekçesidir. İlerlemede yol gösterici olan da batının geçtiği aşamalar ve batıya yol gösteren zihniyetin dayandığı temellerdir. Batı dinin geri bıraktıracı etkisinden kurtulunca Medeni batı olmuştur. Bu ise laiklik düşüncesinin ürünüdür. *“Avrupa’yı ve bütün medeniyet alemini dini nasların bu kara tahakkümünden kurtaran vicdan ve tefekkür hürriyetini ilan eden ve bugünkü müspet ilimleri bu ilimlerin neticesi olan bütün son asırlar terakkiyatının (ilerlemesinin) zuhurunu mümkün kılan hadise Laiklikdir”*⁴³⁴

İnsanlığın en asıl mücadelesi olarak laikliği gören Ülkücü Kemalistlere göre modernleşme ve çağdaşlaşmada geri bıraktıracı dini düşünceye kurumlara yer yoktur. Din yalnız siyasi alandan değil toplumsal alandan da uzaklaştırılırsa gerçek manada modernleşilebilir. Zira dini hayat tarzı ilkel toplumların bir hayat tarzı olarak görülür. *“İptidai cemiyetlerin tesanüt amili olan müşterek... Hisler dini duygulardır. Fertler aynı dini hissiyatı taşıdıkları için ve sırf bu sebeple aynı cemiyetin azası olmuşlardır. Hülasa iptidai cemiyetleri tetkik ettiğimiz zaman şu neticeye varıyoruz: Bugün medeni ve müterakki cemiyetlerde birbirinden ayrı olarak müşahade ettiğimiz içtimai müesseselerden (ahlak, hukuk, devlet bediiyyat vs.) hiçbirisi yoktur. Bütün bu müesseseler tek bir hakim müessese içinde mündemiçtir: Din.”*⁴³⁵

Ülkücü Kemalistler dini ilkel toplumların tüm ilişkilerini sosyal ve siyasal yapılarını belirleyen unsurlar olarak görmelerine karşılık devrimlerin bireylerin dinine dini itikat ve ibadetlerine karışmadığını fakat hazırlanan kanunların memleketin ve milletin medeni ihtiyaçlarına asrın zaruretlerine göre düzenlendiğine vurgu yaparlar. Yeni Türkiye’de din yalnız vicdanlara terkedilmiştir. Bu şekilde dini unsurların belirgin

⁴³³ Çelik, 2001, s. 85.

⁴³⁴ Sadık, Necmettin. (1933). Laik Ne Demektir. *Ülkü*, 2(11), s. 371.

⁴³⁵ Sadık, 1933, ss. 371-72.

vurgusundan kurtulan Türkiye, Laik bir devlet olarak çağdaş dünyada yer alacaktır. Peker'e göre: *"Türkiye'de din telakkisinin hududu yurttaş vücudunun cildini aşamaz. Onun ne sosyete ne administrasyonda (yönetim) ve ne politikada yeri yoktur. Bunun yanında ne sosyete ne kanun ve ne de politika yurttaşın dindarlığın veya dinsizliği ile hiç meşgul olmaz. Din sade bir vicdan işidir. Asla bir devlet işi değil."*⁴³⁶ Peker'in söyleminde vücut bulan Ülkücü Kemalizm'in laiklik karakterinde bu ana tema etkilidir. Ülkücülere göre Türkiye Cumhuriyetinin vicdan özgürlüğü tamdır. Kimse kimsenin özel düşüncesine karışmaz. Fakat kimsenin ulusal işleri din perdesi altında işlemesine de izin vermez. Cumhuriyet kimsenin memlekette din propagandası yapmasına izin vermez.⁴³⁷

Laikliği, gericiliği ve geri bırakılmışlığı kıracak fikri temel olarak gören dergi yazarları laikliğin uygulamaları ve bu uygulamaların getirilerine vurgu yaparak devrimi temellendirmeye çalışmışlardır. *"Cumhuriyet on, yirmi, hatta daha çok yıl okunduğu halde bir şey öğretmeden birçok vatandaşların zihniyetlerini alt üst kendilerini sersem eden medreseleri kapatmıştır. Cumhuriyet din adına içinde birçok rezaletler yapılan ve ulusun duru ahlakını bozan perişan eden şeyhlerin halkı tırnağına kadar soymasına yardım eden tekkeleri kapatmıştır."*⁴³⁸

Geriliğe karşı gericiliği temsil eden kurumlara savaş açan ve eski düzenin tüm unsurlarını ortadan kaldırarak modern bir Türkiye kuracak olan Kemalizm Cumhuriyetin ilk yıllarında devrimleri halka ulaştırma aracı olarak Halk evlerini ve onların yayınlarını hayata geçirmiştir. Halkevleri: "Her alanda gerilikte savaşmayı, Ahlakta, sanatta, muaşerette, musikide, tiyatrodan mimaride gerilikle savaşmayı" kendisine görev olarak görmüştür. Halk evlerinin ortak yayın organı olarak görülen Ülkü'nün de özelde laikliğe bakışı bu yöndedir: "Gerilikle savaşta kullanılacak aydınlatıcı ışık."

Ülkünün ve Kemalizm'in en etkili isimlerinden Necip Ali devrimlerin ana özelliğini anlattığı dergideki yazısında "Eğer Fransız halkının kalbinde Katolik prensiplerin vecdi heyecanı tamamıyla yaşamakta bulunsaydı inkılap olur muydu"⁴³⁹ diye sorarak devrimlerin başarısını dini motiflerden sıyrılmakta görür. Bu anlayış ülkünün laiklik anlayışının genel anlamda din karşıtı bir pozisyonda durduğunun da kanıtıdır. Ülkü yazarları Laikliğin din ve vicdan hürriyeti olarak anladıklarını altını çizerek ifade etseler

⁴³⁶ Peker, (1936), *Uluslaşma –Devletleşme*, Ülkü ,s. 3.

⁴³⁷ Gümüsoğlu, 2005, s. 275.

⁴³⁸ Gümüsoğlu, 2005, s. 275.

⁴³⁹ Necip Ali. (1933). *İnkılap ve Türk Kanuni Medenisi*. Ülkü, 2(9), s. 178.

de dine karşı özellikle derginin çıktığı ilk yıllarda sert bir tutum vardır. Din Hristiyanlık-İslamlık ayrımı yapmadan bir bütün olarak geri bıraktıracı bir unsur olarak görülür dini birçok kavramla Devrimler arasında kalın çizgilerle karşıtlık ilişkisi kurulur. Yeni rejimi Batılı bir medeniyet temeli üzerine inşa eden Kemalist Ülkücüler her alanda bilimi-bilimsel düşünmeyi hâkim kılarak, toplumu aydınlatmacı bir kafa yapısına aydınlanmış bir toplum yapısına ulaştırmayı hedeflemişlerdir. Buna ulaşmak için kendilerine engel gördükleri Dini düşünceyi ve bu düşüncenin temsilcisi kişi ve kurumları da doğal düşman saymışlardır.

Batının uygulamalarındaki başarının da örnek olarak görülmesi Ülkücü Kemalistlerde din algısının batılı aydınlanmacıların Din algısıyla eşdeğer gelişmiş İslam dinine ve İslami kurumlara da Ortaçağ Avrupası'ndaki Dini uygulama ve anlayışlarına batılı düşünürlerin yüklediği anlamı yüklemişler pozisyonlarını da ona göre almışlardır. Osmanlı geridir, toplum cahil kalmıştır. Hukuk ve sosyal kurumlar ihtiyaca cevap verememektedir. Toplumda bir millet bilinci ve sosyal bir bütünleşme gerçekleşmemiştir tüm bunların sebebi “orta kurun zihniyetini temsil eden dindir.

3.5.1. Bir Din Politikası Olarak Laiklik

Batılı modernleşmeyi hedef olarak merkeze koyan Ülkücü Kemalizm, tüm dinlere Batının, orta çağ Hristiyan anlayışına baktığı açıdan bakmaktadır. Ülkü yazarlarına göre tüm dinler geri bıraktıracı unsurlardır. Bunun yanında İslam dini ile dengeli bir yaklaşım içerisindeyler. Dinlerin geri bıraktıracı lığı toplumu böldüğü ve milli bütünlüğü bozduğu millet olma bilincini ortadan kaldırdığı Tüm Ülkü yazarlarının ortak anlayışı, Ülkünün de Ülkücü Kemalizm'in de resmi söylemidir. Bunun yanında bazı yazarlar İslam dinini zararlı ve gericiliğin temsilcisi olarak gösteren yazılar yazarken birçok ülkü yazarı İslam dininin yanlış temsili ve yobazlar elinde bozulduğu tezi ile Din karşıtı politikaları açıklama yoluna gitmiş, toplumu bu yanlış dini tesirlerden laikliğin kurtaracağını ifade etmişlerdir.

Kemalizm yapısı gereği dini “Politika ve Devlet Yönetimi dışı” bir politik figür olarak kullanmıştır. Toplumu yanlış dini telakkilerden kurtarma pratiğinde açıklanan bu din politikası özünde rejimin oturacağı seküler temeli sağlamlaştırırken sosyal bünyenin kaçınılmaz isteği olan dinin kendi kontrolünde ve anlayışında zararsız bir mecrada varlığının devamını amaçlamışlardır. Ülkücü Kemalizm de bazı aykırı yazarlarının haricinde dinin bir toplumsal ihtiyaç olduğunun bilincinde olarak laikliğin dinsizlik

olmadığını vurgularken Laikliği materyalizm şeklinde algılayan diğer Kemalistlerin fikirlerine de yine Kemalizm adına karşı çıkmışlardır.

Ülkücü Kemalizm'in yeni Türkiye'sinde din politik olarak vicdanlara terk edilmiş bir alan olarak ifade edilir. Onlara göre Laiklik dincilik değildir. *“Nasıl laiklik kelimenin manası itibariyle dincilik demek değilse, Laik devlette din düşmanı demek değil, din işlerine karışmayan din ile dünyayı birbirinden ayıran devlet demektir... Laik devlet vatandaşı kendi dinlerinde itikat ve ibadetlerinde tamamen serbest bırakır. Fakat hiç kimsenin din namına dünya işlerine müdahalesine tahammül edemez...”*⁴⁴⁰

Toplumu iç çatışmalardan uzak tutacak ve gelişmeyi sağlayacak bir metodu çıkış noktası olarak alan Kemalizm, bu konuda en büyük engeli dini düşünce ve kurumlar olarak görse de Dinsizliği de tasvip eden bir yaklaşımda değildir. Dengeli bir dini iç hayatın varlığını politika olarak savunan Ülkü yazarları bu din politikası gereği Materyalizme de karşıdırlar. Materyalist düşünceleri savunan Kadrocuları bu nedenle yeni bir din yaratma çabasıyla suçlarlar. Onlara göre devrimin en esaslı görevi var olan dogmaları yıkmaktır. Materyalizm de yeni dogmalar oluşturacak bir felsefi düşünce olarak Türk toplumunda yeri olmayan bir düşüncedir. Dergide aydınlara da bu konuda uyarı vardır az sayıda yazısı olan Niyazi Hüsnü aydınlara düşen görevi şöyle açıklar: *“Dar muhitlere kapanıp materyalist veya spritualist speküationları yapmak değil hayata karışmak onu sabırla dinleyerek tanımak ve onun nescini bütün canlılığını hiçbir felsefe uğruna sönükleştirmeye ve şişirmeye razı olmaksızın kavramaktır.”*⁴⁴¹

Kemalizm'i bir ideoloji olarak açıklama gayretinde kendilerine Kadrocuları rakip olarak gören Ülkücü Kemalistlere göre materyalizmin savunucu Kadrocuların tavrı “Peygamberce ifade tarzıdır”. Ülkülerin; *“Hayatın ruhi cephesinin daha işlek olduğu daha eski zamanların buhranlarından idealist falcılar ve peygamberler çıkar ve bazen bütün dünyaya ve uzun zamana yayılan dinler kurarlarmış şimdi de materyalist olanlar çıkıyor”*⁴⁴² şeklinde siyaseten rakipleri olan kadroculara materyalizm üzerinden getirdikleri eleştiri esasen din politikalarının bir tezahürüdür. Laikliğin dinsizlik olmadığını vurgulayan Ülkücü Kemalistler Materyalizm gibi dini tamamen reddeden ideolojilere de mesafeli hatta karşıdırlar. Bu düşüncelerin toplumsal bütünlüğü bozacağını savunan yazarlar, Din politikalarını Toplumu batıl inançlardan halkı da cahil hocalar ve akılsız dervişlerden kurtarma ile açıklamışlardır.

⁴⁴⁰ Sadık, (1933), s. 375.

⁴⁴¹ Hüsnü, Niyazi. (1933). İlim ve İnkılap. *Ülkü*, 2(8), s. 117.

⁴⁴² Köymen, (1933). Bir Cihanı Telakki Tarzı. *Ülkü*, 1(10) (1933) s. 117.

Din politikalarını dinin bir vicdan işi olduğu laikliğin de dinsizlik olmadığı bir anlayışta kurgulayan derginin aydınlarına göre “Dinden hiç bahsetmemek en iyi Laik terbiye vermek demektir. Sorular sorulara vicdan hürriyetinin manası anlatılarak cevap verilir”⁴⁴³ bir başka deyişle aleni dinsizlik propagandası yapılmaz din vicdanlara havale edilir. Kemalist devrimler yeni bir kimlik yeni bir düzen kurma iddiasındadır. Genel manada dinler özelde ise İslam bu kimliğin ve düzenin kurulmasına engel teşkil edecek kurumların dayanağıdır. Yeni bir düzen kurmakla toplumda kökleşmiş din anlayışı arasında oluşan gerilimi Kemalist Laik söylem, dini bütünüyle reddetmek yerine Türkiye Cumhuriyetinin herhangi bir inancı resmi din olarak tanımasının laiklik ilkesi gereği mümkün olmadığını vurgulayarak dinin alanını sınırlama şeklinde aşmaya çalışmıştır. Dünyevi olan yani ulusa ve devlete ait olan işlerde dinin yol gösterici olmayacağı kabul edilir. Böylece Laiklik ilkesinin din ve devlet işlerinin ayrımına dayalı bir yorumuna da ulaşılmış olur. Bu yorum dinin asıl olduğu inanç alanının kabul edilebilir bir İslam tanımı çerçevesinde laikleştirilmesi edimini de içerir. Buna göre kişiselleştirilmiş, rasyonelleştirilmiş ve siyasetten arındırılmış bir İslam kabul edilebilir bir inanç formu olarak tanınmaktadır. Söylemde bu formun özünde köklerinde bilimsel ve rasyonel olan gerçek İslam’ı temsil ettiği iddia edilir. Böylece devlet laiklik ilkesinin gerçekleşmesi çerçevesinde inancı hurafelerden, mitlerden, dogmalardan ve her türlü sapkın yorumlardan arındırma görevi de verilmektedir.⁴⁴⁴

Ülkücü Kemalistler, Kemalizm’in din politikasında genel olarak İslam’la dengeli bir ilişki içerisindeyler. Bunda Mustafa Kemal’in İslam ile ilgili tavrının da etkisi vardır. Mustafa Kemal bizzat kendisi İslam dininin yüksek vasıflarını ifade etmekte buna mukabil dinin yobazlar elinde bozulduğunu politik ve sosyal bir söylem olarak ortaya koymaktadır. Zira Mustafa Kemal’in “*İnsanalar feyz ruhu vermiş olan dinimiz son dindir. Ekmel dindir. Çünkü dinimiz akla, mantığa hakikate tamamen tevafuk ve tetabuk ediyor. Eğer akla mantığa ve hakikate tevafuk etmemiş olsaydı bununla diğer kavanini tabiiyi ilahiye beyninde tezat olması icap ederdi.*”⁴⁴⁵ şeklinde ifadeleriyle İslam Kemalist laikliğin söylemiyle örtüşen bir alanda yorumlanırken mevcut din algısının akla ve bilime aykırı hurafelerle bozulduğunu devrimlerin de bunun temizlenmesindeki işlevi ön plana çıkarılmıştır. Mustafa Kemal’e göre “*Zihniyetlerdeki mevcut hurafeler*

⁴⁴³ Saffet, Mehmet. (1933). *İnkılap Terbiyesi*. *Ülkü*, 1(8), s. 105.

⁴⁴⁴ Çelik, 2001, s. 87.

⁴⁴⁵ Gazi Mustafa Kemal Atatürk, *Söylev ve Demeçler*, s. 98

kâmilten tardolunacaktır. Onlar çıkarılmadıkça dimağa hakikat nurlarını infaz etmek imkânsızdır.”⁴⁴⁶

Mustafa Kemalın İslam’la dengeli ilişkisi ve dinin yobazlar elinde bozulduğu şeklindeki din politikası Ülkücü Kemalizm yazılarında karşılık bulur. Osmanlı sisteminin karşıtlığı ile kendini ifade eden Ülkücü Kemalist söylemde Osmanlı eğitimi nesilleri dinden soğutan bir eğitimidir ve İnkılap ruhu bu yanlış da düzelterek ruhtur. “...*Din dersi verenler çokluk bilgisiz oldukları için batılları bile dini müesseseler biçiminde çocuklara teskine çalışırlardı. Bundan ötürü meşrutiyet mektepleri dini terbiye vermekten maada, çocukların içtimai çevrelerinden aldıkları canlı derin duygularını bile öldürürdü. Mekteplerden çıkanlar din ve amel bahsinde birçok şey öğrendikleri halde heyecansız bir halde ezberlemiş oldukları, gördüklerini müspet bilgilerle karşılaştırdınca değerlerinin sıfıra indiğini gördükleri için bir dinsiz değilse bile din işlerinde kayıtsız laubali oluyorlardı. Çocuklar zavallı idiler ömürlerinin büyük bir kısmı dini formülleri ezberlemekle geçiyordu. Bu ezbercilik din gibi mukaddes olması lazım gelen duyguyu kaybediyorlardı. Devletin din terbiyesine müdahalesi şehirlilerce makbul görülüyordu. Sunni olanlar bu basmakalıp ezberciliğe karşı ses çıkarmıyorlardı. Bu yüzden bir bedevi çıplak Arap değil bir deve bile mukaddes bir hayvan sayılacak kadar dini duygular yavanlaşıyor gülünç oluyordu. İşte bunun için çocuklar mektepten yüzde doksan dini müesseselere karşı kayıtsız oluyorlardı. Riya dini öldürüyordu.*”⁴⁴⁷

Osmanlı eğitimi üzerinden dinin algılanışına değinilen bu yazıda da görüldüğü gibi Ülkücü Kemalistler yanlış dini inançların kutsal sayılan dine bile zarar verdiği düşüncesindedirler. Derginin önemli yazarlarından Kazım Nami Türk mekteplerinde din dersinin olmayışını “Devlet Türk çocuklarına dini terbiye vermekten sakınır çünkü devletin kökten vicdani olan din ve inanç işine karışmasını hiç doğru bulmaz” şeklinde açıklarken Kemalizm’in din politikasına dair ilginç bir bilgi de verir. “Her baba çocuğuna istediği inancı telkin eder.”⁴⁴⁸

Ülkü dergisi yazarları İslam’ı doğrudan karşılarına alma konusunda birbirlerinden farklı tutumlar sergilemişlerdir. Fakat genel olarak doğrudan İslam dinini hedef almak yerine dini genel bir kavram olarak kullanıp Dine ait kurum ve kavramları hedef alarak laikliği bu kurum ve kavramların sömürsünden Toplumu kurtarıcı bir din politikası olarak

⁴⁴⁶ Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Söylev ve Demeçler, s. 224

⁴⁴⁷ Duru, N. K. (1933). Cumhuriyet Terbiyesi. *Ülkü*, 1(9), s. 200.

⁴⁴⁸ Duru, (1933), s.204.

benimsemişlerdir. Şeriat-Hoca-Peygamber-Tarikat kavramları üzerinden toplumun Din algısı şekillendirilmeye çalışılmış bu kavramlardan arındırılmış kendilerince kabul edilebilir bir İslam anlayışıyla din politikası uygulanmaya çalışılmıştır. Bu politikaya göre şeriat toplumu geri bırakan amildir. *“Türk kültürünün ve Türk sosyetesinin zafında şeriat bağlarının tesiri büyüktür. Osmanlı imparatorluğunun dağılmasını ve çökmesini intaç eden amillerden birini de bu imparatorluğun siyasi adli ve idari teşkilatının İslam şeriatı esaslarına bağlamış olmasında ve zaman ve mekana göre değişmeyen bu ahkama bağlı kalması yüzünden Devleti ve milleti idareden aciz kalışında aramak lazımdır.”*⁴⁴⁹

Hocalar örümcek kafalı, camiler yobaz merkezidir halk ise hurafeli dini ananelerin bozuk tesiri altında bulunmaktadır. Sonraki dönemlerde Sinemaya ve romanlara da tesir edecek olan gericiliğin temsilcisi Hoca ile ilericiliğin ve taassubu yıkıp halkı sömürüden kurtaran Kemalizm’in temsilcisi köy öğretmeni metaforu Ülkü dergisinde Laikliğin açıklayıcı unsurlar olarak hayat bulmaktadır. *“Camilerin köydekilerin padişaha olan dini bağlantılarını kuvvetleştirmekten tek taassubu toplu taassup haline getirmekten başka tesiri olmamıştır. Köy caminin bir fenalığı da bu dört duvar arasında taassubu ve cehaleti teşkilatlandıran yobaza bir merkez bir kale teşkil etmiş olmasıdır. Köyün yegane kültür ve toplu hayat yeri cahil softanın elinde bulunan köy camiidir.*

*Bugün bile köy muallimleri köyde eskiden kalan köy hocalarıyla cenkleşmekte ve ancak onu yendikten sonra köyde sözlerini geçirebilmektedirler.”*⁴⁵⁰ Köy hocasının tesirinde cahilleşen halk bilimden uzak hurafelere esirdir. Halka bilimsel bilginin ulaşması Cumhuriyet hükümetinin görevidir. Bu görev Laik politikalarla sağlanabilir: *“Melaikelerin ve şeytanların havada uçtuklarını ve insanları çarptıklarını ölümlerin ve cadıların mezardan çıkıp evleri taşıdıkları evliyaların ve daha başka ruhsal güçlerin geceleri yürüdükleri rüyalara girdikleri gibi batıl inançların hep bilgisizlikten üzerinde yaşadığımız bu evreni yöneten ve sevke eden kuvvetler ve kanunları bilmediğimizdendir. Cumhuriyet hükümetinin görevlerinden biri de halka bu bilginin ulaştırılmasıdır.”*⁴⁵¹

Mezheplerin ve Tarikatların toplumsal bütünlüğü bozduğu, devrimlerin toplamda yerleşmesini önlediği bilgisinden hareketle Dine ve dini kurumlara eleştiriler getirilmiş Laiklik toplumsal birliğin temel taşı olarak vasıflandırılmıştır. Derginin önemli ve din konularında sert yazılarıyla bilinen yazarı Mehmet Saffet mezhep ayrılıklarını köylünün

⁴⁴⁹ Cumhuriyetin13. Yılı kutlamaları vesilesiyle bayramın üçüncü günü Ankara-İstanbul radyolarında verilen konferansları Ülkü dergisi yayınlamıştı (1936).

⁴⁵⁰ Ziya, Abdullah. (1933). Cumhuriyet Köy Yapımı. *Ülkü*, 1(11) s. 333.

⁴⁵¹ Evrenol, Hilmi. Malik. (1936). Korkunun Anası Cehalettir. *Ülkü*, 7(37) , s. 47.

ruhunu ve ahlakını bozucu etkiler yaptığını ifade ederek laikliğe vurgu yapar. Mehmet Saffet'e göre kadercilik ve tevekkül gibi skolastik düşüncenin yerine bilimsel düşüncenin geçmesi gerekir. Halkın yüzde doksanı okuma yazma bilmemekte ve bir takım hurafeli dini ananelerin bozuk tesiri altında bulunmaktadır. Sünnilik, Alevilik gibi mezhep ayrılıkları köy halkını birbirine düşman duruma sokmakta tarikatlar halkın terbiyesini bozmaktadır. Bunların yerine bilimsel düşünce getirilmelidir. Yazara göre yılın belli dönemlerinde köye giden vaizlerin dini fikirler namına köylüyü yenileşme ve devrim hareketinden soğutmakta köy öğretmenleri de bu durum karşısında yetersiz kalmaktadır.⁴⁵²

Mehmet Saffetin ifadelerinden yola çıkarak Ülkücü Kemalizm'in dini kavramların bozucu etkisinden hareketle bir din politikası olarak Laikliğe vurgu yaptığı sonucuna ulaşabiliriz. Bu durumu derginin diğer az tanınmış fakat esasında derginin fikirlerini yansıtmaları açısından etkili yazarlarında da görürüz. Dergide Abdulkadir imzalı bir başka yazıda Tarikat örgütlenmeleri temel sorun olarak işlenir ve tarikatların nifak tohumları saçtığı belirtilir. Yazara göre, *"Bu adamlar aynı soydan olan yurttaşları kardeşleri birbirinin kanını içecek derecede aralarına geçimsizlik ve nifak tohumları saçıyor. Bunlar iyi bir araştırma ve soruşturma ile hüviyetleri ve sayıları belli edildikten sonra kanun yoluyla uzaklaştırmak zavallı köylüleri bu kabustan kurtarmak bir borçtur"*⁴⁵³ Bu ve benzeri yazılarda Kemalizm'in temel hedeflerinden olan kaynaşmış bir yeni ulus yaratma idealinde laikliğin birleştirici etkisi ile bir din politikasının oluşturulması amacı göze çarpmaktadır. Toplumu kalkındırmada akli ve bilimi esas alan Kemalizm'e göre Din kişisel alana çekilerek dinin kavram ve kurumları tüm sahalardan temizlenip kontrol edilebilir ve devrime engel teşkil etmeyecek bir alana taşınmış olacaktır.

Dine doğrudan karşı olmadığını yani Dinsizliği bir politika olarak benimsemediğini ifade eden Ülkücü Kemalistler Batıl itikatlara ve halkın sömürülmesine karşı olduklarını belirterek din politikasını konumlandırmışlardır. Özellikle cahil ve geri bıraktırılmış okuma-yazma oranı da en düşük seviyede olan ve nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylü kitleleri üzerinden bu politika açıklanmaya çalışmıştır. Bu durumda şehirlerin sosyal alanları büyük ölçüde kurtarılmış bölgelerdir. Oysa ülkücü Kemalistlerin asıl dönüştürmek istedikleri yer Köy ve kırsaldır. Laiklik te belki en çok bu kesimin ihtiyacıdır. Yazarlara göre Cumhuriyet yurttaşının ama en çok ta köylü

⁴⁵² Arıkan, 1933, s. 422.

⁴⁵³ Abdulkadir, (1936). Köy ve Köylüler. *Ülkü*, 6(35), ss. 375-382.

yurttaşın sahip olacağı nitelikler; “Yağmur yağdığı zaman yağmur duasına çıkan bir halk yerine tarlasının suyunu kilometrelerce uzaktan getiren ilme ve tabiata inanan ve ona tahakküm etmek iradesini kalbinde duyan bir millet...”⁴⁵⁴ Olarak ifade edilir.

Ülkücü Kemalizm’in din politikasında din ulus olmayı engelleyen unsurlardan görülür. Bu nedenle de dinin kurum ve kavramlarına karşı sert tutum sergilenir. Bu sert tutum politika olarak İslam’ın inkârı, Allah’ın inkarı şeklinde gelişmemiş fakat bu kavramlar eleştirilerek gelişmenin ve uluslaşmanın önündeki engeller açıklanmaya çalışılmıştır. Rejimin dayanaklarını laikliğin getirileri üzerine inşa eden Ülkücü Kemalistler Cumhuriyeti ve rejimi sahte din gayretlerinden koruyarak inkılapların devamını amaçlarlar. Rejime ve Cumhuriyete karşı bir hareket olarak görülen Menemen isyanı ve Kubilay’ın öldürülmesi olayından sonra daha da önem kazanan Laiklik ilkesiyle ilgili dergide olayın yıldönümü münasebetiyle yayınlanan yazılarda yanlış din telakkilerinin ülkeyi sürüklediği karanlık ve devrimin buna karşı tavrı üzerinden din politikaları vurgulanmıştır.

Genç Cumhuriyete karşı henüz onuncu yılını bile doldurmadan şeriat talebiyle gerçekleşen isyan doğrudan Cumhuriyeti hedef aldığı için Ülke çapında büyük bir şaşkınlık ve tepkiye yol açar. Cumhuriyet önderliğinin iktidarını tamda güçlendirdiğini düşündüğü bir zaman diliminde bu isyan gerçekleşmiştir. Bu nedenle isyana karşı çok sert tedbirler alınır. İsyana kalkışanlar asılırken isyanın beslendiği kaynak olarak görülen cehaletle savaş daha da pekişir. Bu nedenle Ülkü dergisinde yer alan yazılarda ki iletilerin temelini “Kubilay’ın kişiliğinde bütün halk ve devrimler din tacirlerinin elinden kurtarılmalıdır” düşüncesi oluşturmaktadır.⁴⁵⁵

Ülkücü Kemalistlerin dinin toplumsal yaşamdaki etkisinin azaltılmasına yönelik düşündükleri din politikası hem rejimin kazanmasını sağlayacak hem de halkı yanlış dini telakkilerden kurtaracaktır. Bu ise beraberinde gelişmeyi getirecektir. Din toplumsal alandan uzaklaştırılırken onun yerine toplumu birbirine bağlayacak bağ olarak Yurttaşlık ve Ulus düşüncesi yerleştirilmiştir. Bu da laikliğin din yerine milli duyguyu esas alan ve devrimlerin hedefleri doğrultusunda yeni bir Ahlak anlayışını ortaya koyan yorumunu gündeme getirmiştir. İslam dininin kurum ve kuralları toplumsal ve siyasal bünyeden uzaklaştırılırken Devrimin halkı aydınlatacak, ilerletecek ve her türlü tehlikeden uzak tutacak pozitivist ahlak anlayışı ulus kimliğinde dergide işlenmeye çalışılmıştır. Yeni Ahlak anlayışı laikliğin getirdiği bir pozitivist ahlak

⁴⁵⁴ Halit, Osman.(1933),*Cumhuriyet halk terbiyesi*, Ülkü ,I (10) s. 289.

⁴⁵⁵ Evrenol, (1936) , s.47.

anlayışıdır. Laik ahlak Türkiye’de toplumu oluşturacak bütün bireylerin yeni bir sosyal kimlik altında ifade edebilecekleri sosyal hayatı ve siyasal hayatı aynı derecede etkileyen bir unsurdur.

Modern bir ulusun oluşumunda dinin esas teşkil etmeyeceği anlayışından hareket eden Ülkü dergisi milleti bir ruh ve manevi bir varlık olarak görür. Millete vurgu yapılarak dinin toplum yaşamındaki etkisi azaltılmaya çalışılır. Dini toplumsal bünyeden atamayacağının bilincinde olan Ülkücü Kemalistler din politikalarını bir yandan topluma zararlı din telakkilerinden kurtarma temelinde açıklarken bir yandan da oluşacak manevi boşluğu devrim ruhu, millet bilinci gibi kavramlarla doldurmaya çalışarak yeni bir pozitivist ahlak anlayışı oluşturmayı hedeflemişlerdir. Yabancı yazarlardan referanslar gösterilerek dini bağ yerine milli bağa dayalı toplum anlayışı savunulmuştur. Türk inkılabını yeni bir “Asyalı din” olarak tanımlayan Avusturya’nın Ankara elçiliği sabık müsteşarı Nober Von Bischoff’un eserinden yapılan alıntı bu anlayışın güzel bir örneğidir: *“Vaktiyle mevcut Tanrı önünde beraberlik yerine şimdi millet içinde beraberlik kaim olmuştur. Şarklı insan din içindeki bağlılıktan keleşin kozasından fırlaması gibi birden kurtulmuş ve kendini millet içindeki bağlılığa vermiştir.”*⁴⁵⁶

Ülkücü Kemalizm’in din politikasının unsurlarından olan pozitivist ahlak ve dinin yerine milleti esas alma düşüncesi milliyetçilik ilkesinin de esasını teşkil eden düşüncedir. Bu nedenle milliyetçilik üzerine yazı yazan bazı ülkü yazarları milleti yüceltirken dine ve dini kurumlara karşı aşırı sert tutam içerisine de girmişlerdir. Dergide aralıklarla yazan etkili yazarlardan olan Miraç Katircioğlu’nun yazısı bu duruma örnek teşkil edebilir. Batı medeniyetinin ilerleyişini Yunan pozitivist aklına bağlayan Katircioğlu “müspet tefekkür sisteminin Yunan aleminden geldiğini”⁴⁵⁷ savunur. Buna karşın tüm doğulu kavimleri Sami ve Araplardan sayarak onları “Peygamber imal eden bir ırk”⁴⁵⁸ olarak vasıflandırır. Yazara göre Sami zekası zorda işin içinden çıkamayacağını anlayınca müspet ilim metodunu bırakır ve kendine göre bir metot uydurur bu metot peygamber imal etme metodudur⁴⁵⁹ Yine yazara göre:

⁴⁵⁶ Barkan, Ömer. (1936). Nober Van Bischoff’un kitabı üzerine değerlendirme yazısı, balıksız, *Ülkü*, s. 466.

⁴⁵⁷ Katircioğlu, Miraç. (1936). Sami Felsefesinin Irkçı Vasfı. *Ülkü*, 7(38), s. 267.

⁴⁵⁸ Katircioğlu, 1936, s. 268.

⁴⁵⁹ Katircioğlu, 1936, s. 268.

Her peygamber riyazi ilimlerden manevi ilimlere kadar bütün bilgi sahamıza bir şey anlamadığı halde burnunu sokmuş bir tiptir⁴⁶⁰ Dini topluma karşı bir tahakküm aracı sayan yazar oldukça sert ifadeler de kullanır. “Din hem Arap hem de Yahudi’ye göre devletin temeli ordunun cevheri istilanın şeriatıdır. Din olmaz ise Sami mahvolacağını zanneder. Onda asıl Tanrıya inanç yoktur. Onda Sami toteminin büyükleşmiş hali olan Allah’a tapış vardır.”⁴⁶¹ İfadeleri yazar. Allah ve Tanrı kavramlarını bilinenin tam tersi şeklinde kullanışı diğer ülkü yazarlarından görülmemekle beraber Ülküdeki bazı yazarların bilinçaltında özelde İslam’ın temel değerlerine de karşı olduklarını fakat politik bir duruş olarak bunu farklı sergilediklerini örneklemesi açısından önemlidir. Dinin yerine milleti esas alan ve Pozitivist laik ahlakı millet bilinciyle birleştirici bir unsur haline getirmek isteyen Ülkü yazarları bu nedenle Türk ırkının dinin bozucu tesirlerine rağmen özünü koruduğunu ifadeyle milleti yüceltme yoluna gitmişlerdir. Öyle ki İslam’ın tesirinde kalan Araplar ile Türkler karşılaştırılarak Türklerin yeri sağlamlaştırılmaya çalışılmıştır. “Bütün Türk İslam filozoflarında dine rağmen hayret edilecek ilerlemiş bir ilmiyecilik göze çarpar” bunun da nedeni yazara göre Türklerin Samilerin aksine yaratılış olarak müspet zekâyâ mütemayil olmalarıdır. Elkendi de Arap olduğu için terkip kudreti yoktur. Farabi ise Türk olduğu için İslam felsefesinde ilk terkipçidir.⁴⁶²

Kemalizm Halkçı ve milliyetçidir. Ancak ümmetçi değildir. Kemalizm bütünleşmiş bir toplum ve Güneş dil teorisiyle Türklük fikrini geliştirirken Osmanlıcılığa karşıdır. Halkevleri yayınlarında sık sık Osmanlıya ve Saltanat yıllarına karşı kuvvetli eleştiriler yer alır. Telkin ve terbiyede Türklük fikri işlenir.⁴⁶³ Böylece toplumu oluşturan ve bir arada tutan unsur olarak dinin yerine millet fikri konulmaya çalışılır. Millet kavramının birleştirici unsur olduğu yeni Türkiye’de toplumsal ahlakı da Fransız ihtilali sonrası batıda toplum yapısındaki gibi pozitivist laik ahlak oluşturur. Başka bir deyişle Ülkücü Kemalizm’in milliyetçi karakteri laiklik ilkesiyle tamamlanarak şekillendirilir. Laiklik modern bir ulus ve Ulusa kimlik oluşturma tasarısının ayrılmaz bir parçasıdır. Cumhuriyetin hedeflediği siyasal kimlik ulusal kimlik olurken İslam bu kimliğin içinde var olmaya devam etse de Cumhuriyetin kurucu kadroları Ulusal kimliği Laik çerçevede tanımlamışlardır.

⁴⁶⁰ Katırcıoğlu, 1936, s. 268.

⁴⁶¹ Katırcıoğlu, 1936, s. 268.

⁴⁶² Katırcıoğlu, 1936, s. 268.

⁴⁶³ Yeşilkaya, 1992, s. 115.

Eski rejimin geri bıraktırıcı unsuru olarak görülen dinin siyasal ve toplumsal alandan uzaklaştırılmasıyla millet tanımında da seküler vurgular artar zamanla milliyetçiliğin aslında dine karşı gelişen bir tarihi uyanış hareketi olduğu gibi tespitler yapılır. Ülküde laiklik ile ilgili tek açık makale olan Necmettin Sadak'ın "Laik ne demektir" yazısında milliyetçilik ile laiklik arasında irtibat kurulmasının sebebi budur. Ülkü yazarlarına göre milliyetçilik kiliseye karşı mücadeleden doğan bir harekettir. Milli kimlik laik olabildiği ölçüde sağlanabilir. Fransız sosyolog Ernest Renan'ın "Millet nedir" makalesi üzerinden de açıklanan bu fikre göre "Modern bir ulusun oluşumunda dinin esas teşkil etmediği"⁴⁶⁴ savunulur.

Dinin toplumsal alanda açtığı boşluğu gerek rejimin yerleşmesini sağlamak gerekse eski düzenin tüm unsurlarının dayandığı temeli tasfiye etmek amacıyla milliyetçilikle doldurmayı amaçlayan ülkücü Kemalistler dinin kavramlarının yerine de rejimin kavram ve sembollerini yerleştirerek yeni kutsallar oluşturmak yoluna gitmişlerdir. Esasında da bu da Ülkücü Kemalistlerin din politikalarının bir ürünüdür. Asırların sakat din telakkileri diye vasıflandırılan unsurlarla savaşmakla görevli görülen Halkevleri ve halkevi yayın organları yeni kutsalların adeta işlenme yeridir. Ülkü yazarlarına göre Halkevleri halkın bilinçlenmesine ve inkılapların yayılmasında büyük katkılar sağlayan kurumlardır. Behçet Kemal'in ifadesiyle "İlk Türk'ün tapındığı güneşe bu evlerden varılacaktı. Bu evler Atatürk memleketini yaratacak tanrısal kaynaktır. Atatürk Cumhuriyeti ise en son ve en mükemmel cennettir."⁴⁶⁵ Derginin önemli yazarlarından olan Necip Ali Küçaka'ya göre halkevleri milli tapınaklar ve Atatürk Cenneti'nin kapılarını aralayacak etrafından ateşler yanan kutsal mihraplardır. İnkılabın milli kimliğe dayalı ahlakı halkevleri ve halkevi yayınları aracılığı ile yaygınlaştırılacaktır.

Ülkü'nün devrimleri açıklama, Türk inkılabını bir ideoloji haline getirme ve bunu halka benimsetecek dili oluşturma gayretinde olan esasen derginin de gerçek çizgisini yansıtan Nusret Köymen gibi yazarları özellikle dini kavramları Türk inkılabına uyarlayarak kullanmışlar ve bunu da milletin manevi ortak alanı haline getirmeye çalışmışlardır. Dine ve Dinin kavramlarına siyasal-sosyal hayatta yer verilmesine karşı çıkan ve bu durumu devrimler ve rejim açısından sakıncalı bulan Ülkücü Kemalistler inkılaplara dini kavramlar yükleyerek tanımlama yapma yoluna gitmişlerdir. Bu durum ise yeni bir din yaratma gayreti değil yeni bir din politikası olarak Laikliği kurgulayarak dini pozitivist bir ahlak alanına çekme gayretidir. Böylece hem eski düzenin temeli olan

⁴⁶⁴ Renan Ernest. (1939). Millet Nedir. *Ülkü*, 12(78) ss. 519-521.

⁴⁶⁵ Bozkır, Kamuran (1936). Halkevleri. *Ülkü*, 7(37), ss. 74-75.

dini kavramların yerine yenisi konacak hem de halka yeni bir manevi bütünleşme aracı sunulacaktır. Adeta bir Din gibi olan milli birliğe sahip Türk Devrimi yani Kemalizm. Bu nedenle Nutuk Ülkü'nün gözde devrimci yazarları tarafından Türk'ün mukaddes kitabı⁴⁶⁶ olarak vasıflandırılır. Atatürk Peygamberlerden üstün özellikleri olan⁴⁶⁷ hatta Tanrı eşi bir insan olarak gösterilir⁴⁶⁸ hatta Kabe gibi etrafından dönülecek ve tapılacak bir insan varsa o da Atatürk'tür⁴⁶⁹ Her Türk bir Mustafa Kemaldir. Türklerin yaradılış gayesi de onu tanımaktır. Mustafa Kemal yazarlara göre adeta bir tanrı gibi on yıl içinde her şeyi yoktan var etmiştir. Hatta Tanrı bile onun hızını yakalayamamıştır.⁴⁷⁰

Osmanlı sistemine topyekûn karşı olma ve yerine yeni bir sistem inşa ederek toplumu kalkındırma idealindeki Kemalistler laikliği devrimlerin temel dayanağı olarak görür. Onlara göre Atatürk'ün inkılaplarda yaptığı en feyizli hamle ona laikliğin karakterini vermesidir. Hilafeti bütün ananesiyle birlikte memleket haricine atan Cumhuriyet, Türkiye'de geriliği ve orta kurum zihniyetini temsil eden medreseleri, tekkeleri bir hamlede kapattı. Türkiye'de bütün öğretim ve eğitim kurumlarını dini tesirlerden ve her türlü batıl itikat ve hurafelerden kurtardı. Bir taraftan da falcılık ve üfürükçülük gibi asırlardan beri Türk içtimai bünyesinde menfi izler bırakan ve halkın ilmi zihniyetle düşünmesine engel olan amillerden memleketi temizledi. Atatürk memleketin havasını bozan bütün bu muasır tesirlerden Türkiye'yi kurtarmakla ona inkılap alanında en önemli hamleleri yapacak dinamik bir kudret vermiş oldu.⁴⁷¹

Ülkücü Kemalistlere göre Laiklik halkı yanlış din telakkilerinden kurtaracak halkın cahil softalar elinde sömürülmesini önleyecektir. Topluma hurafeler değil akıl ve ilim yön verecektir. Yeni rejimde din milleti oluşturan unsurlardan biri değildir. Din millet duygusunu ve ulusal varlığı ortadan kaldıran unsurdur. İslam kültürünün şekillendirdiği birey ve toplum yerine ulusçuluğun, laikliğin şekillendirdiği birey ve toplum oluşturma hedeflenir. Ülkücü Kemalistlere göre Müslüman başka, İslamcı başka şeydir. Bir bireyin Müslümanım demesi sorun oluşturmaz buna mukabil İslamcı hareketler rejimin baş düşmanı olarak değerlendirilir.

Laiklik ülkü yazarlarına göre devrimlerin üzerinde oturduğu fikri temeldir. Batılı modernleşmenin olmaz ise olmaz aracıdır. Türkiye'de toplumu oluşturan bütün bireylerin yeni bir sosyal kimlik altında ifade edebilecekleri sosyal hayatı ve siyasal

⁴⁶⁶ Köymen, Nusret. (1936). Canlı Söz. *Ülkü*, s. 86.

⁴⁶⁷ Köymen, 1936, s. 417.

⁴⁶⁸ Nayır, Yaşar. Nabi. (1933). Başdöndürücü Hız. *Ülkü*, 1(9), s. 191,

⁴⁶⁹ Nayır, Yaşar. Nabi. (1933). İnanımız bir Olsun. *Ülkü*, 1(11), s. 385.

⁴⁷⁰ Çağlar, Behçet. Kemal. (1937). Yaşamak. *Ülkü*, 57, ss. 259-60.

⁴⁷¹ Sungur, İhsan. (1936). Kültür İşlerimiz. *Ülkü*, 7(45), s. 244-45.

hayatı aynı derecede etkileyen unsurdur. Modernleşmenin ve çağdaşlaşmanın eş anlamlısıdır.⁴⁷² Buna rağmen dergide Laikliği doğrudan konu alan yazı pek bulunmaz . Esasında yazarlar arasında da laikliğin sınırları ve din ile ilişkisi konusunda birlik yoktur. Devrimci yanları ağır basan yazarların haricinde kalan ve büyük oranda akademisyen ve edebiyatçıların içinde bulunduğu yazarlar laikliği dinin siyasi ve sosyal hayatta yönlendirici etkisini engelleyen çağdaşlaşma aracı olarak değerlendirirken diğer taraftan dini hurafelerden arındırarak halkı aldatma aracı olmaktan çıkaracak bir din politikasını savunmuşlardır.

3.6. İnkılapçılık

Halkevlerinin yayın organı olan halkevlerinden halka adlı broşür Altı Ok'un devrimcilik ilkesini şu sözlerle anlatır. "Türkiye yaptığı devrimleri kökünden yapar kökünden halleder biz deriz ki durma düşersin"⁴⁷³ Sistemi kökünden değiştirmek ve sürekli ileriye bir değişim içinde olmak Kemalizm'in ana söylemidir. Bu nedenle Türk inkılabı asıl anlamını inkılapçılık ilkesinde bulur. Kavram olarak *inkılapçılık*, Ülkü dergisinin çıkmaya başladığı dönemde tanımı tam yapılmış ve çerçevesi çizilmiş bir ilke değildir. Genel olarak tüm uygulamaları ifade eden genel bir anlamdır. Ülkü yazarları Atatürk'ün çizdiği çerçevede yapılan her yeniliği inkılap olarak tanımlamışlardır. İlkenin tam kavramsallaştırılmaması yapılan yenilikleri tanımlamada farklı terim ve kavramlar kullanılmasına yol açsa da hemen tüm yazar kadrosu köklü ve ani yapılan eski düzene ait tüm kurum ve uygulamaların değiştirilmesini inkılap olarak tanımlamışlardır. Sanattan spora hukuktan dil ve kültür işlerine kadar her yeni teklif her yeni uygulama Türk inkılabının bir parçası görülmüş ve İnkılap olarak adlandırılmıştır.

CHF Kurultaylarından sonra Altı Ok'un parti programlarına girmesi Kemalist kurucu kadroda İnkılapçılık ilkesini ve genel bir anlamda Kemalist inkılapları kavramsallaştırma, tanımlama ihtiyacına yol açtı. Kemalizm'i bir ideoloji olarak kurgulayacak aydınlara yol gösterme iddiası ile yola çıkan Ülkü'de de yazarlar inkılapçıları ve Altı Ok'u yazılarında tarif etmeye özellikle önem verdiler. Ülkü'nün ana karakterini oluşturan yazarlardan olan Mehmet Emin "İnkılapçılık" adlı makalesinde kavramlara aynı anlamı yüklemenin öneminden bahisle İnkılapçılık ilkesini tanımlamaya çalışmıştır. Gerekçe olarak aynı kelimeyi kullanan aynı sıfatı benimseyen insanlar arasında anlaşamamazlıkların baş göstermesinin sebebi olarak bu nevi soyut

⁴⁷² Tazegül, 2005, s. 180.

⁴⁷³ Anonim, "Halkevinden halka" s. 15.

(mücerret) kelimelerin başka başka manada kullanılmasını”⁴⁷⁴ göstermektedir. “Genel olarak İnkılapçılık Cumhuriyetin yaptığı büyük ve feyizli değişiklikleri benimsemek onu bütün ruhlara yerleştirmek” şeklinde anlaşılmaktadır. Fakat Mehmet Emin İnkılapçılığın daha geniş bir anlam ifade ettiğini “Her önümüze çıkan ve çıkacak olan meseleler karşısında alınacak hususi bir Tavrı”⁴⁷⁵ olduğunu yazmaktadır.

Ülkü yazarlarına göre İnkılapçılık sürekli bir ilerlemedir. Ülkücülere göre İnkılapların karşısında yalnız eski düzeni savunanlar değil ilerlemekten korkanlar da vardır. Mehmet Emin inkılapçılıkla ilerlemeciliği de birbirinden ayırır. İlerlemeciler (Terakki sever) dış görüntü olarak İnkılapçılığa benze de ondan farklıdır” Terakki severler de ilerlemekten korkmazlar ilerleme lüzumuna inanırlar. Fakat duygu ve düşünce itibariyle inkılapçıdan çok farklıdırlar... İnkılapçılık terakki istemekten başka ve fazla bir ruh halidir. Mehmet Emin’e göre Terakki severler insanları rahata eristireceği daha konforlu bir hayata ulaştıracağı için cemiyetin ilerlemesini ister... Cemiyeti bir halden diğer bir hale atlatacak hareketleri sevmez... Terakki sever tasarladığı hedefe gitmek için kaldırılması lazım gelen engelleri güçlükleri birer birer hesap eder ve ancak bunları birer birer kaldırmayı düşünür. İnkılapçı ise ekseriya müşkülli toptan inkar eder yok farz eder binaenaleyh hemen harekete geçer. Çünkü onun için ilerleme bir hamle bölünmez bir harekettir. Eğer böyle yapmasa o da hareketinin dış görüntüsü üzerine dursa yani önüne çıkması muhtemel olan engelleri birer birer hesap etse o zaman kendisi hareket imkânı bulamaz.”⁴⁷⁶ Yeni kurulan devletin, rejimin ve toplumun temel yapısını ifade eden inkılapçılık kurucu Kemalist kadronun heyecanını yansıtır. Gelişmek muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkmak için her yeniliğin hızlıca yapılması gerekir. “İnkılap usulü hamle halidir” aksi halde yapılacak yenilikler uzun zamana yayılırsa başarılı olunacağına duyulan inanç zayıflayabilir. Ülkenin ve Kemalist yönetici ve aydınların buna vakti yoktur.

Tanımı tam yapılamasa da geniş ve tüm yapılan yenilikleri ifade eden bir ilke olarak inkılapçılık Kemalist devrimlerin tamamını kapsar. Mustafa Kemal’in yeni rejim için belirlediği tarz İnkılapçı bir rejim tarzıdır. Yakup Kadriye söylediği “O zaman donar kalırız” ifadesi bunun en basit anlatımıdır. Kemalizm bir doktrin olarak kurgulamak istemeyen Atatürk, rejimi sürekli gelişmeye açık bir ilerlemecilik ile şekillendirmek istemiştir. Kurucu kadro tarafından yukarıdan aşağıya hızlı bir devrimle inkılapların

⁴⁷⁴ Emin, Mehmet. (1933). İnkılapçılık. *Ülkü*, 1(1), ss. 41.

⁴⁷⁵ Emin, 1933, s. 42.

⁴⁷⁶ Emin, 1933, s.43

gerçekleştirilmesi bir zarurettir. Çünkü ülkeyi geri bırakan kurumlardan ancak böyle kurtulunabilir. Bizzat Atatürk inkılapları şöyle tarif eder. *“İnkılap mevcut kurumları zorla değiştirmek demektir. İnkılap Türk milletini son yüzyıllarda geri bırakan kurumları yıkarak yerine milletin en yüksek uygarlık gereklerine göre ilerlemesini sağlayacak yeni kurumları koymuş olmaktadır.”*⁴⁷⁷ Bu açıklamada da görüldüğü üzere İnkılaplar zorla değiştirme şeklinde yapılacak bir halk hareketi beklenmeyecek ve nihai hedef olarak da uygarlığa göre ilerleme sağlanacaktır. Yine Atatürk’e göre;

*“İnkılapçılık prensibine bağlı oldukça Türk topluluğu medeniyet aleminden geri kalmamanın yolunu bulacaktır. Ancak burada göz önünde göz önünde tutulacak nokta milli bütünlüğümüzü ve milli menfaatlerimizi milli benlik şuuru içinde en titiz bir itina ile korumaktır. İnkılap ya da devrim her şeyi sadece devirerek değil yapıcı kurucu olduğu zaman bir değer taşır.”*⁴⁷⁸

Türk inkılabının yapılış şeklini diğer örnekleriyle karşılaştıran Atatürk “Türkiye’yi derece derece mi ilerletmeli ani olarak mı iki sistem vardır. Biri bilinen büyük Fransız ihtilalindeki yöntem; Rejim değişecek ihtilallere karşı mukabil ihtilaller yapılacak. Sağ solu tepeler sol sağı süpürürken bir bakılacak ki bir buçuk asır zaman geçmiş bu milletin damarlarında o kadar bol kan ve önünde o kadar geniş zaman var mı”⁴⁷⁹ diye sorarak hızlı ve iç çatışmaya meydan vermeyen bir hareketin olması gerektiğini vurgulamıştır. Türk inkılabı ihtiyaçtan doğan ve daima ihtiyaçla beraber yürüyen bir mahiyette görülür. Bu yönü ile Kemalizm sürekli bir inkılabı zaruri görür. İnönü bu durumu şöyle ifade eder. “Biz Türk milletini yükseltmek için dar ve dogmatik telakkilere kendimizi bağlamış değiliz. Türk milletinin yüksek bir seviyeye varmış bir cemiyet olması için ilerlemek ve yürümek mecburiyeti ve bu sebeple yeni ihtiyaçların ve yeni engellerin izalesi bizim daimi vazifemizdir... Türk inkılabının devamlı olması hayatın dinamik olan şartlarına uygun bir tabiat hadisesidir. Türk inkılabı mütemadi bir ilerleyiş hamlesi gözü ile görülürse onun durmasını istemek değil onun durmasından sakınmak lazımdır.”⁴⁸⁰

Kemalizm’i ve Kemalizm’in ortaya koyduğu devrimleri, toplumu yüksek medeniyet seviyesine çıkaracak kurucu anlayış olarak gören Ülkü yazarları her alanda devrimlerin sürekliliğini savunurlar. Çıkış noktası batı medeniyetinin yenilikleri olsa dahi inkılapları

⁴⁷⁷ İnan, Afet. (1984). *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*. Ankara : Türkiye İş Bankası yayınları. s. 259.

⁴⁷⁸ İnan, Afet. (1977). *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi*. Ankara : TTK yayınları, 1977, s.199.

⁴⁷⁹ Genel Kurmay Başkanlığı. (1988). *Atatürkçülük*. s. 115.

⁴⁸⁰ İnönü, İsmet. (1936), *İnkılap kürsüsünde İsmet Paşanın dersleri*, Ülkü s. 229.

milli bir hamle olarak görürler, taklitçiliğe kaçışırırlar. Batıdan alınan yenilikleri eski köhnemiş rejimden kurtuluş ve yeni hamleleri başlangıcı sayarlar. Ankara Üniversitesi Profesörlerinden Mazhar Nedim İleri Hukuk başlıklı makalesinde “İnkılap durmaz inkılap yürür. O halde inkılap yürürken inkılabın menbası olan hukuk nasıl durur. İnkılapçılık duyguları henüz inkişaf edememiş bazı muhitlere öyle geliyor ki memleketimize naklettiğimiz yeni kanunların alınmasıyla her iş bitmiştir. Bir zamanlar mecellesiz fıkıh sız hayatın nasıl kaim olacağını bir türlü zihinlerine sığdıramayanlar bu günde aynı zihniyetle yeni mevzuatı değışmek bilmez birer nas addediyorlar. Bunlara anlatılmalıdır ki İnkılap için kanunu medeni bile ancak şerefli bir merhaledir.”⁴⁸¹ Diyerek inkılapların toplumun ihtiyaçlarına göre sürekli değışebilen unsurlar olduğunu ifade etmektedir. İnkılap sürekli devam edecek bir süreçtir. Ülkeyi ve milleti geri bırakan kurumlardan kurtulansa dahi inkılabın dinamik yapısı gereğı değışim devam edecektir. Ülkü bu ideale inanır.

“Yapan milletin tarihin zenginliğı ve derinliğı Türk devriminin sahne olduğı toprağın coğrafi vaziyeti ve vuku bulduğı zaman ve bu zaman ki şartlar bakımından evrensel tesislerde şüphe olmayan Türk inkılabı ideallerinin birçoğunu hakikat yapmış olmakla beraber o bir zihniyeti bir ruhu ifade etmek itibariyle hala devam etmektedir ve edecektir.” “Türk milleti olarak var olmak ve büyük insan ailesinde yüksek bir cemiyet olarak yaşamak Türk inkılabının gayesidir. Türk inkılabı büyük insan ailesinin saadetine hizmet etmeyi vazife sayar.”⁴⁸² Bu yönü ile evrensel olmak lazım geldiğı gibi sürekli bir ilerleme içinde de olmak gerekir. Ani ve kararlı bir şekilde gerçekleşen Türk inkılabı görünüşte yıkıcı gibi olsa da asıl gaye olan muasır medeniyetin üzerine çıkmada takip edilen yeniden inşa edici yoldur. Ülkünün genel anlayışına göre asıl gayeye ulaşmak ıslahatçı bir tarzda olamazdı. “Bir sosyal bünyeyi (geri, fena eski, haksız ve zararlı ne varsa bunlardan kurtarıp yerine iyiyi, doğruyu, faydalıyı koymak) ve bunun içinde zaman unsurunu en kısa haddine indirmek ancak disipline dayalı bir metotla mümkündür.”⁴⁸³

Sürekli bir ilerleme ve gelişme, ileriye doğru bir değışim hamlesi şeklinde anlaşılan İnkılapçılık ile Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş ve bütün anlam ve görüşü ile uygar bir toplum haline ulaştırmak hedef olarak konulmuştur. İnkılaplara karşı gelenlere de gösterilecek tepki bizzat Atatürk tarafından “Bu gereğı kabul etmeyen

⁴⁸¹ İleri Hukuk.(1936) *Ülkü*, s. 92.

⁴⁸² Kansu, N.A. (1936),Türk İnkılabı, *Ülkü*, s. 230.

⁴⁸³ Kansu, (1936) *Ülkü*, s. 230.

zihniyetleri darmadağın etmek zaruridir” sözü ile ortaya konmuştur.⁴⁸⁴ İnkılabı korumak için sert tedbirlerin de alınması gerektiğini çeşitli defalar söyleyen Atatürk, inkılapların ulaşacağı yüksek hedefe ulaşmak için “gerekirse bazı kurbanlar da verelim bunun önemi yoktur.”⁴⁸⁵ Dese de diğer taraftan da inkılaplara inanmış aydınları göreve çağırmış “Mutlu inkılabımız aleyhinde fikir ve his taşıyıcıları aydınlatmak ve doğru yolu göstermek aydınlara düşen milli vazifelerin en önemlisi ve birincisidir”⁴⁸⁶ sözleriyle inkılapların halka anlatılmasının gereğine dikkat çekmiştir. Bu esasında yukarıdan bir devrimle yapılan inkılapların kalıcı olabilmesi için halk tarafından benimsenmesinin gerekliliğinin farkında olunduğunun da göstergesidir. Başta Mustafa Kemal olmak üzere kurucu kadro ani ve hızlı yapılan inkılapları halka benimsetme yollarını aramışlardır. Halkevleri ve Halkevlerinin yayını olan dergiler bu çabanın ürünüdür. Temel görevi ve tam amacı münevverlere rehber olması ve CHF’nin prensiplerini halkı benimsetmesi olan *Ülkü* dergisi de bu amaca hizmette önemli bir araçtır. Ülküde yayınlanan inkılap kürsüsündeki İsmet Paşa’nın derslerinde İsmet Paşa da bu duruma dikkat çeker. “Türk milletinin yüksek bir seviyeye varmış bir cemiyet olması için ilerlemek ve yürümek mecburiyeti ve bu sebeple yeni ihtiyaçların ve yeni engellerin izalesi bizim daimi vazifemizdir. İnkılabın bu dinamik devamı hepimizi uzun ve çetin bir yola koymuştur. İnkılapçılar geniş halk kitlesi içinde onun yeni ve ileri bir kudret olması için çalışırken çok zorluklarla uğraşacaklardır. Geniş halk kütlesine inkılabın temiz ve ülkülü nizamını anlatmak ve bu yolda maddi mahrumiyetlere katlanmak lazımdır”⁴⁸⁷

Ülkü dergisinin fikri yapısını oluşturan ve köycülük konusundaki yazılarıyla tanınan Nusret Kemal “Alpin Türk ırkının” cemiyetinin ve teşkilatçı özelliklerine iki öge daha ekler vi inkılapçılık ve idealist olmak. Nusret kemal Halkevlerinde toplanan gençlere de vazife olarak İnkılap ülkülerini bütün memlekete yaymayırır.⁴⁸⁸ *Ülkü* yazarlarına göre İnkılapçılık diğer bütün ilkelerin üzerinde olan bir ilerleyiş ve yükseliş limanıdır.⁴⁸⁹ Eski toplumsal yapının bütün kurumlarıyla reddi üzerinde ve devrimci bir anlayışla şekillenir. Bu vasfı “yıkıcı yaratıcıdır”⁴⁹⁰ Bazı yazarların devrimcilik bazı yazarların ise

⁴⁸⁴ Başkanlığı, G. (1984). Atatürkçülük: Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri. Kitap, İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları. s. 115.

⁴⁸⁵ Uluğ, Naşit. Hakkı. (1991). *Üç Büyük Devrim*. İstanbul: Ak yayınları sS. 144, 149.

⁴⁸⁶ Gümüsoğlu, 2005, s. 169.

⁴⁸⁷ İnönü, (1934), İnkılap kürsüsünde İsmet Paşa dersleri, s. 85.

⁴⁸⁸ Köymen, (1933), Halk kuvveti, s. 50.

⁴⁸⁹ Arıkan, Mehmet Saffet. (1933), İnkılap terbiyesi, *Ülkü*, I (8) s .108.

⁴⁹⁰ Duru, Nami. Kazım. (1934). İnkılap Edebiyatı. *Ülkü*, s. 48.

inkılap olarak kavramlaştırdığı ilke siyasal ve toplumsal yaşamda topyekûn bir değişikliği ifade eder. İlkenin yeni nesillere çeşitli araçlarla aşılmasıyla toplumun maddi ve manevi kalkınmasının sürekliliği amaçlanır.

Cumhuriyet terbiyesi inkılapçıdır. İnkılap bir halden daha ileri bir hale geçmek için yapılan hamleler silsilesidir. Biz inkılap değil inkılaplar yaptık bugün de inkılap içinde yürüyoruz yarın da yürüyeceğiz. İnkılap hayatın dinamik kudretine uymak demektir. Statik bir millet inkılaptan korkar.⁴⁹¹ Ülkü bu anlayışın ana savunucusudur. Aydınlarla da bunu anlatmak bir görev olarak düşmektedir. “Türk devrimini gelecek kuşaklara sevdirmek ve büyük mefkûreyi telkin etmek ve benimsetmek” aydınların asli görevidir.

3.6.1. Milli Mücadelenin Devamı Olarak İnkılapçılık

Kurucu ve yapıcı bir zihniyetle modern cemiyet hayatında yeni ilerleme ve gelişmelere imkan hazırlama manasında kullanılan İnkılapçılık⁴⁹² hem kurucu kadroda hem de Ülkünün yazarlarında doğal olarak Osmanlı nizamının karşıtlığını da ifade etmektedir. Bunun yanında hem inkılaplara bir temel oluşturmak hem de halka benimsetilmesini kolaylaştırmak için Kurtuluş Savaşı ile inkılaplar birbirinin tamamlayıcı olarak anlatılmıştır.

Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve İnkılaplar arasındaki ilişkiyi şu ifadeyle anlatır” Uçurumun kenarında yıkık bir ülke türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar yıllarca süren savaş ondan sonra içeride ve dışarıda saygı ile tanınan yeni vatan yeni toplum yeni devlet ve bunları başarmak için arasız inkılaplar ... İşte Türk genel inkılabının kısa bir ifadesi”⁴⁹³ Atatürk’ün inkılaplara yönelik bu bakış açısı diğer Kemalist aydın ve siyasi kadrolarda da karşılık bulur. CHF genel sekreteri ve aynı zamanda Ülkü’nün ilk dönem politikalarında etkin güç olan Recep Peker 1931 yılı parti programını açıklamak üzere İstanbul Üniversitesinde verdiği konferansta devrimleri Kurtuluş Savaşının devamı olarak ifade eder ve devrimler olmadan Türkiye’nin yaşayamayacağını savunur.

“Vatanın bugünkü tam kurtuluşunu ve milletin şerefli bir içtimai heyet olarak istikbale gidişini inkılap semerelerine medyunuz. İstila ordularının memleketten kovulmasına hatta müdahalelerde kazanılan istikbalin mahfuz

⁴⁹¹ Duru, N. K. (1933). Cumhuriyet Terbiyesi. *Ülkü*, 1(9), s. 204.

⁴⁹² Kafesoğlu, İbrahim, & Saray, M. (1998). Cumhuriyet'in 75. yılında Atatürk ilkeleri ve dayandığı tarihi temeller. İstanbul Üniversitesi, s. 45.

⁴⁹³ Atatürkçülük, 1984, s. 115.

kalmasına rağmen inkılabı tahakkuk ettirememiş bir Türkiye'nin yaşaması ve kurtulması mümkün olamazdı."⁴⁹⁴

İsmet Paşa da "Türk milletinin içinde yaşadığımız ve devam etmekte olan inkılabı ecnebi istilasına ve Osmanlı nizamına karşı çifte cepheli bir savaş ile başlamıştır. Türk inkılabı Türk milletinin Kurtuluş Savaşıdır"⁴⁹⁵ diyerek inkılapları hem Osmanlı sisteminden kopuşun hem de İstiklal harbinin gerekçesi olarak ortaya koymaktadır. İsmet Paşa'nın bu ifadelerinin yer aldığı İstanbul Üniversitesinde ki derslerini sayfalarında yayınlayan Ülkü'nün yazar kadrosu da aynı paralelde yazılar yazmışlardır. Ülkücü Kemalizm'e göre ecnebi istilası ve Osmanlı nizamı birbirini tamamlayan ve Türk milletinin içinde bulunduğu kötü durumun müsebbibidir. "Osmanlı nizamı en son asrın fenni ve içtimai telakkilerine karşı bünyesi tedrici olarak değişen ve yükselen tekamülden uzak tutmak gayreti için dört duvarı kalın bir hücre içinde kalmış idi... Osmanlı nizamı Türk milletini ecnebi istilası ve esaretine kadar sürükledi. Kendi sevk ve idaresi olarak ecnebiler Türk milletinin bütün varlığına el koydukları vakit boyun eğdi. Osmanlı nizamı kendisinin Türk milletini kurtarmağa iktidarı olmadığına inanmıştı... Osmanlı nizamı ecneblerle birlikte Türk milleti aleyhine savaşmıştır."⁴⁹⁶ O halde Osmanlı nizamı yıkılmalı ve inkılaplar hızlı bir şekilde yukarıdan aşağı halkı beklemeden yapılmalıdır. İnkılapların yönünü batı medeniyeti olarak belirlemiş olan Kemalizm'in ecnebi diye tariflediği, batıya karşı savaşın sonunda yapılan yine batı kaynaklı inkılapları halka benimsetmek için oluşturduğu dayanak Kurtuluş Savaşıdır. Türk milletini son yüzyıllarda geri bırakan kurumları yıkarak yerine milletin en yüksek varlık gereklerine göre ilerlemesini sağlayacak yeni kurumları koymak ancak Osmanlı nizamının yıkılması ile mümkündür. "*Osmanlı devletinin temelleri çökmüş ömrü tamam olmuştur. Bu devletin dayanak bütün bir nizam çürümüş ve çökmüştür. Türk milleti artık böyle çürümüş ve tefessüh etmiş bir nizam içinde teneffüs edemez mevcudiyetine inkişaf gösteremezdi. Bunun içinde tamı tamamına bırakarak ulusun hakiki iradesine hakiki ihtiyaçlarına uygun bir Türk nizamı kurmak gerekir.*"⁴⁹⁷

Ülkü inkılapçı bir dergidir. İstenilen bu yeni nizamın da inkılaplarla kurulacağına inanan bir yazar kadrosu vardır. Ülkü'ye göre "İstiklal harbinden beri her atılan adımda inkılapçılar karşısında mazi sevenleri, halin nizamın bozulmasından ürkenleri

⁴⁹⁴Parla, Taha. (2008). *Türkiye'de siyasal kültürün resmî kaynakları*. Deniz Yayınları. s. 45-46.

⁴⁹⁵ İnönü, (1934), s. 81.

⁴⁹⁶ İnönü, (1934), s. 82.

⁴⁹⁷ Kansu, (1936), *Türk İnkılabı*, Ülkü, s. 229.

bulmuştur.”⁴⁹⁸ Yeni devlet yeni rejim makûs talihini yenen bir millet Ülkü’nün inkılap parolasıdır. N.A. Kansu bu durumu şöyle ifade eder. “Topraklarını yabancı istilalardan kurtarmak için girişilen milli mücadelenin bütün safhalarında Türk milli varlığı müstakil yeni bir Türk devleti kurmak parolasını istilzam ettiği bütün şartlar önünde asla irkilmediğine dış âlemin tehdit ve tazvikleri ne de bozguncu unsurlarının çıkardığı çeşit çeşit gaileler Türk inkılabını yolundan alıkoymadı.”⁴⁹⁹

Köklü değişiklikleri sistem ve dünya anlayışının değişikliği ile açıklayan Ülkü yazarları inkılaplara Kurtuluş Savaşını ve ecnebi istilasını ve istilaya sebep olan Osmanlı nizamının yıkılması gerektiğini dayanak olarak savunurlar. İnkılapla yeni değerler oluşturulacaktır. Çünkü “Türk milleti bir nevi inançtan diğer bir nevi inanca bu dünya görüşünden diğer bir dünya görüşüne geçtiği içindir ki”⁵⁰⁰ tüm yapıda köklü değişikliklere gidilmiştir.

⁴⁹⁸ Emin, Mehmet. (1933). İnkılapçılık. *Ülkü*, 1(1), s. 41.

⁴⁹⁹ Kansu, N. A. (1936). Türk İnkılabı. *Ülkü*, 8(45), s. 229.

⁵⁰⁰ Erişligil, Mehmet Emin. (1938), *Hukukun üç cephesi ve Hukuk tedrisatı*, *Ülkü* 9 (61) s. 33.

SONUÇ

I. Dünya Savaşı tüm dünya haritasını ve siyasi yapısını kökten değiştirdiği gibi Osmanlı Devletini de derinden sarstı. Nihayetinde savaş Osmanlının tarih sahnesinden çekilmesine neden olan en önemli etken oldu. İmparatorluk çökerken bizzat savaşın içinde bulunmuş, çöküşü yaşamış, asker-sivil bürokratik kadro, Anadolu da işgaller sonrası başlaya Milli Mücadelenin de etkili yönetici kadrosu oldu. Büyük zaferin ardından Lozan'la bağımsız bir devlet olarak dünya kamuoyunda tanınan yeni Türkiye devleti saltanatı kaldırılmasının ardından rejim sancıları çekmeye başladı. Esasında saltanatı tasfiye eden kadro rejimin yönünde belirlenmişti. Sadece isminin konulması kalmıştı. 29 Ekim 1923 de Cumhuriyetin ilanı ile yeni devlet yeni rejimi ile resmen ilan edilmiş oldu. Devletin kurulması başlangıçta bir rejim değişikliği gibi algılansa da sonrasında başlayan hızlı inkılaplar bunun rejim değişikliğinin ötesinde topyekûn bir devlet ve toplum değişikliği olacağını işaret ediyordu. Bu noktada ortaya çıkan durum bu köklü değişim ne ile ve nasıl olacaktı sorusuydu. Buna da bizzat Kurucu Önder Mustafa Kemal yön verdi. Hızlı etkili ve tepeden inme inkılaplarla sistem komple değiştirilecekti.

Mustafa Kemal kendine inanan ve itaat eden kadrosu ile inkılapları hızlı bir şekilde hayata geçirirken Devleti yeniden inşa sürecinde rol almak isteyen aydınlar ile yönetici kadro da eskiye dair her şeyi reddeden ve yeni bir devlet ve toplum modeli ortaya koyan fikirler üretme yoluna koyuldular. Yönetici asker bürokrat elitlere ve aydınlar göre devletin bir ideolojisi olmalıydı. Zira savaş sonrası kurulan Almanya İtalya Rusya gibi devletlerde hep yeni ideolojiler vardı ve toplum bu ideolojilere göre şekillendiriliyordu. Tabi aydınlar göre bizim ideolojimiz bunlardan farklı bir üçüncü yol olmalıydı. Bu fikirler Kemalizm olarak formüle edildi ve CHF'nin kurultayında da altı ok olarak resmîyet kazandı.

Kemalizm'in bir kurucu ideoloji olarak çerçevesi dönemin aydınları arasında farklı tekliflerle oluşturulmaya çalışıldı. Fakat önemli olan devlete hükmeden bürokrasi ve lider kadronun fikri ve uygulamalarıydı. Büyük oranda Osmanlı tecrübesine sahip olan yönetici kadro İtalya Almanya ve Rusya örneklerinden de etkilense de merkezi batı kültürü anlayışından kopmadan Türk milli kültürünü baz alan seküler laik ve yukarıdan

sağlanan bir ideolojik yol benimsedi. Ülkü dergisi ve dergi etrafında fikirlerini ifade eden yazarlar da büyük oranda devleti yöneten kadro ile irtibatlı kişilerden oluşuyordu. İtalya ve Almanya uygulamalarına yakın teklifleri alan yazarlar ve derginin ana politikası Kemalizm'in topluma atılmasında etkili rol oynadı. Recep Peker'in parti genel sekreterliği döneminde daha etkili olan derginin fikirlerin Dünyadaki gelişmelere göre daha yumuşak bir yönetim tarzı benimsemesinden dolayı daha az itibar görmeye başladı.

Cumhuriyetin ilk yıllarının tartışmaları ile şekillenen ve bugün Cumhuriyetimizin temel dayanağını oluşturan Atatürk ilke ve inkılapları Kemalizm adı ile ideoloji haline gelmiştir. Batı tipi toplum ve insan hedefleyen laik bir yönetim anlayışına sahip halk hâkimiyetine ve demokrasiye dayalı bir anlayışla kurgulanan Kemalizm Mustafa Kemal tarafından bir ideoloji olarak belirtilmemişse de Kadro ve Ülkü gibi dergiler etrafında yazan aydınlar onu bir ideoloji olarak tanımlamışlardır.

Ülkü etrafında dile getiren Kemalizm anlayışı dönemin şartlarına uygun olarak biraz daha sert ve tepeden inmece anlayışa yakındır. Dönemin şartlarına göre ekonomide Devletçiliği zaruri gören, demokrasiyi halk belli bir seviye ye gelinceye kadar tek parti ile götürmenin uygun olacağını savunan halkçı politikalarda köy politikalarına ağırlık verilmesi gerektiğini önceleyen bir anlayıştır. Ülkü Milliyetçilik açısından Orta Asya Türk Kültürüne ve Irk üstünlüğüne önem veren bir anlayışın temsilcisidir. Türk Irkını medeniyet kuran bir ırk olarak vasıflandırır. Bu özelliğinde İtalyan ve Alman rejimlerinin etkisi olduğu iddia edilebilir. Esasen Ülkünün ana omurgasını oluşturan yasaların en belirgin özelliği bu ülke rejimlerinden etkilenmeleridir. Bunun yanında Türk modernleşmesine ve inkılaplara bir üçüncü yol teklif eden ülkü yazarları Yeni rejimin ve devletin devrimcileridir.

KAYNAKÇA

- Akçuraoglu, Yusuf. (1933). Birinci Türk Tarih Kongresi.1. *Ülkü*, 1(1933)
- Aktan, Coşkun. Can. (1997). Yeni Sivil toplum sözleşmesi. *Yeni Türkiye, Sivil Toplum*, Özel sayısı
- Ali, Necip. (1933). Türk İnkılâbında Yeni Bir Adım Daha. *Ülkü*, 2(10)
- Ali, Necip. (1934). Halkevleri Yıldönümü Nutku. *Ülkü*
- Anonim, (1933). Cumhuriyetin sağlık, bakım ve yardım işleri”, *Ülkü*, 1
- Anonim, (1934). İnkılap kürsüsünde İsmet Paşanın dersi. *Ülkü*, 3(14)
- Anonim, (1943). Konuşma. *Ülkü*, 5(51)
- Anonim, 1932, *CHF halkevleri talimatnamesi*
- Anonim, CHP’nin doğuşu ve gelişimi”.*Ülkü*, 5(28)
- Anonim, Okuyucularımızla Konuşma. *Ülkü*, 1(1)
- Arar, İsmail. (1963). *Atatürk’ün halkçılık programı ve halkçılık ilkesinin tarihçesi*. İstanbul: Baha Matbaası
- Arık, K. Fikret. (1944). Cumhuriyet ve Adliye. *Ülkü*, 7(75),
- Arıkan, Saffet. Mehmet. (1933). Köycülük nedir? *Ülkü*, 1(6)
- Arıkan, Saffet.Mehmet . (1943). Devlet ve Vatandaş. *Ülkü*, 1(3)
- Atay, Falih. Rıfkı. (1946). Üç Ülkü; *Ülkü*, 9(103)
- Atuf, Nafi. (1934). Cumhuriyet bayramını kutlarken. *Ülkü*, 4
- Avcıoğlu, Doğan. (1969). Türkiye’nin Düzeni. Ankara: Bilgi yayınları,
- Avcıoğlu, Doğan. (1973). Türkiye'nin düzeni. *Bilgi*,
- Aybar, Mehmet. Ali. (1949). Cumhuriyet Bayramını Kutlarken II. *Nuhun Gemisi*, (1),
- Aybars, Ergün. (1994). *Atatürk Çağdaşlaşma ve Demokrasi*. İzmir: İleri Kitabevi Yayınları,
- Aydemir, Şevket. Süreyya. (1963). Tek adam. Remzi Kitabevi

- Aydın, Suavi. (1993). *Modemleşme ve Milliyetçilik*. Gündoğan Yayınları.
- Aydiner, Hidayet. (1937). Yurdumuzun Ağaçlandırılması ve Ziraî Hapishaneler. *Ülkü*, 10(57)
- Aydoğdu, Said. (1935). Köylü ve Köylü Ekonomisi. *Ülkü*, 6(31)
- Aydoslu Said. (1933). Millet ve Milliyet. *Ülkü*, 1(10)
- Aydoslu, Said. (1933a). Milliyetçi ve Taazzuvcu İktisat 1. *Ülkü*, 1(3)
- Aydoslu, Said. (1933b). Milliyetçi ve Taazzuvcu İktisat II. *Ülkü*, 1(6)
- Barkan, Ömer. (1936). Nobert Van Bischoff'un kitabı üzerine değerlendirme yazısı, balıksız, *Ülkü*
- Barker, N. Zeki. (1935). Yavrularımızın Değerini Bilelim. *Ülkü Mecmuası*, 5(27)
- Başkanlığı, Genel Kurmay. (1984). *Atatürkçülük: Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri*. Kitap, İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Bayraktar. Zerrin. (1981). *Ülkü Dergisi: Halkevleri Merkez Yayın Organına bir bakış. İletişim*, (3)
- Bedi, Halil. (1934). Halk Terbiyesi ve Operalar. *Ülkü*, 3(15)
- Belge, Murat. (2001). Mustafa Kemal ve Kemalizm *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, 2
- Berkes, Niyazi. (1997). *Unutulan yıllar*. İletişim.
- Borak, Sadi. (1998). Atatürk'ün resmi yayınlara girmemiş söylev, demeç, yazışma ve söyleşileri konuşmaları. Kaynak Yayınları.
- Bostancı, M. Naci. (1995). *Toplum Kültür ve Siyaset*, Ankara
- Bozkır, Kamuran. (1936). Halkevleri. *Ülkü*, 7(37)
- Cemal, Zehra. (1935). Halkevinde Kış Sporları. *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 6(34), ss. 311-313.
- CHP (2004). *Cumhuriyet Halk Partisi Eğitim El Kitabı*, Ankara: CHP Yayınları. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/e_yayin.eser_bilgi_q?ptip=SIYASI%20PARTI%20YAYINLARI&pdemirbas=200400296 : erişim tarihi 08.05.2019.
- CHP Halkevleri öğreneği, 1938, mad.43.
- CHP Halkevleri öğreneği, 1938, mad.53.

CHP programı partinin dördüncü büyük kongresinde onaylanmıştır. Mayıs 1935 Ulus Basımevi Ankara 1935.

Cumhuriyet Yıllarında Dil çalışmaları. *Ülkü*, 12(69)

Çağlar, Behçet. Kemal. (1936). Partimize Davet. *Ülkü*

Çağlar, Behçet. Kemal. (1937). Yaşamak. *Ülkü*, 57

Çeçen, Anıl. (1981). *Atatürk ve Cumhuriyet*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Çelik, Nur. Betül. (2001). Kemalizm: Hegemonik bir söylem. *Modern Türkiye 'de Siyasi Düşünce*, 2

Duru, Kazım. Nami. (1934). Hümanizma. *Ülkü*, 3(17), s. 336

Duru, Nami. Kazım. (1933). Cumhuriyet Terbiyesi. *Ülkü*, 1(9)

Duru, Nami. Kazım. (1934). İnkılap Edebiyatı. *Ülkü*

Emin, Mehmet. (1933). İnkılapçılık. *Ülkü*, 1(1)

Erdoğan, C. (2017). Tek Parti İktidarı Dönemi'nde (1923-1950) Cumhuriyet Halk Partisi'nin İdeolojik Değişim ve Dönüşüm Sürecinin Çözümlemesi. *Journal of International Social Research*, 10(51).

Eren, Ali. Rıza. (1936). Bayındırlık İşlerimiz. *Ülkü*, 8(45)

Evrenol, H. Malik. (1936). Korkunun Anası Cehalettir. *Ülkü*, 7(37)

Fehmi, T. H. (1934). Anadolu'da Gregoryen ve Ortodoks Türkler. *Ülkü*. 4(2)

Feroz, Ahmet. (1985). İttihatçılıktan Kemalizme. *Kaynak Yayınları, İstanbul*.

Genel Kurmay Başkanlığı, (1984). *Atatürkçülük*. İstanbul: MEB yayınları

Giritli, İsmet. (1990). Atatürkçülük İdeolojisinin Dogmatik İdeolojilere Üstünlüğü. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*

Goloğlu, Mahmut. (1973). *Atatürk İlkeleri ve Bursa Nutku*. Goloğlu Yayınları.

Göker, M. (1934). Türk Soy ve Türk Tarihi. *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 4(22)

Gümüsoğlu, Firdevs. (2005). *Ülkü dergisi ve kemalist toplum*. Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Güney, Behçet. (1935). Ucuzluk. *Ülkü*, 6(33)

- Gürkan, Nilgün. (1998). Türkiye'de demokrasiye geçişte basın, 1945-1950. *İletişim yay.İstanbul*
- Güven, Ferih. Celal. Bir kuruluşun yıldönümü”, *Ülkü*, 9(51)
- Malik, Hilmi. (1933). Kışla ve Köy Terbiyesi, *Ülkü*, 1(3),
- Halit, Osman. (1933). Cumhuriyet'te halk terbiyesi. *Ülkü*, II/10 (*İkinciteşrin 1933*).
- Hüsnü, Niyazi. (1933). İlim ve İnkılap. *Ülkü*, 2(8)
- İnan, Afet. (1931). *Vatandaş İçin Medeni bilgiler* I. kitap,
- İnan, Afet. (1977). *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi*. Ankara : TTK yayınları, 1977
- İnan, Afet. (1984). *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*. Ankara : Türkiye iş Bankası yayınları.
- İnan, Afet. (1988). *Medeni Bilgiler*. Ankara: TTK Basımevi
- İnan, Süleyman. (2004). Atatürkçülük (Kemalizm) ve İdeoloji. *Liberal Düşünce*, (36)
- İnönü, İsmet. (1934). İnkılap Kürsüsünde İsmet Paşanın dersleri. *Ülkü Evleri Mecmuası*, 3(14)
- İnönü, İsmet. (1933). Fırkamızın Devletçilik Vasfı. *Kadro Aylık Fikir Mecmuası*, 2(22)
- İnönü, İsmet. (1933). Memleketi İmar Edecek Sermaye. *Ülkü*, 1(1)
- İnönü, İsmet. (1936). Başbakan İsmet İnönü'nün Altıncı Milli Ekonomi ve Artırma haftası Açılış Söylevi. *Ülkü*, 6(35)
- İnönü, İsmet. (1938). Başvekilin Nutku. *Ülkü*, 10(65)
- İnönü, İsmet. (1946). *Söylev ve Demeçler*. Türk İnkılabı Tarihi Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- İnsel, Ahmet. (2001). *Kemalizm*. İletişim.
- Köymen, Nusret. Kemal. (1936). Kemalizm ve Politika Bilgisi. *Ülkü*, 6(37)
- Köymen, Nusret. Kemal. (1936). Kemalizm'in Hususiyetleri. *Ülkü*, 6(42)
- Kafesoğlu, İbrahim. ve Saray, Mehmet. (1998). *Cumhuriyet'in 75. yılında Atatürk ilkeleri ve dayandığı tarihi temeller*. İstanbul Üniversitesi,
- Kandemir, Selahattin. (1935). Köycülüğümüz. *Ülkü*, 6(31)

- Kansu, Aykut. (2001). Türkiye’de Korporatist Düşünce ve Korporatizm Uygulamaları. Türkiye’de Modern Siyasi Düşünce Kemalizm, 2
- Kansu, Şevket. Aziz. (1936). Türk İnkılabı. *Ülkü*, 8(45)
- Kansu, Şevket. Aziz. (1937). Hamidin antropolojik tetkiki. *Ülkü*, 3(161)
- Kantarcıoğlu, Miraç. (1992). Kendi Metafiziğimize Doğru. *Ülkü*, 3(16)
- Kaplan, M. (1935). Türkiye’nin Sanayileşme İşi. *Ülkü*, s.90.
- Karaosmanoğlu, Yakup.Kadri. (1984). Politikada 45 Yıl,(2. Baskı). Yay. Haz: Atilla Özkırımlı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2014). *Atatürk*. İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2016). *Politikada 45 yıl*. İletişim yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2016). *Zoraki diplomat*. İletişim Yayınları.
- Karaömerlioğlu, M. Asım. (2001). Tek Parti Döneminde Halkçılık. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2
- Karaömerlioğlu, M. Asım. (2009). Türkiye’de köycülük. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2
- Katırcıoğlu, Miraç. (1936). Sami Felsefesinin İrkçı Vasfı. *Ülkü*, 7(38)
- Kaya, Şükrü. (1937). B. Şükrü Kaya’nın Nutku. *Ülkü*, 11(66)
- Kemal, Gazi Mustafa. (1963). *Nutuk*. Yapi Kredi yay.
- Kemal, Nusret. (1933). Milli Bayram ve Halk Terbiyesi. *Ülkü*, 2
- Kemal, Nusret. (1933). Terbiye Meselesi. *Ülkü*, 1(6)
- Kerim Fahrettin. (1954). Milli Nüfus Siyasetinde (Evgeni) meselesinin mahiyeti. *Ülkü*.
- Kili, Suna. (1981). *Atatürk devrimi: bir çağdaşlaşma modeli*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kilim, Ergüzeloğlu. Esra. (1936). Türkiye’nin Endüstrileşme Davası. *Ülkü*, 6(36)
- Kilim, Ergüzeloğlu. Esra. (2007). *Ülkü’de Devletçilik ve Planlama*. Memleket Siyasal Yönetim, 2(5)
- Kocak, Cemil. (1946). Terk parti yönetimi, Kemalizm ve Şeflik sistemi. *Kemalizm*,
- Kongar, Emre. (1983). *Devrim tarihi ve toplumbilim açısından Atatürk*. Remzi kitabevi.

- Kazancıgil, Ali. (2001). *Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce*. iletişim yayınları.
- Köker, Levent. (2001). Kemalizm/Atatürkçülük: modernleşme, devlet ve demokrasi. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2
- Köker, Levent. (2016). *Modernleşme, Kemalizm ve demokrasi*. İletişim Yayınları.
- Köymen, Kemal. Nusret. (1933). Bir Cihanı Telakki Tarzı. *Ülkü*, 1(10)
- Köymen, K. N. (1933). Halk Kuvveti II. *Ülkü*, 1(1)
- Köymen, K. N. (1933). Köy Seferberliğine Doğru. *Ülkü*, 1(5)
- Köymen, K. N. (1934). Bizim Planımız. *Ülkü*, 3(13)
- Köymen, K. N. (1934). Bizim Planımız. *Ülkü*, 3(13)
- Köymen, K. N. (1934). *Köycülük esasları*. Ankara: Tarık edip kütüphanesi,
- Köymen, K. N. (1934). *Halkçılık ve köycülük*. Tarık Edip Kütüphanesi.
- Köymen, K. N. (1935). Köy Tarım Demek Değildir. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, Haziran, (28).
- Köymen, K. N. (1936). Canlı Söz. *Ülkü*
- Köymen, K. N. (1936). Kemalizmin Hususiyetleri. *Ülkü*, 8
- Köymen, K. N. (1936). Sanayide Yayıncılık. *Ülkü*, 7(39)
- Köymen, K. N. (Tarihsiz). *Büyük Aydınlığa Doğru*, İstanbul: Nebioğlu Yayınevi.
- Köymen, K. N. (1933). Halk Dükkanları. *Ülkü*, 1(4)
- Köymen, K. N. (1933). Milli Bayram ve Halk Terbiyesi. *Ülkü*, 2(9)
- Köymen, K. N. (1934). İnkılâp İdeolojisinde Halkçılık. 3(13)
- Köymen, K. N. (1936). Sanayileşmemiz üzerine düşünceler. *Ülkü*, 8(35)
- Kuruç, Bilsay. (1999). Yirminci Yüzyıl Planlama ve Türkiye. Kamu yönetiminde Planlamanın kurumsallaşması sempozyumu, Yayınlanmamış Bildiri, 7-8-9 Haziran, Mersin.
- Kuruç, Bilsay. (2002). Kemalist Ekonomi Görüşü: Kesitler. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, 2
- Küçük, Necip. Ali. (1938). Cumhuriyet. *Ülkü*, 7(42)

- Küçük, Necip. Ali. (1933). İnkılap ve Türk Kanunu Medenisi. *Ülkü*, 1(1)
- Mardin, Şerif. (1969). Siyasi fikir tarihi çalışmalarında muhteva analizi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi dergisi*.
- Merter, Feridun. (1998). Türk Modernleşmesi açısından Demokrasi ve Atatürk. *Yeni Türkiye*, 23
- Miralay Abdurrahman. (1934). Amerika'nın Keşfinde Türklerin Hizmeti. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, 17(3)
- Mustafa Kemal Atatürk, (1937). Atatürk'ün nutukları, BMM beşinci devre üçüncü yılının açılışı münasebetiyle. *Ülkü*, 11(58)
- Naci, K. (1933). Türk Devletinde Halkçılık. *Ülkü*, 1(3)
- Nasır, Zeki. (1933). Halk Sıhhati. *Ülkü*, 1,
- Nayır, Yaşar. Nabi. (1933). Başdöndürücü Hız. *Ülkü*, 1(9)
- Nayır, Yaşar. Nabi. (1933). İnanımız Bir Olsun. *Ülkü*, 1(11)
- Necip Ali. (1933). İnkılap ve Türk Kanunu Medenisi. *Ülkü*, 2(9).
- Nedim, Mazhar. (1934). İleri Hukuk. *Ülkü*, 3(15)
- Oral, Mustafa. (2006). *CHP'nin ülkesi: CHP'nin kültür siyasası açısından Halkevleri merkez yayını Ülkü Dergisi*. Müdafaa-i Hukuk Yayınları.
- Osten, Necmi. (1943). Konuşma. *Ülkü*, 54,
- Örmeci, Ozan. (2010). Jön Türkler ve İttihat ve Terakki. *Tarih Okulu Dergisi*, (8)
- Özkan, Hande. (2001). Falih Rıfkı Atay. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm*.
- Öztekin, Hasan. (1938). Türkler ve Kayak. *Ülkü*, 10(60)
- Parla, Taha. (2008). *Türkiye'de siyasal kültürün resmî kaynakları*. Deniz Yayınları.
- Peker, Rece. (1933). Disiplinli hürriyet. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, 3.
- Peker, Recep. (1933). Konuşunuz, Konuşturunuz. *Ülkü*, 1(1),
- Peker, Recep. (1933). Ülkü Niçin Çıkıyor. *Ülkü Halk Evleri Mecmuası*, , 1(1)
- Peker, Recep. (1935). R.Pekerin Söylevi. *Ülkü*, 5(28),
- Peker, Recep. (1936). İş Kanunu İzahı. *Ülkü*, 8,

- Peker, Recep. (1936). Uluslaşma-Devletleşme. *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 7(40)
- Peker, Recep. (1984). *İnkılâp dersleri*. İletişim yayınları.
- Renan Ernest. (1939). Millet Nedir. *Ülkü*, 12(78)
- Rıfki, Falih. (1933). Lontro Dersi. *Ülkü Evleri Mecmuası*, 1(6)
- Sadık, Necmettin. (1933). Laik Ne Demektir. *Ülkü*, 2(11)
- Saffet, Mehmet. (1933). İnkılap Terbiyesi. *Ülkü*, 1(8)
- Sami, A. (1933). Sanat Varlığımızda Resmin Yeri. *Ülkü Mecmuası*, 1(5)
- Sarıbay, A. Y. (1986). Kemalist İdeolojide Modernleşmenin Anlamı: Sosyo-Ekonomik Bir Çözümleme Denemesi. *Türk siyasal hayatının gelişimi*
- Sezen, S. (1999). *Devletçilikten özelleştirmeye Türkiye'de planlama*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü. Ankara
- Sungur, İhsan. (1936). Kültür İşlerimiz. *Ülkü*, 7(45)
- Süreyya, Ali. (1933). Demiryolu Siyasetimiz. *Ülkü Seçmeler*
- Şahinler, Menter. (2001). *Atatürkçülüğün kökeni, etkisi ve güncelliği*. Verlag Anadolu.
- Şaylan, Gencay. (1998). *Demokrasi ve Demokrasi Düşüncesinin Gelişmesi*. TODAİE İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi.
- Tanör, Bülent. (1992). *Osmanlı-Türk anayasal gelişmeleri*. Der yayınları.
- Tanpınar, Ahmet. Hamdi. (1943). Asıl Kaynak”. *Yaşadığım Gibi*
- Tarcan, Sırrı. Selim. (1933). İtalya’da Halk ve Gençlik Teşkilatı. *Ülkü*. CI, 3.
- Tazegül, Murat. (2005). *Modernleşme Sürecinde Türkiye*. Babil.
- Tecer, Ahmet. Kutsi. (1943). Ülkü yolunda. *Ülkü*, 3(35)
- Tekeli, İ. ve İlki, S. (1934). Atatürk Döneminin Ekonomik ve toplumsal sorunları 1923-38” İstanbul .Yüksek İktisat ve Ticaret mektebi mezunları derneği yay. İst
- Temel, R.S. (1935). Yeni Şehirler Doğarken. *Ülkü*, 4(23)
- Tercüman, Çilem. (2006). Ülkü Mecmuası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7)
- Trakyalı Ali Galip, “Köylü”, 1(11)

- Tunaya, Tarık. Zafer.(1981). *Devrim hareketleri içinde Atatürk ve Atatürkçülük* (No. 9). Turhan Kitabevi.
- Tunçay, Mete. (1981). *TC'nde tek-parti yönetimi'nin kurulması (1923-1931)*. Yurt Yayınları.
- Tunçay, Mete. (1999). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetimi'nin kurulması (1923-1931)*. Ankara: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, s. 44.
- Turhan, Mümtaz. (1942). Gerçek Değerlere Doğru. *Ülkü*, 1(19)
- Uluğ, N. H. (1991). *Üç Büyük Devrim*. İstanbul: Ak yayınları
- Uyar, Hakkı. (2000). *Sol Milliyetçi bir Türk Aydını: M. Esat Bozkurt*. Buke yayınları
- Uyar, Hakkı. (2013). Mahmut Esat Bozkurt. Modern Türk Siyasi düşüncesinde Kemalizm, (2)
- Uyar, Hakkı. (1995). Ağaoğlu Ahmet'in 'Liberal Muhalif' Gazetesi: Akın (1933). *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Liberalizm*. İstanbul: İletişim Yayıncılık
- Uyar, Hakkı. (1998). *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*(Vol. 11). Boyut Kitaplar.
- Ülkü bir yaşını bitirirken. (1934). *Ülkü*, 2(12)
- Ülkü Okuyucularımıza. (1941). *Ülkü*, 1(1)
- Ülkü, (1933). Necip Ali Beyin Nutku 1(1)
- Ülkü. (1947). *Ülkü Halkevleri Dergisi* *Ülkü*, 1(1)
- Ülkünün yazı bölümleri, *Ülkü*. 1933, 1(1)
- Ünal, Kemal. (1936). Ayın Politikası. *Ülkü*, 7(37).
- Ünal, Kemal. (1938). Cumhuriyetin On beş yılında Ekonomi. *Ülkü*, 10(59)
- Varlık, M. Bülent. (2001). *Ülkü: Halkevleri Mecmuası. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm*
- Yeğen, Mesut. (1995). Türk Devlet Söylemi ve Cumhuriyet Kurumları, *Mürekkep*, 5, 37-46.
- Yeğen, Mesut. (2007). Kemalizm ve hegemonya. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, 2
- Yeni Fakültemizin Açılışı (1934). Saffet Arıkan'ın Söylevi. *Ülkü*, 10(1)

Yeşilkaya, N. G. (1999). *Halkevleri: ideoloji ve mimarlık*.

Yıldız, Ahmet. (2001). Kemalist Milliyetçilik. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Kemalizm*, 2

Yılmaz, Aytekin. (2000). *Modern Demokrasi Gelişimi ve Sorunları*. Yeni Türkiye Yayınları

Yönetken, Halil. Bedi. (1934). Halk terbiyesi ve operalar. *Ülkü*, 3(15)

Zaim, Kemal. (1933). Dâhili Borç. *Ülkü*, 1(1)

Ziya, Abdullah. (1933). Cumhuriyette Köy Yapımı. *Ülkü*, 1(11)

Ziya, Abdullah. (1933). Köy Mimarisi". *Ülkü*, 2(10)

Zübeyr, Hamit. (1933). Halk Terbiyesi Vasıtaları. *Ülkü*, I/5 (Mart 1933).

Zürcher, E. Jan. (2001). Kemalist düşüncenin Osmanlı kaynakları. *Modern Türkiye’de siyasi düşünce: Kemalizm*, 2.

ÖZGEÇMİŞ

Necip Katırağ, 1977 Kars doğumludur. İlk ve orta öğrenimini Kocaeli’de tamamladı. 2000 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nden mezun oldu.

